

Unia Europejska
Fundusz Spójności

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA ZWOLEŃ NA LATA 2016 – 2023

Spis treści

Wstęp	5
1. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy.....	8
1.1 Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Zwoleń.....	8
1.2 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zwoleń	13
2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	16
2.1 Diagnoza negatywnych zjawisk w sferze społecznej.....	16
2.2 Diagnoza negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej.....	18
2.3 Diagnoza negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej.....	19
2.4. Diagnoza zjawisk w sferze technicznej.....	22
2.5. Diagnoza zjawisk w sferze środowiskowej.....	24
3. Obszar kryzysowy.	26
3.1. Stan kryzysowy i analiza danych.....	26
3.1.1 ETAP 1 – analiza danych na poziomie Gminy	27
3.1.2 ETAP 2 – analiza danych ze sfery społecznej na poziomie Miasta Zwoleń.....	54
3.1.3. ETAP 3 Analiza danych w pozostałych sferach na terenie Miasta Zwoleń.....	70
4. Koncentracja zjawisk kryzysowych – obszar zdegradowany.....	75
4.1 Obszar 3 – zbiorcze wyniki delimitacji.....	76
4.2 Obszar 4 – zbiorcze wyniki delimitacji.....	78
4.3. Badania z mieszkańcami na temat potrzeb rewitalizacyjnych	81
ANALIZA ANKIET	81
METRYCZKA – INFORMACJE O RESPONDENTACH.....	82
OCENA POTRZEBY POSIADANIA PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY ZWOLEŃ	83
OCENA PRIORYTETÓW REWITALIZACYJNYCH W GMINIE.....	83
OCENA WYSTĘPOWANIA PROBLEMÓW W GMINIE ZWOLEŃ.....	84
OCENA NAJWAŻNIEJSZYCH EFEKTÓW JAKIE POWINNY ZOSTAĆ OSIĄGNIĘTE W WYNIKU PRZEPROWADZONEJ REWITALIZACJI	85
WNIOSKI	86
4.4. Obszar zdegradowany	86
5. Obszar rewitalizacji.....	88
6. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	95
7. Cele rewitalizacji oraz kierunki działań.....	97
8. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	99
9. Pozostałe projekty i przedsięwzięciarewitalizacyjne.....	119

10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności.....	131
11. Indykatywne ramy finansowe	137
12. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych w proces rewitalizacji	140
13. Procedura uspołecznienia na etapie przygotowania programu rewitalizacji	141
14. Procedura uspołecznienia na etapie realizacji programu rewitalizacji	144
Sposób włączenia interesariuszy na etapie wdrożenia i monitorowania programu.....	145
16. System realizacji programu rewitalizacji	147
17. System monitoringu	151
17.1. Monitoring.....	151
17.2. Ewaluacja.....	152
18. Wskaźniki rezultatu realizacji programu rewitalizacji	154
Spis tabel	155
Załącznik nr 1.....	159
Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	159
1. Diagnoza zjawisk społecznych	159
Ludność.....	159
Bezrobocie	169
Pomoc społeczna	171
Uzależnienia i przemoc.....	175
Niepełnosprawność i choroba.....	176
Bezpieczeństwo i przestępczość.....	177
Aktywność społeczna	178
2. Diagnoza zjawisk w sferze gospodarczej	181
Aktywność gospodarcza - przedsiębiorczość	183
3. Diagnoza zjawisk w sferze środowiskowej	185
Warunki naturalne i środowisko	185
Hałas	185
Promieniowanie elektromagnetyczne	186
Uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe: wybrane wskaźniki	186
4. Diagnoza zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej.....	190
Położenie i przestrzeń	190
Infrastruktura opieki zdrowotnej	191
Infrastruktura edukacyjna	192

Infrastruktura czasu wolnego (kultura, sport, rekreacja).....	194
5. Diagnoza zjawisk w sferze technicznej	201
Sieć wodociągowa	201
Gospodarka ściekowa.....	201
Sieć gazowa	202
Zasoby mieszkaniowe.....	202

Wstęp

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Definicja rewitalizacji podkreśla kilka istotnych zagadnień i wyzwań związanych z procesem wychodzenia ze stanu kryzysowego obszaru kryzysowego.

Po pierwsze proces rewitalizacji powinien być realizowany w sposób kompleksowy, tj. w taki sposób, który nie tylko rozwiązuje lub eliminuje wybrane zagrożenia i problemy, ale także w sposób pozwalający na wykorzystanie mocnych stron nie tylko obszaru rewitalizowanego, ale całej gminy, jak również potencjału otoczenia zewnętrznego, traktowanych jako szanse rozwoju. Takie kompleksowe podejście do rewitalizacji oznacza, że działania podejmowane na rzecz wychodzenia ze stanu kryzysowego powinny wpisywać się w szerszy nurt realizacji polityki rozwoju całej gminy i jego otoczenia, w szczególności otoczenia powiązanego funkcjonalnie z gminą.

Po drugie proces rewitalizacji powinien być prowadzony w sferach społecznej, przestrzennej i gospodarczej, tj. być ukierunkowany na wieloaspektowe podejście oraz rezultaty. Kluczowe dla właściwego zdiagnozowania skali poszczególnych problemów, a tym samym wybór zawężonych terytorialnie obszarów do rewitalizacji powinien być poprzedzony rzetelną diagnozą. Diagnoza powinna wskazać stany kryzysowe na obszarze miasta, zarówno w sferze terytorialnej, ale przede wszystkim w sferze kategorii problemów. Ostateczny wybór obszarów do rewitalizacji powinien być wyborem najefektywniejszej ścieżki działań, w kontekście oczekiwanych rezultatów, tj. wynikać z rangi lub znaczenia wybranych zagadnień/obszarów rewitalizacji dla polityki rozwoju całej gminy.

Po trzecie, istotną rolę w procesie tworzenia i realizacji programu rewitalizacji odgrywa partycypacja społeczna, która obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy. W toku przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji dąży się, aby działania, skutkowały wypowiedzeniem się przez wszystkich interesariuszy.

Interesariuszami rewitalizacji są w szczególności:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni powyżej,
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;

- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Oznacza to, że sam proces powinien być tak zaplanowany, aby umożliwić czynny udział wybranych grup społecznych i tzw. aktorów rozwoju lokalnego. Udział interesariuszy powinien zostać zaplanowany zarówno na etapie tworzenia programu rewitalizacji, jak również na etapie jego realizacji, w tym ewaluacji. Na etapie tworzenia programu rewitalizacji wskazany jest udział interesariuszy zarówno na etapie diagnozy, jak również planowania poszczególnych celów i działań rewitalizacyjnych.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Zwoleń został wykonany zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 opracowanymi przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju (MIR), a podstawą prawną jego przyjęcia jest ustawa o samorządzie gminnym.

Program rewitalizacji realizowany na poziomie gminy wpisuje się w szereg założeń powiatowych i regionalnych dokumentów strategicznych:

Tabela 1 - Zestawienie dokumentów strategicznych na poziomie powiatowym i regionalnym

Nazwa dokumentu	Cele
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030	<p>Cel rozwojowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego, • Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki, <p>„W województwie na każde 1000 mieszkańców przypadało 128 podmiotów gospodarki narodowej, zarejestrowanych w rejestrze REGON. (...) Najniższe wartości wystąpiły w powiatach: ostrołęckim (51), zwoleńskim (51), płockim (57) oraz sierpeckim (57)” – str. 16</p> <p>http://mbpr.pl/user_uploads/image/PRAWE_MENU/PROJEKT%20STRATEGII/SRWMPROJ.pdf</p> <p>„W województwie mazowieckim zmniejszyła się liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (od 2009 roku spadek o około 7,7 tys. do poziomu 231,5 tys. w 2011 roku). (...) W konsekwencji na Mazowszu występują duże braki w dostępie do tego rodzaju usług. Najtrudniejsza sytuacja jest w powiatach białobrzeskim, ostrowskim, przysuskim, sierpeckim, zwoleńskim oraz szydłowieckim.” Str. 31</p> <p>„Obszar charakteryzuje się znaczącą koncentracją negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, w tym słabym dostępem do usług publicznych. Większość z powiatów wyznaczonego OSI charakteryzuje się najwyższym w województwie mazowieckim udziałem długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych. Należą do nich miasto Radom – 61,4% oraz powiaty: przysuski – 68,3%, szydłowiecki – 65,6%, radomski – 63,8%, zwoleński – 62,0% i kozienicki – 61,8% (stan na I półrocze 2012 roku). Bezrobocie ma charakter strukturalny, co wynika z rozbieżności między podażą pracy i popytem na pracę (transformacja gospodarcza).” Str. 85</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia

<p>Strategia Rozwoju Powiatu Zwoleńskiego na Lata 2016-2022</p>	<p>Analiza SWOT dokumentu wykazała jak słabe strony „brak aktualnego programu rewitalizacji miasta Zwoleń i gmin” – str. 113</p> <p>Dokument zakłada jako cel strategiczny ”2.5 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz poprawa ładu przestrzennego” - str. 122</p> <p>W uszczegółowieniu tego celu odnajdujemy następujące kierunki działań:”wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich” – str. 131, a rolą i zadaniem powiatu w realizacji zaplanowanych działań jest: „Rozwój infrastruktury technicznej na obszarach rewitalizowanych w celu ich aktywizacji społecznej i gospodarczej; odnowa tkanki mieszkaniowej, w zakresie części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, jako element szerszego działania rewitalizacyjnego”</p> <p>Cel rozwojowy – rozwój turystyki „Ważnym elementem w rozwoju turystyki jest powiązanie jej z dziedzictwem kulturowym i walorami środowiska naturalnego. Z tego też względu należy podejmować przedsięwzięcia i kontynuować już rozpoczęte, takie jak np. tworzenie szlaków rowerowych w oparciu o zrewitalizowane zabytki i atrakcyjne przyrodniczo tereny, organizowanie imprez cyklicznych, które już są kojarzone z powiatem zwoleńskim oraz podnoszenie jakości oferowanych usług i ich rozszerzenie. Niezbędnym jest tworzenie baz informacji internetowej, centrów informacji turystycznej, modernizowanie infrastruktury oraz poszerzanie oferty kulturowej.” – str. 66</p> <p>Cel operacyjny 1.2. Wsparcie dla rozwoju infrastruktury drogowej oraz lokalnego układu transportowego. „przebudowa bądź modernizacja dróg poprawiających dostępność komunikacyjną i mobilność mieszkańców,„ str. 123</p> <p>Cel operacyjny 1.3. Rozwój wybranych elementów infrastruktury mającej wpływ na bezpieczeństwo i wysoki komfort życia mieszkańców. „inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów” – str. 125 „inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej” – str.125</p> <p>Cel operacyjny 1.4. Rozwój infrastruktury służącej wykorzystaniu energii ze źródeł odnawialnych. „poprawa efektywności energetycznej funkcjonujących przedsiębiorstw (m.in. poprzez modernizację infrastruktury związanej z ogrzewaniem/ chłodzeniem budynków, oświetleniem lub wykorzystaniem energii z odnawialnych źródeł energii) - str. 125</p> <p>Cel operacyjny 1.6. Ułatwienie mieszkańcom powiatu dostępu do usług medycznych oraz skutecznych form integracji społecznej. „wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia” – str. 128</p>
---	--

1. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

1.1 Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Zwolen

Gmina Zwolen posiada aktualną strategię rozwoju gminy, obejmuje ona lata 2002-2017. Wśród ważnych zadań stojących przed gminą w tym okresie strategia wskazuje rewitalizację obszarów zdegradowanych. Strategia Rozwoju Gminy bezpośrednio odnosi się do rewitalizacji historycznego centrum miasta „Obszar zaproponowany do rewitalizacji na terenie miasta Zwolenia, to jego najstarsza, historyczna część objęta ochroną konserwatorską ...)” str. 70.

Rewitalizacja wg. strategii jest odpowiedzią na stan kryzysowy obszaru miejskiego i obejmuje zespół kompleksowych działań, koordynowanych i zarządzanych przez sektor publiczny (gminę), opartych na aktywnej współpracy organów i instytucji polityczno-administracyjnych oraz podmiotów społecznych (...), oznacza ponowne ożywienie procesów społeczno-gospodarczych na obszarze, w którym procesy te zamarły. Obszary wymagające rewitalizacji to nie obszary wybrane pod kątem wartości zabytkowej, ale obszary o szczególnej kumulacji problemów społeczno-gospodarczych (w tym także najczęściej – remontowo-architektonicznych)” str. 69.

Strategia wskazuje również konieczność opracowania Programu Rewitalizacji, jako dokumentu niezbędnego do prawidłowego przeprowadzenia tego procesu. „Opracowanie Programu Rewitalizacji ma wspomóc działania zmierzające do:

- zapewnienia harmonijnego rozwoju przestrzennego najstarszej części miasta
- określenie warunków do inwestowania
- umożliwienie rehabilitacji istniejącej zabudowy i infrastruktury (...)
- podniesienia standardów zamieszkania w starej substancji mieszkaniowej.” str. 70

Strategia rozwoju gminy:

<http://archiwum.bip.zwolen.pl/www.bip.zwolen.akcessnet.net/index.php-idg=3&id=18&x=76>

Gmina Zwolen osiągnęła już pewien znaczący stopień rozwoju jako gmina przyjazna mieszkańcom, inwestorom oraz turystom. Zauważa się zdecydowaną poprawę w gminie, głównie poprzez budowę systemów kanalizacji oraz poprawę stanu dróg gminnych, poprawę jakości życia poprzez polepszenie stanu infrastruktury społecznej, tworzenie infrastruktury przyjaznej przedsiębiorcom oraz stworzenie warunków przyciągania inwestorów zewnętrznych.

To, czy istniejący w niej potencjał będzie wykorzystany dla dalszego jej rozwoju, zależy od wielu różnych czynników, które będą stanowić szanse bądź zagrożenia dla rozwoju. Aby określić mocne i słabe strony gminy, zastosowano analizę SWOT, która jest metodą kompleksową służącą do badania otoczenia gminy oraz jej wnętrza.

Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

- wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
- wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
- zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
- zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

Mocne i słabe strony są w pełni wewnętrznymi czynnikami rozwoju. Trudno rozstrzygnąć czy migracja młodych ludzi z małych ośrodków miejskich za granicę lub do dużych aglomeracji jest słabą stroną czy raczej szansą. Tym bardziej, że w części przypadków ma ona charakter czasowy.

Mocne strony	Słabe strony
Sfera społeczna	
<ul style="list-style-type: none"> • Wysoki poziom szkolnictwa • Dobrze rozwinięta opieka medyczna • Aktywnie działające stowarzyszenia na rzecz poprawy życia mieszkańców • Liczne imprezy sportowe • Liczne programy przeciwdziałania bezrobociu • Uczestnictwo w programie „Leader+” • Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców • Zaangażowanie władz samorządowych gminy w sprawy jej mieszkańców • Liczne imprezy artystyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • Zdegradowane centrum miasta • Wysoka stopa bezrobocia głównie w wieku mobilnym • Deficyt miejsc pracy • Migracje osób wykształconych do większych aglomeracji • Niska aktywność społeczności lokalnej i brak chęci do działania • Niedostosowanie kierunków nauczania do zapotrzebowania na rynku pracy • Brak budownictwa socjalnego i mieszkaniowego • Niski standard życia i wyposażenia budynków mieszkalnych w infrastrukturę techniczną na obszarach wiejskich • Niskie zaopatrzenie sprzętowe i lokalowe Policji i OSP • Niewystarczająca liczba obiektów sportowych • Nie wszystkie budynki użyteczności publicznej dostosowane są do potrzeb osób niepełnosprawnych • Duże obciążenie budżetu gminy wydatkami na pomoc społeczną • Obiekty publiczne wymagające remontu • Brak osobnego pomieszczenia lokalowego dla Muzeum Regionalnego
Strefa gospodarcza	
<ul style="list-style-type: none"> • Korzystne powiązania komunikacyjne • Przychylność władz samorządowych dla podejmujących działalność 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak linii kolejowej • Rozdrobnienie gruntów • Postępujące starzenie się ludności wiejskiej,

<p>gospodarczą i inwestorów tworzących miejsca pracy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Korzystna infrastruktura techniczna i komunikacyjna do prowadzenia biznesu • Korzystne warunki przyrodniczo – ekonomiczne do produkcji zdrowej żywności • Tereny przygotowane pod inwestycje dla dużych i małych podmiotów gospodarczych • Funkcjonowanie instytucji ukierunkowanych na pomoc rolnikom 	<p>niechęć ludzi młodych do pracy w rolnictwie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ograniczona chłonność lokalnego rynku na produkty rolne • Mała ilość punktów skupu płodów rolnych • Brak specjalizacji w produkcji rolnej • Małe zainteresowanie produkcją rolniczą metodami ekologicznymi • Brak napływu obcego kapitału • Brak zakładów pracy
Infrastruktura techniczna i drogowa	
<ul style="list-style-type: none"> • Dogodne położenie komunikacyjne • Dobrze rozwinięta sieć dróg • Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna w mieście 	<ul style="list-style-type: none"> • Zły stan techniczny dróg gminnych • Brak obwodnicy miasta Zwoleń • Brak parkingów, miejsc postojowych zwłaszcza w m. Zwoleń • Niski stopień zgazyfikowania wsi • Niski stopień zwodociągowania i skanalizowania • Brak przydomowych oczyszczalni na terenach rozproszonej zabudowy (według koncepcji odprowadzania ścieków komunalnych opracowanej dla Gminy Zwoleń) • Miejscowe braki oświetlenia drogowego • Brak chodników • Brak własnych środków finansowych na poprawę stanu infrastruktury technicznej • Niedostateczna ilość sieci kanalizacji burzowej w mieście
Strefa ekologiczna i turystyczna	
<ul style="list-style-type: none"> • Położenie na obrzeżach Kozińskiego Parku Krajobrazowego • Niezagrożone środowisko przyrodnicze przy braku większych zakładów przemysłowych • Zadowalający stan zdrowotny i sanitarny lasów • Bogactwo flory i fauny oraz występowanie na terenie gminy obszarów objętych ochroną przyrody • Korzystne warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa ekologicznego • Walory środowiska naturalnego sprzyjające rozwojowi funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej • Istniejące oczyszczalnie ścieków • Planowanie budowy zbiorników 	<ul style="list-style-type: none"> • Obciążenie środowiska naturalnego komunikacją drogową – emisja spalin i nadmierny hałas • Niedostateczna edukacja ekologiczna i świadomość społeczna dotycząca ochrony środowiska • Słaba reklama i promocja walorów turystycznych gminy • Słabo rozwinięta baza turystyczna • Występowanie dzikich wysypisk

<p>wodnych</p> <ul style="list-style-type: none"> • Możliwość współpracy w zakresie turystyki z sąsiednimi gminami • Duża aktywność Stowarzyszenia „Dziedzictwo i Rozwój” działającego na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i kształtowania rozwoju wsi i odnowy wsi 	
Szanse i zagrożenia rozwoju Gminy Zwoleń	
<i>Szanse</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Integracja europejska, która stworzyła możliwości pozyskiwania środków z Unii Europejskiej władzom samorządowym, przedsiębiorcom oraz rolnikom • Wykorzystanie funduszy w ramach programu Leader+ • Większe doinwestowanie wsi • Budowa obwodnicy miasta Zwolenia • Rosnące zainteresowanie inwestorów zagranicznych do inwestowania w Polsce • Coraz większe potrzeby wypoczynku w gospodarstwach agroturystycznych • Nawiązanie współpracy z zagranicznymi ośrodkami partnerskimi • Zapotrzebowanie na zdrową żywność w Polsce i w Europie co sprzyja rozwojowi rolnictwa ekologicznego • Zainteresowanie mieszkańców okolicznych większych miast (Radom, Lublin, Warszawa) wypoczynkiem i zamieszkaniem na terenach gminy Zwoleń - atrakcyjnych przyrodniczo i czystych ekologicznie • Rozwój informatyzacji i telekomunikacji • Możliwości zewnętrznego finansowania działań ukierunkowanych na rozwój zasobów ludzkich • Wspólne działania władz gminy oraz powiatu na rzecz rozwoju i promocji • Wzmocniona polityka państwa w zakresie ochrony środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak stabilnej polityki państwa • Niestabilna polityka podatkowa i prawna • Niebezpieczeństwo niepełnego wykorzystania szans, jakie dają środki UE • Duże koszty budownictwa mieszkalnego • Duża niepewność działania wynikająca z wielu zmian gospodarczych, społecznych i politycznych • Niewystarczające środki przekazywane z budżetu państwa na zadania własne lub dodatkowo zlecone gminie na podstawie wprowadzonych aktów prawnych • Ubożenie społeczeństwa (stagnacja, frustracje, patologie) • Konkurencja ze strony rolnictwa zachodnioeuropejskiego • Sezonowość w turystyce • Wzrastające bezrobocie w Polsce • Drogie kredyty, trudny dostęp do kredytów preferencyjnych, co przekłada się na brak efektywnego systemu pożyczkowo-kredytowego • Wysokie koszty produkcji rolnej wpływające na nierentowność gospodarstw, • Brak ochrony krajowych i regionalnych rynków zbytu • Degradacja środowiska przyrodniczego z bezpowrotną utratą dziedzictwa przyrody • Niskie zarobki pracowników w sektorze usług medycznych

Misja gminy - GMINA ZWOLEŃ OBSZAREM INWESTYCJI I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI GOSPODARCZEJ, PRZYSTANIĄ SPOKOJU I WYPOCZYNKU DLA SPRAGNIONYCH BOGACTWA PRZYRODY I MIEJSCOWEJ KULTURY, SPRZYJAJĄCA WZROSTOWI JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Każdy cel strategiczny został podzielony na cele operacyjne:

CEL STRATEGICZNY 1. ROZWÓJ I DOSKONALENIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

- Cel operacyjny: Budowa i modernizacja dróg i ulic
- Cel operacyjny: Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej i burzowej
- Gazyfikacja gminy
- Modernizacja systemów grzewczych i elektroenergetycznych

CEL STRATEGICZNY 2. ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

- 2.1. Cel operacyjny: Tworzenie nowych miejsc pracy w sektorach poza-rolniczych
- 2.2. Cel operacyjny: Tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego
- 2.3. Cel operacyjny: Promocja i reklama gminy
- 2.4. Cel operacyjny: Rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw
- 2.5. Cel operacyjny: Opracowanie programu preferencji dla nowych Inwestorów

CEL STRATEGICZNY 3. ROZWÓJ OŚWIATY I KULTURY

- 3.1. Cel operacyjny: Rozbudowa bazy szkół i poprawa wyposażenia
- 3.2. Cel operacyjny: Wzbogacenie oferty kulturalnej
- 3.3. Cel operacyjny: Ochrona dziedzictwa kulturowego

CEL STRATEGICZNY 4. MODERNIZACJA I RESTRUKTURYZACJA ROLNICTWA

- 4.1. Cel operacyjny: Promowanie i wspieranie inwestycji w zakresie przetwórstwa rolno – spożywczego
- 4.2. Cel operacyjny: Rozwój rolnictwa ekologicznego i specjalistycznego
- 4.3. Cel operacyjny: Przekształcenie struktury agrarnej gospodarstw rolnych
- 4.4. Cel operacyjny: Rozwój i promocja agroturystyki

CEL STRATEGICZNY 5. DOSKONALENIE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

- 5.1. Cel operacyjny: Rozwój opieki społecznej
- 5.2. Cel operacyjny: Zwiększenie bezpieczeństwa obywateli
- 5.3. Cel operacyjny: Rozwój opieki zdrowotnej

- 5.4. Cel operacyjny: Rozbudowa i modernizacja budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej
- 5.5. Cel operacyjny: Poprawa jakości usług weterynaryjnych i warunków mieszkaniowych obiektów należących do Lecznicy dla Zwierząt oraz Wspólnot Mieszkaniowych
- 5.6. Cel operacyjny: Podniesienie poziomu jakości usług świadczonych przez urzędy

CEL STRATEGICZNY 6. OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO

- 6.1. Cel operacyjny: Edukacja ekologiczna mieszkańców i estetyzacja wsi
- 6.2. Cel operacyjny: Inwestycje proekologiczne
- 6.3. Cel operacyjny: Poprawa stanu środowiska naturalnego

CEL STRATEGICZNY 7. ROZWÓJ TURYSTYKI, SPORTU I REKREACJI

- 7.1. Cel operacyjny: Rozbudowa bazy turystycznej
- 7.2. Cel operacyjny: Tworzenie bazy rekreacyjno-sportowej
- 7.3. Cel operacyjny: Utworzenie Centrum Informacji Turystycznej

CEL STRATEGICZNY 8. PROGRAMOWANIE I WDRAŻANIE PROJEKTÓW NA SZCZEBLU GMINNYM

- 8.1. Cel operacyjny: Opracowanie gminnych programów
- 8.2. Cel operacyjny: Budowa i rozbudowa lokalnych sieci szerokopasmowych – rozwój społeczeństwa informacyjnego - e-usługi

1.2 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zwoleń

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest dokumentem planistycznym określającym kierunki polityki przestrzennej gminy. Ma ono charakter planowania ogólnego, które wyznacza ramy dla działań szczegółowych zawartych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. (Uchwała Nr XXXII/255/2008 Rady Miejskiej w Zwoleniu z dnia 18 grudnia 2008r. w sprawie uchwalenia częściowych zmian studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Zwoleń ; <http://archiwum.bip.zwolen.pl/www.bip.zwolen.akcessnet.net/index.phpidg=3&id=691&x=84&y=2.htm>).

„Uchwała się częściowe zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Zwoleń, uchwalonego uchwałą nr XVI/187/99 Rady Gminy i Miasta Zwoleń z dn. 29 grudnia 1999 r. (zwanego dalej Studium), obejmujące następujące obszary: (...)

d) Obszar IV - w mieście Zwoleniu: w otoczeniu działek nr ewid. 2326/4, 2326/5 i 2327/1, wyznaczonym na działkach sąsiednich w odległości od 50 do 150m;

e) Obszar V - w mieście Zwoleniu: obszar przyległy do ul. Armii Krajowej od zachodu;

f) Obszar VI - w mieście Zwoleniu: w otoczeniu działek nr ewid. 1121/1, 1122/1, 3563/1, pomiędzy ul. Kochanowskiego, a ul. Długą.

g) Obszar VII - w mieście Zwoleniu: obszar pomiędzy ul. Doktora Perzyny, ul. Sportową oraz projektowaną drogą nr ewid. działki 5110 wzdłuż doliny rz. Zwolenki.”

W *Studium* określa się przede wszystkim:

- kierunki zmian w strukturze przestrzennej miasta oraz w przeznaczeniu terenów;
- kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz w przeznaczeniu terenów;
- obszary oraz zasady ochrony:
 - środowiska i jego zasobów;
 - ochrony przyrody;
 - krajobrazu kulturowego;
- obszary oraz zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- kierunki rozwoju systemu komunikacyjnego:
 - drogi;
 - ścieżki rowerowe;
 - kolej;
- kierunki rozwoju systemu infrastruktury technicznej:
 - zaopatrzenie w wodę;
 - gospodarka ściekowa;
 - zaopatrzenie w energię elektryczną;
 - zaopatrzenie w gaz;
 - zaopatrzenie w ciepło;
 - gospodarka odpadami;
 - telekomunikacja;
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym;
- obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego:
 - na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości;
 - obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²;

- obszary przestrzeni publicznej;
- obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych;
- obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;
- obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej;
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji;
- granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;
- inne obszary problemowe, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.

2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

W celu nakreślenia sytuacji w Gminie Zwoleń na tle powiatu, województwa jak i całego kraju dokonano analizy sytuacji w gminie w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Aby trafnie zobrazować poszczególne elementy wykorzystano wskaźniki z okresu pięciu lat tj. 2010-2015. Analiza ta miała na celu stworzeniu punktu odniesienia dla analizy wewnątrzgminnej dla której wskaźniki były oceniane również w szerszym kontekście. Było to niezbędne do stwierdzenia czy dane zjawisko ma rzeczywiście charakter kryzysowy i czy uzasadnia potrzebę prowadzenia Rewitalizacji.

W wyniku analiz stwierdzono, niżej określone trendy, szczegółowe analizy ze względu na obszerny zostały przeniesione do załącznika.

Dodatkowo dla zobiektywizowania skali zjawisk wyniki dla całej Gminy Zwoleń zestawiono z porównywalnymi danymi dla gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju, województwa mazowieckiego i powiatu zwoleńskiego.

2.1 Diagnoza negatywnych zjawisk w sferze społecznej

Analiza podstawowych danych GUS/BDL (dane szczegółowe w tabeli poniżej i w załączniku nr 1 do niniejszego opracowania) charakteryzujących zjawiska zachodzące w sferze społecznej w całej Gminie Zwoleń można stwierdzić, iż:

- w latach 2010-2015 wystąpiła **depupulacja**, której **ujemna dynamika** była niższa od danych dla porównywalnych gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju i województwa mazowieckiego – **trend** zmian wartości **spadkowy** co świadczy o negatywnej trwałości zjawiska;
- w latach 2010-2015 **dynamika** udziału osób w wieku przedprodukcyjnym do ogółu ludności **charakteryzuje się wartościami ujemnymi** i były one niższe od danych dla porównywalnych gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju i województwa mazowieckiego - **trend** zmian wartości **spadkowy** co świadczy o negatywnej trwałości zjawiska;
- w latach 2010-2015 **dynamika** udziału osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności **charakteryzuje się wartościami dodatnimi** i były one wyższe od danych dla porównywalnych gmin miejsko-wiejskich na poziomie województwa mazowieckiego i powiatu zwoleńskiego - **trend** zmian wartości **wzrostowy** co świadczy o negatywnej trwałości zjawiska;
- w latach 2010-2015 **dynamika** przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców **charakteryzuje się wartościami ujemnymi** i były one niższe od danych dla porównywalnych gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju i województwa mazowieckiego- **trend** zmian wartości **spadkowy** co świadczy o negatywnej trwałości zjawiska;

- w latach 2010-2014 **dynamika** udziału osób korzystających z pomocy społecznej do ogółu ludności oraz liczby gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej **charakteryzuje się wartościami dodatnimi** i były one wyższe od danych dla porównywalnych gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju, województwa mazowieckiego i powiatu zwoleńskiego - **trend** zmian wartości **wzrostowy** co świadczy o negatywnej trwałości zjawiska.

Na podstawie analizy danych statystycznych GUS/BDL można obiektywnie stwierdzić, iż Gmina Zwoleń od co najmniej 2010 roku zmagą się następującymi problemami w sferze społecznej:

- depopulacja ogółu ludności mieszkańców Gminy,

- zmniejszający się udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i równoległy wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym, co prowadzi do problemów związanych z zastępstwem pokoleniowym i zmianą ilości potrzeb społecznych ludności w wieku emerytalnym,

- zubożenie społeczeństwa, charakteryzujące się liczbą gospodarstw domowych i osób w nich będących korzystających z pomocy społecznej.

Tabela 16 - Wskaźniki sfery społecznej – Gmina i Miasto Zwoleń na tle kraju, województwa oraz powiatu.

wskaźnik	jednostka terytorialna na JST	zmiana Zwoleń 2015/2010	ocena w odniesieniu do zmiany 2015/2010			wartość Zwoleń 2015	ocena w odniesieniu do wartości w 2015:			trend Zwoleń	OCENA OGÓLNA
			POLSKA	MAZOWIECKIE	powiat zwoleński		POLSKA	MAZOWIECKIE	powiat zwoleński*		
Ludność wg miejsca zamieszkania	gmina m-w	-0,87%	1,13%	3,66%	-0,75%	15 290	8 862 579	874 782	15 290	spadkowy	
	MIASTO	-3,55%	-1,07%	1,69%	-3,25%	7 944	23 166 429	3 438 225	7 944		
Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym do ogółu ludności (%)	gmina m-w	-8,55%	-6,51%	-3,09%	-5,96%	18,34	18,65	19,74	18,34	spadkowy	
	MIASTO	-	-2,11%	3,20%	-9,12%	16,77	16,70	17,67	16,77		
Odsetek osób w wieku produkcyjnym do ogółu ludności (%)	gmina m-w	-1,60%	-2,29%	-3,02%	-1,04%	62,76	63,13	62,16	62,76	spadkowy	
	MIASTO	-3,36%	-5,11%	-5,36%	-1,49%	63,09	61,98	60,87	63,09		
Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności	gmina m-w	16,89%	18,01%	16,52%	10,67%	18,90	18,22	18,10	18,90	wzrostowy	
	MIASTO	27,01%	20,96%	15,60%	15,09%	20,14	21,32	21,46	20,14		
Przyrost naturalny na 1000 ludności	gmina m-w	-	156,1%	-127,7%	-56,3%	-211,6%	-0,65	-0,39	1,02	spadkowy	
	MIASTO	-	245,8%	-272,3%	-53,7%	-345,0%	-3,00	-1,06	0,83		
Saldo migracji na 1000	gmina m-w	37,2%	-680,0%	-44,4%	-5,0%	-3,00	-0,84	3,01	-3,00	wzrostowy	

ludności (2014/2010)	MIASTO	17,2%	14,4%	60,6%	-74,1%	-8,30	-1,76	2,40	-8,30		
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej (2014/2010)	gmina m-w	6,59%	2,33%	2,87%	-12,53%	356	200 339	16 056	356	wzrostowy	
	MIASTO		-3,04%	-3,94%	-15,73%		423 876	47 628	150		
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej do ogółu ludności ¹	gmina m-w	-6,24%	-6,13%	-9,76%	-16,99%	6,98 %	6,10 %	4,83%	6,98%	spadkowy	
	MIASTO		-5,92%	-6,79%	-14,93%		4,05 %	2,94%	4,72%		
Odsetek bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	gmina m-w	-	-21,66%	12,68%	-15,13%	12,16	7,14	7,10	12,16	spadkowy	
	MIASTO										
* dynamika (miasto) 2015/2012											
Skala ceny:			Pozytywna								
			Negatywna								
			Neutralna								

Źródło: GUS/BDL

2.2 Diagnoza negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej

Analiza podstawowych danych GUS/BDL (dane szczegółowe w tabeli poniżej i w załączniku nr 1 do niniejszego opracowania) charakteryzujących zjawiska zachodzące w sferze gospodarczej w całej Gminie Zwolen można stwierdzić, iż:

- w latach 2010-2015 **dynamika** salda nowych i wykreślonych podmiotów w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców **charakteryzuje się wartościami dodatnimi**, lecz **wartość za 2015 rok była niższa** od danych dla porównywalnych gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju, województwa mazowieckiego - **trend** zmian wartości **wzrostowy** co może świadczyć w przyszłości o pozytywnej trwałości zjawiska;
- w latach 2010-2015 **dynamika** osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym **charakteryzuje się wartościami dodatnimi**, lecz **wartość za 2015 rok była niższa** od danych dla porównywalnych gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju, województwa mazowieckiego - **trend** zmian wartości **wzrostowy** co może świadczyć w przyszłości o pozytywnej trwałości zjawiska;
- w latach 2010-2015 **dynamika** udziału osób pracujących w przeliczeniu na 1000 mieszkańców **charakteryzuje się wartościami ujemnymi** i były one niższe od danych dla porównywalnych gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju, województwa mazowieckiego - **trend** zmian wartości **spadkowy** co świadczy o negatywnej trwałości zjawiska;

Na podstawie analizy danych statystycznych GUS/BDL można obiektywnie stwierdzić, iż Gmina Zwolen zmagają się następującymi problemami w sferze gospodarczej:

- ujemne saldo pomiędzy nowymi i wykreślanymi podmiotami w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców co może świadczyć o coraz mniej korzystnym „klimatem gospodarczym” Gminy,

- mniejszym udziałem osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą w porównaniu z danymi dla gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju, województwa mazowieckiego co może świadczyć o niższym poziomie indywidualnej przedsiębiorczości,,

- mniejszym udziałem osób pracujących w stosunku do ogółu ludności w porównaniu do pracujących w gminach miejsko-wiejskich na poziomie kraju i województwa mazowieckiego, co może świadczyć o niższym poziomie aktywności zawodowej ludności w wieku produkcyjnym lub ograniczonej (nieodstatecznej) liczbie miejsc pracy w Gminie.

Tabela 21 - Wskaźniki sfery gospodarczej – Gminy i Miasta Zwoleń na tle kraju, województwa oraz powiatu

Wskaźnik	jednostka terytorialna JST	zmiana Zwoleń 2015/2010	ocena w odniesieniu do zmiany 2015/2010			wartość Zwoleń 2015	ocena w odniesieniu do wartości w 2015:			trend Zwoleń	OCENA OGÓLNA
			POLSKA	MAZOWIECKIE	powiat zwoleński *		POLSKA	MAZOWIECKIE	powiat zwoleński*		
Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	gmina m-w	12,05%	5,69%	7,88%	10,85%	754	924	1 122	754	Wzrostowy	
	MIASTO	13,15%	5,95%	9,82%	10,99%	1 007	1 318	1 778	1 007		
Saldo nowo wpisanych i wykreślonych podmiotów w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	gmina m-w	18,79%	72,74%	-63,32%	-1,99%	26	10	21	26	Wzrostowy	
	MIASTO	26,22%	57,78%	-22,99%	56,25%	19	20	57	19		
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	gmina m-w	10,13%	4,32%	6,98%	10,67%	9,6	11,1	13,8	9,6	Wzrostowy	
	MIASTO	11,91%	3,47%	4,61%	10,80%	12,1	14,4	18,3	12,1		
Pracujący na 1000 ludności	gmina m-w	-3,96%	5,52%	6,43%	2,10%	169	188	208	169	Spadkowy	
	MIASTO	-6,05%	2,99%	2,12%	1,40%	286	313	377	286		
* dynamika (miasto) 2015/2012											
skala oceny:		pozytywna									
		Negatywna									
		Neutralna									

Źródło: GUS/BDL

2.3 Diagnoza negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Analiza podstawowych danych GUS/BDL (dane szczegółowe w tabeli poniżej i w załączniku nr 1 do niniejszego opracowania) charakteryzujących zjawiska zachodzące w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w całej Gminie Zwoleń można stwierdzić, iż:

- w latach 2010-2015 **dynamika** porad lekarskich w przeliczeniu na 1000 mieszkańców **charakteryzuje się wartościami ujemnymi, wskaźniki tej jednak w 2015 r.** były wyższe od danych dla porównywalnych gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju i województwa mazowieckiego - **trend** zmian wartości **wzrostowy** co świadczy o negatywnej trwałości zjawiska;

- w latach 2010-2015 **dynamika** ludności przypadających na 1 aptekę i punkt apteczny **charakteryzuje się wartościami ujemnymi**, wartość wskaźnika za 2015 rok była niższa od danych dla porównywalnych gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju, województwa i mazowieckiego - **trend** zmian wartości **spadkowy** co może świadczyć w przyszłości o pozytywnej trwałości zjawiska.
- w latach 2010-2014 **dynamika** liczby klubów sportowych, ćwiczących w klubach sportowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców **charakteryzuje się wartościami ujemnymi** i były one niższe od danych dla porównywalnych gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju, województwa mazowieckiego - **trend** zmian wartości **wzrostowy** co może świadczyć w przyszłości o pozytywnej trwałości zjawiska.
- w latach 2010-2014 **dynamika** liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców **charakteryzuje się wartościami dodatnimi** lecz były one niższe od danych dla porównywalnych gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju i województwa mazowieckiego - **trend** zmian wartości **wzrostowy** co może świadczyć w przyszłości o pozytywnej trwałości zjawiska.

Na podstawie analizy danych statystycznych GUS/BDL można obiektywnie stwierdzić, iż Gmina Zwolen od co najmniej 2010 roku zmaga się następującymi problemami w sferze przestrzenno-funkcjonalnej:

- zwiększająca się liczba porad lekarskich oraz zwiększająca się liczba osób przypadających na 1 aptekę i punkt apteczny może świadczyć o konieczności w przyszłości – w związku z zwiększającą się liczbą ludności w wieku poprodukcyjnym – powiększenia infrastruktury zdrowotnej,,
- niska liczba klubów sportowych oraz osób w nich ćwiczących może być wyzwaniem w przyszłości do działań w kierunku zaktywizowania różnych wiekowo grup ludności i dostosowania oferty sportowo-rekreacyjnej do nowych potrzeb,
- zwiększająca się liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w stopniu mniejszym niż dane dla gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju, województwa mazowieckiego może spowodować konieczność podjęcia działań w kierunku szerszej aktywności społecznej części mieszkańców Gminy biernej społecznie.

Tabela 38- Wskaźniki sfery przestrzenno-funkcjonalnej – Gmina i Miasto Zwoleń na tle kraju, województwa oraz powiatu

Wskaźnik	jednostka terytorialna JST	zmiana Zwoleń 2015/2010	ocena w odniesieniu do zmiany 2015/2010			wartość Zwoleń 2015	ocena w odniesieniu do wartości w 2015:			trend Zwoleń	OCENA OGÓLNA
			POLSKA	MAZOWIECKIE	powiat zwoleński*		POLSKA	MAZOWIECKIE	powiat zwoleński*		
Porady lekarskie ogółem na 1000 mieszkańców	gmina m-w	0,88%	9,40%	7,88%	9,68%	3 741	4 437	4 177	3 741	wzrostowy	
	MIASTO	3,68%	10,90%	8,56%	12,52%	7 200	5 395	4 305	7 200		
Ludność na 1 aptekę ogólnodostępną i punkt apteczny	gmina m-w	-29,19%	-15,04%	-18,82%	-14,93%	2 184	2 769	2 635	2 184	spadkowy	
	MIASTO	-31,10%	-12,28%	-13,19%	-17,07%	1 135	2 167	2 329	1 135		
Odsetek dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-5 lat	gmina m-w	55,59%	40,16%	42,66%	64,58%	76,3	81,3	88,3	76,3	wzrostowy	
	MIASTO	64,71%	24,62%	18,75%	57,11%	127,3	98,1	101,5	127,3		
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika	gmina m-w	-34,41%	-2,52%	-6,66%	-0,58%	13,6	19,2	16,7	13,6	spadkowy	
	MIASTO	-29,17%	-1,14%	1,64%	4,43%	10,8	17,8	15,1	10,8		
Kluby sportowe na 10 tys. mieszkańców (2014/2010)	gmina m-w	34,25%	3,89%	-5,86%	0,56%	2,6	4,3	2,8	2,6	wzrostowy	
	MIASTO	36,16%	8,19%	8,48%	1,81%	5,0	3,3	2,3	5,0		
Ćwiczący w klubach sportowych na 10 tys. mieszkańców (2014/2010)	gmina m-w	11,15%	3,31%	7,50%	1,16%	333	250	210	333	wzrostowy	
	MIASTO	12,73%	10,31%	18,24%	2,41%	632	269	232	632		
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	gmina m-w	72,93%	27,70%	29,74%	45,08%	24	30	27	24	wzrostowy	
	MIASTO	92,54%	31,65%	32,37%	49,30%	33	39	53	33		
Mieszkańcy na 1 dom, ośrodek kultury, klub, świetlicę (2015/2011)	gmina m-w	-0,59%	-10,99%	-6,96%	-0,75%	15 290	7 229	14 109	15 290	spadkowy	
	MIASTO	-3,02%	-2,59%	-4,18%	-3,25%	7 944	15 475	23 389	7 944		
Grupy artystyczne na 10 tys. mieszkańców (2015/2011)	gmina m-w	-5,70%	15,35%	39,43%	-11,10%	10	6	4	10	spadkowy	
	MIASTO	-3,34%	15,05%	14,08%	-8,80%	19	4	3	19		
Imprezy artystyczne na 10 tys. mieszkańców (2015/2011)	gmina m-w	24,30%	10,34%	31,98%	23,50%	99	71	66	99	wzrostowy	
	MIASTO	27,42%	16,70%	41,37%	26,70%	191	62	54	191		
* dynamika (miasto) 2015/2012											
skala oceny:		Pozytywna									
		Negatywna									
		Neutralna									

Źródło: GUS/BDL

2.4. Diagnoza zjawisk w sferze technicznej

Analiza podstawowych danych GUS/BDL (dane szczegółowe w tabeli poniżej i w załączniku nr 1 do niniejszego opracowania) charakteryzujących zjawiska zachodzące w sferze technicznej w całej Gminie Zwoleń można stwierdzić, iż:

- w latach 2010-2015 **dynamika** udziału osób korzystających z sieci kanalizacyjnej do ogółu mieszkańców **charakteryzuje się wartościami dodatnimi** lecz były one niższe od danych dla porównywalnych gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju, województwa mazowieckiego - **trend** zmian wartości **wzrostowy** co świadczy o pozytywnej trwałości zjawiska;
- w latach 2010-2015 **dynamika** udziału osób korzystających z sieci gazowej do ogółu mieszkańców **charakteryzuje się wartościami dodatnimi**, lecz wartość za 2015 rok była niższa od danych dla porównywalnych gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju i województwa mazowieckiego - **trend** zmian wartości **wzrostowy** co może świadczyć w przyszłości o pozytywnej trwałości zjawiska;
- w latach 2010-2015 **dynamika** udziału osób korzystających z oczyszczalni ścieków **charakteryzuje się wartościami dodatnimi** lecz były one niższe od danych dla porównywalnych gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju, województwa mazowieckiego, **trend** zmian wartości **boczny**.

Na podstawie analizy danych statystycznych GUS/BDL można obiektywnie stwierdzić, iż Gmina Zwoleń od co najmniej 2010 roku zmaga się następującymi problemami w sferze technicznej:

- stosunkowo niski udział osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w porównaniu z danymi dla gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju, województwa mazowieckiego, może to powodować w przyszłości konieczność inwestycji infrastrukturalnych w tym zakresie,
- stosunkowo niski udział osób korzystających z sieci gazowej w porównaniu z danymi dla gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju, województwa mazowieckiego, co może powodować w przyszłości konieczność inwestycji infrastrukturalnych w tym zakresie,
- stosunkowo niski udział osób korzystających z oczyszczalni ścieków w porównaniu z danymi dla gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju i województwa mazowieckiego, co może powodować w przyszłości konieczność inwestycji infrastrukturalnych w tym zakresie.

Tabela 45 – Wskaźniki sfery technicznej – Gmina i Miasto Zwoleń na tle kraju, województwa oraz powiatu

wskaźnik	jednostka terytorialna JST	zmiana Zwoleń 2015/2010	ocena w odniesieniu do zmiany 2015/2010			wartość Zwoleń 2015	ocena w odniesieniu do wartości w 2015:			trend Zwoleń	OCENA OGÓLNA
			POLSKA	MAZOWIECKIE	powiat zwoleński*		POLSKA	MAZOWIECKIE	powiat zwoleński*		
Odsetek ludności korzystający z sieci wodociągowej (2014/2010)	gmina m-w	11,55%	6,73%	11,55%	7,48%	75,0	90,4	86,9	75,0	Wzrostowy	
	MIASTO	3,21%	1,15%	2,08%	2,70%	97,0	96,4	93,1	97,0		
Odsetek ludności korzystający z sieci kanalizacyjnej (2014/2010)	gmina m-w	0,97%	17,58%	16,18%	-0,24%	40,2	60,2	56,0	40,2	Wzrostowy	
	MIASTO	2,19%	3,72%	3,85%	0,89%	80,00	89,3	89,1	80,0		
Odsetek ludności korzystający z sieci gazowej (2014/2010)	gmina m-w	11,21%	2,49%	3,74%	11,21%	12,9	41,1	47,1	12,9	Wzrostowy	
	MIASTO	12,38%	-1,65%	-3,59%	12,38%	23,6	71,7	72,6	23,6		
Odsetek ludności korzystający z oczyszczalni ścieków	gmina m-w	-0,11%	15,96%	8,95%	-1,98%	51,54%	64,01%	59,49%	51,54%	Boczny	
	MIASTO	2,66%	7,46%	35,58%	0,55%	99,19%	94,56%	95,02%	99,19%		
Ścieżki rowerowe na 10 tys. Km2	gmina m-w		103%	148%			2,7	2,0			
	MIASTO										
* dynamika (miasto) 2015/2012											
skala oceny:		Pozytywna									
		Negatywna									
		Neutralna									

Źródło: GUS/BDL

2.5. Diagnoza zjawisk w sferze środowiskowej

Analiza podstawowych danych GUS/BDL (dane szczegółowe w tabeli poniżej i w załączniku nr 1 do niniejszego opracowania) charakteryzujących zjawiska zachodzące w sferze środowiskowej w całej Gminie Zwolen można stwierdzić, iż:

- w latach 2010-2015 **dynamika** udziału terenów rekreacji i wypoczynku do ogółu gruntów zabudowanych i zurbanizowanych **charakteryzuje się wartościami dodatnimi**, lecz wartość za 2015 rok była niższa od danych dla porównywalnych gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju - **trend** zmian wartości **wzrostowy** co może świadczyć w przyszłości o pozytywnej trwałości zjawiska.
- w latach 2010-2015 **dynamika** udziału terenów zielonych zorganizowanych do powierzchni ogółem **charakteryzuje się wartościami dodatnimi**, lecz wartość za 2015 rok była niższa od danych dla porównywalnych gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju i województwa mazowieckiego - **trend** zmian wartości **spadkowy** co świadczy o negatywnej trwałości zjawiska;
- w latach 2010-2015 **dynamika** wielkości odpadów zmieszanych w przeliczeniu na 1 mieszkańca **charakteryzuje się wartościami dodatnimi** i były one wyższe od danych dla porównywalnych gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju i powiatu, lecz wartość za 2015 rok była niższa od danych dla porównywalnych gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju i województwa mazowieckiego - **trend** zmian wartości **spadkowy** co może świadczyć w przyszłości o pozytywnej trwałości zjawiska.

Na podstawie analizy danych statystycznych GUS/BDL można obiektywnie stwierdzić, iż Gmina Zwolen od co najmniej 2010 roku zmagają się następującymi problemami w sferze środowiska:

- zmniejszający się udział terenów rekreacji i wypoczynku w stosunku do gruntów zabudowanych i zurbanizowanych co może świadczyć o braku rozbudowy tego typu terenów (wypoczynek, rekreacja) w stosunku zwiększających się powierzchniowo terenów zurbanizowanych,
- stosunkowo mniejszy udział terenów zieleni zorganizowanej (parki, zieleńce, zieleń osiedlowa) w powierzchni ogółem w stosunku do danych dla gmin miejsko-wiejskich na poziomie kraju i województwa mazowieckiego, co może powodować deficyt takiej powierzchni dla wykorzystania np. dla emerytów,
- zwiększająca się bardzo dynamicznie waga odpadów zmieszanych przypadających na 1 mieszkańca, co może w przyszłości powodować problemy z sortowaniem i składowaniem odpadów.

Tabela 25 - Wskaźniki sfery środowiskowej – Gmina i Miasto Zwoleń na tle kraju, województwa oraz powiatu

Wskaźnik	jednostka terytorialna JST	zmiana Zwoleń 2015/2010	ocena w odniesieniu do zmiany 2015/2010			wartość Zwoleń 2015	ocena w odniesieniu do wartości w 2015:			trend Zwoleń	OCENA OGÓLNA
			POLSKA	MAZOWIECKIE	powiat zwoleński*		POLSKA	MAZOWIECKIE	powiat zwoleński*		
Tereny rekreacji i wypoczynku - udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych (2014/2010)	Gmina	0,16%				2,95%				wzrostowy	
	MIASTO	1,16%	0,00%	0,00%	1,16%	5,52%	6,09%	4,09%	5,52%		
Tereny zieleni - udział w powierzchni ogółem	gmina m-w	-5,60%	-3,84%	-2,99%	-5,05%	0,1	0,1	0,1	0,1	spadkowy	
	MIASTO	-5,61%	-2,34%	-1,41%	-5,06%	1,0	2,2	2,6	1,0		
Odpady zmieszane na 1 mieszkańca (2014/2010)	gmina m-w	-10,25%	-1,51%	-26,68%	-11,68%	110,5	193,7	173,4	110,5	spadkowy	
	MIASTO	-29,89%	-15,97%	-24,70%	-26,61%	141,1	266,3	266,9	141,1		
* dynamika (miasto) 2015/2012											
skala oceny:		pozytywna									
		negatywna									
		neutralna									

Źródło: GUS/BDL

3. Obszar kryzysowy.

3.1. Stan kryzysowy i analiza danych

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- *gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw, lub*
- *środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub*
- *przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub*
- *technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz нефunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.*

Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych (Rozdział 2) polegała na przeanalizowaniu sytuacji społeczno-gospodarczej w oparciu o **możliwe i dostępne dane źródłowe**.

Istotnym elementem diagnozy było obiektywne stwierdzenie czy za pomocą dostępnych danych można uznać, czy dane zjawisko ma charakter zjawiska problemowego (stanu kryzysowego). Temu właśnie służyła analiza porównawcza, tj. odniesienie skali zjawisk do występujących na innych poziomach statystycznych (zobiektywizowanie czy coś jest realnie problemem). Takie podejście rzutuje na całą logikę dokumentu. Program rewitalizacji ma bowiem pomóc rozwiązywać **KLUCZOWE PROBLEMY**, w sposób **NAJEFEKTYWNIJSZY**.

Szczegółowa diagnoza pozwoliła na określenie stanów kryzysowych występujących na obszarze Miasta Zwoleń:

W sferze społecznej:

- Depopulacja – powodowana przez ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji.

- Starzenie się społeczeństwa – widoczne w znacznym przyroście grupy ludności w wieku poprodukcyjnym oraz niekorzystnej strukturze demograficznej z wysokim udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym, malejącą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym.
- Wysoki poziom bezrobocia.
- Ubóstwo – widoczne w znacznej liczbie osób korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego (poniżej kryterium).

W sferze gospodarczej:

- Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców.

KONCENTRACJA NEGATYWNYCH ZJAWISK – ANALIZA DANYCH

Wytyczne w zakresie rewitalizacji wskazują, że obszar zdegradowany można wyznaczyć dla miejsc koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami ze sfer gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Obszar można uznać za zdegradowany w przypadku współwystępowania minimum jednego problemu ze sfery społecznej oraz problemów z pozostałych sfer. Uznanie danego zjawiska za stan kryzysowy ma miejsce, jeśli dane negatywne zjawisko charakteryzuje się wartością wskaźników je oceniających, przekraczających średnią wartość notowaną w skali gminy. Istotne jest także obiektywne stwierdzenie, czy dane zjawisko ma charakter zjawiska kryzysowego (np. poprzez odniesienie poziomu zjawiska do średnich notowanych na innych poziomach statystycznych).

Celem wyznaczenia na obszarze całej gminy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, analiza danych przebiegała 3 -etapowo:

- ETAP 1 – analiza danych w sferze społecznej na poziomie Gminy
- ETAP 2 – analiza danych w sferze społecznej na poziomie Miasta Zwolen w podziale na obszary
- ETAP 3 – analiza danych w pozostałych sferach na poziomie Miasta Zwolen w podziale na obszary w odniesieniu do średniej dla całej gminy.

3.1.1 ETAP 1 – analiza danych na poziomie Gminy

W celu jednoznacznego wskazania na jakim obszarze Gminy występuje największe natężenie negatywnych zjawisk, poszczególnym zjawiskom problemowym przypisano odpowiadające im wskaźniki. Punktem odniesienia terytorialnego był podział Gminy na SOŁECTWA / MIEJSCOWOŚCI.

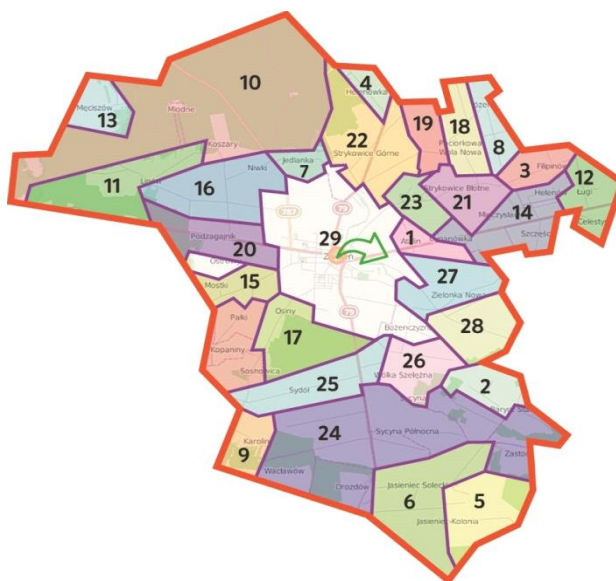
Procedura wyznaczania obszarów zdegradowanych opierała się na następujących założeniach:

- **Na wstępnym etapie prac diagnostycznych zaproponowano, aby do celów agregacji danych opisujących stany kryzysowe dokonać podziału Gminy na sołectwa / miejscowości. Założono wstępnie, że działania rewitalizacyjne powinny rozwiązywać komplementarnie problemy obszarów spójnych przestrzennie i funkcjonalnie, dlatego też przy tworzeniu stref próbowano zachować podział Gminy na takie obszary.**

Tabela 46 – Podział Gminy na sołectwa / miejscowości

Nr	Gmina Zwoleń
1	ATALIN
2	BARYCZ
3	FILIPINÓW
4	HELENÓWKA
5	JASIENIEC-KOLONIA
6	JASIENIEC SOLECKI
7	JEDLANKA
8	JÓZEFÓW
9	KAROLIN
10	KOSZARY
11	LINÓW
12	ŁUGI
13	MĘCISZÓW
14	MIECZYŚLAWÓW
15	MOSTKI
16	NIWKI
17	OSINY
18	PACIORKOWA WOLA NOWA
19	PACIORKOWA WOLA STARA
20	PODZAGAJNIK
21	STRYKOWICE BŁOTNE
22	STRYKOWICE GÓRNE
23	STRYKOWICE PODLEŚNE
24	SYCYNA
25	SYDÓŁ
26	WÓLKA SZEŁĘŻNA
27	ZIELONKA NOWA
28	ZIELONKA STARA
29	ZWOLEŃ

Mapa 3 – Podział Gminy na sołectwa / miejscowości

Źródło: udostępnione przez UM Zwoleń

- W celu ustalenia koncentracji negatywnych zjawisk społecznych wybrane wskaźniki opisujące stany kryzysowe w sferze społecznej (ze względu na skalę jak również natężenie zjawiska) zostały poddane transformacji liniowej w przedziale 0-1. Następnie wyniki te zostały zsumowane i ponownie poddane transformacji liniowej. Uzyskano w ten sposób sumaryczny wskaźnik wystandaryzowany opisujący koncentrację negatywnych zjawisk społecznych na poszczególnych obszarach.

Normalizacja wskaźników przeprowadzona została w oparciu o wzór:

$$W = \frac{x - \min}{\max - \min}$$

gdzie:

- W – wystandaryzowana wartość wskaźnika
- X – wyjściowa wartość wskaźnika
- Min – minimalna wartość wskaźnika
- Max – maksymalna wartość wskaźnika

Cząstkowy wskaźnik wystandaryzowany – wynik liczbowy związany z normalizacją pierwotnej danej statystycznej za pomocą liniowej transformacji danych typu min-max. W efekcie normalizacji wartości wszystkich wskaźników początkowych sprowadzone zostają do przedziału od 0 do 1, gdzie wartość 0 została przypisana danej o najmniejszej wartości, a wartość 1 została przypisana danej o największej wartości.

Syntetyczny wystandaryzowany wskaźnik – wynik liczbowy stanowiący średnią arytmetyczną wskaźników cząstkowych dla poszczególnych sfer problemowych, ujętych w postaci wskaźników wystandaryzowanych cząstkowych.

W celu określenia koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, występujących w Gminie Zwoleń, przeanalizowano dostępne wskaźniki je opisujące.

Tabela 47 - Wskaźniki przyjęte do określenia koncentracji negatywnych zjawisk społecznych w Gminie Zwolen

Problem	Wskaźniki
1. Depopulacja	<ul style="list-style-type: none"> Dynamika zmiany liczby mieszkańców 2015/2010 – natężenie zjawiska Ubytek liczby ludności – skala zjawiska
2. Starzenie się społeczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem 2015 – natężenie zjawiska Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym – skala zjawiska Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym 2015 – natężenie zjawiska Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym – skala zjawiska Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015 – natężenie zjawiska Liczba ludności w wieku produkcyjnym – skala zjawiska
3. Bezrobocie	<ul style="list-style-type: none"> Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem 2015 – natężenie zjawiska Liczba osób bezrobotnych – skala zjawiska Odsetek długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem 2015 – natężenie zjawiska Liczba osób długotrwale bezrobotnych – skala zjawiska
3. Ubóstwo	<ul style="list-style-type: none"> Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej spośród mieszkańców 2015 – natężenie zjawiska Liczba osób korzystających z pomocy społecznej – skala zjawiska Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w liczbie ludności ogółem 2015 – natężenie zjawiska Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa – skala zjawiska Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w liczbie ludności ogółem 2015 – natężenie zjawiska Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności – skala zjawiska
4. Przestępczość	<ul style="list-style-type: none"> Przestępstwa kryminalne na 1000 mieszkańców 2015 – natężenie zjawiska Liczba przestępstw – skala zjawiska
5. Aktywność kulturalna	<ul style="list-style-type: none"> Odsetek liczby czytelników bibliotek publicznych do ogółu mieszkańców 2015 – natężenie zjawiska Liczba czytelników – skala zjawiska

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM Zwolen

Poniżej w tabelach oraz na mapach zaprezentowano wyniki dla poszczególnych sołectw / miejscowości wg poszczególnych ww. wskaźników:

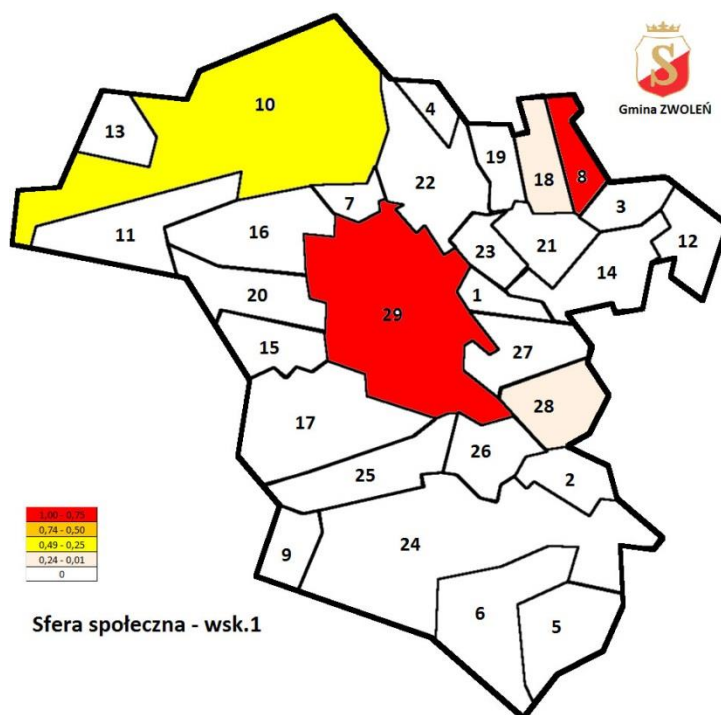
Tabela 48 - Dynamika zmian liczby ludności (depopulacja) 2015/2010 - gmina

Obszar	Gmina ZWOLEŃ	średnia	-3,05%				
		Dynamika zmian liczby ludności (depopulacja) 2015/2010	STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (zmiana liczby ludności)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali problemu	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
8	JÓZEFÓW	-8,77%	1,00	-10	1,00	2,00	1,00
29	ZWOLEŃ	-3,55%	0,00	-292	0,40	0,68	0,34
10	KOSZARY	-2,91%	0,33	-3	0,30	0,63	0,32
28	ZIELONKA STARA	-1,08%	0,12	-3	0,30	0,42	0,21
18	PACIORKOWA WOLA NOWA	-1,33%	0,15	-2	0,20	0,35	0,18
25	SYDÓŁ	7,82%	0,00	24	0,00	0,00	0,00
27	ZIELONKA NOWA	3,57%	0,00	8	0,00	0,00	0,00
11	LINÓW	1,18%	0,00	3	0,00	0,00	0,00
26	WÓLKA SZELEŻNA	0,94%	0,00	2	0,00	0,00	0,00
23	STRYKOWICE PODLEŚNE	1,11%	0,00	2	0,00	0,00	0,00
22	STRYKOWICE GÓRNE	3,11%	0,00	17	0,00	0,00	0,00
6	JASIENIEC SOLECKI	6,95%	0,00	31	0,00	0,00	0,00
20	PODZAGAJNIK	6,63%	0,00	22	0,00	0,00	0,00
14	MIECZYŚLAWÓW	9,57%	0,00	36	0,00	0,00	0,00
2	BARYCZ	4,98%	0,00	15	0,00	0,00	0,00
5	JASIENIEC-KOLONIA	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
3	FILIPINÓW	4,60%	0,00	4	0,00	0,00	0,00
9	KAROLIN	6,43%	0,00	9	0,00	0,00	0,00
13	MĘCISZÓW	15,69%	0,00	16	0,00	0,00	0,00
24	SYCYNA	1,76%	0,00	13	0,00	0,00	0,00
21	STRYKOWICE BŁOTNE	5,36%	0,00	9	0,00	0,00	0,00
1	ATALIN	5,11%	0,00	7	0,00	0,00	0,00
19	PACIORKOWA WOLA STARA	1,89%	0,00	2	0,00	0,00	0,00
4	HELENÓWKA	5,52%	0,00	10	0,00	0,00	0,00
12	ŁUGI	0,66%	0,00	1	0,00	0,00	0,00
17	OSINY	6,51%	0,00	17	0,00	0,00	0,00
16	NIWKI	10,81%	0,00	32	0,00	0,00	0,00
15	MOSTKI	6,98%	0,00	28	0,00	0,00	0,00
7	JEDLANKA	8,84%	0,00	19	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

Jak ukazuje powyższa tabela problem depopulacji jest najbardziej odczuwalny w miejscowości Józefów (wskaźnik dynamiki zmiany liczby ludności wyniósł -8,77%, standaryzacja problemu 1), na drugim miejscu znajduje się miasto Zwoleń dla którego wskaźnik ten w okresie 2010-2015 wyniósł -3,55%, co po transformacji liniowej dało wskaźnik wystandaryzowany 0,34. Ze względu na dominującą populację miasta należy zwrócić uwagę na fakt, że populacja Zwolenia zmniejszyła się w tym okresie niemal o 300 osób, wskaźnik dla miasta był również o 0,5 p. p. niższy niż średnia dla całej gminy, co w przypadku gminy miejsko-wiejskiej jest niepokojącym zjawiskiem. Należy też zauważyć, że w niektórych miejscowości wiejskich (np. Męciszów, Niwki) wyraźnie przybyło mieszkańców, świadczyć to może o postępującej migracji z miasta do sąsiednich miejscowości. W celu dokładnego określenia czy zjawisko to ma charakter ogólnomiejski czy też dotyczy w szczególności wybranego jej fragmentu zostało zbadane w kolejnej części analizy. Natomiast już na tym etapie można stwierdzić, że trendy demograficzne charakterystyczne dla całej Polski nie omijają również Zwolenia jako miasta i całej gminy.

Mapa 4 - Dynamika zmian liczby ludności (depopulacja) 2015/2010 – gmina

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwolen

Tabela 49 - Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem 2015 gmina

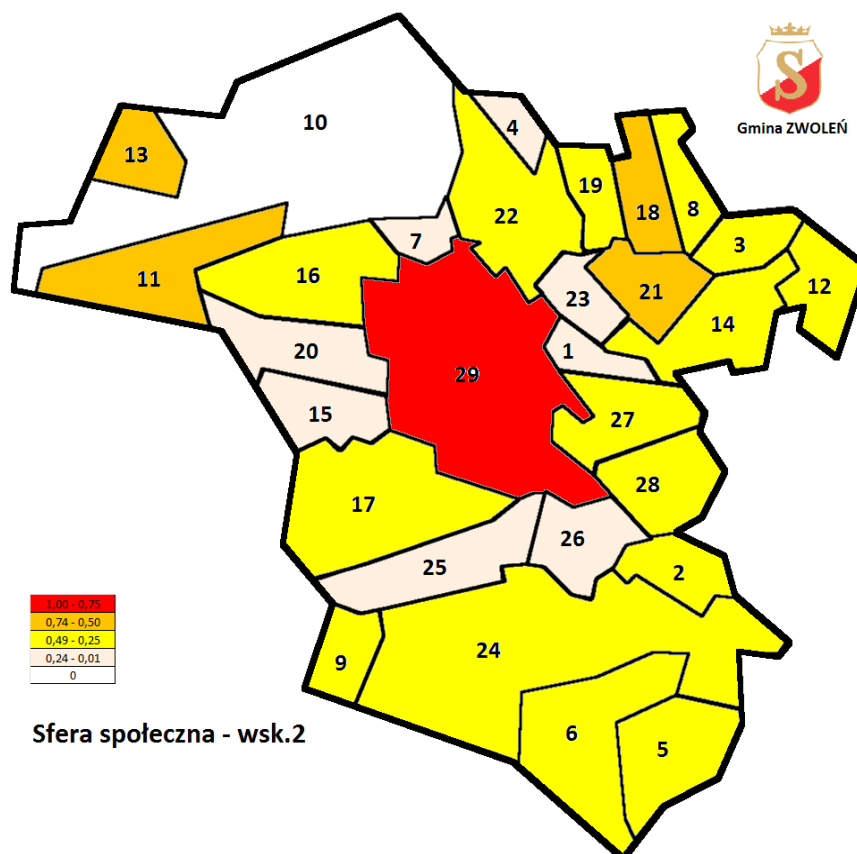
Obszar	Gmina ZWOLEŃ	Średnia Odsetek ludności w wieku poprodukcyj- nym w liczbie ludności ogółem 2015	16,54% STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali problemu	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
29	ZWOLEŃ	17,23%	0,56	1 411	1,00	1,56	1,00
18	PACIORKOWA WOLA NOWA	22,97%	1,00	34	0,02	1,02	0,65
13	MĘCISZÓW	22,03%	0,93	26	0,01	0,94	0,60
21	STRYKOWICE BŁOTNE	20,90%	0,84	37	0,02	0,86	0,55
11	LINÓW	20,54%	0,81	53	0,03	0,84	0,54
6	JASIENIEC SOLECKI	18,24%	0,64	87	0,05	0,69	0,44
19	PACIORKOWA WOLA STARA	18,52%	0,66	20	0,01	0,66	0,43
9	KAROLIN	18,12%	0,63	27	0,01	0,64	0,41
2	BARYCZ	17,72%	0,60	56	0,03	0,63	0,40
3	FILIPINÓW	17,58%	0,58	16	0,00	0,59	0,38
27	ZIELONKA NOWA	17,24%	0,56	40	0,02	0,58	0,37
8	JÓZEFÓW	17,31%	0,56	18	0,01	0,57	0,37
12	ŁUGI	16,99%	0,54	26	0,01	0,55	0,35
26	WÓLKA SZELEŻNA	16,82%	0,53	36	0,02	0,54	0,35
24	SYCYNA	15,94%	0,46	120	0,08	0,54	0,34

5	JASIENIEC-KOLONIA	16,38%	0,49	38	0,02	0,51	0,33
14	MIECZYŚLAWÓW	15,53%	0,43	64	0,04	0,47	0,30
28	ZIELONKA STARA	15,64%	0,43	43	0,02	0,46	0,29
17	OSINY	15,47%	0,42	43	0,02	0,45	0,29
22	STRYKOWICE GÓRNE	14,92%	0,38	84	0,05	0,43	0,28
4	HELENÓWKA	14,66%	0,36	28	0,01	0,37	0,24
16	NIWKI	13,72%	0,29	45	0,02	0,31	0,20
7	JEDLANKA	13,68%	0,28	32	0,02	0,30	0,19
25	SYDÓŁ	12,99%	0,23	43	0,02	0,25	0,16
1	ATALIN	13,19%	0,25	19	0,01	0,25	0,16
23	STRYKOWICE PODLEŚNE	12,64%	0,20	23	0,01	0,21	0,14
20	PODZAGAJNIK	12,43%	0,19	44	0,02	0,21	0,14
15	MOSTKI	10,96%	0,07	47	0,03	0,10	0,06
10	KOSZARY	10,00%	0,00	10	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

Jak ukazuje powyższa omówiony powyżej problem depopulacji jest powiązany również z faktem starzenia się społeczeństwa, jest to wynikiem migracji zarobkowej szczególnie ludzi młodych. W związku z tym pozostają w gminie ludzie starsi, którzy z każdym rokiem powiększają tę grupę wiekową. Pierwszym wskaźnikiem który ukazuje to zjawisko jest liczba osób w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem. Zjawiskiem tym dotknięty jest w największym stopniu Zwoleń, objawia się to po pierwsze wysokim odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym 17,23% przy średniej dla gminy 16,54%, oraz skalą problemu (1411 osób w tym wieku). W nieco mniejszym stopniu problem objawia się w 4 innych miejscowościach tj.: Paciorkowa Wola Nowa, Męciszów, Strykowice Błotne i Linów.

Mapa 5 - Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem 2015 – gmina

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

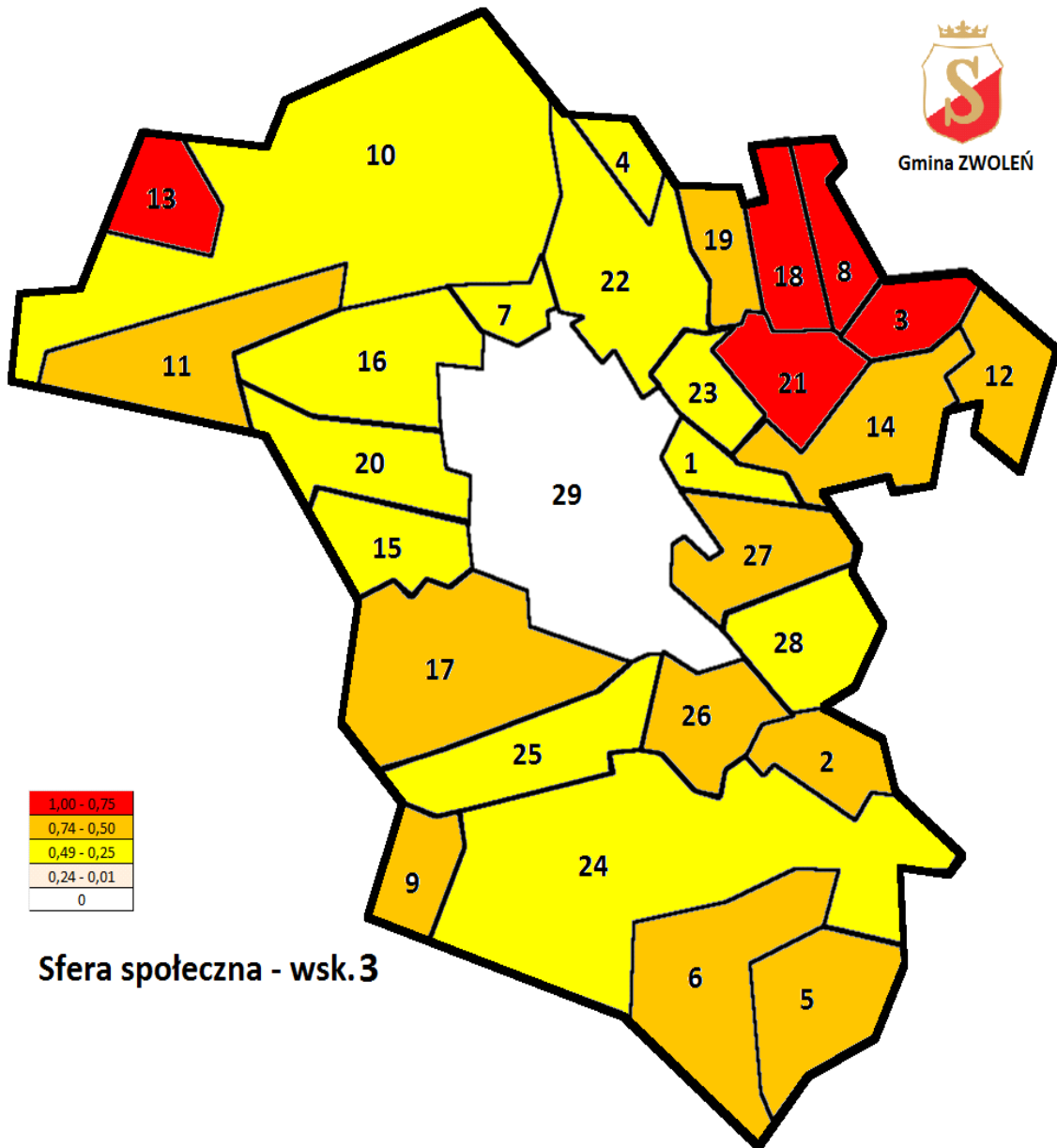
Tabela 50 - Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym 2015 - gmina

Obszar	Gmina ZWOLEŃ	Średnia 88,07	Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym 2015	STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (liczba osób w wieku przedprodukcyjnym poniżej 18 lat)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
13	MĘCISZÓW	152,94	1,00	17	1,00	2,00	1,00	
18	PACIORKOWA WOLA NOWA	136,00	0,85	25	0,99	1,84	0,89	
3	FILIPINÓW	123,08	0,73	13	1,00	1,73	0,82	
21	STRYKOWICE BŁOTNE	123,33	0,73	30	0,99	1,72	0,81	
8	JÓZEFÓW	120,00	0,70	15	1,00	1,70	0,80	
12	ŁUGI	108,33	0,60	24	0,99	1,59	0,73	
11	LINÓW	108,16	0,60	49	0,97	1,57	0,71	
27	ZIELONKA NOWA	102,56	0,55	39	0,98	1,53	0,68	
17	OSINY	93,48	0,47	46	0,98	1,44	0,63	
6	JASIELEC SOLECKI	93,55	0,47	93	0,94	1,41	0,60	
2	BARYCZ	88,89	0,42	63	0,96	1,39	0,59	
5	JASIELEC-KOLONIA	86,36	0,40	44	0,98	1,38	0,58	
9	KAROLIN	84,38	0,38	32	0,99	1,37	0,58	
19	PACIORKOWA WOLA STARA	83,33	0,37	24	0,99	1,37	0,57	
26	WÓLKA SZELEŻNA	83,72	0,38	43	0,98	1,36	0,57	
14	MIECZYŚLAWÓW	85,33	0,39	75	0,96	1,35	0,56	
28	ZIELONKA STARA	72,88	0,28	59	0,97	1,25	0,49	
4	HELENÓWKA	66,67	0,22	42	0,98	1,20	0,46	
24	SYCYNA	75,47	0,30	159	0,90	1,20	0,46	
22	STRYKOWICE GÓRNE	67,74	0,23	124	0,92	1,16	0,43	
1	ATALIN	59,38	0,16	32	0,99	1,15	0,43	
16	NIWKI	60,00	0,16	75	0,96	1,12	0,41	
20	PODZAGAJNIK	59,46	0,16	74	0,96	1,12	0,41	
7	JEDLANKA	57,14	0,14	56	0,97	1,11	0,40	
25	SYDÓŁ	56,58	0,13	76	0,96	1,09	0,39	
23	STRYKOWICE PODLEŚNE	52,27	0,10	44	0,98	1,07	0,38	
15	MOSTKI	48,96	0,07	96	0,94	1,01	0,33	
10	KOSZARY	41,67	0,00	24	0,99	0,99	0,32	
29	ZWOLEŃ	99,02	0,52	1 425	0,00	0,52	0,00	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleni

Pokazany w powyższej tabeli wskaźnik obciążenia demograficznego ukazuje największe nawarstwienie problemu w następujących sołectwach: Męciszów, Paciorkowa Wola, Strykowice Błotne, Józefów, Filipinów(od 120% do 152,94%) przy średniej gminnej 88,07%. Wskaźnik dla Zwolenia wynosi 99,02% co jest wartością wyższą od średniej gminnej, w wyniku jednak skali problemu jego miejsce znalazło się na końcu zestawienia.

Mapa 6 - Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym 2015 – gmina

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwolen

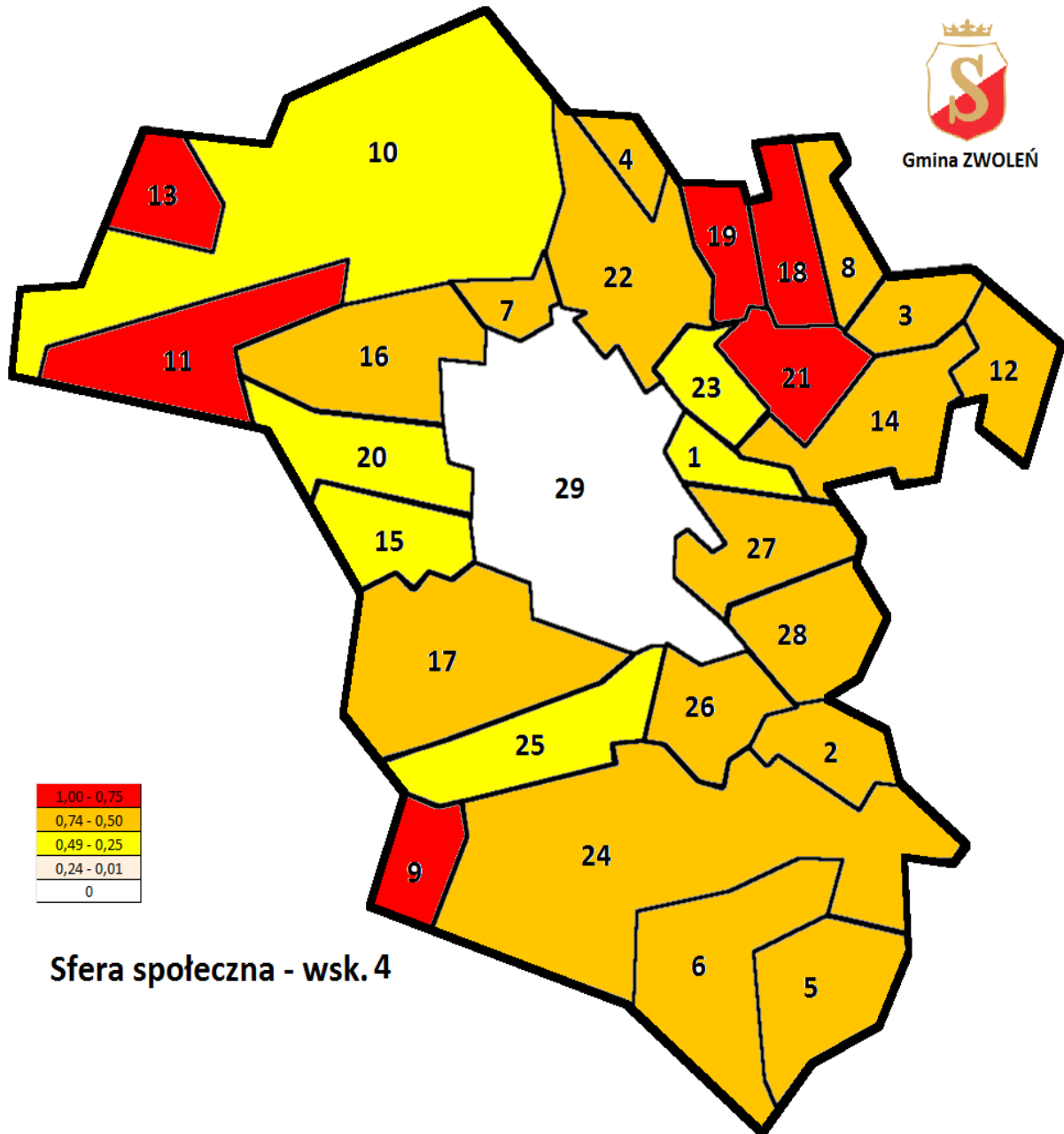
Tabela 51 - Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015- gmina

Obszar	Gmina ZWOLEŃ	Średnia 25,57	Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015	STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (liczba osób w wieku produkcyjnym)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
18	PACIORKOWA WOLA NOWA	38,20	1,00	89	0,99	1,99	1,00	
13	MĘCISZÓW	34,67	0,85	75	1,00	1,84	0,90	
11	LINÓW	33,97	0,82	156	0,98	1,80	0,87	
21	STRYKOWICE BŁOTNE	33,64	0,80	110	0,99	1,79	0,87	
19	PACIORKOWA WOLA STARA	31,25	0,70	64	1,00	1,70	0,80	
9	KAROLIN	30,00	0,64	90	0,99	1,64	0,76	
6	JASIEŃC SOLECKI	29,29	0,61	297	0,96	1,57	0,72	
2	BARYCZ	28,43	0,58	197	0,97	1,55	0,71	
26	WÓLKA SZELEŻNA	26,67	0,50	135	0,99	1,49	0,66	
3	FILIPINÓW	25,81	0,46	62	1,00	1,46	0,65	
27	ZIELONKA NOWA	26,14	0,48	153	0,98	1,46	0,65	
8	JÓZEFÓW	25,35	0,44	71	1,00	1,44	0,63	
12	ŁUGI	25,24	0,44	103	0,99	1,43	0,63	
5	JASIEŃC-KOLONIA	25,33	0,44	150	0,98	1,43	0,62	
28	ZIELONKA STARA	24,86	0,42	173	0,98	1,40	0,61	
24	SYCYNA	25,32	0,44	474	0,92	1,36	0,58	
4	HELENÓWKA	23,14	0,35	121	0,99	1,34	0,56	
14	MIECZYŚLAWÓW	23,44	0,36	273	0,96	1,32	0,55	
22	STRYKOWICE GÓRNE	23,66	0,37	355	0,94	1,31	0,55	
17	OSINY	22,75	0,33	189	0,98	1,31	0,54	
7	JEDLANKA	21,92	0,29	146	0,98	1,28	0,52	
16	NIWKI	21,63	0,28	208	0,97	1,25	0,51	
1	ATALIN	20,43	0,23	93	0,99	1,22	0,49	
23	STRYKOWICE PODLEŚNE	20,00	0,21	115	0,99	1,20	0,47	
25	SYDÓŁ	20,28	0,22	212	0,97	1,19	0,47	
20	PODZAGAJNIK	18,64	0,15	236	0,97	1,12	0,42	
15	MOSTKI	16,43	0,06	286	0,96	1,01	0,35	
10	KOSZARY	15,15	0,00	66	1,00	1,00	0,34	
29	ZWOLEŃ	26,36	0,49	5 353	0,00	0,49	0,00	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

Podobną sytuację przedstawia kolejny wskaźnik demograficzny tj. liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Najgorzej wypadają: Paciorkowa Wola Nowa, Męciszów, Linów, Strykowice Błotne, Paciorkowa Wola Stara, Karolin (wskaźnik wynosi od 30 do 38,2), przy średniej gminnej 25,57. Podobnie jak w poprzednim wskaźniku dane dla miasta Zwoleń (26,36) są wyższe od średniej gminnej, jednak ze względu na skalę zjawiska miasto zamyka tabelę.

Mapa 7 – Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015 gmina

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwolen

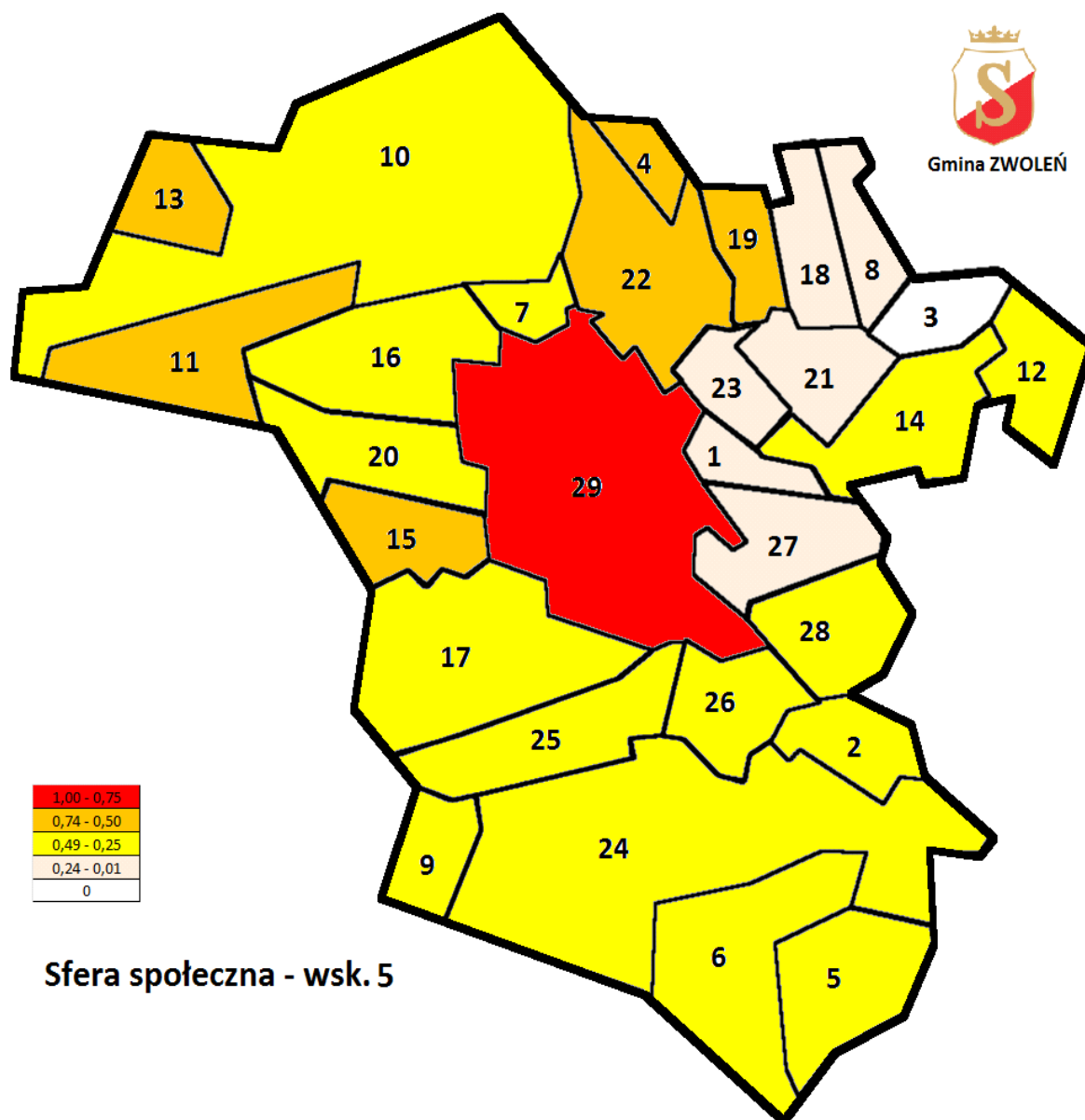
Tabela 52 - Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym 2015 - gmina

Obszar	Gmina ZWOLEŃ	średnia Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem 2015	11,52% STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (liczba osób bezrobotnych)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali problemu	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
29	ZWOLEŃ	11,38%	0,54	609	1,00	1,54	1,00
15	MOSTKI	20,98%	1,00	60	0,10	1,10	0,71
4	HELENÓWKA	19,01%	0,91	23	0,04	0,94	0,61
13	MĘCISZÓW	18,67%	0,89	14	0,02	0,91	0,59
11	LINÓW	17,95%	0,86	28	0,05	0,90	0,58
22	STRYKOWICE GÓRNE	15,77%	0,75	56	0,09	0,84	0,55
19	PACIORKOWA WOLA STARA	17,19%	0,82	11	0,02	0,84	0,54
9	KAROLIN	14,44%	0,69	13	0,02	0,71	0,46
17	OSINY	12,70%	0,61	24	0,04	0,64	0,42
16	NIWKI	12,50%	0,60	26	0,04	0,64	0,41
12	ŁUGI	12,62%	0,60	13	0,02	0,62	0,40
14	MIECZYŚLAWÓW	11,36%	0,54	31	0,05	0,59	0,38
10	KOSZARY	12,12%	0,58	8	0,01	0,59	0,38
24	SYCYNA	10,55%	0,50	50	0,08	0,58	0,38
7	JEDLANKA	11,64%	0,56	17	0,03	0,58	0,38
6	JASIEŃC SOLECKI	10,77%	0,51	32	0,05	0,57	0,37
25	SYDÓŁ	10,38%	0,49	22	0,04	0,53	0,34
26	WÓLKA SZELEŻNA	10,37%	0,49	14	0,02	0,52	0,34
2	BARYCZ	10,15%	0,48	20	0,03	0,52	0,34
5	JASIEŃC-KOLONIA	10,00%	0,48	15	0,02	0,50	0,33
28	ZIELONKA STARA	9,25%	0,44	16	0,03	0,47	0,30
20	PODZAGAJNIK	8,90%	0,42	21	0,03	0,46	0,30
1	ATALIN	7,53%	0,36	7	0,01	0,37	0,24
21	STRYKOWICE BŁOTNE	6,36%	0,30	7	0,01	0,31	0,20
23	STRYKOWICE PODLEŚNE	6,09%	0,29	7	0,01	0,30	0,20
27	ZIELONKA NOWA	5,88%	0,28	9	0,01	0,30	0,19
8	JÓZEFÓW	5,63%	0,27	4	0,01	0,28	0,18
18	PACIORKOWA WOLA NOWA	1,12%	0,05	1	0,00	0,06	0,04
3	FILIPINÓW	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

Kolejny widoczny problem społeczny w Gminie Zwoleń to bezrobocie, w najgorszej sytuacji w gminie znajduje się Miasto Zwoleń, gdzie problem ten dotyczy aż 609 osób w wieku produkcyjnym (skala zjawiska). Odsetek bezrobotnych (11,38 – Zwoleń) natomiast jest zbliżony do średniej gminnej 11,52% (Gmina Zwoleń). Problem ten jest o tyle istotny, że w mieście nie ma wielu dużych zakładów pracy, bez inicjatywy w tym zakresie będzie trudno ten problem zniwelować. Najlepsza sytuacja przedstawia się natomiast w miejscowości Filipinów, gdzie PUP w Zwoleniu nie odnotował na koniec 2015 r. bezrobotnych.

Mapa 8 – Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym 2015 - gmina

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwolen

Tabela 53 - Odsetek długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem 2015 - gmina

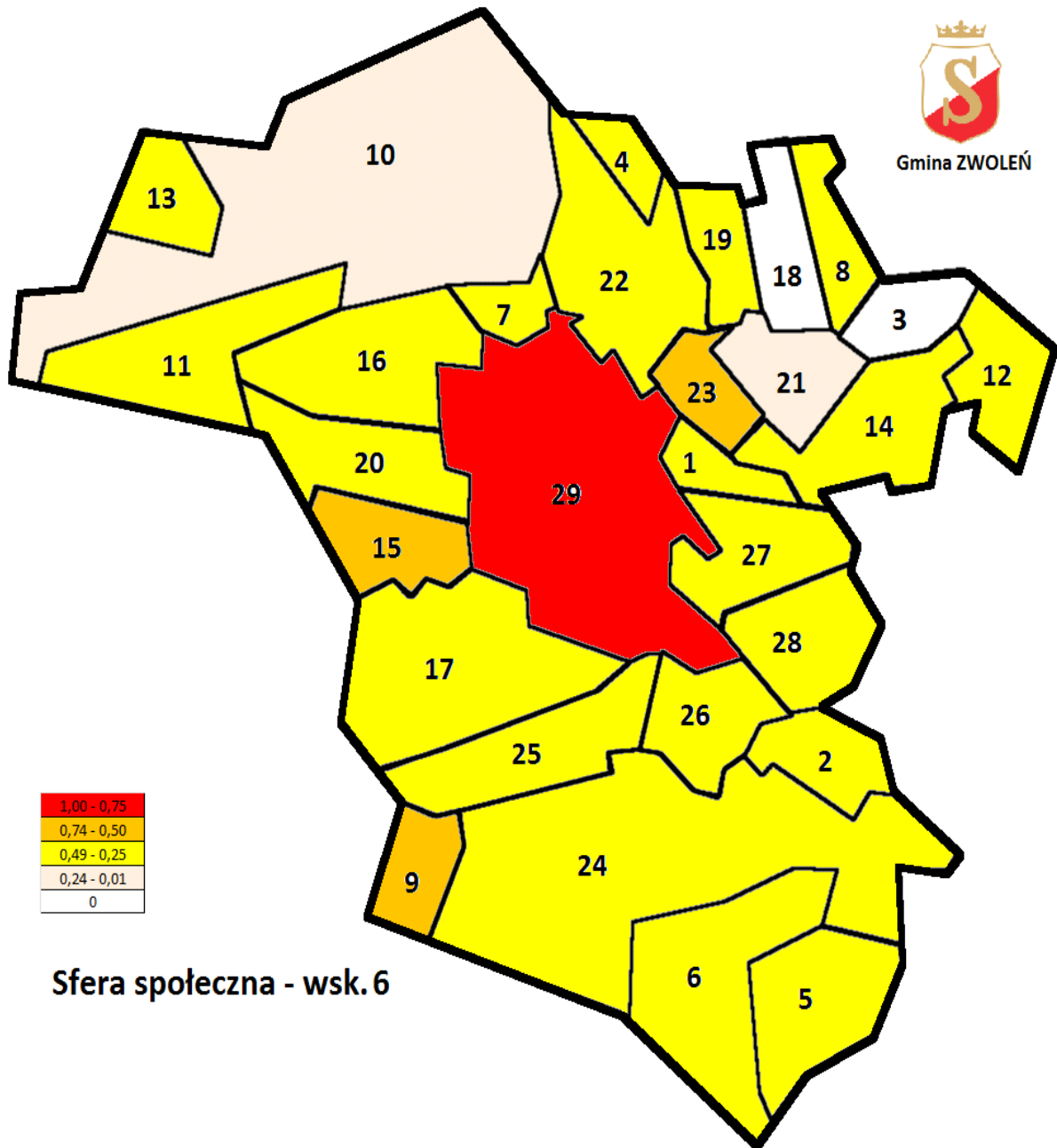
Obszar	Gmina ZWOLEŃ	średnia	62,00%				
		Odsetek długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem 2015	STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (liczba osób długotrwale bezrobotnych)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali problemu	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
29	ZWOLEŃ	63,22%	0,63	385	1,00	1,63	1,00
23	STRYKOWICE PODLEŚNE	100,00%	1,00	7	0,02	1,02	0,62
9	KAROLIN	92,31%	0,92	12	0,03	0,95	0,58
15	MOSTKI	73,33%	0,73	44	0,11	0,85	0,52

7	JEDLANKA	76,47%	0,76	13	0,03	0,80	0,49
16	NIWKI	73,08%	0,73	19	0,05	0,78	0,48
5	JASIELEC-KOLONIA	73,33%	0,73	11	0,03	0,76	0,47
8	JÓZEFÓW	75,00%	0,75	3	0,01	0,76	0,46
17	OSINY	66,67%	0,67	16	0,04	0,71	0,43
20	PODZAGAJNIK	66,67%	0,67	14	0,04	0,70	0,43
4	HELENÓWKA	65,22%	0,65	15	0,04	0,69	0,42
13	MĘCISZÓW	64,29%	0,64	9	0,02	0,67	0,41
19	PACIORKOWA WOLA STARA	63,64%	0,64	7	0,02	0,65	0,40
6	JASIELEC SOLECKI	59,38%	0,59	19	0,05	0,64	0,39
24	SYCYNA	56,00%	0,56	28	0,07	0,63	0,39
14	MIECZYŚLAWÓW	58,06%	0,58	18	0,05	0,63	0,38
22	STRYKOWICE GÓRNE	53,57%	0,54	30	0,08	0,61	0,38
1	ATALIN	57,14%	0,57	4	0,01	0,58	0,36
2	BARYCZ	55,00%	0,55	11	0,03	0,58	0,35
27	ZIELONKA NOWA	55,56%	0,56	5	0,01	0,57	0,35
12	ŁUGI	53,85%	0,54	7	0,02	0,56	0,34
11	LINÓW	50,00%	0,50	14	0,04	0,54	0,33
26	WÓLKA SZELEŻNA	50,00%	0,50	7	0,02	0,52	0,32
28	ZIELONKA STARA	43,75%	0,44	7	0,02	0,46	0,28
25	SYDÓŁ	40,91%	0,41	9	0,02	0,43	0,26
10	KOSZARY	37,50%	0,38	3	0,01	0,38	0,23
21	STRYKOWICE BŁOTNE	14,29%	0,14	1	0,00	0,15	0,09
18	PACIORKOWA WOLA NOWA	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
3	FILIPINÓW		0,00	0	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwolnień

Problem bezrobocia dokładniej obrazuje odsetek długotrwale bezrobotnych wśród wszystkich bezrobotnych. Najgorsza sytuacja ma miejsce w Zwoleniu, gdzie aż 385 osób na 609 pozostawało w pracy powyżej 12 miesięcy. Fakt ten pokazuje że kilkaset rodzin w Zwoleniu boryka się z licznymi problemami, których przyczyną jest bezrobocie. Brak stabilności finansowej przez tak długi okres jest przyczyną wielu innych problemów z nim związanych. Potwierdza się również twierdzenie, że ze względu na skalę zjawiska, problem ten się potęguje. Bezrobocie, szczególnie to długotrwale jest przyczyną m.in. zniechęcenia, depresji, alkoholizmu, przemocy czy nawet przestępczości. Dużą rolę w tej przestrzeni odgrywają władze publiczne, na czele z Miejsko-Gminnym Ośrodkiem pomocy społecznej. Problem bezrobocia wiąże się również z mało atrakcyjnym rynkiem pracy, szczególnie dla osób mało wykwalifikowanych, ważną rolę w tym miejscu pełni Powiatowy Urząd Pracy.

Mapa 9 - Odsetek długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem 2015 – gmina

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwolen

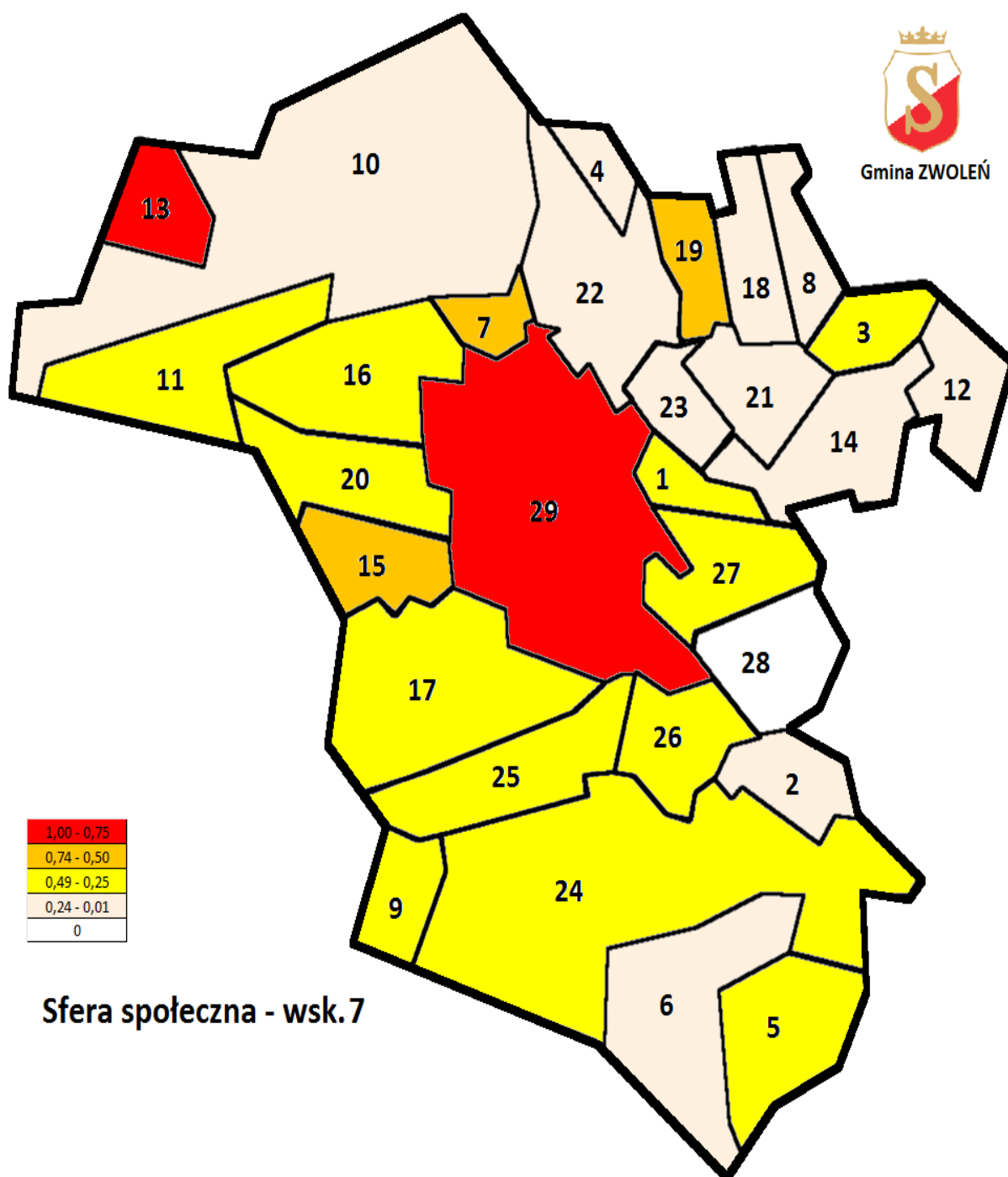
Tabela 54 - Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem 2015- gmina

Obszar	Gmina ZWOLEŃ	średnia Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem 2015	2,45% STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (liczba osób korzystających z pomocy społecznej)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali problemu	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
29	ZWOLEŃ	2,27%	0,30	186	1,00	1,30	1,00
13	MĘCISZÓW	6,78%	1,00	8	0,04	1,04	0,80
7	JEDLANKA	5,98%	0,88	14	0,07	0,95	0,73
15	MOSTKI	4,90%	0,71	21	0,11	0,81	0,63
19	PACIORKOWA WOLA STARA	4,63%	0,66	5	0,02	0,69	0,53
9	KAROLIN	4,03%	0,57	6	0,03	0,60	0,46
11	LINÓW	3,88%	0,55	10	0,05	0,60	0,46
25	SYDÓŁ	3,63%	0,51	12	0,06	0,57	0,44
5	JASIEŃC-KOLONIA	3,45%	0,48	8	0,04	0,52	0,40
17	OSINY	3,24%	0,45	9	0,04	0,49	0,38
26	WÓLKA SZELEŻNA	3,27%	0,45	7	0,03	0,49	0,37
3	FILIPINÓW	3,30%	0,46	3	0,01	0,47	0,36
20	PODZAGAJNIK	2,82%	0,38	10	0,05	0,43	0,33
24	SYCYNA	2,39%	0,32	18	0,09	0,41	0,31
21	STRYKOWICE BŁOTNE	2,82%	0,38	5	0,02	0,41	0,31
27	ZIELONKA NOWA	2,59%	0,35	6	0,03	0,37	0,29
16	NIWKI	2,44%	0,32	8	0,04	0,36	0,28
22	STRYKOWICE GÓRNE	1,95%	0,25	11	0,05	0,30	0,23
1	ATALIN	2,08%	0,27	3	0,01	0,28	0,21
18	PACIORKOWA WOLA NOWA	2,03%	0,26	3	0,01	0,27	0,21
10	KOSZARY	2,00%	0,26	2	0,01	0,26	0,20
23	STRYKOWICE PODLEŚNE	1,65%	0,20	3	0,01	0,21	0,16
6	JASIEŃC SOLECKI	1,47%	0,17	7	0,03	0,20	0,16
4	HELENÓWKA	1,57%	0,19	3	0,01	0,20	0,15
2	BARYCZ	1,27%	0,14	4	0,02	0,16	0,12
14	MIECZYŚLAWÓW	1,21%	0,13	5	0,02	0,15	0,12
12	ŁUGI	1,31%	0,15	2	0,01	0,15	0,12
8	JÓZEFÓW	0,96%	0,09	1	0,00	0,09	0,07
28	ZIELONKA STARA	0,36%	0,00	1	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleni

Teza postawiona podczas analizy wskaźników bezrobocia potwierdza się liczbą osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby ludności. Zjawisko to jest najbardziej odczuwalne w mieście Zwoleni. Podobnie jak w przypadku liczby bezrobotnych odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z Zwoleniu (2,27%) jest zbliżona do średniej w gminie (2,45%). Problemem jest jednak również skala zjawiska, problem ten dotyczy niemalże 186 osób. Drugą miejscowością której ten problem dotyczy jest Męciszów gdzie 8 osób bezrobotnych stanowi 6,78% populacji.

Mapa 10 - Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem 2015 – gmina

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwolen

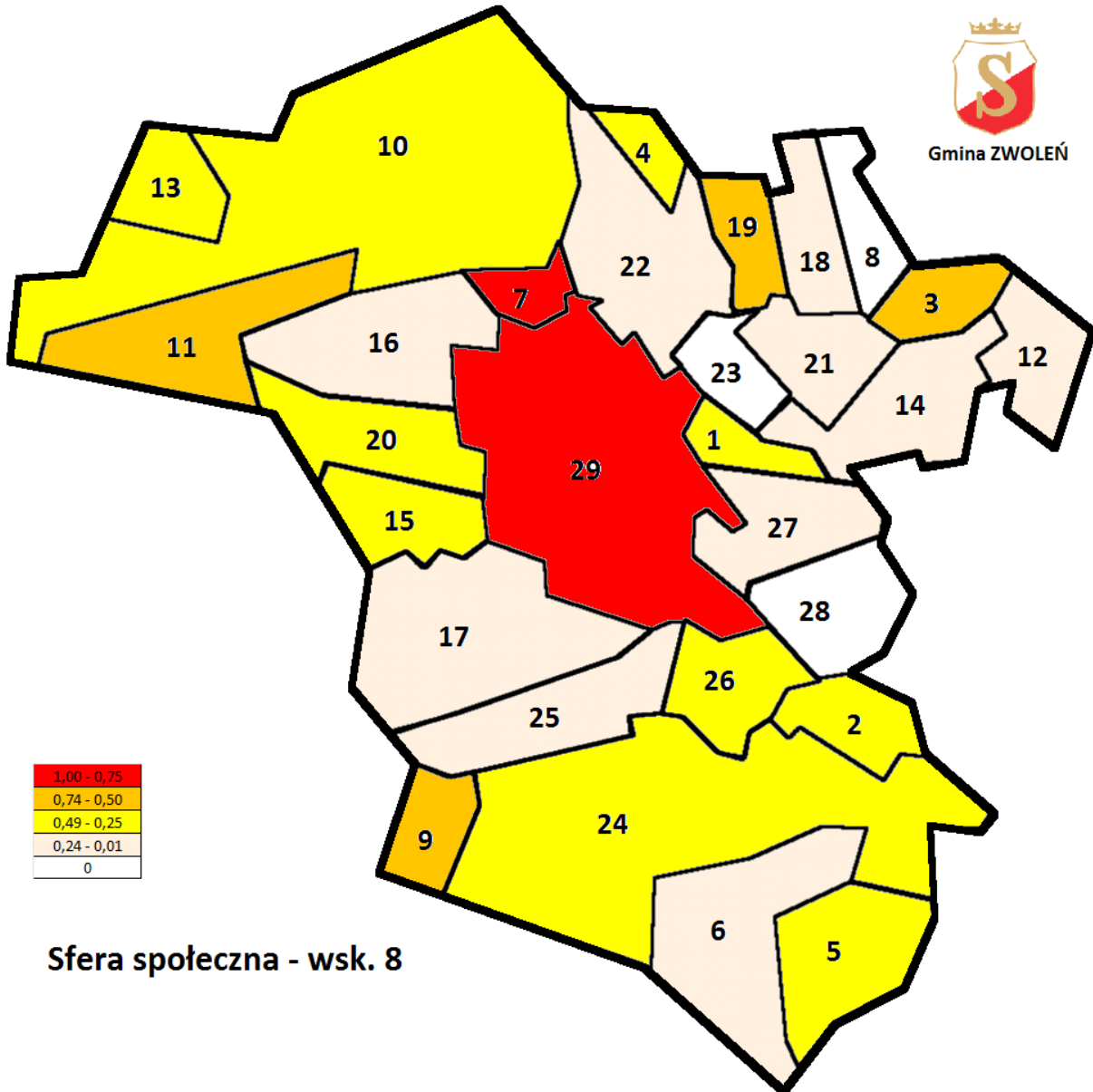
Tabela 55 - Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w liczbie ludności ogółem 2015- gmina

Obszar	Gmina ZWOLEŃ	średnia Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w liczbie ludności ogółem 2015	1,36% STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali problemu	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
29	ZWOLEŃ	1,37%	0,32	112	1,00	1,32	1,00
7	JEDŁANKA	4,27%	1,00	10	0,09	1,09	0,83
3	FILIPINÓW	3,30%	0,77	3	0,03	0,80	0,60
11	LINÓW	2,71%	0,63	7	0,06	0,70	0,53
19	PACIORKOWA WOLA STARA	2,78%	0,65	3	0,03	0,68	0,51
9	KAROLIN	2,68%	0,63	4	0,04	0,66	0,50
20	PODZAGAJNIK	2,26%	0,53	8	0,07	0,60	0,45
5	JASIEŃC-KOLONIA	2,16%	0,50	5	0,04	0,55	0,42
1	ATALIN	2,08%	0,49	3	0,03	0,51	0,39
15	MOSTKI	1,86%	0,44	8	0,07	0,51	0,38
10	KOSZARY	2,00%	0,47	2	0,02	0,49	0,37
13	MĘCISZÓW	1,69%	0,40	2	0,02	0,41	0,31
4	HELENÓWKA	1,57%	0,37	3	0,03	0,39	0,30
24	SYCYNA	1,20%	0,28	9	0,08	0,36	0,27
26	WÓŁKA SZELEŻNA	1,40%	0,33	3	0,03	0,35	0,27
2	BARYCZ	1,27%	0,30	4	0,04	0,33	0,25
12	ŁUGI	1,31%	0,31	2	0,02	0,32	0,25
16	NIWKI	1,22%	0,29	4	0,04	0,32	0,24
21	STRYKOWICE BŁOTNE	1,13%	0,26	2	0,02	0,28	0,21
25	SYDÓŁ	0,91%	0,21	3	0,03	0,24	0,18
6	JASIEŃC SOLECKI	0,84%	0,20	4	0,04	0,23	0,18
22	STRYKOWICE GÓRNE	0,71%	0,17	4	0,04	0,20	0,15
14	MIECZYŚLAWÓW	0,73%	0,17	3	0,03	0,20	0,15
18	PACIORKOWA WOLA NOWA	0,68%	0,16	1	0,01	0,17	0,13
27	ZIELONKA NOWA	0,43%	0,10	1	0,01	0,11	0,08
17	OSINY	0,36%	0,08	1	0,01	0,09	0,07
23	STRYKOWICE PODLEŚNE	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
8	JÓZEFÓW	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
28	ZIELONKA STARA	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

Jak widać w powyższej tabeli najczęstszą przyczyną przyznania pomocy społecznej jest problem ubóstwa. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa jest największa w mieście Zwolen (112 osób) stanowi to 1,37% liczby ludności, wartość ta jest symbolicznie wyższa od średniej gminnej, dla której wartość wynosi 1,36%. Poza Zwoleniem problem w dużym natężeniu występuje jeszcze w miejscowości Jedlanka. Wskaźniki dla liczby osób korzystających z pomocy społecznej jest proporcjonalna do liczby osób korzystających z pomocy społecznej ogółem i ma bezpośredni związek ze zjawiskiem bezrobocia.

Mapa 11 – Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w liczbie ludności ogółem 2015 gmina

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwolen

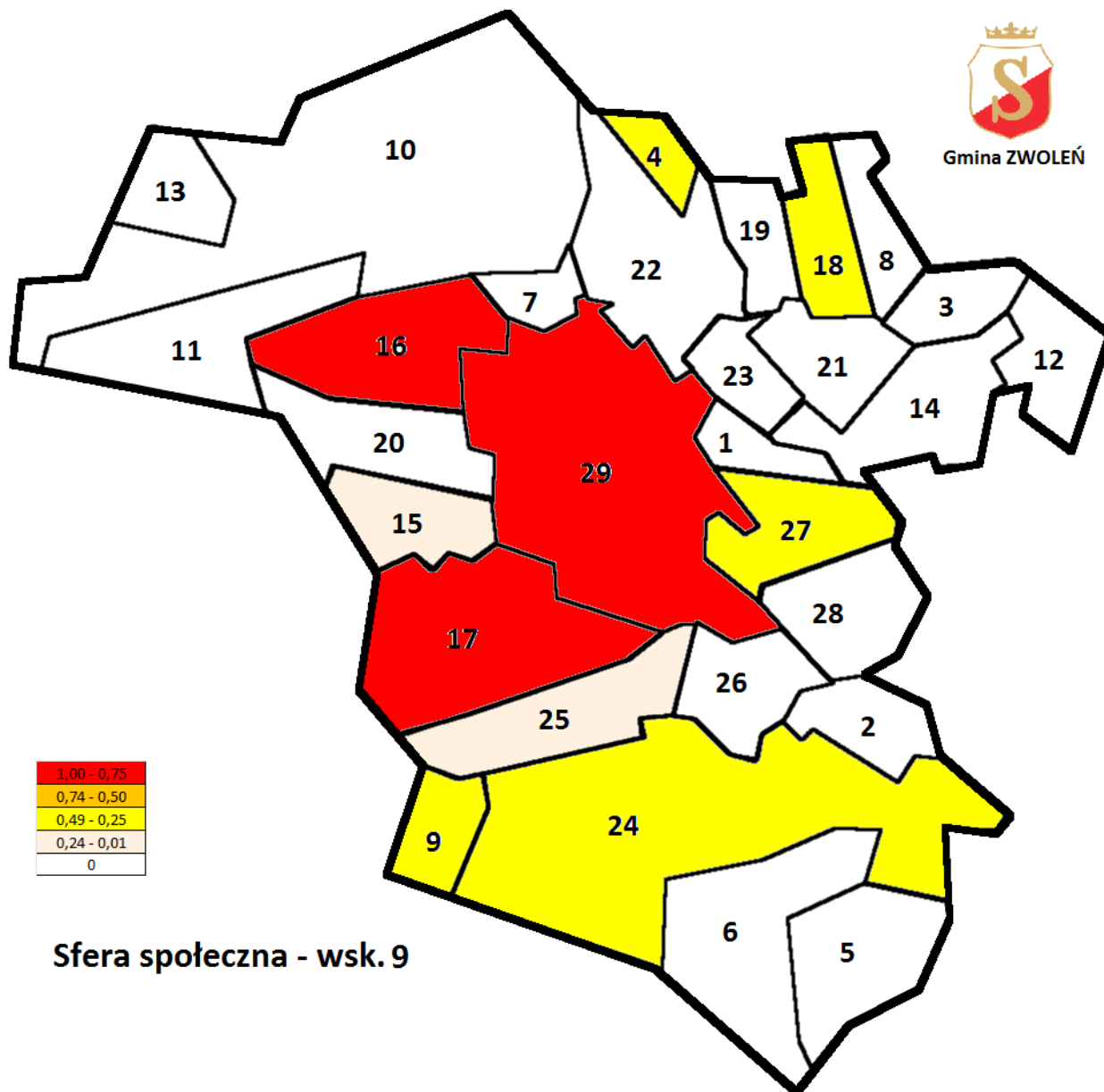
Tabela 56 - Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w liczbie ludności ogółem 2015- gmina

Obszar	Gmina ZWOLEŃ	Średnia	0,16%	Skala problemu (liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali problemu	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
		Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w liczbie ludności ogółem 2015	STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)				
16	NIWKI	1,22%	0,95	4	0,40	1,35	1,00
7	JEDŁANKA	1,28%	1,00	3	0,30	1,30	0,96
29	ZWOLEŃ	0,12%	0,10	10	1,00	1,10	0,81
18	PACIORKOWA WOLA NOWA	0,68%	0,53	1	0,10	0,63	0,46
9	KAROLIN	0,67%	0,52	1	0,10	0,62	0,46
4	HELENÓWKA	0,52%	0,41	1	0,10	0,51	0,38
27	ZIELONKA NOWA	0,43%	0,34	1	0,10	0,44	0,32
24	SYCYNA	0,27%	0,21	2	0,20	0,41	0,30
25	SYDÓŁ	0,30%	0,24	1	0,10	0,34	0,25
15	MOSTKI	0,23%	0,18	1	0,10	0,28	0,21
13	MĘCISZÓW	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
11	LINÓW	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
12	ŁUGI	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
19	PACIORKOWA WOLA STARA	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
8	JÓZEFÓW	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
2	BARYCZ	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
17	OSINY	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
5	JASIENIEC-KOLONIA	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
20	PODZAGAJNIK	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
3	FILIPINÓW	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
26	WÓLKA SZEŁĘŻNA	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
22	STRYKOWICE GÓRNE	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
14	MIECZYŚLAWÓW	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
10	KOSZARY	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
21	STRYKOWICE BŁOTNE	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
6	JASIENIEC SOLECKI	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
1	ATALIN	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
28	ZIELONKA STARA	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
23	STRYKOWICE PODLEŚNE	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleni

Innym tytułem przyznania pomocy społecznej jest problem niepełnosprawności. Zjawisko to jest najbardziej odczuwalne w miejscowościach: Niwki, Jedlanka i mieście Zwoleniu. W stosunku jednak do liczby osób korzystających z pomocy społecznej ogółem i z tytułu ubóstwa nie jest to duża liczba. W całej gminie problem dotyczy 25 osób, w tym 10 osób w mieście Zwoleni, ze względu na skalę zjawiska problem niepełnosprawności nie jest głównym problemem miasta ani całej gminy.

Mapa 12 – Odsetek ludności korzystającej z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w liczbie ludności ogółem 2015 gmina

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwolen

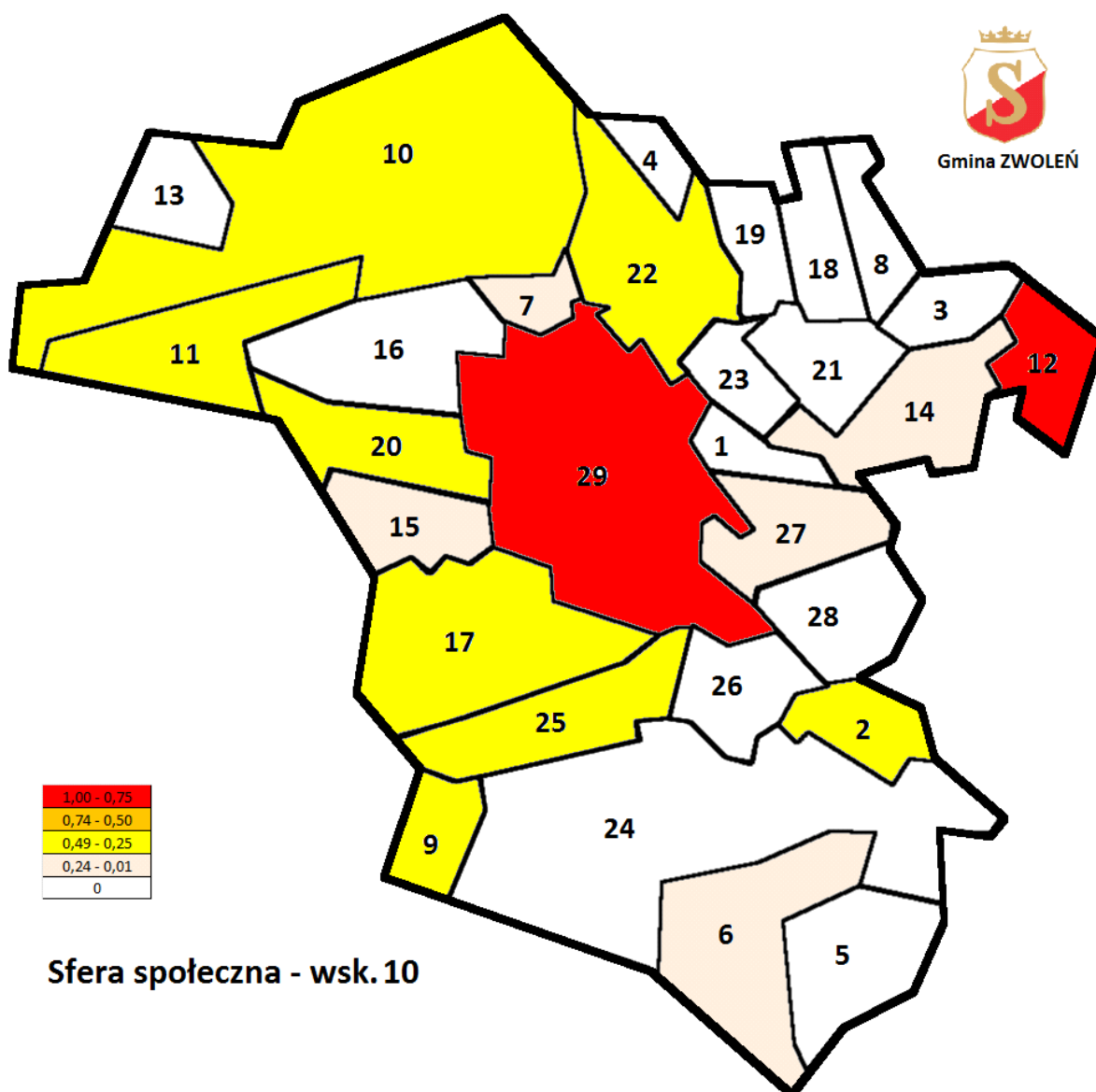
Tabela 57 - Ilość przestępstw kryminalnych na 1 000 mieszkańców - gmina

Obszar	Gmina ZWOLEŃ	średnia	3,99	Skala problemu (ilość przestępstw kryminalnych)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
29	ZWOLEŃ	4,40	0,22	36	1,00	1,22	1,00
12	ŁUGI	19,61	1,00	3	0,08	1,08	0,88
10	KOSZARY	10,00	0,51	1	0,03	0,54	0,44
20	PODZAGAJNIK	8,47	0,43	3	0,08	0,52	0,42
22	STRYKOWICE GÓRNE	7,10	0,36	4	0,11	0,47	0,39
11	LINÓW	7,75	0,40	2	0,06	0,45	0,37
17	OSINY	7,19	0,37	2	0,06	0,42	0,35
2	BARYCZ	6,33	0,32	2	0,06	0,38	0,31
9	KAROLIN	6,71	0,34	1	0,03	0,37	0,30
25	SYDÓŁ	6,04	0,31	2	0,06	0,36	0,30
15	MOSTKI	4,66	0,24	2	0,06	0,29	0,24
27	ZIELONKA NOWA	4,31	0,22	1	0,03	0,25	0,20
7	JEDLANKA	4,27	0,22	1	0,03	0,25	0,20
14	MIECZYŚLAWÓW	2,43	0,12	1	0,03	0,15	0,12
6	JASIENIEC SOLECKI	2,10	0,11	1	0,03	0,13	0,11
,,4	HELENÓWKA	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
24	SYCYNA	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
13	MĘCISZÓW	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
19	PACIORKOWA WOLA STARA	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
5	JASIENIEC-KOLONIA	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
3	FILIPINÓW	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
26	WÓLKA SZELEŻNA	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
21	STRYKOWICE BŁOTNE	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
1	ATALIN	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
23	STRYKOWICE PODLEŚNE	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
16	NIWKI	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
18	PACIORKOWA WOLA NOWA	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
8	JÓZEFÓW	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
28	ZIELONKA STARA	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleni

Kolejnym analizowanym wskaźnikiem jest liczba przestępstw kryminalnych. Podobnie jak w przypadku 3 ostatnich wskaźników problem przestępczości najbardziej odczuwalny jest w Zwoleniu, gdzie w 2015 r. odnotowano 36 przestępstw kryminalnych. Liczba ta daje 4,40 takich zdarzeń na 1000 mieszkańców. Drugą miejscowością gdzie ten problem został ukazany są Ługi, szczególnie ze względu na liczbę zdarzeń na 1000 mieszkańców, który wynosi 19,61 przy średniej gminnej 3,99. Warto zauważyć że w niemalże w połowie miejscowości nie odnotowano w ogóle tego typu zdarzeń a w pozostałych poza Zwoleniem były to pojedyncze przypadki. W celu skonkretyzowania miejsca występowania problemu przestępczości w kolejnej części analizy zostało dokonane porównanie pod tym kątem mniejszych obszarów miasta.

Mapa 13 - Ilość przestępstw kryminalnych na 1 000 mieszkańców– gmina

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwolen

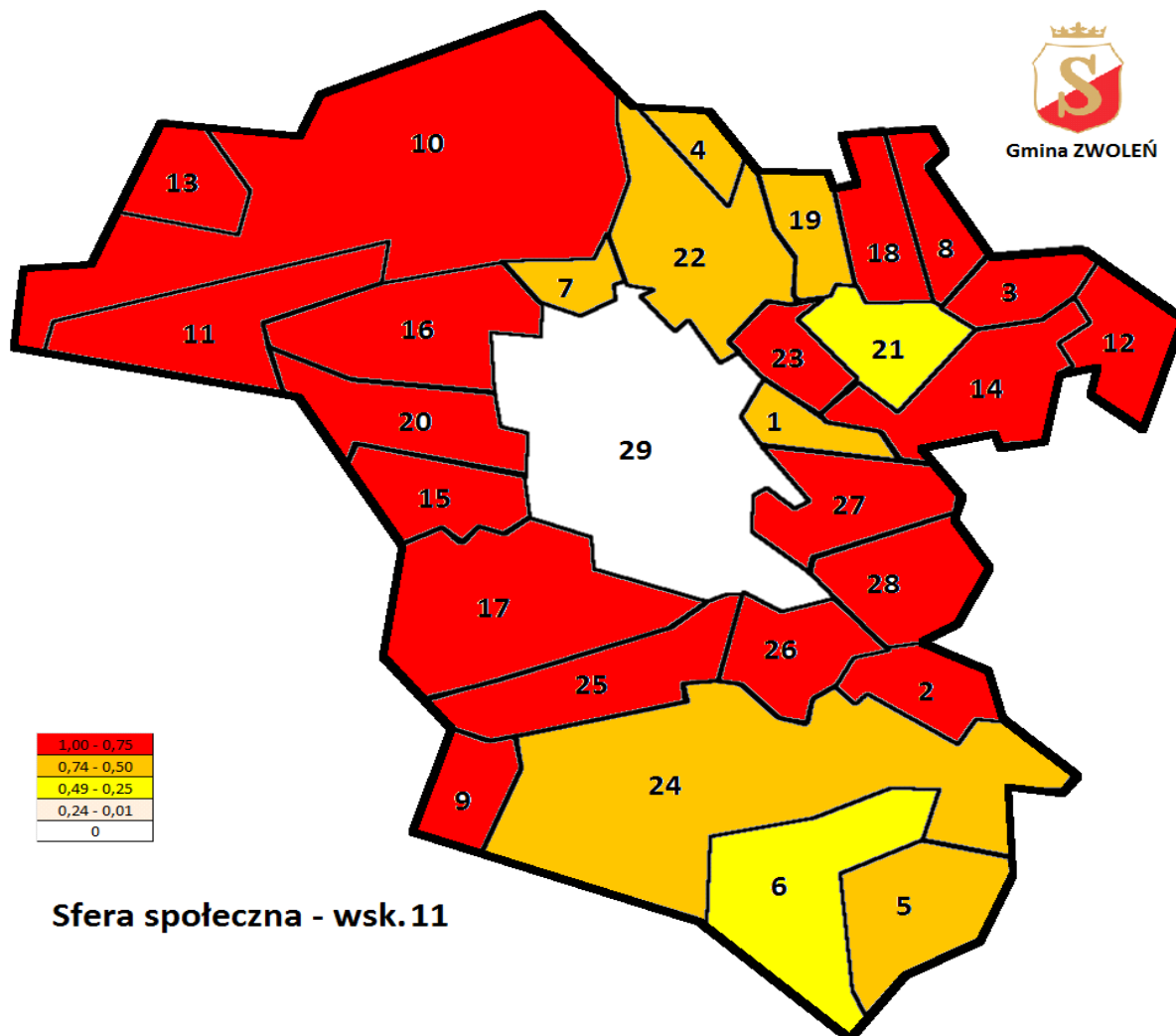
Tabela 58 - Odsetek liczby czytelników bibliotek publicznych do ogółu mieszkańców 2015 - gmina

Obszar	Gmina ZWOLEŃ	średnia Odsetek liczby czytelników bibliotek publicznych do ogółu mieszkańców 2015	21,65% STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (liczba czytelników)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
12	ŁUGI	0,65%	1,00	1	1,00	2,00	1,00
8	JÓZEFÓW	1,92%	0,97	2	1,00	1,97	0,98
14	MIECZYŚLAWÓW	2,18%	0,97	9	1,00	1,96	0,98
13	MĘCISZÓW	2,54%	0,96	3	1,00	1,96	0,97
11	LINÓW	5,43%	0,90	14	0,99	1,89	0,93
15	MOSTKI	7,23%	0,86	31	0,99	1,84	0,90
20	PODZAGAJNIK	8,19%	0,83	29	0,99	1,82	0,89
3	FILIPINÓW	8,79%	0,82	8	1,00	1,82	0,88
10	KOSZARY	9,00%	0,82	9	1,00	1,81	0,88
2	BARYCZ	9,81%	0,80	31	0,99	1,79	0,86
9	KAROLIN	10,74%	0,78	16	0,99	1,77	0,85
16	NIWKI	10,37%	0,79	34	0,98	1,77	0,85
25	SYDÓŁ	10,57%	0,78	35	0,98	1,77	0,85
23	STRYKOWICE PODLEŚNE	11,54%	0,76	21	0,99	1,75	0,84
26	WÓLKA SZELEŻNA	13,08%	0,73	28	0,99	1,72	0,82
17	OSINY	12,95%	0,73	36	0,98	1,71	0,82
28	ZIELONKA STARA	15,27%	0,68	42	0,98	1,66	0,78
18	PACIORKOWA WOLA NOWA	16,22%	0,66	24	0,99	1,65	0,77
27	ZIELONKA NOWA	16,81%	0,65	39	0,98	1,63	0,76
1	ATALIN	18,06%	0,62	26	0,99	1,61	0,75
19	PACIORKOWA WOLA STARA	18,52%	0,61	20	0,99	1,60	0,74
22	STRYKOWICE GÓRNE	20,78%	0,56	117	0,95	1,51	0,68
7	JEDLANKA	22,22%	0,53	52	0,98	1,50	0,68
5	JASIENIEC-KOLONIA	24,14%	0,49	56	0,97	1,46	0,65
4	HELENÓWKA	27,75%	0,41	53	0,98	1,38	0,60
24	SYCYNA	25,10%	0,46	189	0,91	1,38	0,60
21	STRYKOWICE BŁOTNE	44,07%	0,05	78	0,96	1,01	0,37
6	JASIEŃC SOLECKI	46,33%	0,00	221	0,90	0,90	0,29
29	ZWOLEŃ	26,13%	0,44	2140	0,00	0,44	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

Innym wskaźnikiem obrazującym sytuację społeczną w gminie Zwoleń jest liczba czytelników bibliotek w stosunku do ogółu mieszkańców. Problem ten występuje najbardziej aż w 19 miejscowościach, gdzie wystandaryzowany wskaźnik był większy od 0,75. Najlepsza sytuacja pod tym względem miała miejsce w mieście Zwoleń, gdzie w 2015 r. było 2140 aktywnych czytelników, co stanowiło po ¼ populacji.

Mapa 14 - Odsetek liczby czytelników bibliotek publicznych do ogółu mieszkańców 2015 – gmina

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

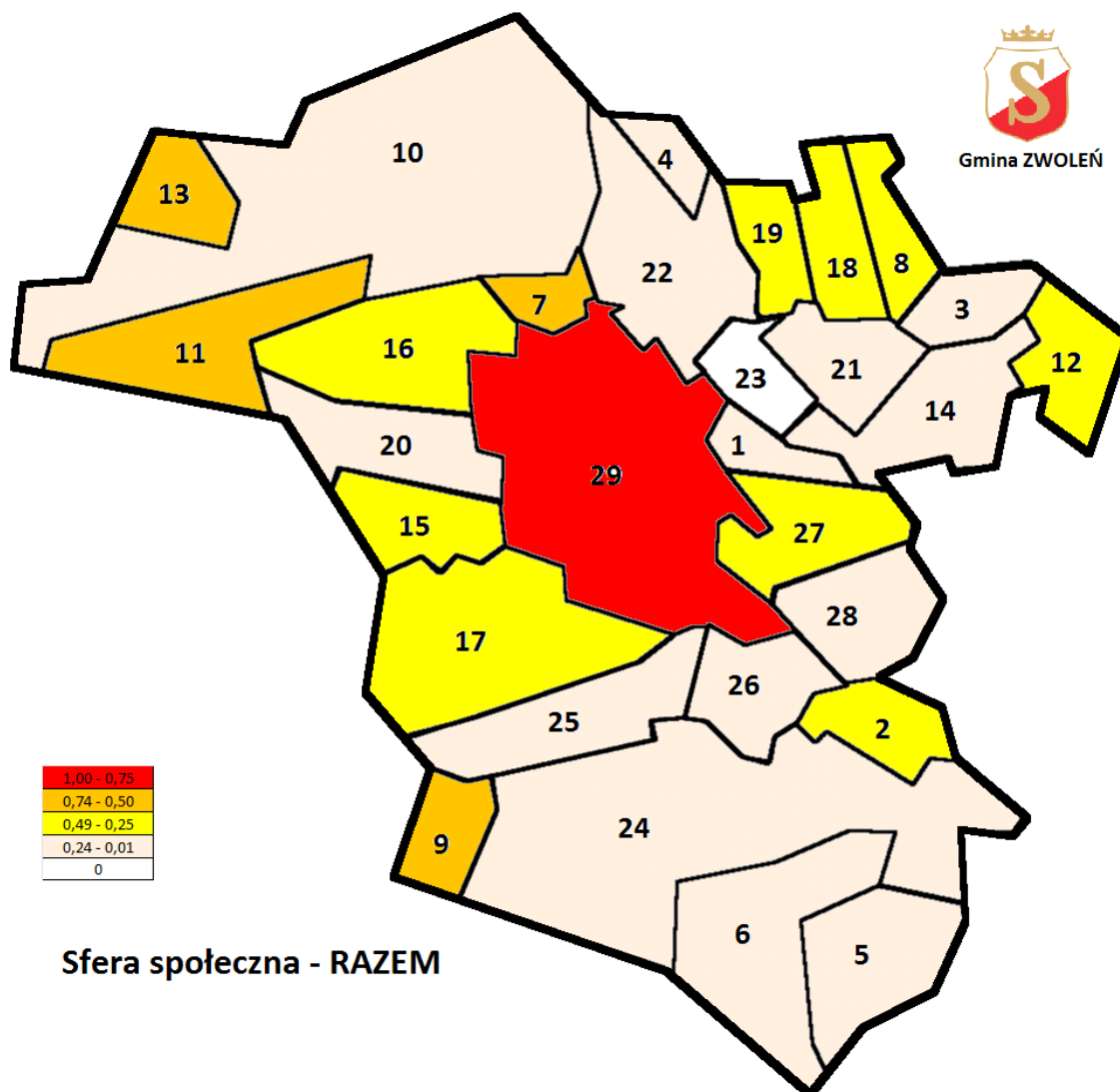
Tabela 59 - Wyniki standaryzacji liniowej w odniesieniu do problemów społecznych - gmina

Obszar	Gmina ZWOLEŃ	SPOŁECZNA	SPOŁECZNA
		Suma wystandaryzowanych problemów (max - 11 pkt.)	STANDARYZACJA problemów (max - 1 pkt.)
		SPOŁECZNE	SPOŁECZNE
29	ZWOLEŃ	7,15	1,00
13	MĘCISZÓW	5,59	0,69
7	JEDLANKA	5,38	0,64
9	KAROLIN	5,38	0,64
11	LINÓW	5,32	0,63
12	ŁUGI	4,70	0,47
19	PACIORKOWA WOLA STARA	4,53	0,43
8	JÓZEFÓW	4,50	0,42
16	NIWKI	4,38	0,39
15	MOSTKI	4,34	0,38
18	PACIORKOWA WOLA NOWA	4,33	0,38
2	BARYCZ	3,93	0,28
17	OSINY	3,92	0,28
27	ZIELONKA NOWA	3,90	0,27
5	JASIENIEC-KOLONIA	3,80	0,25
20	PODZAGAJNIK	3,78	0,24
4	HELENÓWKA	3,73	0,23
3	FILIPINÓW	3,69	0,22
26	WÓLKA SZEŁĘŻNA	3,69	0,22
25	SYDÓŁ	3,64	0,21
24	SYCYNA	3,64	0,21
22	STRYKOWICE GÓRNE	3,64	0,21
14	MIECZYŚLAWÓW	3,55	0,19
10	KOSZARY	3,48	0,17
21	STRYKOWICE BŁOTNE	3,42	0,15
6	JASIENIEC SOLECKI	3,26	0,11
1	ATALIN	3,03	0,05
28	ZIELONKA STARA	2,97	0,04
23	STRYKOWICE PODLEŚNE	2,81	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

W podsumowaniu standaryzacji liniowej wszystkich 11 badanych wskaźników w sferze społecznej należy stwierdzić, że największa koncentracja problemów społecznych występuje w mieście Zwoleń, które otrzymało 7,15 punktów na 11 możliwych. Najlepsza sytuacja wg powyższych wskaźników ma miejsce w Strykowicach Podlesie, które otrzymały 2,81 pkt.

Mapa 15 - Wyniki standaryzacji liniowej w odniesieniu do problemów społecznych - gmina

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwolen.

Delimitacja negatywnych zjawisk społecznych występujących w Gminie Zwolen, przeprowadzona na podstawie analizy natężenia wybranych zjawisk społecznych, jak również analizy wartości bezwzględnych tych zjawisk (skala zjawisk), wykazała, że obszarem koncentracji problemów społecznych w gminie jest obszar zlokalizowany w Mieście Zwolen.

W związku z tym, iż udział ludności zamieszkałej w Mieście Zwolen wynosi 52,7% ogółu ludności gminy - zasadnym jest poszukiwanie obszaru zdegradowanego w toku dalszych analiz w przestrzeni miasta Zwolen.

3.1.2 ETAP 2 – analiza danych ze sfery społecznej na poziomie Miasta Zwoleń

W celu jednoznacznego wskazania na jakim obszarze Miasta Zwoleń występuje największe natężenie negatywnych zjawisk, poszczególnym zjawiskom problemowym przypisano odpowiadające im wskaźniki. Punktem odniesienia terytorialnego był podział miasta na OBSZARY.

Procedura wyznaczania obszarów zdegradowanych opierała się na następujących założeniach:

- Na wstępnym etapie prac diagnostycznych zaproponowano, aby do celów agregacji danych opisujących stany kryzysowe dokonać podziału miasta na obszary. Założono wstępnie, że działania rewitalizacyjne powinny rozwiązywać komplementarnie problemy obszarów spójnych przestrzennie i funkcjonalnie, dlatego też przy tworzeniu stref próbowano zachować podział miasta na takie obszary. Wybrane do porównania obszary mają zbliżoną do siebie powierzchnię i liczbę mieszkańców, stanowią również zwarte i spójne przestrzennie tereny.

Tabela 60 - Podział miasta na obszary

Obszar	Miasto ZWOLEŃ
	Obszar 1
1	11 LISTOPADA
1	BATALIONÓW CHŁOPSKICH
1	BOCZNA
1	GENERAŁA SIKORSKIEGO
1	KWIATOWA
1	LIPOWA
1	PIONKOWSKA
1	SIENKIEWICZA
1	ŚWIERKOWA
1	WITOSA
1	WOJSKA POLSKIEGO
1	WRZOSOWA
	Obszar 2
2	CHOPINA
2	DOKTORA PERZYNY
2	KOPCIUCHA
2	PARKOWA
2	SŁOWACKIEGO
2	SPORTOWA
	Obszar 3
3	BOGUSZA
3	KARDYNAŁA WYSZYŃSKIEGO
3	KOPERNIKA
3	KOŚCIELNA
3	KSIĘDZA PACKA
3	LUBELSKA
3	RÓŻANA
3	STAROPUŁAWSKA
	Obszar 4
4	3 MAJA
4	ALEJA POKOJU

4	CURIE-SKŁODOWSKIEJ
4	KILIŃSKIEGO
4	KOŚCIUSZKI
4	KRAKOWSKA
4	KRÓTKA
4	LUDOWA
4	MONIUSZKI
4	NIECAŁA
4	PLAC KOCHANOWSKIEGO
4	ŚWIĘTEGO JANA
4	ŚWIĘTEJ ANNY
4	WŁADYSŁAWA JAGIEŁŁY
4	ALEJA JANA PAWŁA II
	Obszar 5
5	PARTYZANTÓW
5	PODŁĘCZNA
5	PUŁAWSKA
5	SŁONECZNA
5	TRAUGUTTA
5	WIŚLANA
	Obszar 6
6	CMENTARNA
6	DŁUGA
6	KOCHANOWSKIEGO
6	KONOPNICKIEJ
6	LEŚNA
6	WOLSKA
	Obszar 7
7	550 LECIA
7	CIELĄTKI
7	CZACHOWSKIEGO
7	DOBRA
7	GENERAŁA ANDERSA
7	GOTARDOWA
7	GRANICZNA
7	MAŁA
7	MICKIEWICZA
7	MIŁA
7	PROSTA
7	RADOSNA
7	WESOŁA
7	WĘŻYKA
	Obszar 8
8	ARMII KRAJOWEJ
8	BULWAR TARGOWY
8	MAJORA HUBALA
8	POGODNA
8	REJA
8	SZKOLNA
8	TARGOWA
8	TORFOWA
8	WSPÓLNA
8	ŻEROMSKIEGO

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwolen

Mapa16 - Podział miasta na obszary

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

- W celu ustalenia koncentracji negatywnych zjawisk społecznych wybrane wskaźniki opisujące stany kryzysowe w sferze społecznej (ze względu na skalę jak również natężenie zjawiska) zostały poddane transformacji liniowej w przedziale 0-1. Następnie wyniki te zostały zsumowane i ponownie poddane transformacji liniowej. Uzyskano w ten sposób sumaryczny wskaźnik wystandaryzowany opisujący koncentrację negatywnych zjawisk społecznych na poszczególnych obszarach.

Normalizacja wskaźników przeprowadzona została w oparciu o wzór:

$$W = \frac{x - \min}{\max - \min}$$

gdzie:

- W – wystandaryzowana wartość wskaźnika
- X – wyjściowa wartość wskaźnika
- Min – minimalna wartość wskaźnika
- Max – maksymalna wartość wskaźnika

Cząstkowy wskaźnik wystandaryzowany – wynik liczbowy związany z normalizacją pierwotnej danej statystycznej za pomocą liniowej transformacji danych typu min-max. W efekcie normalizacji

wartości wszystkich wskaźników początkowych sprowadzone zostają do przedziału od 0 do 1, gdzie wartość 0 została przypisana danej o najmniejszej wartości, a wartość 1 została przypisana danej o największej wartości.

Syntetyczny wystandaryzowany wskaźnik – wynik liczbowy stanowiący średnią arytmetyczną wskaźników cząstkowych dla poszczególnych sfer problemowych, ujętych w postaci wskaźników wystandaryzowanych cząstkowych.

W celu określenie koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, występujących w Mieście Zwoleni, przeanalizowano dostępne wskaźniki je opisujące.

Tabela 61 - Wskaźniki przyjęte do określenia koncentracji negatywnych zjawisk społecznych w Mieście Zwoleni

Problem	Wskaźniki
1. Depopulacja	<ul style="list-style-type: none"> Dynamika zmiany liczby mieszkańców 2015/2010 – natężenie zjawiska Ubytek liczby ludności – skala zjawiska
2. Starzenie się społeczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem 2015 – natężenie zjawiska Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym – skala zjawiska Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym 2015 – natężenie zjawiska Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym – skala zjawiska
	<ul style="list-style-type: none"> Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015 – natężenie zjawiska Liczba ludności w wieku produkcyjnym – skala zjawiska
3. Bezrobocie	<ul style="list-style-type: none"> Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem 2015 – natężenie zjawiska Liczba osób bezrobotnych – skala zjawiska Odsetek długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem 2015 – natężenie zjawiska Liczba osób długotrwale bezrobotnych – skala zjawiska
3. Ubóstwo	<ul style="list-style-type: none"> Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej spośród mieszkańców 2015 – natężenie zjawiska Liczba osób korzystających z pomocy społecznej – skala zjawiska Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w liczbie ludności ogółem 2015 – natężenie zjawiska Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa – skala zjawiska Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w liczbie ludności ogółem 2015 – natężenie zjawiska Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności – skala zjawiska
4. Przestępczość	<ul style="list-style-type: none"> Przestępstwa kryminalne na 1000 mieszkańców 2015 – natężenie zjawiska Liczba przestępstw – skala zjawiska
5. Aktywność kulturalna	<ul style="list-style-type: none"> Odsetek liczby czytelników bibliotek publicznych do ogółu mieszkańców 2015 – natężenie zjawiska Liczba czytelników – skala zjawiska

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM Zwoleni

Poniżej w tabelach oraz na mapach zaprezentowano wyniki dla poszczególnych obszarów wg poszczególnych ww. wskaźników:

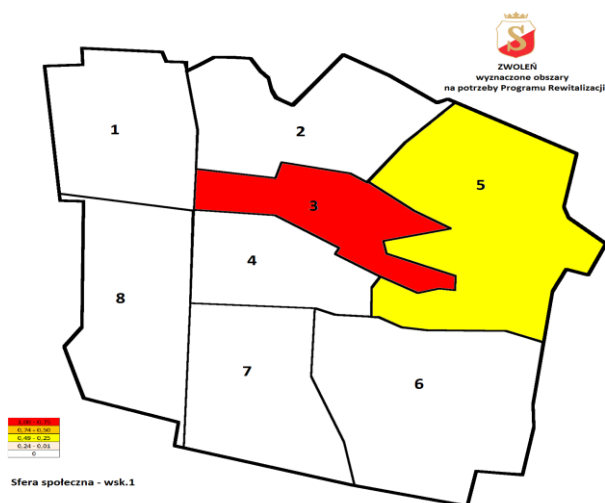
Tabela 62 - Dynamika zmian liczby ludności (depopulacja) 2015/2010 - miasto

	Średnia	3,05%				
Zwoleń MIASTO	Dynamika zmian liczby ludności (depopulacja) 2015/2010	STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (zmiana liczby ludności)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali problemu	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
Obszar 3	-2,94%	1,00	-31	1,00	2,00	1,00
Obszar 5	-1,01%	0,34	-7	0,23	0,57	0,28
Obszar 8	4,53%	0,00	36	0,00	0,00	0,00
Obszar 7	3,01%	0,00	32	0,00	0,00	0,00
Obszar 2	7,83%	0,00	56	0,00	0,00	0,00
Obszar 6	2,16%	0,00	7	0,00	0,00	0,00
Obszar 1	1,88%	0,00	38	0,00	0,00	0,00
Obszar 4	1,46%	0,00	20	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

Wykazany na etapie analizy dynamiki zmiany liczby ludności z poziomu całej gminy problem depopulacji został dogłębnie zbadany na terenie miasta Zwoleń. Jak obrazuje powyższa tabela zjawisko to nie dotyczy całego miasta a jedynie jego części. Najwięcej osób w okresie 2010-2015 ubyło w obszarze 3 tj. centralnej części miasta. Pytanie postawione w poprzedniej części znajduje odpowiedź, że najbardziej wyludniającą się częścią Zwolenia jest centralna jego część tj. oznaczony na potrzeby analizy obszar nr 3. W miejscu tym można stwierdzić, że w Zwoleniu mamy do czynienia po pierwsze z migracją mieszkańców poza obszar gminy, po drugie z migracją z terenu miasta do miejscowości sąsiednich oraz co najistotniejsze w migracją wewnątrzgminną. Należy zauważyć, że na ruchach migracyjnych najbardziej traci centrum Zwolenia, gdzie ubytek mieszkańców jest najbardziej zauważalny, jest to wynikiem utraty funkcji mieszkaniowej, na rzecz innych obszarów miasta, jego okolic bądź innych jednostek miejskich.

Mapa 17- Dynamika zmian liczby ludności (depopulacja) 2015/2010 – miasto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

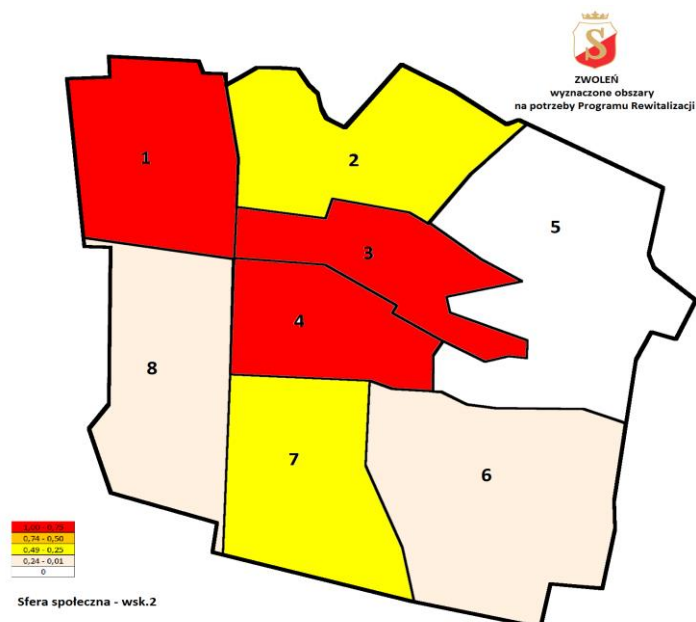
Tabela 63 - Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem 2015- miasto

Zwoleń MIASTO	Średnia Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem 2015	16,54% STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali problemu	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
Obszar 4	21,95%	0,91	306	0,80	1,71	1,00
Obszar 1	18,08%	0,61	372	1,00	1,61	0,94
Obszar 3	23,09%	1,00	236	0,58	1,58	0,92
Obszar 2	17,38%	0,56	134	0,26	0,82	0,46
Obszar 7	13,14%	0,23	144	0,29	0,52	0,28
Obszar 6	15,11%	0,38	50	0,00	0,38	0,19
Obszar 8	11,93%	0,14	99	0,15	0,29	0,14
Obszar 5	10,17%	0,00	70	0,06	0,06	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

Problem starzenia się społeczeństwa najintensywniej występuje w obszarach 1,3 i 4, gdzie odsetek osób w wieku poprodukcyjnym jest niemal dwukrotnie wyższy od pozostałych części miasta. Liczba ta jest znacznie wyższa od średniej gminnej i średniej dla miasta Zwoleń. W kontekście poprzedniej analizy (depopulacja) można stwierdzić że migracja z centrum miasta dotyczy najczęściej osób młodych, którzy chętniej migrują najczęściej w poszukiwaniu pracy. Pozostają natomiast starsi mieszkańcy, na stałe związani z dotychczasowym miejscem zamieszkania.

Mapa 18 - Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem 2015 – miasto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

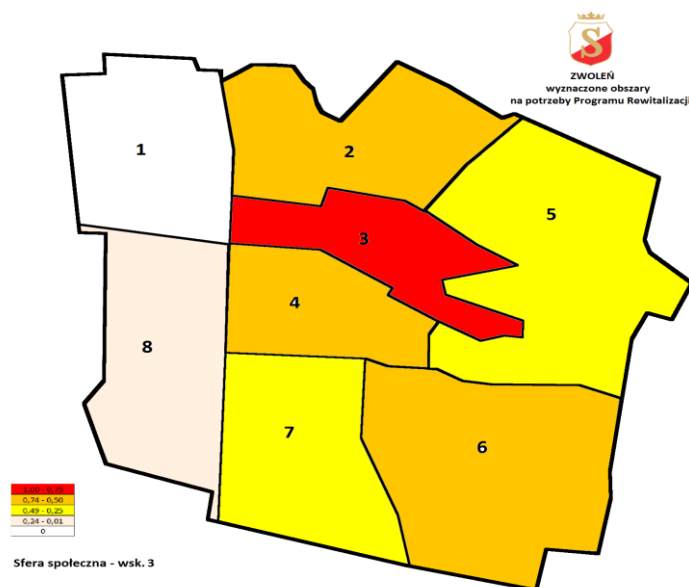
Tabela 64 - Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym 2015 - miasto

	Średnia	88,07				
Zwoleń MIASTO	Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym 2015	STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (liczba osób w wieku przedprodukcyjnym poniżej 18 lat)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
Obszar 3	150,32	1,00	157	0,69	1,69	1,00
Obszar 6	81,97	0,25	61	1,00	1,25	0,64
Obszar 4	127,50	0,75	240	0,42	1,17	0,58
Obszar 2	95,71	0,40	140	0,74	1,14	0,56
Obszar 7	78,69	0,21	183	0,61	0,82	0,30
Obszar 5	59,32	0,00	118	0,82	0,82	0,29
Obszar 8	63,46	0,05	156	0,69	0,74	0,23
Obszar 1	100,54	0,45	370	0,00	0,45	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

Problem, który na tle całego miasta nie wyglądał dramatycznie po głębszej analizie wskazuje że w niektórych obszarach, a szczególnie centrum (obszar 3) problem starzenia się społeczeństwa jest bardzo poważny. Wskaźnik ten jest o tyle istotny, że jest podstawą do nakreślenia sytuacji demograficznej tego obszaru w perspektywie kilkunastu lat. W sytuacji, gdzie liczba osób w wieku emerytalnym jest o połowę większa od osób w wieku przedprodukcyjnym potwierdza tylko stwierdzenie postawione przy analizie poprzedniego wskaźnika. Można też dodać, że patrząc na liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym w mieście Zwoleń osoby te (a dokładnie rodziny z dziećmi) wolą mieszkać w atrakcyjniejszych częściach miasta niż w centrum miasta. Zjawisko to w swojej perspektywie wywołuje jeszcze większe zaniepokojenie. Problem ten jest również widoczny w obszarach (2,4 i 6).

Mapa 19- Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym 2015 – miasto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

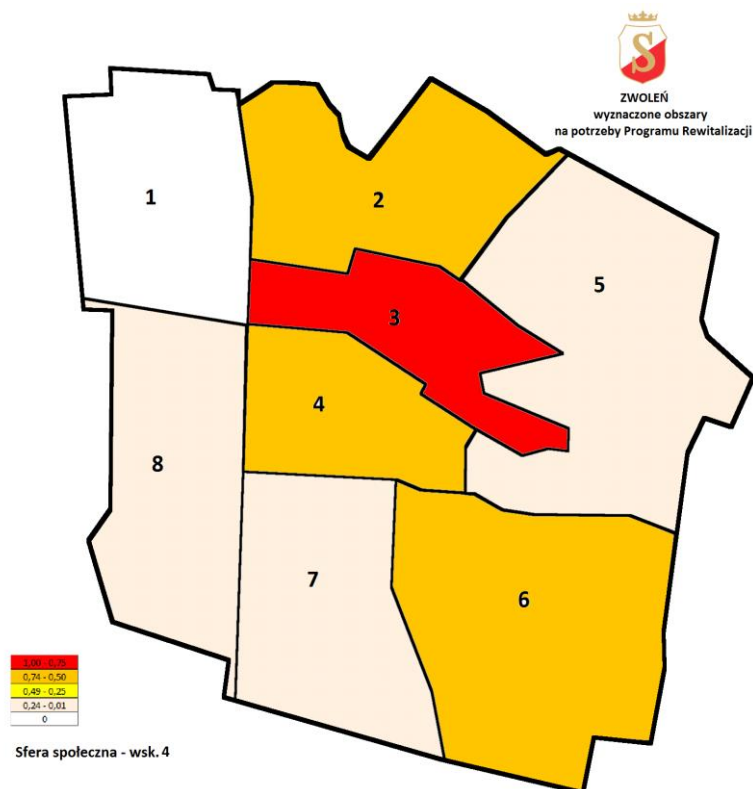
Tabela 65 - Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015- miasto

	Średnia	25,57				
Zwoleń MIASTO	Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015	STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (liczba osób w wieku produkcyjnym)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
Obszar 3	37,52	1,00	629	0,63	1,63	1,00
Obszar 6	22,73	0,37	220	1,00	1,37	0,75
Obszar 4	36,08	0,94	848	0,43	1,37	0,74
Obszar 2	26,96	0,55	497	0,75	1,30	0,68
Obszar 8	17,22	0,14	575	0,68	0,81	0,20
Obszar 5	14,00	0,00	500	0,74	0,74	0,13
Obszar 7	18,73	0,20	769	0,50	0,70	0,09
Obszar 1	28,29	0,61	1 315	0,00	0,61	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

Analogicznie do poprzedniej analizy liczba osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku produkcyjnym jest najmniej korzystna w obszarze 3. Problem ten występuje, choć w nieco mniejszym stopniu również w obszarach 2,4 i 6. Potwierdza to tylko poprzednie twierdzenia.

Mapa 20– Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015 - miasto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

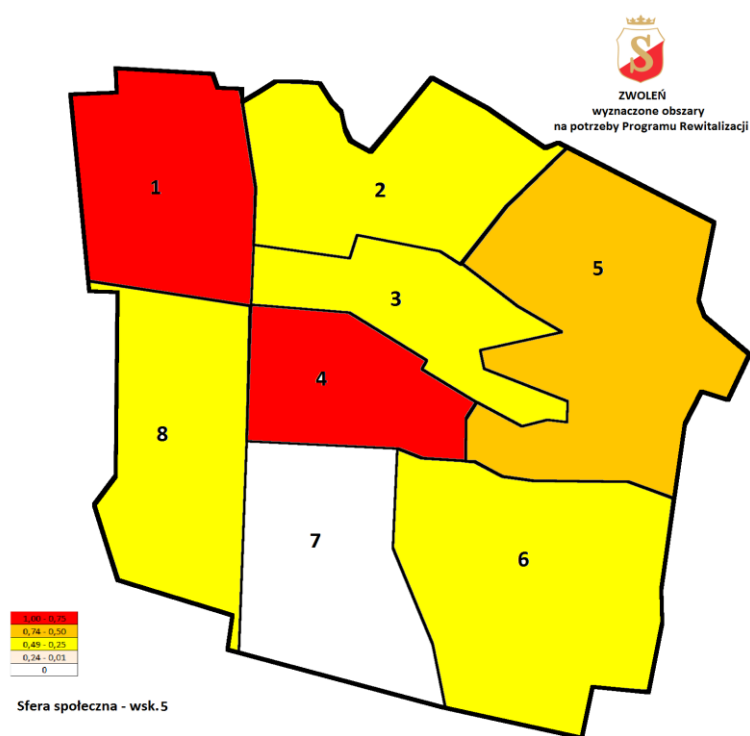
Tabela 66 - Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem 2015 – miasto

	Średnia	11,52%				
Zwoleń MIASTO	Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem 2015	STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (liczba osób bezrobotnych)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali problemu	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
Obszar 4	11,91%	1,00	101	0,78	1,78	1,00
Obszar 1	9,35%	0,45	123	1,00	1,45	0,78
Obszar 5	11,20%	0,85	56	0,32	1,16	0,58
Obszar 8	10,09%	0,61	58	0,34	0,94	0,43
Obszar 6	11,36%	0,88	25	0,00	0,88	0,39
Obszar 2	9,86%	0,56	49	0,24	0,80	0,33
Obszar 3	9,22%	0,42	58	0,34	0,76	0,30
Obszar 7	7,28%	0,00	56	0,32	0,32	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

Na podstawie liczby osób bezrobotnych w liczbie ludności ogółem można stwierdzić, że problem bezrobocia zdiagnozowany na poziomie miasta Zwoleń jest najbardziej zauważalny w obszarze 4 i 1, wartością wyższą od 0,5 w po standaryzacji koncentracji problemu charakteryzuje się również obszar nr 5.

Mapa 21– Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem 2015 - miasto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

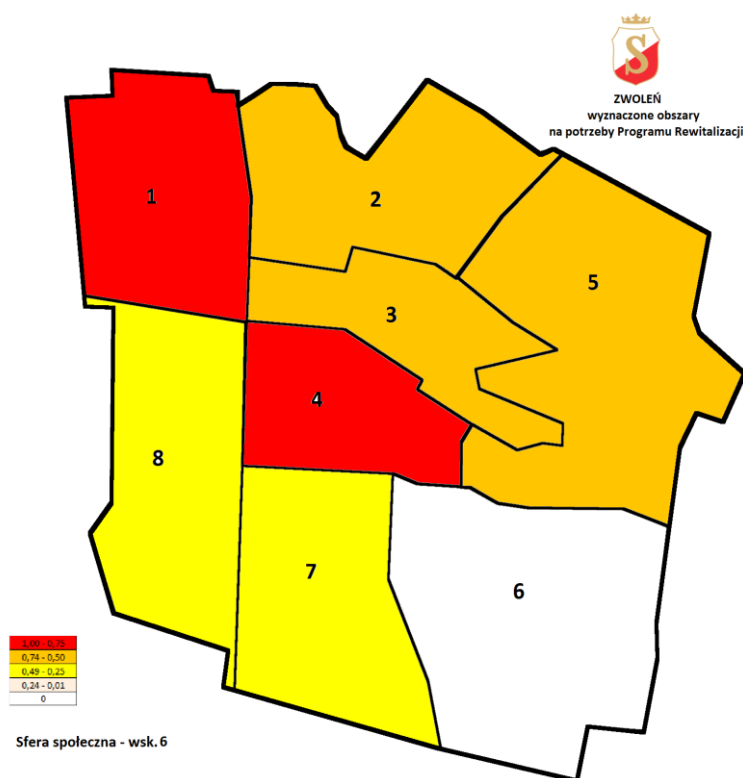
Tabela 67 - Odsetek długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem 2015 - miasto

	Średnia	62,00%				
Zwoleń MIASTO	Odsetek długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem 2015	STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (liczba osób długotrwale bezrobotnych)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali problemu	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
Obszar 4	75,25%	1,00	76	0,90	1,90	1,00
Obszar 1	67,48%	0,67	83	1,00	1,67	0,88
Obszar 5	69,64%	0,76	39	0,37	1,13	0,59
Obszar 2	69,39%	0,75	34	0,30	1,05	0,55
Obszar 3	67,24%	0,66	39	0,37	1,03	0,54
Obszar 7	66,07%	0,61	37	0,34	0,95	0,50
Obszar 8	62,07%	0,43	36	0,33	0,76	0,40
Obszar 6	52,00%	0,00	13	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

Analogicznie do liczby osób bezrobotnych w ogóle rozkłada się sytuacja osób długotrwale bezrobotnych. Największa koncentracja problemu ma miejsce w obszarze 4 i 1. Wskaźniki końcowe przyjmują wartość powyżej 0,5 również w obszarach 5, 2 i 3.

Mapa 22- Odsetek długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem 2015 – miasto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

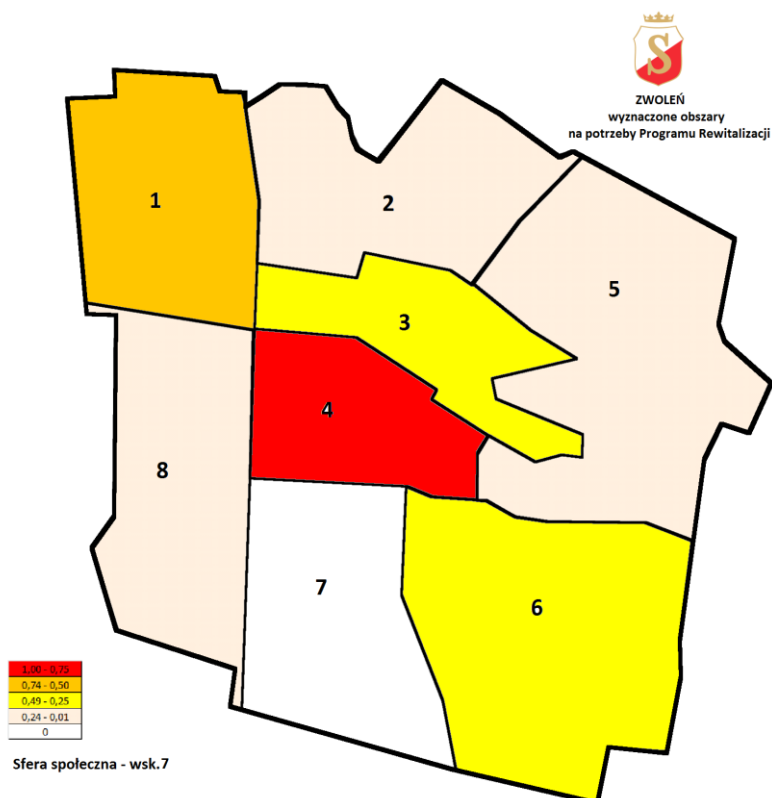
Tabela 68 - Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem 2015- miasto

	Średnia	2,45%				
Zwoleń MIASTO	Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem 2015	STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (liczba osób korzystających z pomocy społecznej)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali problemu	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
Obszar 4	4,59%	1,00	64	1,00	2,00	1,00
Obszar 1	2,19%	0,39	45	0,67	1,06	0,53
Obszar 6	3,63%	0,76	12	0,09	0,84	0,42
Obszar 3	2,25%	0,41	23	0,28	0,69	0,34
Obszar 2	1,69%	0,27	13	0,11	0,37	0,19
Obszar 5	1,60%	0,24	11	0,07	0,31	0,16
Obszar 8	1,33%	0,17	11	0,07	0,24	0,12
Obszar 7	0,64%	0,00	7	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

Analizowany wskaźnik liczby osób korzystających z pomocy społecznej na tle całej populacji ukazuje największą koncentrację problemu w obszarze nr 4, gdzie średnia (4,59%) jest niemal dwukrotnie wyższa od średniej gminnej (2,45%). Problem zauważalny jest również w obszarach nr 1, 6 i 3.

Mapa 23- Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem 2015 – miasto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

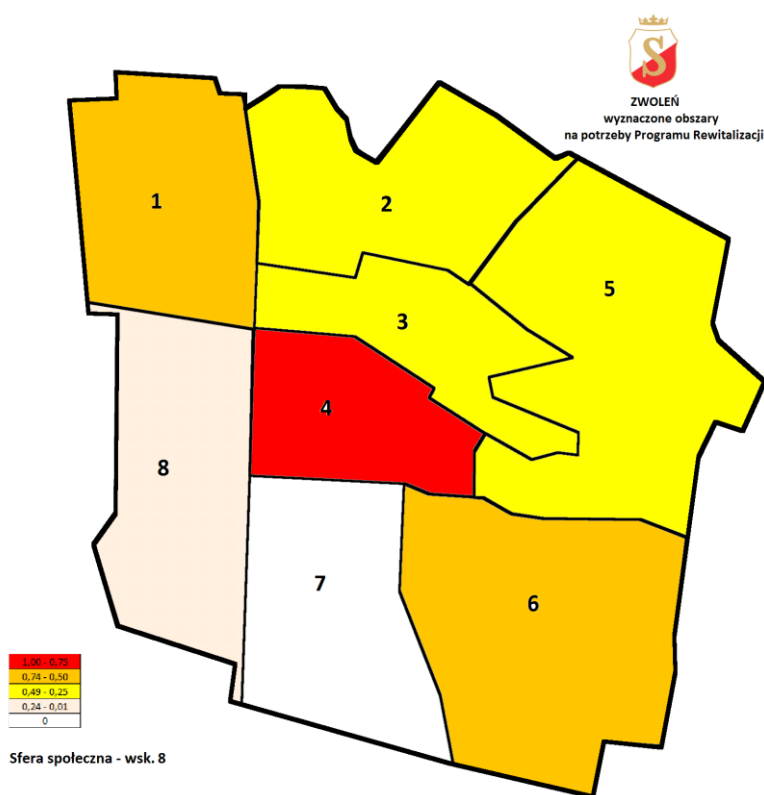
Tabela 69 - Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w liczbie ludności ogółem 2015- miasto

	Średnia	1,36%				
Zwoleń MIASTO	Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w liczbie ludności ogółem 2015	STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali problemu	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
Obszar 4	2,51%	1,00	35	1,00	2,00	1,00
Obszar 1	1,36%	0,44	28	0,77	1,21	0,60
Obszar 6	2,42%	0,95	8	0,10	1,05	0,53
Obszar 2	1,30%	0,41	10	0,17	0,58	0,29
Obszar 5	1,31%	0,41	9	0,13	0,55	0,27
Obszar 3	1,08%	0,30	11	0,20	0,50	0,25
Obszar 8	0,72%	0,13	6	0,03	0,16	0,08
Obszar 7	0,46%	0,00	5	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

Analogicznie do danych na temat osób korzystających z pomocy społecznej ogółem ukazują się dane na temat głównego powodu jej przyznania tj. ubóstwa. Najwyższy wskaźnik posiada obszar 4 (2,51%) przy gminnym 1,36%. Mniej intensywnie występuje on w obszarach 1 i 6.

Mapa 24– Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w liczbie ludności ogółem 2015 - miasto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

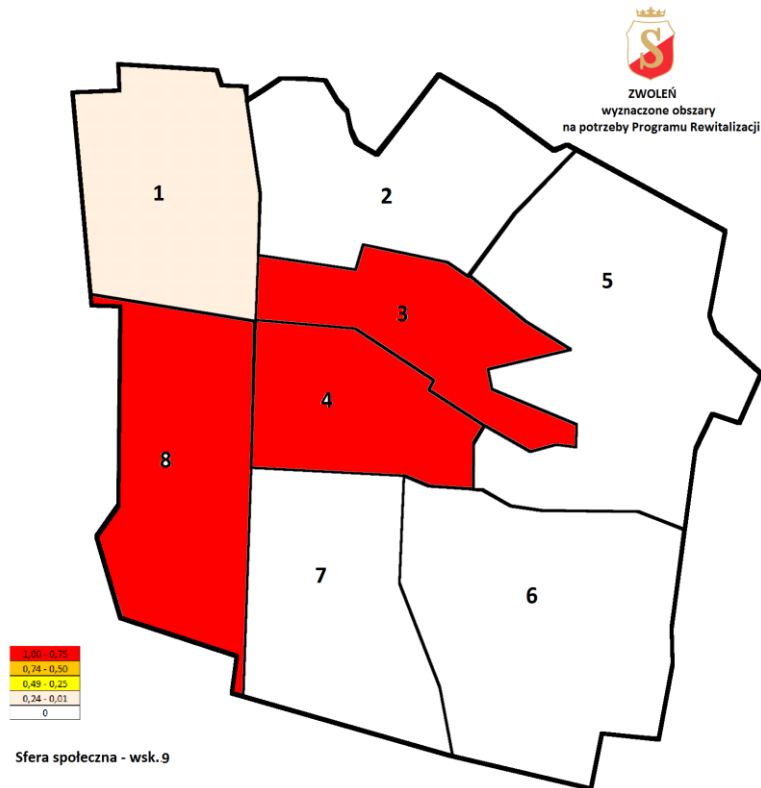
Tabela 70 - Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w liczbie ludności ogółem 2015- miasto

Zwoleń MIASTO	Średnia Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w liczbie ludności ogółem 2015	0,16% STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali problemu	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
Obszar 8	0,36%	1,00	3	1,00	2,00	1,00
Obszar 3	0,29%	0,81	3	1,00	1,81	0,91
Obszar 4	0,22%	0,60	3	1,00	1,60	0,80
Obszar 1	0,05%	0,13	1	0,33	0,47	0,23
Obszar 6	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
Obszar 2	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
Obszar 5	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00
Obszar 7	0,00%	0,00	0	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwolen

Tak jak to omówiono w analizie na poziomie całej gminy przyznanie pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności dotyczy stosunkowo niewielkiej grupy osób. Nie mniej jednak w analizie wewnętrznej można zauważyć, że osoby te zamieszkują obszary 8,3,4 i 1, z czego w trzech pierwszych mieszka po 3 takie osoby. W wyniku standaryzacji koncentracji problemu najbardziej dotkniętym tym problemem obszarem są obszary 3,4 i 8.

Mapa 25– Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w liczbie ludności ogółem 2015 - miasto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwolen

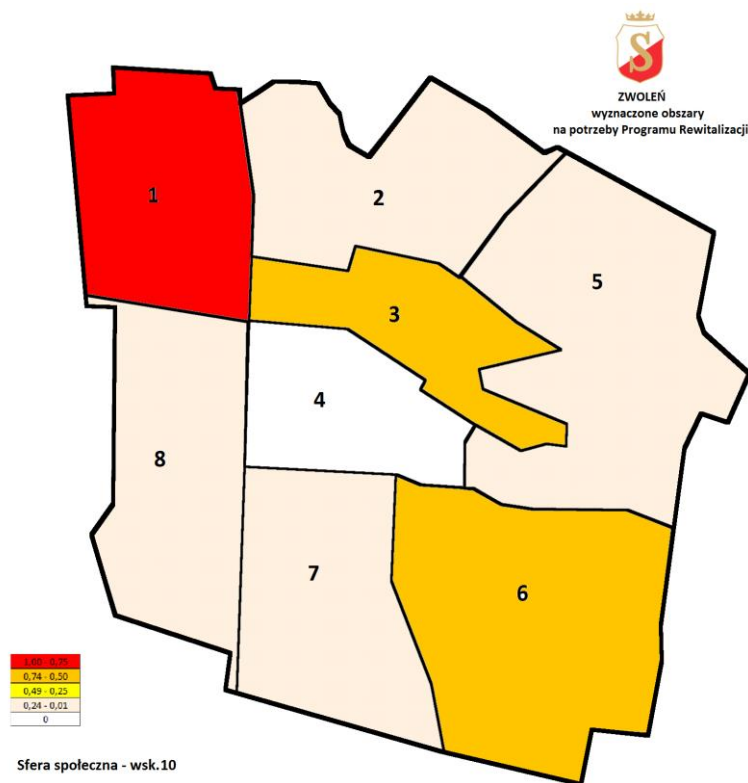
Tabela 71 - Ilość przestępstw kryminalnych na 1 000 mieszkańców – miasto

	Średnia	3,99				
Zwoleń MIASTO	Ilość przestępstw kryminalnych na 1 000 mieszkańców	STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (ilość przestępstw kryminalnych)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
Obszar 1	8,26	0,66	17	1,00	1,66	1,00
Obszar 6	12,08	1,00	4	0,19	1,19	0,71
Obszar 3	7,83	0,63	8	0,44	1,06	0,64
Obszar 5	2,91	0,19	2	0,06	0,26	0,15
Obszar 8	2,41	0,15	2	0,06	0,21	0,13
Obszar 2	1,30	0,05	1	0,00	0,05	0,03
Obszar 7	0,91	0,02	1	0,00	0,02	0,01
Obszar 4	0,72	0,00	1	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

Stosunkowo duża liczba przestępstw w mieście Zwoleń rozkłada się w sposób nieproporcjonalny do jego terytorium. Niemal połowa przestępstw o charakterze kryminalnym miała miejsce w obszarze nr 1, mniejsze natężenie problemu, choć również zauważalne miało miejsce w obszarach 3 i 6, gdzie wskaźnik wystandaryzowany wyniósł odpowiednio 0,64 i 0,71.

Mapa 26 - Ilość przestępstw kryminalnych na 1 000 mieszkańców – miasto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

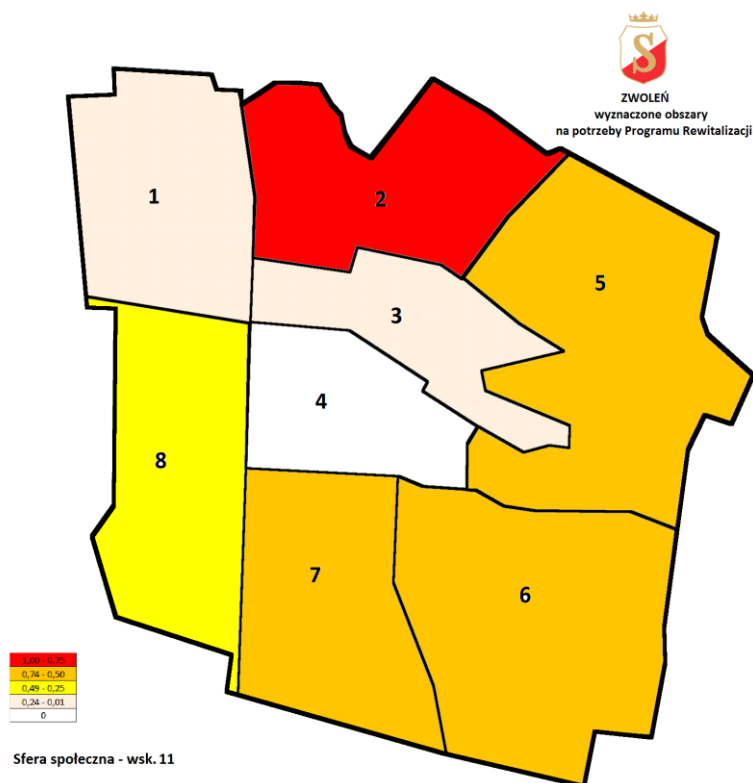
Tabela 72 - Odsetek liczby czytelników bibliotek publicznych do ogółu mieszkańców 2015 - miasto

	Średnia	21,65%				
Zwoleń MIASTO	Odsetek liczby czytelników bibliotek publicznych do ogółu mieszkańców 2015	STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (liczba czytelników)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
Obszar 2	15,18%	1,00	117	0,94	1,94	1,00
Obszar 6	26,89%	0,28	89	1,00	1,28	0,61
Obszar 7	22,26%	0,56	244	0,66	1,22	0,58
Obszar 5	25,15%	0,38	173	0,81	1,20	0,57
Obszar 8	27,59%	0,23	229	0,69	0,92	0,41
Obszar 3	30,23%	0,07	309	0,51	0,58	0,21
Obszar 1	26,35%	0,31	542	0,00	0,31	0,05
Obszar 4	31,35%	0,00	437	0,23	0,23	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

Jak pokazała analiza na poziomie całej gminy problem małej liczby czytelników bibliotek publicznych nie jest dominującym problemem Zwoleń, nie mniej jednak analizując wskaźniki najgorsza sytuacja w tym zakresie ma miejsce w obszarze nr 2, mniej intensywnie problem występuje w obszarach nr 5, 6 i 7.

Mapa 28 - Odsetek liczby czytelników bibliotek publicznych do ogółu mieszkańców 2015 – miasto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

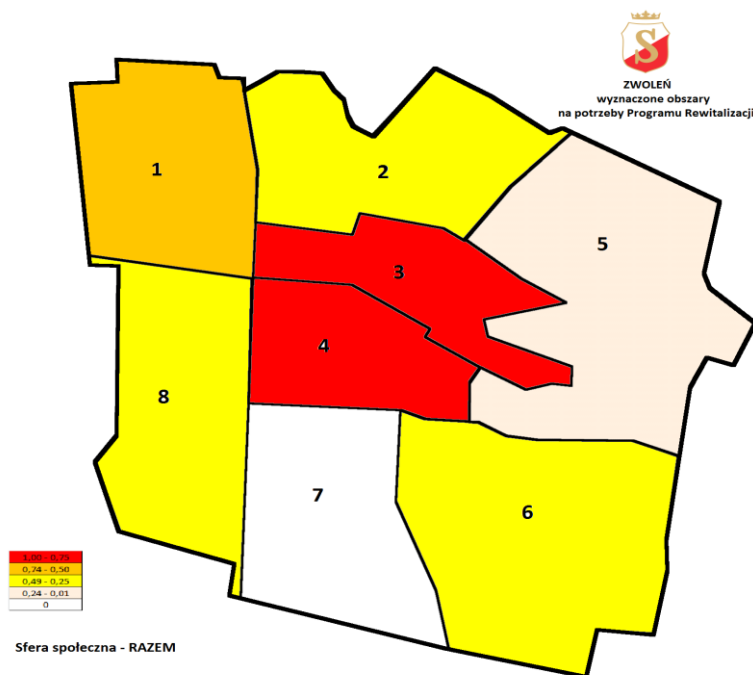
Tabela 73 - Wyniki standaryzacji liniowej w odniesieniu do problemów społecznych – miasto

Zwoleń MIASTO	SPOŁECZNA	SPOŁECZNA
	Suma wystandaryzowanych problemów (max - 11 pkt.)	STANDARYZACJA problemów (max - 1 pkt.)
	SPOŁECZNE	SPOŁECZNE
Obszar 4	7,12	1,00
Obszar 3	7,11	1,00
Obszar 1	5,01	0,61
Obszar 6	4,25	0,46
Obszar 2	4,08	0,43
Obszar 8	3,14	0,26
Obszar 5	3,04	0,24
Obszar 7	1,75	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

W trakcie standaryzacji liniowej w odniesieniu do problemów społecznych zsumowano wyniki standaryzacji problemu dla wszystkich 11 badanych wskaźników. W jej wyniku można stwierdzić że problemy wskazane na wyższym poziomie badań mają swoje miejsce w dwóch wytypowanych na potrzeby analizy obszarach tj. obszarze 3 i 4. Wyniki osiągnięte przez te obszary są bardzo do siebie zbliżone tj. 7,11 i 7,12 punktu na 11 możliwych. Warto zauważyć, że Obsza nr 7, który wypadł w tym badaniu najkorzystniej osiągnął wynik na poziomie 1,75. Jednocześnie można stwierdzić, że problemy ukazane w Zwoleniu na poziomie całej gminy potęgują się w tych dwóch obszarach delimitacyjnych. Niektóre z występujących problemów są takie same, niektóre się różnią, zachodzą natomiast między nimi zależności i wzajemne korelacje. Kwestie te zostaną dokładniej omówione w dalszej części opracowania.

Mapa 28- Wyniki standaryzacji liniowej w odniesieniu do problemów społecznych - miasto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

Delimitacja negatywnych zjawisk społecznych występujących w Mieście Zwoleń, przeprowadzona na podstawie analizy natężenia wybranych zjawisk społecznych, jak również analizy wartości bezwzględnych tych zjawisk (skala zjawisk), wykazała, że obszarem koncentracji problemów społecznych w Zwoleń jest obszar zlokalizowany w obszarze 3 oraz 4.

Obszar 3 oraz 4 to centralna część Miasta Zwoleń, zamieszkały przez 2416 osób (15,55% ludności gminy). Na obszarach tych stwierdzono koncentrację następujących negatywnych zjawisk społecznych: depopulacja, starzenie się społeczeństwa, bezrobocie, ubóstwo i przestępczość. W miejscu tym należy przytoczyć wyniki analizy danych dla całej gminy które to wykazywały jako jej problemy właśnie depopulację, starzenie się społeczeństwa, bezrobocie i ubóstwo. Można zatem stwierdzić, że obszar nr 3 i obszar nr 4 w mieście Zwoleń tj. jego szerokie centrum znajduje się w stanie kryzysowym z powodu negatywnych zjawisk społecznych.

3.1.3. ETAP 3 Analiza danych w pozostałych sferach na terenie Miasta Zwoleń.

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego poszczególne obszary o największej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych poddane zostały analizie współwystępowania negatywnych zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych.

Poniżej w tabelach oraz na mapach zaprezentowano wyniki dla poszczególnych obszarów miasta wg poszczególnych wskaźników:

Tabela 74- Liczba aktywnych działalności gospodarczych wpisanych do CEIDG na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015 – miasto

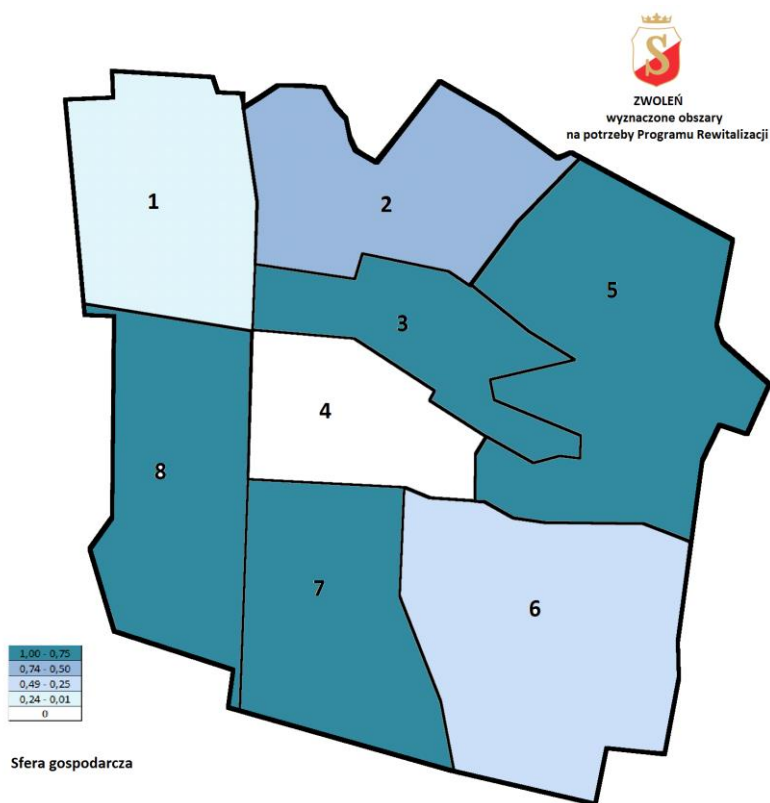
	Średnia dla całej gminy	8,59				
Zwoleń MIASTO	Liczba aktywnych działalności gospodarczych wpisanych do CEIDG na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015	STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (liczba aktywnych dz.gosp)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali	STANDARYZACJA problemu (0-1)
Obszar 3	6,84	1,00	43	1,00	2,00	1,00
Obszar 8	9,22	0,85	53	0,90	1,75	0,85
Obszar 5	10,20	0,79	51	0,92	1,71	0,82
Obszar 7	8,84	0,87	68	0,76	1,63	0,77
Obszar 2	14,29	0,53	71	0,73	1,26	0,55
Obszar 6	22,73	0,00	50	0,93	0,93	0,35
Obszar 1	11,10	0,73	146	0,00	0,73	0,22
Obszar 4	17,10	0,35	145	0,01	0,36	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

Dane na temat aktywnych działalności gospodarczych w wartościach bezwzględnych tj. natężeniu problemu wskazują jako jedyny poniżej średniej dla całej gminy obszar nr 3 w mieście Zwoleń. W wyniku sumy standaryzacji natężenia i skali problemu do obszarów znajdujących się w gorszej sytuacji pod tym względem zaliczyć można również obszar 8, 5 i 7. Najkorzystniej w tym zestawieniu wypada obszar nr 4, gdzie liczba aktywnych działalności wynosi 145, jest to wynikiem położenia obszaru, przez

który przebiega główna ulica w mieście, posiadająca status drogi krajowej (DK Nr 12), są przy niej zlokalizowane liczne obiekty handlowo - usługowe.

Mapa29 - Liczba aktywnych działalności gospodarczych wpisanych do CEIDG na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015 -- miasto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleni

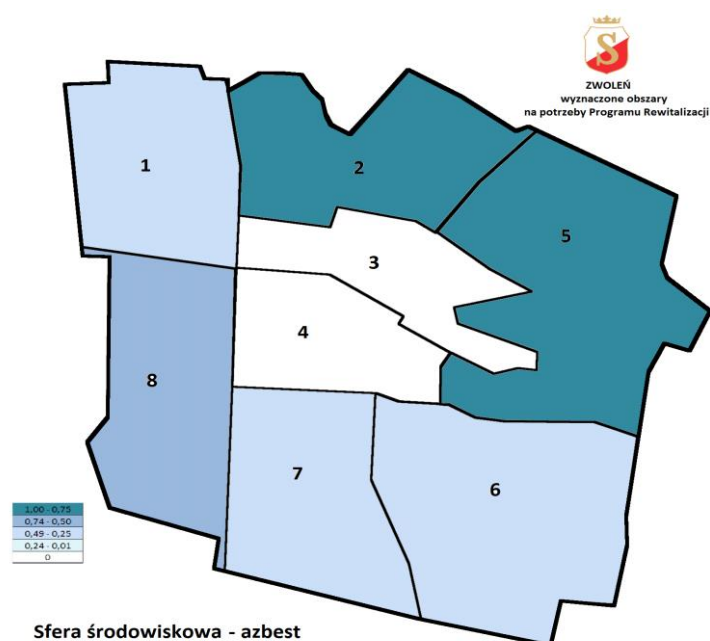
Tabela 75– Powierzchnia materiałów zawierających azbest w przeliczeniu na 1 mieszkańca 2015 - miasto

	Średnia dla całej gminy	70,84				
Zwoleń MIASTO	Powierzchnia materiałów z azbestem na 1 mieszkańca (m2) 2015	STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (powierzchnia materiałów z azbestem)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
Obszar 2	26,91	1,00	20746	1,00	2,00	1,00
Obszar 5	25,39	0,94	17468	0,84	1,79	0,89
Obszar 8	15,29	0,57	12694	0,61	1,18	0,59
Obszar 1	6,22	0,23	12793	0,62	0,85	0,42
Obszar 6	15,12	0,56	5005	0,24	0,80	0,40
Obszar 7	6,32	0,23	6930	0,33	0,57	0,28
Obszar 4	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
Obszar 3	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleni

Z uwagi na miejsko-wiejski charakter gminy średnia dla całej gminy dla powierzchni materiałów zawierających azbest wynosi 70,84. Wskaźniki te są podwyższone dla jednostek wiejskich z powodu charakteru zabudowy tj. budynków jednorodzinnych i licznych budynków gospodarczych. Z tego względu wartości dla miasta Zwoleń na tym tle wypadają stosunkowo korzystnie. Patrząc na analizę wewnątrzmiastową należy stwierdzić, że najwięcej takich wyrobów w przeliczeniu na 1 mieszkańca występuje w obszarach 2 i 5. Warto w tym miejscu zauważyć, że są to obszary obejmujące obrzeża miasta. Najlepiej pod tym względem wypada centrum miasta tj. obszar nr 3 i 4.

Mapa 31 - Powierzchnia materiałów zawierających azbest w przeliczeniu na 1 mieszkańca 2015 - miasto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

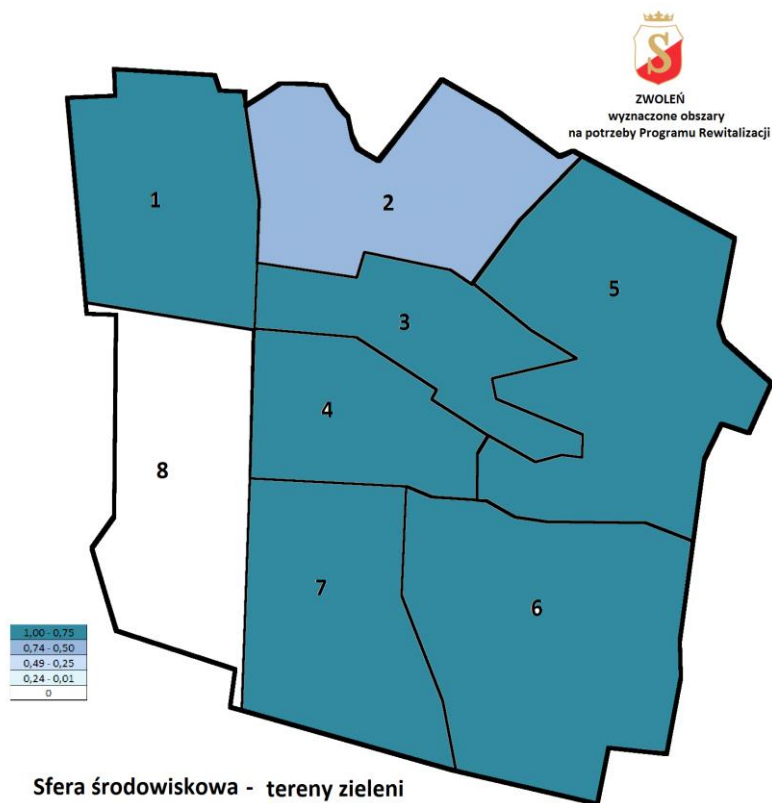
Tabela 76– Powierzchnia ogólnodostępnych urządzonych terenów zieleni w przeliczeniu na 1 mieszkańca 2015 - miasto

	Średnia dla całej gminy	12,93				
Zwoleń MIASTO	Powierzchnia ogólnodostępnych urządzonych terenów zieleni miejskiej (m2) na 1 mieszkańca 2015	STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (powierzchnia ogólnodostępnej urządzonej zieleni miejskiej)	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali	STANDARYZACJA problemu (0-1)
Obszar 3	0,00	1,00	0	1,00	2,00	1,00
Obszar 1	0,00	1,00	0	1,00	2,00	1,00
Obszar 6	0,00	1,00	0	1,00	2,00	1,00
Obszar 5	0,00	1,00	0	1,00	2,00	1,00
Obszar 7	0,00	1,00	0	1,00	2,00	1,00
Obszar 4	10,38	0,93	14473	0,89	1,82	0,91
Obszar 2	77,66	0,49	59875	0,53	1,02	0,51
Obszar 8	152,49	0,00	126570	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

Problemem badanym w sferze środowiskowej był dostęp do urządzonych terenów zieleni. Tak jak obrazuje powyższa tabela w pięciu na osiem jednostek delimitacyjnych takie tereny w ogóle nie występują. Są to obszary nr 1,3,5,6, i 7. Niewielki teren o tym charakterze występuje w obszarze 4, natomiast ich przytłaczająca większość znajduje się w pozostałych dwóch obszarach tj. obszarze nr 2 i 8. Warto w tym miejscu zauważyć, że obszary te (2 i 8) posiadały dodatni bilans migracji tj. w ciągu badanego okresu (2010-2015) przybyło w nich mieszkańców. Świadczy to o większej atrakcyjności tych obszarów, gdzie chętniej osiedlają się m.in. rodziny z dziećmi. Jest to zasługą min. atrakcyjnej przestrzeni objawiającej się m.in. w urządzonych terenach zielonych.

Mapa 32 - Powierzchnia ogólnodostępnych urządzonych terenów zieleni w przeliczeniu na 1 mieszkańca 2015 - miasto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

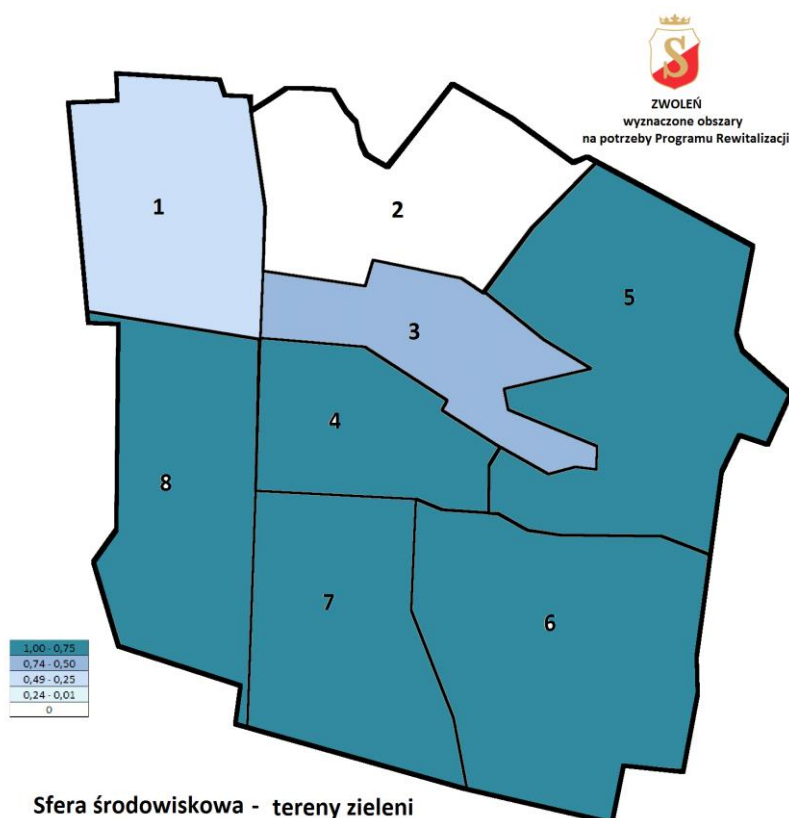
\Tabela 77 – Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 dzieci w wieku 0-6 lat 2015 - miasto

	Średnia dla całej gminy	0,45				
Zwoleń MIASTO	Liczba ogólnie dostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 dzieci w wieku 0-6 lat 2015	STANDARYZACJA natężenia problemu (0-1)	Skala problemu (liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych))	STANDARYZACJA skali problemu (0-1)	SUMA standaryzacji natężenia i skali	STANDARYZACJA koncentracji problemu (0-1)
Obszar 6	0,00	1,00	0	1,00	2,00	1,00
Obszar 5	0,00	1,00	0	1,00	2,00	1,00
Obszar 7	0,00	1,00	0	1,00	2,00	1,00
Obszar 4	0,00	1,00	0	1,00	2,00	1,00
Obszar 8	0,00	1,00	0	1,00	2,00	1,00
Obszar 3	1,72	0,54	1	0,50	1,04	0,52
Obszar 1	1,39	0,63	2	0,00	0,63	0,32
Obszar 2	3,77	0,00	2	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

Podobnie jak w przypadku urządzonych terenów zielonych na pięciu z ośmiu obszarów nie ma ogólnodostępnych placów zabaw, świadczy to o mniejszej atrakcyjności do zamieszkania dla ludzi młodych, szczególnie rodzin z dziećmi. Są to obszary nr: 4,5,6,7 i 8.

Mapa 33 - Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 dzieci w wieku 0-6 lat - miasto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

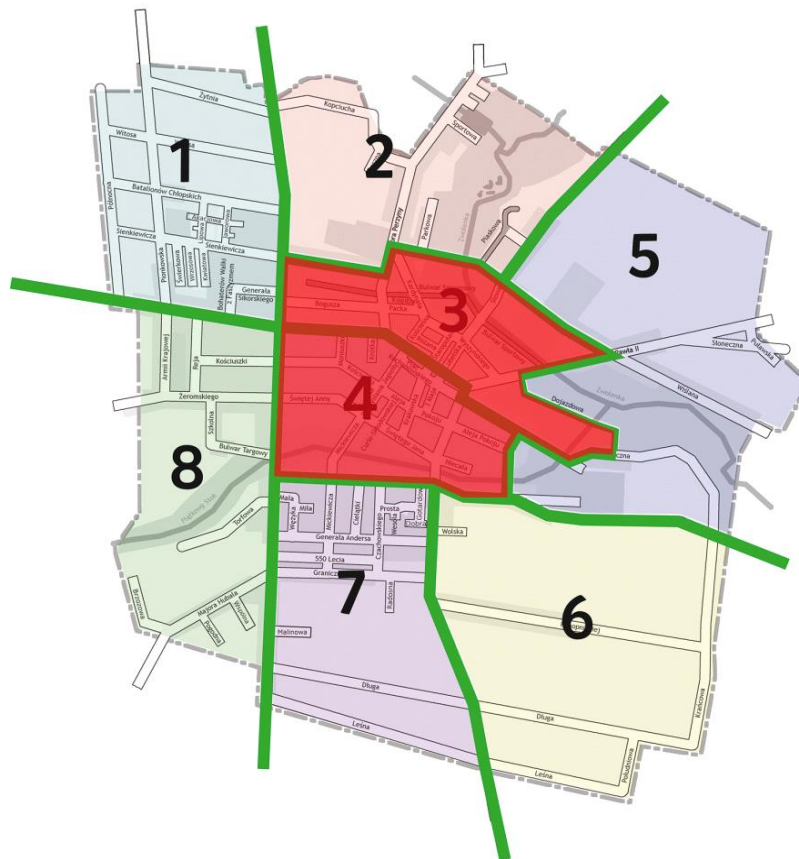
4. Koncentracja zjawisk kryzysowych – obszar zdegradowany.

Bazując na wynikach analizy danych zastanych, wskaźnikach opisujących poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przestrzennego, biorąc pod uwagę znaczenie wybranych obszarów dla rozwoju miasta, zdecydowano się wskazać jako obszar o koncentracji zjawisk kryzysowych w mieście Zwoleń dwa podobszary:

- Obszar 3 – w całości
- Obszar 4 – w całości

Łączna liczba osób zamieszkujących wytypowane obszary wg stanu na 31.12.2015 wynosiła 2 416 osób, co stanowi 15,55% liczebności całej Gminy i 29,50% populacji Miasta Zwoleń.

Mapa 34 – Wybrane obszary koncentracji negatywnych zjawisk na podstawie wyników delimitacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

4.1 Obszar 3 – zbiorcze wyniki delimitacji

Obszar 3 był zamieszkały w liczbie 1 022 osób według stanu na 31.12.2015 r.

Tabela 78 – Zakres ulic Obszaru 3

Obszar	Miasto ZWOLEŃ
	Obszar 3
3	BOGUSZA
3	KARDYNAŁA WYSZYŃSKIEGO
3	KOPERNIKA
3	KOŚCIELNA
3	KSIĘDZA PACKA
3	LUBELSKA
3	RÓŻANA
3	STAROPUŁAWSKA

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

Wytypowany obszar 3 charakteryzuje się następującymi rezultatami delimitacji:

Tabela 79– Zestawienie wskaźników sfery społecznej dla Obszaru 3 – miasto Zwoleń

Miernik	Źródło danych	Koncentracja problemu	Odsetek skali zjawiska w Gminie	Odsetek skali zjawiska w Mieście	Średnia wartość wskaźnika dla Gminy	Wartość wskaźnika	Wartość wystandaryzowana*
Dynamika zmiany liczby ludności (depopulacja) 2015/2010	UM	zmiana liczby mieszkańców wyniosła -31 osób	Nie dotyczy	81,58%	3,05%	-2,94%	1,00
Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem 2015	UM	liczba osób w wieku poprodukcyjnym wyniosła 236 osób	9,18%	16,73%	16,54%	23,09%	0,92
Wskaźnik obciążenia demograficznego – ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym 2015	UM	liczba osób w wieku przedprodukcyjnym wyniosła 157 osób	5,38%	11,02%	88,07	150,32	1,00

Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015	UM	liczba osób w wieku produkcyjnym wyniosła 629 osób	6,26%	11,75%	25,57	37,52	1,00
Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem 2015	PUP	liczba osób bezrobotnych wyniosła 58 osób	5,01%	11,03%	11,52%	9,22%	0,30
Odsetek długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem 2015	PUP	liczba osób długotrwale bezrobotnych wyniosła 39 osób	5,43%	10,92%	62,00%	67,24%	0,54
Odsetek ludności korzystającej z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem 2015	OPS	liczba osób korzystających z pomocy społecznej wyniosła 23 osoby	6,04%	12,37%	2,45%	2,25%	0,34
Odsetek ludności korzystającej z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w liczbie ludności ogółem 2015	OPS	liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa wyniosła 11 osób	5,21%	9,82%	1,36%	1,08%	0,25
Odsetek ludności korzystającej z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w liczbie ludności ogółem 2015	OPS	liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności wyniosła 3 osoby	12,00%	30,00%	0,16%	0,29%	0,91
Ilość przestępstw kryminalnych na 1 000 mieszkańców	KPP	liczba przestępstw kryminalnych wyniosła 8 przypadków	12,90%	22,22%	3,99	7,83	0,64
Odsetek liczby czytelników bibliotek publicznych do ogółu mieszkańców 2015	UM	liczba czytelników wyniosła 309 osób	9,19%	14,44%	21,65%	30,23%	0,21
OCENA ŁĄCZNA							1,00
* skala (0-1) - stan kryzysowy powyżej 0,5							
** udział w całkowitej ujemnej liczbie ludności							

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

W pozostałych sferach w Obszarze 3 można wymienić następujące istotne problemy:

- sfera gospodarcza - liczba aktywnych działalności gospodarczych wpisanych do CEiDG na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015 – wartość średnia wskaźnika dla Miasta wyniosła 8,59, a dla obszaru 6,84 – wartość wystandaryzowana wyniosła 1,00;
- sfera środowiskowa - powierzchnia ogólnodostępnych urządzonych terenów zieleni miejskiej (m²) na 1 mieszkańca 2015 – wartość średnia wskaźnika dla Miasta wyniosła 12,93, a dla obszaru 0,00 – wartość wystandaryzowana wyniosła 1,00;
- sfera funkcjonalno-przestrzenna - liczba ogólnie dostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 dzieci w wieku 0-6 lat 2015 – wartość średnia wskaźnika dla miasta wyniosła 0,45, a dla obszaru 1,72 – wartość wystandaryzowana wyniosła 0,52.

4.2 Obszar 4 – zbiorcze wyniki delimitacji

Obszar 4 był zamieszkały w liczbie 1 394 osób według stanu na 31.12.2015 r.

Tabela 80 – Zakres ulic Obszaru 4

Obszar	Miasto ZWOLEŃ
	Obszar 4
4	3 MAJA
4	ALEJA POKOJU
4	CURIE-SKŁODOWSKIEJ
4	KILIŃSKIEGO
4	KOŚCIUSZKI
4	KRAKOWSKA
4	KRÓTKA
4	LUDOWA
4	MONIUSZKI
4	NIECAŁA
4	PLAC KOCHANOWSKIEGO
4	ŚWIĘTEGO JANA
4	ŚWIĘTEJ ANNY
4	WŁADYSŁAWA JAGIEŁŁY

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwoleń

Wytypowany obszar 4 charakteryzuje się następującymi rezultatami delimitacji:

Tabela 81 – Zestawienie wskaźników sfery społecznej dla Obszaru 4 – miasto Zwoleń

Miernik	Źródło danych	Koncentracja problemu	Odsetek skali zjawiska w Gminie	Odsetek skali zjawiska w Mieście	Średnia wartość wskaźnika dla Gminy	Wartość wskaźnika	Wartość wystandaryzowana*
Dynamika zmiany liczby ludności (depopulacja) 2015/2010	UM	zmiana liczby mieszkańców wyniosła +20 osób	0%**	0,00%	3,05%	1,46%	0,00
Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem 2015	UM	liczba osób w wieku poprodukcyjnym wyniosła 306 osób	11,91%	21,69%	16,54%	21,95%	1,00
Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym 2015	UM	liczba osób w wieku przedprodukcyjnym wyniosła 240 osób	8,22%	16,84%	88,07	127,50	0,58
Wskaźnik obciążenia demograficznego – ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015	UM	liczba osób w wieku produkcyjnym wyniosła 848 osób	8,44%	15,84%	25,57	36,08	0,74
Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem 2015	PUP	liczba osób bezrobotnych wyniosła 101 osób	8,72%	19,20%	11,52%	11,91%	1,00
Odsetek długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem 2015	PUP	liczba osób długotrwale bezrobotnych wyniosła 76 osób	10,58%	21,29%	62,00%	75,25%	1,00
Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem 2015	OPS	liczba osób korzystających z pomocy społecznej wyniosła 64 osoby	16,80%	34,41%	2,45%	4,59%	1,00

Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w liczbie ludności ogółem 2015	OPS	liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa wyniosła 35 osób	16,59%	31,25%	1,36%	2,51%	1,00
Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w liczbie ludności ogółem 2015	OPS	liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności wyniosła 3 osoby	12,00%	30,00%	0,16%	0,22%	0,80
Ilość przestępstw kryminalnych na 1 000 mieszkańców	KPP	liczba przestępstw kryminalnych wyniosła 1 przypadek	1,61%	2,78%	3,99	0,72	0,00
Odsetek liczby czytelników bibliotek publicznych do ogółu mieszkańców 2015	UM	liczba czytelników wyniosła 437 osób	12,99%	20,42%	21,65%	31,35%	0,00
OCENA ŁĄCZNA							1,00
			* skala (0-1) - stan kryzysowy powyżej 0,5				
			** udział w całkowitej ujemnej liczbie ludności				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Zwolnień

W pozostałych sferach w Obszarze 4 można wymienić następujące istotne problemy:

- sfera środowiskowa - powierzchnia ogólnodostępnych urządzonych terenów zieleni miejskiej (m²) na 1 mieszkańca 2015 – wartość średnia wskaźnika dla Miasta wyniosła 12,93, a dla obszaru 10,38 – wartość wystandaryzowana wyniosła 0,91;
- sfera funkcjonalno-przestrzenna - liczba ogólnie dostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 dzieci w wieku 0-6 lat 2015 – wartość średnia wskaźnika dla miasta wyniosła 0,45, a dla obszaru 0,00 – wartość wystandaryzowana wyniosła 1,00.

4.3. Badania z mieszkańcami na temat potrzeb rewitalizacyjnych

Badanie ankietowe zostało zrealizowane w ramach opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Zwolen. Objęto nim reprezentatywną grupę mieszkańców pochodzących z obszaru Gminy.

Realizacja niniejszego projektu badawczego stanowi integralną część prac nad opracowaniem Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Zwolen na lata 2016 – 2023. Celem ankiety skierowanej do mieszkańca było przede wszystkim zbadanie poziomu jakości życia w Gminie Zwolen. A zatem w szczególności istotne było zebranie informacji o problemach, potrzebach i jakości życia w Gminie. Było to badanie ukierunkowane na zgromadzenie danych o subiektywnych odczuciach mieszkańców, z tym, że nie w znaczeniu indywidualnych potrzeb, a w formie opinii społeczeństwa Gminy Zwolen w ogóle.

Kwestionariusze do przeprowadzenia badania ankietowego były dystrybuowane wieloma kanałami komunikacyjnymi, w tym poprzez: kanały dystrybucji Urzędu Miejskiego w Zwoleniu, udostępnienie wydruków kwestionariuszy podczas spotkań, warsztatów, spacerów badawczych i pikników organizowanych w ramach przeprowadzenia konsultacji społecznych w związku z opracowaniem Programu Rewitalizacji.

Do ostatecznej analizy statystycznej zakwalifikowano wszystkie ankiety. W wyniku realizacji badania uzyskano łącznie 120 ankiet. Dane z kwestionariuszy zostały poddane analizie statystycznej i merytorycznej. Przy weryfikacji niniejszych ankiet zachowano anonimowość wszystkich ich respondentów.

Przygotowane ankiety przeznaczone były do samodzielnego wypełnienia. Struktura kwestionariuszy uwzględniała zarówno pytania zamknięte jak i otwarte, przy czym zdecydowanie przeważał typ pytania zamkniętego. W wybranych pytaniach o charakterze zamkniętym uwzględniono odpowiedź „inne”, z możliwością wyszczególnienia odpowiedzi, która nie znalazła się w zaproponowanym przez autorów badania katalogu.

W niżej przedstawionej analizie wypełnionych ankiet, w części pytań odpowiedzi mogą nie sumować się do 100%. Spowodowane jest to występowaniem pytań, w których respondenci mogli nie udzielić odpowiedzi. W przedstawionych tabelach są również takie, w których wynik może przekroczyć wartość 100%, co wiąże się z możliwością udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi na pytanie. Niniejsze opracowanie stanowi raport z przeprowadzonych badań. Przy jego opracowaniu kierowano się zasadą precyzyjnego przedstawienia wyników i unikania ich krzyżowej, głębszej interpretacji statystycznej. Dzięki temu potencjalnie zainteresowany tą problematyką czytelnik będzie miał możliwość dokonania samodzielnej analizy w oparciu o przedstawione dane ilościowe i jakościowe.

ANALIZA ANKIET

Ankieta dla mieszkańca zawierała 6 pytań oraz metryczkę tj. dane o grupie poddanej badaniu. Autorzy ankiety sformułowali 5 pytań zamkniętych oraz 1 pytanie otwarte.

Zakres badania ankietowego obejmował następujące zagadnienia:

1. Ocena potrzeby posiadania Programu Rewitalizacji Gminy Zwoleń.
2. Ogólną ocenę potrzeby rewitalizacji na poszczególnych obszarach Gminy.
3. Ocena priorytetów rewitalizacyjnych w Gminie.
4. Ocenę występowania problemów w Gminie.
5. Ocenę poziomu działania różnego rodzaju podmiotów na terenie Gminy.
6. Ocenę najważniejszych efektów jakie powinny zostać osiągnięte w wyniku przeprowadzonej rewitalizacji.

METRYCZKA – INFORMACJE O RESPONDENTACH

Istotne jest, aby scharakteryzować grupę docelową, która wzięła udział w badaniu ankietowym skierowanym do mieszkańców. W tym celu każda z przygotowanych ankiet zawierała metryczkę, w której należało odpowiedzieć na pytania o to, jaka jest struktura płci, wieku, wykształcenia oraz zatrudnienia respondenta.

Struktura płci respondentów

PŁEĆ RESPONDENTÓW	LICZBA WYPEŁNIONYCH ANKIET
Kobieta	68
Mężczyzna	52
Razem	120

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Większość respondentów, która wzięła udział w badaniu to kobiety (120 ankiety). Z tym, że należy zaznaczyć, iż proporcje osób, które wzięły udział w badaniu ankietowym są stosunkowo wyrównane. Udział kobiet w badaniu to 56,67%, a mężczyzn: 43,33%. Nie ma tutaj znaczącej dominacji jednej grupy płci nad drugą. Jest to istotne z perspektywy spojrzenia na zaangażowanie, aktywność obywatelską w skali całego miasta.

Tabela 2 Struktura wiekowa respondentów

WIEK	LICZBA WYPEŁNIONYCH ANKIET
do 18	5
18-24	12
25-29	15
30-39	22
40-49	26
50-59	19
60 i więcej	21
Razem	120

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wśród zrealizowanych ankiet najczęściej należało do osób w wieku między 40 a 49 rokiem życia – 26 ankiet, co stanowiło 21,67% wszystkich wypełnionych ankiet. Znaczący jest także udział osób w wieku 30-39 lat tj. 22 ankiety (18,33%) oraz w wieku 60 lat i więcej – 21 ankiet (17,5%).

Poniżej 10 sztuk ankiet wypełniły osoby w przedziale wiekowym do 18 lat (5 ankiet). Najmniej liczni są reprezentanci grup wiekowych do 18 lat, 18-24 oraz 25-29 lat. Jest to ważna informacja z perspektywy aktywizowania do zaangażowania w życie społeczne Gminy.

Najwięcej wśród osób ankietowanych deklaruowało posiadanie wykształcenia wyższego (39 osób/ 32,5%). Reprezentatywna była także grupa osób z wykształceniem średnim (35 osób/ 29,17%) oraz policealnym (19 osób/ 15,83%).

Najwięcej wśród osób ankietowanych deklaruowało zatrudnienie w prywatnych przedsiębiorstwach (31 osób/ 25,83%). Reprezentatywna była także grupa osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach państwowych (27 osób/ 22,5%). Udział pozostałych grup w zakresie zatrudnienia był wyrównany. Udział mieszkańców w badaniu prowadzących własną działalność gospodarczą, własne gospodarstwo rolne, emerytów/ rencistów, bezrobotnych, uczniów/ studentów kształtuje się pomiędzy 19 a 21 ankiet.

OCENA POTRZEBY POSIADANIA PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY ZWOLEŃ

Autorzy badania uznali za zasadne zapytanie respondentów o opinię, czy widzą oni potrzebę stworzenia programu ożywienia w postaci Lokalnego Programu Rewitalizacji. Ważny jest aspekt akceptacji procesu tworzenia takiego przedsięwzięcia, stąd istotnym jest zbadanie na samym wstępie jakie jest podejście do tego tematu samego społeczeństwa, a także czy występuje wśród niego i jaka jest ewentualna skala niezadowolenia.

Zdecydowana większość respondentów uznała proces opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Zwoleń za potrzebny. Ze 120 ankietowanych, 13% osób odpowiedziało, że nie widzi potrzeby rewitalizacji. Z kolei 39% ankietowanych uważa, że taki dokument jest zdecydowanie potrzebny, 31 % uważa, że jest potrzebny, a 17 % respondentów, że raczej nie jest potrzebny.

Podsumowując, respondenci- mieszkańcy widzą potrzebę opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Zwoleń.

OCENA PRIORYTETÓW REWITALIZACYJNYCH W GMINIE

Celem pytania była próba wskazania przez mieszkańców obszarów, które według respondentów charakteryzują się największą kumulacją problemów społeczno-gospodarczych, przestrzennych, środowiskowych i kulturowych. Jest to ważna informacja w szczególności przy diagnozowaniu problemów, celów oraz kierunków rozwoju Gminy.

Należy zwrócić uwagę, że zdecydowana większość osób deklaruje, że obszar nr 29 (65%), tj. obszar miasta Zwoleń charakteryzuje się największą kumulacją problemów społeczno-gospodarczych, przestrzennych, środowiskowych i kulturowych.

Respondentom, którzy wskazali obszar nr 29 zadano pytanie aby dookreślić, która część miasta Zwoleń charakteryzuje się największą kumulacją problemów społeczno-gospodarczych, przestrzennych, środowiskowych i kulturowych.

Znacząca liczba osób ankietowanych (24,36%) uważa, że obszar nr 4 i obszar nr 3 (20,51%) z terenu miasta Zwoleń charakteryzują się największą kumulacją problemów społeczno-gospodarczych, przestrzennych, środowiskowych i kulturowych. Obszary te usytuowane są pomiędzy ulicami: 11 Listopada, Kopernika, Chopina, Al. Jana Pawła II, Kilińskiego, Wojska Polskiego, Traugutta,

Cmentarna, Ludowa, Targowa. 11,54% ankietowanych wskazało również obszar nr 1. Jest on usytuowany pomiędzy ulicami: Wojska Polskiego i 11 Listopada, Północną i Żytnią.

Badania wykazały również, że w pierwszej kolejności poddany rewitalizacji powinien być obszar nr 4(35%). Znaczna liczba osób uważa również, że obszar nr 3wymaga interwencji w pierwszej kolejności (w sumie 22%).

OCENA WYSTĘPOWANIA PROBLEMÓW W GMINIE ZWOLEŃ

Kolejne pytanie miało na celu ustalenie występowania konkretnych problemów na wskazanym wcześniej obszarze. Szczegółowej analizie poddano obszary nr 3 i 4, ponieważ największa liczba respondentów wskazała te obszary jako kumulację problemów społeczno-gospodarczych, przestrzennych, środowiskowych i kulturowych.

Spośród wszystkich 78 ankiet 19 wykazały obszar nr 4 jako wymagający interwencji w pierwszej kolejności.

Według ankietowanych na tym obszarze w wysokim stopniu występują następujące problemy:

- bezrobocie (64 %);
- zły stan dróg (49%);
- zły stan budynków kubaturowych (39%);
- zanieczyszczenie środowiska (28%).

Średnie zagrożenie problemem wykazały następujące obszary:

- bieda (37%);
- alkoholizm (28%);
- połączenia komunikacyjne (34%);
- zły stan zabytków (26%).

Niskie zagrożenie problemem wskazano w obszarach:

- przestępczość (32%);
- przestępczość młodocianych (39%);
- przemoc w rodzinie (28%).

Brak problemu stwierdzono w obszarach:

- narkomania (45%);
- brak dostępu do nowoczesnej technologii (57%);
- brak podstawowych mediów (75%).

Jeśli chodzi o obszar nr 3 to sytuacja przedstawia się podobnie:

Według ankietowanych na tym obszarze w wysokim stopniu występują następujące problemy:

- bezrobocie (57 %);
- zły stan dróg (49 %);
- bieda (39%);
- połączenia komunikacyjne (43%).

Średnie zagrożenie problemem wykazały następujące obszary:

- alkoholizm (28%);
- przestępczość (29%);
- zły stan budynków kubaturowych (41%).

Niskie zagrożenie problemem wskazano w obszarach:

- przestępczość młodocianych (42%);
- przemoc w rodzinie (38%);
- zły stan zabytków (46%);
- narkomania (29%);
- zanieczyszczenie środowiska (28%).

Brak problemu stwierdzono w obszarach:

- brak dostępu do nowoczesnej technologii (62%);
- brak podstawowych mediów (59%).

OCENA NAJWAŻNIEJSZYCH EFEKTÓW JAKIE POWINNY ZOSTAĆ OSIĄGNIĘTE W WYNIKU PRZEPROWADZONEJ REWITALIZACJI

Respondentów zapytano jakie pięć najważniejszych efektów, według Pana/i, powinno zostać osiągniętych w wyniku przeprowadzonego procesu rewitalizacji? Zaproponowano następujące odpowiedzi:

- Bardziej wykształcona społeczność.
- Poprawa bezpieczeństwa na ulicach.
- Włączenie społeczne osób wykluczonych.
- Zwiększenie liczby miejsc pracy.
- Pozyskanie dużych inwestorów.
- Rozwój mikro i małej przedsiębiorczości.
- Stworzenie i/lub rozszerzenie bazy turystyczno-rekreacyjnej.
- Stworzenie i/lub rozszerzenie bazy sportowej.
- Poprawa jakości środowiska naturalnego.
- Poprawa stanu infrastruktury technicznej i drogowej.
- Zwiększenie integracji mieszkańców i pobudzenie ich aktywności lokalnej.
- Poprawa estetyki przestrzeni publicznych.
- Odnowa zabytków miasta.
- Inne (jakie?)

W pytaniu tym uwzględniono odpowiedź „inne”, z możliwością wyszczególnienia odpowiedzi, która nie znalazła się w zaproponowanym przez autorów badania katalogu.

Zdecydowana większość respondentów twierdzi, że najważniejszymi efektami jakie powinny zostać osiągnięte w wyniku przeprowadzonego procesu rewitalizacji są:

- zwiększenie liczby miejsc pracy (48 %);
- poprawa stanu infrastruktury technicznej (45%);
- zwiększenie integracji mieszkańców (36%);
- pozyskanie dużych inwestorów (32%);
- poprawa estetyki przestrzeni publicznych (27%).

Niestety żaden ankietowany nie wypełnił rubryki inne, co może oznaczać że efekt był zaznaczony w pozostałych odpowiedziach.

WNIOSKI

Podsumowując charakterystykę grupy poddanej ankietyzacji należy stwierdzić, iż jest to obraz zróżnicowany. W badaniu wzięły udział 68 kobiet oraz 52 mężczyzn. Dużą grupę respondentów stanowiły osoby deklarujące wykształcenie wyższe, średnie i policealne.

Z punktu widzenia grup wiekowych według podziału określonego w formularzu ankiety, udział w badaniu wzięli reprezentanci każdej z wyszczególnionych, a wśród nich znaczną część stanowiły osoby w wieku 30-39, 40-49, oraz 60 i więcej. Grupy, które w badaniu miały swoją niską reprezentację to osoby w wieku do 18 roku życia oraz w wieku 18-24. Ze struktury wykształcenia wynika, że niewielki udział w badaniu stanowili mieszkańcy z wykształceniem podstawowym oraz gimnazjalnym.

W przeprowadzonym badaniu większość osób deklarowało, że widzą potrzebą stworzenia programu ożywienia w postaci Lokalnego Programu Rewitalizacji. Kumulację problemów mieszkańcy Gminy wskazują na obszarze Miasta Zwoleń (65% badanych). Wśród osób, które wskazały obszar miasta jako obszar zdegradowanych duża grupa ankietowanych (24,36% i 20,51%) odpowiedziała, że obszarami, wymagającymi interwencji są obszar nr 4 i obszar nr 3.

Większość ankietowanych twierdziło, że na wskazanych obszarach dużym problemem stanowi bezrobocie, zły stan dróg oraz obiektów kubaturowych, a także problem połączeń komunikacyjnych.

Liczna grupa respondentów uważa, że najważniejszymi efektami, jakie powinny zostać osiągnięte w wyniku przeprowadzonego procesu rewitalizacji są: zwiększenie liczby miejsc pracy oraz poprawa stanu infrastruktury technicznej, a także zwiększenie integracji mieszkańców.

4.4. Obszar zdegradowany

Zgodnie z definicją zawartą w wytycznych Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w Programach operacyjnych na lata 2014-2020 obszar zdegradowany to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów. W Gminie Zwoleń analiza wskaźnikowa została przeprowadzona dla jednostek analitycznych, którymi są poszczególne miejscowości/sołectwa oraz ulice w mieście Zwoleń. W celu wyznaczenia obszarów zdegradowanych konieczne było wskazanie terenów, na których analizowane wskaźniki przyjmują mniej korzystne wartości niż w pozostałych częściach gminy. Przeprowadzono analizę wskaźnikową w celu określenia natężenia negatywnych zjawisk społecznych oraz w kolejności współwystępowania na tym terenie negatywnych zjawisk w pozostałych sferach. Dla uchwycenia występowania problemów w pozostałych sferach porównano wskaźniki dla obszarów, gdzie występują problemy społeczne z wartościami średnimi dla całej gminy. W ocenie tej wzięto też trendy oraz wartości na poziomie powiatu, województwa mazowieckiego i

całego kraju. Przeprowadzona analiza obszaru gminy Zwolenie przy założeniu, iż nałożenie się problemów ze sfery społecznej oraz któregoś problemu z pozostałych analizowanych sfer, wskazuje na to, że za obszar zdegradowany można by uznać dwa obszary wydzielony na potrzeby przeprowadzenia diagnozy. W związku z tym, iż sąsiadują one ze sobą przyjęto, że obszarem tym jest szerokie centrum Zwolenia tworzące jedną spójną całość.

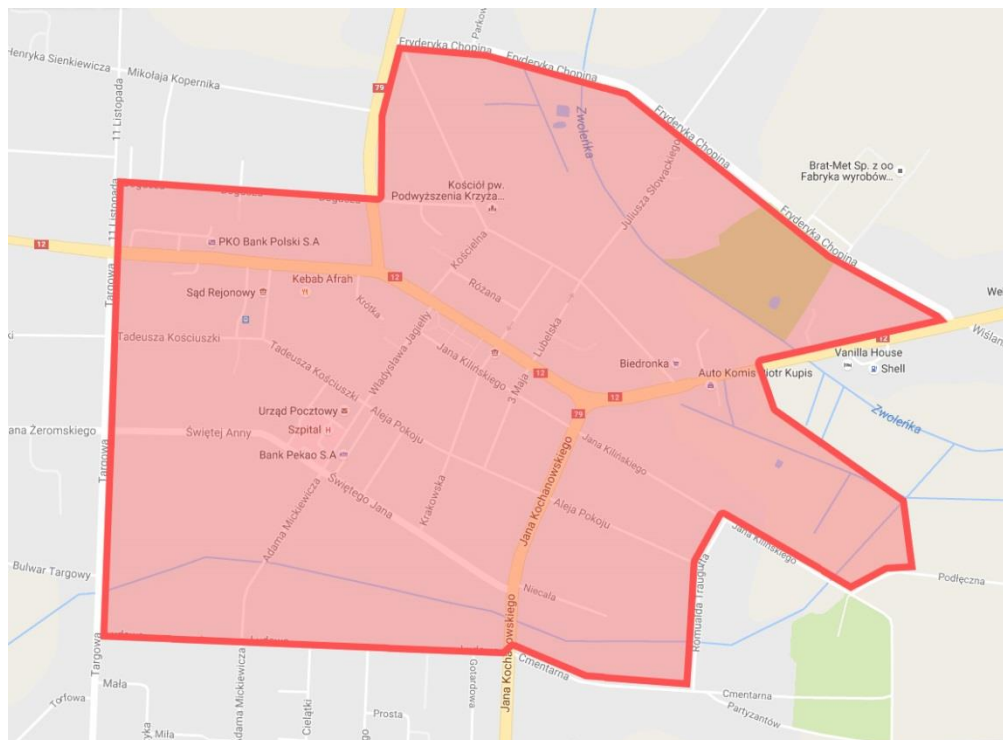
W świetle powyższych analiz **za obszar zdegradowany uznaje się obszar w centrum miasta Zwolenia** oznaczony na potrzeby diagnozy nr 3 i 4. Jest to obszar ograniczony ulicami: Bogusza, Kardynała Wyszyńskiego, Kopernika, Kościelna, Księdza Packa, Lubelska, Różana, Staropuławska, 3 Maja, Aleja Pokoju, Curie – Skłodowskiej, Kilińskiego, Kościuszki, Krakowska, Krótka, Ludowa, Moniuszki, Niecała, Plac Kochanowskiego, Świętego Jana, Świętej Anny, Władysława Jagiełły i Aleja Jana Pawła II. Granice obszaru wyznaczają wewnętrzne granice pasów drogowych poszczególnych ulic.

Przeprowadzona analiza negatywnych zjawisk ujawniła najważniejsze problemy obszaru zdegradowanego w kilku sferach:

- a) w sferze społecznej: depopulację (w obszarze 3), starzenie się społeczeństwa (w obszarze 3 i 4), bezrobocie (głównie w obszarze 4), ubóstwo (w obszarze 3 i 4), przestępczość (w obszarze 3),
- b) w sferze gospodarczej: niski poziom przedsiębiorczości (w obszarze 3),
- c) w sferze środowiskowej: niewielki dostęp do terenów zielonych (w obszarze 3 i 4),
- d) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: nieodpowiedni poziom infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (w obszarze 3 i 4).

Zgodnie z definicją zawartą w Wytycznych obszar zdegradowany do obszar na którym zdiagnozowano stan kryzysowy.

Mapa 35 –Obszar zdegradowany na terenie miasta Zwolenie – oznaczony kolorem czerwonym.

Źródło: Opracowanie własne

5. Obszar rewitalizacji

Obszar rewitalizacji zgodnie z wytycznymi to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny przemysłowe (w tym portowe i wydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji. Biorąc pod uwagę istotną rolę miasta Zwolenia w całej strukturze gminy oraz możliwość kontynuacji wcześniej przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych w poprzednim okresie 2007-2015, uzasadnione jest ustanowienie obszaru rewitalizacji na terenie miasta Zwolenia. **Obszarem rewitalizacji jest całość obszaru zdegradowanego.** Jest on zlokalizowany w centrum miasta i stanowi strefę działalności administracyjno - usługowej oraz mieszkaniowej. **Obszar rewitalizacji** z zabudową mieszkaniową zajmuje powierzchnię **1,13 km²**, co stanowi 7,1% udziału w powierzchni miasta Zwolenia i **0,7% udziału w powierzchni Gminy Zwolenia**. Omawiany obszar wg stanu na dzień 31.12.2015 roku zamieszkiwało **2 416 osób**, co stanowi **15,55% liczebności całej Gminy** i 29,50% populacji Miasta Zwolenia. Jego układ przestrzenny to rozchodzące się ulice, wzdłuż których usytuowane są ciągi zwartej zabudowy. Część obszaru oznaczona na potrzeby diagnozy nr 4 (historyczna część miasta) stanowi centrum handlowo usługowe w uzupełniającą funkcją mieszkaniową. Wzdłuż dróg i węzłów komunikacyjnych, znajdują się pasma aktywności handlowo – usługowej. Jak wynika z opinii mieszkańców dużym problemem jest uciążliwy ruch kołowy, który odbywa się wzdłuż ul. Wojska Polskiego i Jana Pawła II, stanowi ciąg drogi krajowej nr 12. Wiele budynków wymaga pilnego remontu, co utrudnione jest po pierwsze stanem własnościowym (dominująca własność prywatna) oraz ograniczenia związane z ustanowieniem w tym obszarze strefy ochrony konserwatorskiej. Jak wykazała diagnoza dominującym problemem społecznym tej części obszaru jest starzenie się społeczeństwa, bezrobocie i ubóstwo. Jest to wynikiem charakteru tej przestrzeni. Młodzi ludzie w ankietach określali centrum miasta jako mało atrakcyjną przestrzeń do zamieszkania, szczególnie dla rodzin z dziećmi. W wyniku tego dotychczasowych mieszkańców obszaru ubywa, a aktualnie zamieszkujące tam osoby to najczęściej osoby starsze (21,95% populacji to osoby w wieku poprodukcyjnym, przy średniej gminnej 16,54%), których nie stać na kosztowne remonty swoich nieruchomości. Niepokojący jest również zdiagnozowany w tej części obszaru problem bezrobocia (odsetek bezrobotnych wynosi 11,91 przy średniej gminnej 11,52%), który połączony jest z problemem ubóstwa (odsetek osób korzystających z pomocy społecznej wynosi 4,59%, przy średniej dla gminy 2,45%). W obszarze, na którym funkcjonuje najwięcej podmiotów gospodarczych mieszka jednocześnie najwięcej bezrobotnych, świadczy to o mało chłonnym rynku pracy i trudnej sytuacji osób w wieku produkcyjnym pozostającym bez zatrudnienia. Świadczy o tym znacząca liczba osób długotrwale bezrobotnych. Brak jest również na tym obszarze atrakcyjnych miejsc do rekreacji co potwierdzają dane na temat terenów zielonych i placów zabaw. Jest to m.in. wynikiem zwartej istniejącej zabudowy i brakiem terenów do tworzenia tego typu nowych przestrzeni. Ważne jest zatem by posiadane zasoby doprowadzić do atrakcyjnego stanu. Istniejący przy placu Kochanowskiego park miejski wymaga pilnej interwencji, stanowi jedyny teren spotkań mieszkańców tego obszaru. Centrum miasta posiada również duży potencjał, o którego

znaczeniu świadczy fakt lokalizacji w tej części miasta istotnych instytucji publicznych, w tym: Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Powiatowej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej, Kościoła Parafii Rzymsko – Katolickiej pw. Podwyższenia Krzyża Świętego, Urzędu Miejskiego, Starostwa Powiatowego, Szpitala, Poczty, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Apteki, Sądu Rejonowego, Komendy Państwowej Powiatowej Straży Pożarnej, Publicznego Gimnazjum, Pogotowia Ratunkowego, Powiatowego Urzędu Pracy, Miejsko – Gminnej Biblioteki Publicznej, Domu Kultury, które posiadają szczególne znaczenie w kreowaniu polityki rozwoju lokalnego miasta Zwoleń, aktywności społecznej, kulturalnej, w sferze edukacji i kształceniu. Drugim potencjałem jest ciągle duże znaczenie funkcji handlowej tego miejsca, jak dotąd większość z funkcjonujących na tym obszarze podmiotów gospodarczych stawia wyzwania nowym trendom zakupowym. Ważne jest aby ten potencjał zachować, jak można zaobserwować w innych miastach powiatowych centra miast często tracą funkcje handlowo-usługowe na rzecz obiektów wielko powierzchniowych sytuowanych na obrzeżach miasta. Innym potencjałem jest duża liczba obiektów o wartości historycznej i dziedzictwo pozostawione przez Jana Kochanowskiego.

Jak zauważali mieszkańcy dominacja ludzi starszych, brak atrakcyjnych przestrzeni do spędzania wolnego czasu dla mieszkańców powoduje niską aktywność mieszkańców i ich małą integrację. Z tego powodu przyszłość obszaru oraz jego znaczenie stoi przed dużym wyzwaniem. Tracąca na znaczeniu funkcja mieszkaniowa obszaru, w połączeniu z zastojem inwestycyjnym i dużymi wyzwaniami dla przedsiębiorców powoduje, że bardzo potrzebne są działania które ożywią ten obszar i zachęcą mieszkańców do udziału w tym procesie.

Druga część obszaru rewitalizacji to sąsiadująca z historycznym centrum miasta dzielnica o zabudowie jednorodzinnej, która boryka się z licznymi problemami zarówno społecznymi jak i w sferze gospodarczej, przestrzenno -funkcjonalnej i środowiskowej. Jednym z głównych problemów który ujawniła analiza wskaźnikowa postępujący problem wyludniania się społeczeństwa (dynamika liczby ludności obszaru wynosi -2,94, przy średniej gminnej 3,05%). Innymi równie poważnymi są: starzenie się społeczeństwa (osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią 23,09% populacji) i przestępczość (liczba przestępstw kryminalnych na 100 osób wynosi 7,83, przy średniej gminnej 3,99). Jak wynika z przeprowadzonych wywiadów i ankiet z mieszkańcami (które potwierdzają wskazania analizy ilościowej) ubywa na tym terenie szczególnie ludzi młodych. Osoby te najczęściej po ukończeniu szkoły średniej wyjeżdżając z miasta w celu edukacji na wyższym poziomie już do niego nie wracają. Pozostali mieszkańcy to osoby starsze, co daje niekorzystne prognozy demograficzne tego obszaru. W miejscu tym należy zauważać, że spadkowe trendy panujące w całej gminie i mieście Zwoleń mają kumulację właśnie w tej części gminy, jest to dzielnica mało atrakcyjna która nie stwarza ciekawej oferty dla ludzi młodych. Należy zauważyć, że obszar ten posiada najniższy wskaźnik w zakresie funkcjonujących podmiotów gospodarczych, świadczy to o małej przedsiębiorczości jej mieszkańców. Wytłumaczeniem tego faktu jest mała liczba mieszkających tam ludzi młodych, którzy wykazują największą dynamikę w tym zakresie. Wyludniająca się dzielnica ze starzejącą i biedniejszą warstwą społeczną ujawnia również zauważalny problem w zakresie bezpieczeństwa. Dzielnica wymaga pilnej interwencji, aby odwrócić lub wyhamować postępujące procesy, w innym wypadku może stać się pustym obszarem w samym centrum miasta.

Jak zgłaszali mieszkańcy problemem tego obszaru, ze względu na znaczną koncentrację zabudowy jednorodzinnej jest również zanieczyszczenie powietrza, powodowane przez indywidualne źródła ciepła. Istotne jest więc podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia niskiej emisji.

W centrum miasta panuje duży ruch generujący tzw. hałas komunikacyjny, co jest niejednokrotnie uciążliwe dla mieszkańców i przyjezdnych, a zwłaszcza dla dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkoły. Powodem tego jest wspomniana powyżej DK 12, która do czasu budowy obwodnicy (S12) będzie głównym szlakiem komunikacyjnym z Warszawy w kierunku południowo-wschodnim.

Zauważa się również niedostateczne zagospodarowanie lub zdegradowanie wokół obiektów użyteczności publicznej, powodujące brak estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności fizycznej i rekreacji oraz wzmocnieniu więzi społecznych przebywających tam osób. Zupełny brak urządzonych terenów zieleni oraz znikoma liczba terenów rekreacyjnych takich jak place zabaw nie sprzyjają integracji mieszkańców i nie zachęcają do osiedlania się na tym terenie ludzi młodych.

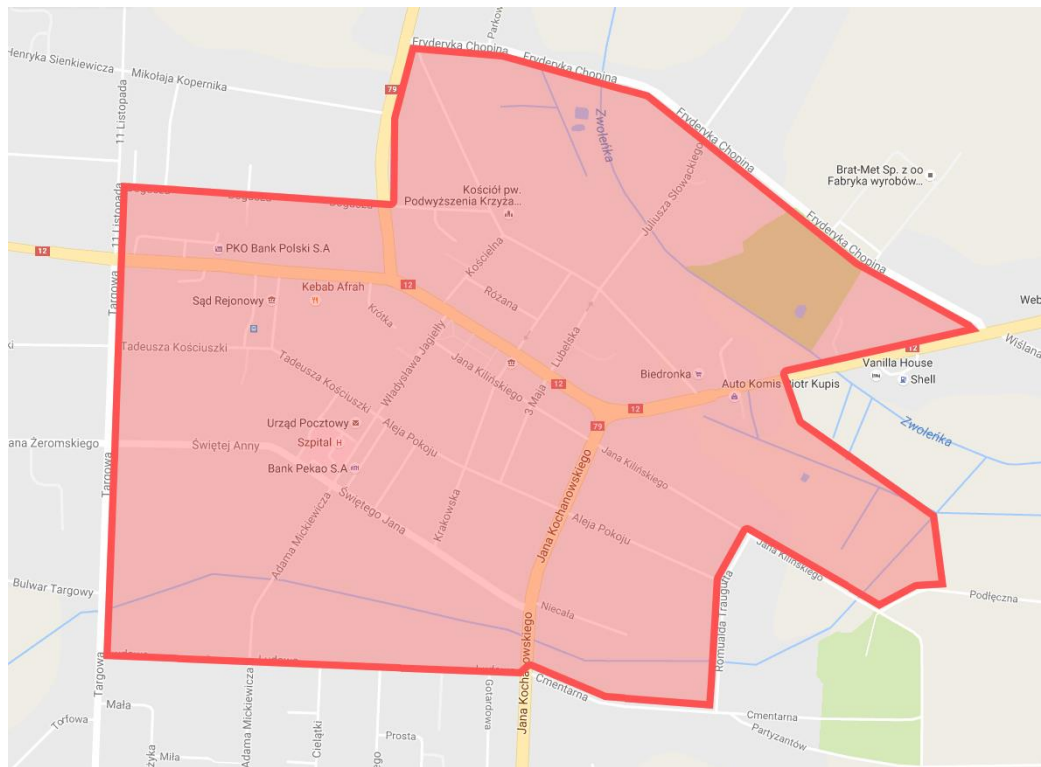
Wyznaczony obszar charakteryzuje się trudniejszą niż przeciętna dla całego Miasta Zwolenia sytuacją społeczną i gospodarczą. Rewitalizacja w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej planowana na obszarze oparta zostanie o kompleksowe rozwiązania w zakresie negatywnych zjawisk społecznych związanych z depopulacją, starzeniem się społeczeństwa bezrobociem, ubóstwem i przestępczością, w oparciu o potencjał jaki ten obszar posiada. Bardzo ważne jest zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego i krajobrazowego, ochrona zabytków, która ma na celu nie tylko ożywienie centrum historycznego miasta, ale także ma wartość promocyjną miejscowości poprzez informowanie przyjezdnych i turystów o jej walorach. Dobra kulturalne posiadają bezcenną wartość dla pogłębiania tożsamości, dlatego powinny być pielęgnowane i zachowane dla przyszłych pokoleń. Jesteśmy mocni tym, co pozostawiła w nas historia i tradycja. Rozwój miejsc aktywności turystycznej jest szczególnie istotny z punktu widzenia tworzenia nowych miejsc pracy oraz zwiększenie liczby turystów odwiedzających Miasto. Co więcej w mieście nie ma zbyt wielu obiektów, gdzie można obecnie prowadzić działalność kulturalno - edukacyjną. Nie ma pomieszczeń do organizacji zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży, ani też zaplecza dla działalności organizacji pozarządowych jak chociażby Młodzieżowej Orkiestry Dętej Miasta Zwolenia. Stanowi to istotną barierę dla jakości i dostępności oferty czasu wolnego. Przekłada się to z kolei na słabo rozwiniętą bazę turystyczną i niekorzystanie z walorów środowiska naturalnego. Funkcja rekreacyjno – wypoczynkowa powinna być w pełni spożytkowana szczególnie mając na uwadze położenie na obrzeżach Kozienickiego Parku Krajobrazowego oraz bogatą florę i faunę.

Konieczne jest również rozwiązanie problemów z nadmiernym ruchem pojazdów samochodowych oraz wysokim poziomem hałasu, a także wieloletnim deficytem prac remontowych, który doprowadził do zdegradowania znacznej części zasobów mieszkaniowych. Duża część z nich to obiekty wymagające pilnych remontów i modernizacji. Nie należy zapominać również o walce o czyste powietrze i ograniczenia niskiej emisji. Zespoły zabudowy zatem wymagają podjęcia działań dotyczących poprawy ich stanu oraz zwiększenia efektywności energetycznej. Wybrany obszar wymaga podjęcia kompleksowych działań w każdej z pięciu wskazanych sfer.

Działania rewitalizacyjne w tym obszarze będą kontynuacją działań podejmowanych w nawiązaniu do poprzedniego programu rewitalizacji, zmierzających do poprawy estetyki, poprawy funkcjonalności przestrzeni, zachowania dziedzictwa kulturowego, poprawy warunków zamieszkania, aktywizacji gospodarczej oraz włączenia społecznego.

Syntezę czynników rozwojowych dla obszaru rewitalizacji zaprezentowano w postaci analizy SWOT, która traktuje mocne i słabe strony jako cechy wewnętrzne (obszar do rewitalizacji), natomiast szanse i zagrożenia jako cechy zewnętrzne (leżące poza obszarem do rewitalizacji).

Mapa 36–Obszar rewitalizacji na terenie miasta Zwoleń – oznaczony kolorem czerwonym

Źródło: Opracowanie własne

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - centralne usytuowanie miejsca w mieście; - istnienie w obszarze Kościoła i Nekropolii Rodu Kochanowskich – miejsca przyciągające turystów, odznaczające się potencjałem turystycznym; - funkcja reprezentacyjna miejsca, w obrębie którego odbywają się przedsięwzięcia kulturalne i społeczne; - dobre zaplecze instytucjonalne; - wysokie walory estetyczne i kulturowe (zabytki) obszaru rewitalizacji. 	<ul style="list-style-type: none"> - kumulacja negatywnych zjawisk społecznych, w tym depopulacji, starzenia się społeczeństwa, ubóstwa, bezrobocia; - niska aktywność zawodowa i społeczna; - niska aktywność gospodarcza centrum miasta; - niewystarczające wykorzystanie zasobów kulturowych i historycznych widoczne w niskiej aktywności usługowej przestrzeni sąsiadujących; - znaczny stopień degradacji zasobów mieszkaniowych oraz obiektów zabytkowych; - problem niskiej emisji; - niski poziom przedsiębiorczości; - przebieg przez obszar centrum miasta tranzytowego ruchu komunikacyjnego w ciągu DK nr 12 i 79.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - wykorzystanie wsparcia zewnętrznego na realizację przedsięwzięć aktywizujących społeczność oraz realizację przedsięwzięć infrastrukturalnych; - przyciągnięcie nowych mieszkańców poprzez poprawę oferty mieszkaniowej; - przyciągnięcie turystów, rozwój turystyki; - odciążenie układu komunikacyjnego centrum poprzez budowę trasy szybkiego ruchu; - wzrost aktywności społecznej mieszkańców miasta; - posiadanie zbiornika wodnego (zalew) o dużym potencjale turystycznym. 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczający poziom wsparcia zewnętrznego rewitalizacji w odniesieniu do skali potrzeb, - zmiana trendów makroekonomicznych gospodarki; - brak stabilności prawa w szczególności prawa podatkowego i administracyjnego; - znaczne pogorszenie stanu środowiska; - silna konkurencja innych ośrodków w zakresie oferty turystycznej;

Zjawisko kryzysowe	Uzasadnienie
Depopulacja oraz starzenie się społeczeństwa	<p>Negatywne zjawiska demograficzne, w tym depopulacja spowodowana jest zarówno ujemnym przyrostem naturalnym oraz ujemnym saldem migracji.</p> <p>Zmniejszenie liczby ludności jest zjawiskiem zauważalnym na przestrzeni pięciu ostatnich lat. Spadek liczby ludności na przestrzeni lata 2010-2015 w Mieście Zwoleń był najwyższy (-3,5%) spośród porównywalnych JST (Jednostek Samorządu Terytorialnego), dla miast na poziomie kraju odnotowano spadek -1,1%, na poziomie województwa mazowieckiego nastąpił wzrost o 1,7%.</p> <p>Równie niepokojące jest zauważalne zjawisko starzenia się społeczeństwa. Odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem wynosi 21,95% (obszar 4) i 23,09 (obszar 3) przy średniej dla gminy 16,54%.</p> <p>Zmiany w strukturze wiekowej ludności Miasta Zwoleń w latach 2010-2015 charakteryzują się systematycznym ubytkiem udziału ludności w wieku przed- i produkcyjnym, kosztem dynamicznego wzrostu udziału grupy poprodukcyjnej.</p> <p>Saldo migracji w przeliczeniu na 1000 osób dla Miasta Zwoleń ma w latach 2010-2014 wartość ujemną i zmieniało się z poziomu -10,0 osób w 2010 roku do -8,3 osób w 2014 roku (zmiana o 17,2%), lecz najniższą wartość miał w 2013 roku i wyniosła -11,8%.</p>
Wysoki poziom bezrobocia	<p>Liczba osób bezrobotnych wg danych GUS/BDL dla Gminy Zwoleń zmalała o 15,0% na przestrzeni lat 2010-2015 i była to zmiana - spośród innych JST – niższa niż dla kraju gminy miejsko-wiejskie spadek o 22,6%, i wyższa niż w województwie mazowieckim gminy miejsko-wiejskie nastąpił spadek o 12,2%.</p> <p>Bezrobocie jako zjawisko polegające na tym, że pewna część ludzi zdolnych do pracy, poszukujących pracy i akceptujących istniejący poziom wynagrodzenia nie znajduje zatrudnienia dotyczy w dużym stopniu obszaru 4 i m.in. obszaru 3. Odsetek długotrwale bezrobotnych w licznie bezrobotnych ogółem w 2015 roku dla miasta Zwoleń wyniósł 62,00%, podczas gdy w obszarze 4 osiągnął on wartość aż 75,25% i w obszarze 3 67,24%.</p>
Ubóstwo	<p>Wg danych GUS liczba gospodarstw domowych w Gminie Zwoleń korzystających z pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego wzrosła z 334 w 2010 roku do 356 w 2014 roku (wzrost o 6,6%).</p> <p>Udział osób korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego (poniżej kryterium) na koniec 2014 roku dla Gminy Zwoleń (7,0%) był wyższy od wartości dla gmin miejsko-wiejskich dla kraju (6,1%) i województwa mazowieckiego (4,8%).</p> <p>Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem jest niemal dwa razy wyższy niż wskaźnik dla całej gminy.</p> <p>Główną przyczyną przyznania pomocy społecznej w Gminie Zwoleń było ubóstwo oraz bezrobocie.</p>
Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców	<p>Pod względem ilości zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na koniec 2015 roku Miasto</p>

	<p>Zwoleń z ilością 1007 podmiotów, plasuje się znacznie niżej niż ilości dla ośrodków miejskich na poziomie kraju (1318) i województwa mazowieckiego (1778).</p> <p>W przypadku nowo rejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców jest znacznie niższa dla Miasta Zwoleń wg stanu na koniec 2015 roku (75) w porównaniu do danych dla miast na poziomie kraju (108) i województwa mazowieckiego (157).</p> <p>Podmioty wykreślone z rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na koniec 2015 roku dla Miasta Zwoleń wyniosły 56 jednostek i była to wartość niższa od danych dla miast na poziomie kraju (88 jednostek) i województwa mazowieckiego (100 jednostek).</p> <p>Poziom indywidualnej przedsiębiorczości w Mieście Zwoleń, mierzony za pomocą wskaźnika liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym, był w 2015 roku na poziomie 12,1 i osiągnął wartość zdecydowanie niższą od wartości średnich dla miast w kraju (14,4) i województwa mazowieckiego (18,3).</p> <p>Mimo, iż obszar kryzysowy obejmuje centrum miasta, to liczba aktywnych działalności gospodarczych wpisanych do CEiDG na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2015 roku jest dużo niższa niż w pozostałej części miasta i gminy. Wartość średnia wskaźnika dla Miasta to 8,59, a dla obszaru 6,84.</p>
<p>Zły stan powietrza atmosferycznego, powodowany głównie przez niską emisję</p>	<p>Na stan zanieczyszczenia powietrza w mieście wpływ mają: emitory punktowe: kotłownie zakładowe, kotłownie komunalne; emitory powierzchniowe: indywidualne piece grzewcze i kuchenne (osiedla domków jednorodzinnych); emitory liniowe: komunikacja miejska.</p> <p>Miasto Zwoleń wyróżnia się dość niskim poziomem lesistości w porównaniu do innych jednostek administracyjnych. W 2015 roku lasy zajmowały 2,2% powierzchni, podczas gdy lesistość kraju dla miast wynosiła 21,1%, a miast województwa mazowieckiego –16,9%.</p>
<p>Niska estetyka i funkcjonalność przestrzeni publicznych na terenie miasta. Zdegradowane tereny publiczne. Nieodpowiedni poziom infrastruktury sportowo – rekreacyjnej</p>	<p>Zauważa się również niedostateczne zagospodarowanie lub zdegradowanie wokół obiektów użyteczności publicznej, powodujące brak estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności fizycznej i rekreacji oraz wzmacnianiu więzi społecznych przebywających tam osób.</p>
<p>Zły stan zasobów mieszkaniowych, z których duża część to obiekty wymagające pilnych remontów i modernizacji</p>	<p>Zły stan infrastruktury technicznej był jednym z głównym problemów wskazanych przez mieszkańców miasta.</p>

6. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja w myśl definicji to wyraz aspiracji społecznych i wyobrażeń przyszłości określających: rangę, atrakcyjność, efekty wykorzystania atutów i szans rozwojowych oraz eliminację problemów i zagrożeń. Wizja określa ton przyszłych celów strategicznych, przedstawia miasto naszych marzeń.

Wizja obszarów wskazanych do rewitalizacji powinna nawiązywać do kierunków rozwoju całego obszaru miasta. Działania rewitalizacyjne powinny być realizowane w taki sposób, aby niwelować występujące problemy i tym samym poprawić funkcjonowanie tego obszaru.

Wizja powinna nawiązywać do kluczowych problemów obszaru rewitalizacji w mieście Zwoleniu, do których należą:

- depopulacja – poprzez ograniczenie migracji;
- starzenie się społeczeństwa – poprzez zwiększenie atrakcyjności obszaru dla ludzi młodych oraz zaspokojenie rosnących potrzeb osób starszych i włączenie osób starszych w działania gminy;
- bezrobocie - poprzez podnoszenie kwalifikacji i doświadczenia zawodowego osób bezrobotnych;
- ubóstwo - poprzez wyprowadzenie z trudnej sytuacji osób korzystających z pomocy społecznej;
- niski poziom przedsiębiorczości - poprzez umiejętne pobudzanie przedsiębiorczości;

WIZJA

Wyprowadzony z kryzysu obszar rewitalizacji będzie atrakcyjną przestrzenią miejską (atrakcyjnym centrum miasta) gdzie chętnie będą osiedlać się nowi mieszkańcy, a wielopokoleniowe społeczeństwo będzie aktywnie uczestniczyło w życiu społecznym. Ścisłe centrum Zwolenia będzie dynamiczną przestrzenią handlowo-usługową, gdzie mieszkańcy chętnie będą również spędzali czas wolny.

W roku 2023 centrum Zwolenia będzie:

- atrakcyjną przestrzenią miejską z odnowionymi budynkami i infrastrukturą techniczną pozytywnie oddziałującą na otoczenie.;
- miejscem skupiającym liczne usługi i handel;
- obszarem, w którym chętnie będą zamieszkiwać nowi mieszkańcy, w tym ludzie młodzi;
- obszarem w którym będą spotykać się mieszkańcy Zwolenia, korzystający z usług lokalnych przedsiębiorców,
- obszarem bezpiecznym, zamieszkałym przez wielopokoleniowe społeczeństwo.

Zrealizowaniu tak sformułowanej wizji będzie służyć rewitalizacja tego obszaru, prowadzona w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności chętnie angażującej się w projekty służące poprawie jakości życia w miejscach najbardziej zdegradowanych, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie.

Centrum miasta Zwoleniu stanie miejscem reprezentacyjnym miasta. Mieszkańcy będą mogli wypocząć w odnowionych przestrzeniach miejskich, jak również nad zalewem. Istotnym dla każdego mieszkańca Zwolenia miejscem zostanie tętniący życiem Dom Kultury, Muzeum Regionalne i Park Miejski. Staną się one miejscami nie tylko pięknymi, ale także funkcjonalnymi, służącymi integracji

mieszkańców, czemu sprzyjać będą organizowane tam imprezy lokalne. Zmiany dokonane w przestrzeni zwiększą atrakcyjność obszaru, gdzie chętnie będą się osiedlać nowi mieszkańcy. Odnowione tereny publiczne w tym zwiększone obszary biologicznie czynne zachęcą do zamieszkiwania na tym terenie ludzi młodych. Zjawisko to zostanie wzmocnione poprzez zwiększenie atrakcyjności oferty kulturalnej, adresowanej zarówno do osób starszych jak i dzieci i młodzieży.

Odnowione kino Świt wzbogaci ofertę kulturalną obszaru, które poprzez organizację licznych imprez stanie się ciekawym ośrodkiem kulturalnym. Działania te będą wsparte innymi przedsięwzięciami takimi jak np. modernizacja i zagospodarowanie zbiornika wodnego oraz rozbudowa bazy noclegowej, które wzbogacą ofertę turystyczną miasta a tym samym zwiększą obroty lokalnych przedsiębiorców, których najwięcej funkcjonuje na terenie obszaru rewitalizacji. Działania podjęte przez samorząd gminny pociągną za sobą inwestycje prywatne. Wpłynie to pozytywnie na rozwój przedsiębiorczości i zmniejszenie stanu bezrobocia. Zmieniające się otoczenie zachęci właścicieli lokali prywatnych do zainwestowania w nie, bądź do odsprzedania ich nowym inwestorom. Rozwijający się teren rekreacyjny będzie potencjalnym miejscem pracy dla osób mieszkających na terenie obszaru rewitalizacji. Zwiększenie atrakcyjności obszaru wywoła rozwój usług w tym m.in. usług gastronomicznych, w nowych podmiotach znajdą zatrudnienie mieszkańcy obszaru, którzy uporawszy się problemami natury finansowej będą chętniej angażować się w życie kulturalne i społeczne dzielnicy.

Idea rewitalizacji w Zwoleniu wykorzystuje atuty lokalizacyjne miasta. Przez miasto przebiegają drogi krajowe (12 i 79), dając dobre połączenie z dużymi aglomeracjami: Warszawą, Radomiem i Lublinem oraz w sąsiedztwie innych ośrodków turystycznych jak np. Puławy, Kazimierz Dolny nad Wisłą, Janowiec, Sandomierz, Bałtów.

Duże znaczenie dla ożywienia gospodarczego oraz podniesienia atrakcyjności turystycznej centrum będzie miało wyeksponowanie miejsc historycznych, wartościowych dla kultury i sztuki, obiektów o wysokich walorach estetycznych oraz odnowienie istniejących terenów zielonych i miejsc aktywnego spędzania wolnego czasu. Swoją specyfiką przyciągną one turystów z całego regionu zainteresowanych historią. Odnowione i uporządkowane tereny przyczynią się także do podniesienia atrakcyjności gospodarczej miasta, przyciągając swoją ofertą nowych inwestorów.

Odnowione przestrzenie publiczne posłużą mieszkańcom innych obszarów, powstałe tereny rekreacyjne wraz z małą architekturą, poprawią jakość życia. Mieszkańcy zaczną się chętnie angażować w programy społeczne oraz staną się świadomymi aktorami życia społecznego biorąc czynny udział w kształtowaniu swojego miasta.

7. Cele rewitalizacji oraz kierunki działań

Celem rewitalizacji w Zwoleniu jest zwiększenie atrakcyjności przestrzeni w centrum miasta, w celu zmiany trendów demograficznych oraz poziomu życia jego mieszkańców.

Określone w niniejszym programie rewitalizacji cele rewitalizacji odpowiadają na problemy zidentyfikowane na etapie diagnozy – są osadzone w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej – i stanowią pochodną wizji określającej stan końcowy procesu rewitalizacji. Celem nadrzędnym Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Zwoleń na lata 2016-2023 jest zwiększenie atrakcyjności obszaru rewitalizacji w celu zmiany trendów demograficznych i podniesieniu poziomu życia jego mieszkańców.

Celowi nadrzędnemu przyporządkowano cele szczegółowe, a im z kolei kierunki działań, stanowiące zestawienie najważniejszych grup działań, pozwalających na osiągnięcie założonych celów rewitalizacji (pożądanych efektów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, gospodarczych przestrzenno-funkcjonalnych i środowiskowych). Wśród kierunków działania określono kierunki priorytetowe tj. grupy działań kluczowe z punktu widzenia osiągnięcia celów rewitalizacji.

Celem rewitalizacji w Zwoleniu jest zwiększenie atrakcyjności obszaru rewitalizacji w celu zmiany trendów demograficznych i podniesieniu poziomu życia jego mieszkańców.

Cel główny można podzielić na trzy cele szczegółowe, które kształtują się następująco:

Cel szczegółowy 1: Poprawa oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców obszaru w tym dzieci, młodzieży i osób starszych :

- 1.1. Poprawa dostępu do różnych form kultury i rozrywki.
- 1.2. Aktywizacja, integracja i promocja działań organizacji pozarządowych i aktywnych grup mieszkańców.
- 1.3. Rozwój terenów publicznych i miejsc rekreacji (szczególnie dla dzieci, młodzieży i seniorów).
- 1.4. Remont/przebudowa obiektów pełniących funkcje zaplecza kulturalnego lub turystycznego.

Powyższy cel szczegółowy wraz ze wskazanymi powyżej kierunkami działania pozwoli zwiększyć atrakcyjność obszaru, szczególnie pod kątem jego funkcji mieszkaniowych. Uatrakcyjnienie obecnej oferty oraz wprowadzenie nowych spowoduje osiedlanie się nowych mieszkańców, w tym rodzin z dziećmi, co zatrzyma problem depopulacji i poprawi wskaźniki demograficzne.

Cel szczegółowy 2: Utrzymanie znaczącej funkcji handlowo-usługowej obszaru.

2.1. Wsparcie lokalnych przedsiębiorców m.in. poprzez promocję lokalnych produktów i usług, zachęcanie do tworzenia sieci współpracy.

2.2. Poprawa infrastruktury technicznej, w tym zapewnienie dogodnej komunikacji i atrakcyjnej przestrzeni.

2.3. Wspieranie i aktywizacja osób bezrobotnych.

Drugi cel szczegółowy koncentruje się na utrzymaniu i rozwoju funkcji handlowo – usługowej obszaru, duży przepływ osób zapewni dochód lokalnym przedsiębiorcom oraz pracę jego mieszkańcom. Osoby wyciągnięte z problemu bezrobocia będą aktywnie pracowały na rozwój obszaru, co poprawi również jego bezpieczeństwo.

Cel szczegółowy 3: Atrakcyjna, dostosowana do potrzeb społeczno – gospodarczych przestrzeń publiczna i półpubliczna.

3.1. Podniesienie walorów estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznej.

3.2. Działania wspierające remonty zabudowy mieszkaniowej, w tym budynków socjalnych.

3.3. Nadanie obiektom dotychczas niewykorzystywanym nowych funkcji.

3.3. Działania dotyczące rozwoju infrastruktury społecznej, kulturalnej i turystycznej.

3.5. Zwiększenie powierzchni terenów zielonych.

Trzeci cel szczegółowy charakteryzuje się zwiększeniem atrakcyjności obszaru pod względem przestrzennym. Atrakcyjna przestrzeń jest chętniej zamieszkiwana i odwiedzana. Z natury jest również bezpieczniejsza, odmieniony obszar pozytywnie wpłynie na samopoczucie i funkcjonowanie jego mieszkańców.

W oparciu o przeprowadzone analizy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej i środowiskowej miasta Zwoleń, które przedstawiono w poprzednich rozdziałach, a także przy uwzględnieniu zapisów dokumentów strategicznych sporządzonych na wyższych szczeblach (wojewódzkim, powiatowym) sformułowane zostały cele rewitalizacji miasta Zwoleń. Zgodnie z logiką główne cele rewitalizacji odnoszą się do zidentyfikowanych obszarów problemowych, wyznaczonych na podstawie analizy wskaźnikowej oraz konsultacji społecznych.

Ww. cele zostały opisane skwantyfikowanymi wskaźnikami, z określonymi wartościami bazowymi i docelowymi.

8. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Zadania priorytetowe:

- I. Wzrost dostępności oraz rozwój zasobów kulturowych poprzez rozbudowę i przebudowę zabytkowego kina Świt w Zwoleniu;
- II. Przebudowa i modernizacja Centrum Zwolenia i nadanie mu nowych, społecznie użytecznych funkcji:
- III. Rewitalizacja poprzez kulturę - poprawa jakości usług Domu Kultury w Zwoleniu poprzez remont budynku i zagospodarowanie terenu wokół niego.
- IV. Uwierz w siebie.
- V. Dwie godziny dla rodziny.
- VI. Fitness dla wszystkich.
- VII. Duże szachy oraz gry planszowe w parku miejskim jako forma spędzania wolnego czasu mieszkańców obszaru rewitalizacji.
- VIII. Kino plenerowe.
- IX. Inwestycja w zdrowie i kulturę.
- X. Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zamieszkujących obszar rewitalizacji.
- XI. Centrum wsparcia rodzin – Zwoleń dla rodziny.
- XII. Klub „Senior” w Zwoleniu”.
- XIII. Termomodernizacja budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji.

Tabela 82 – Lista podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

L.p.	Podmiot realizujący	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
1.	Gmina Zwolen	Wzrost dostępności oraz rozwój zasobów kulturowych poprzez rozbudowę i przebudowę zabytkowego kina „Świt” w Zwoleniu	<p>Cel: 1.1.</p> <p>Poprawa oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców obszaru w tym dzieci, młodzieży i osób starszych :</p> <p><i>Poprawa dostępu do różnych form kultury i rozrywki.</i> Obiekt kina jest w złym stanie technicznym, jest niedostosowany do oczekiwań mieszkańców, Jego obecny stan ogranicza rozwój wielu form aktywności społecznych.</p> <p>Zakres realizowanych zadań:</p> <p>Przebudowa budynku kina o pow. użytk. 575,8m2 w tym: sali widowiskowej, siedziby Młodzieżowej Orkiestry Dętej Miasta Zwolenia oraz sali do zajęć</p>	Obszar rewitalizacji - Zwolen, ul. Lubelska	TAK	7 100 000,00 zł Własne / Gminy/ RPO WM 2014-2020 – EFRR	2018-2020	Wzrost dostępności i funkcjonalności obiektu, służącego jako: sala widowiskowa, siedziba Młodzieżowej Orkiestry Dętej Miasta Zwolenia oraz sala do zajęć warsztatowych zespołów tanecznych. Nastąpi poprawa warunków i bezpieczeństwa funkcjonowania obiektu, poszerzy się zakres wykorzystania obiektu, poprzez organizację koncertów artystów estradowych, sympozjów, wykładów. Funkcjonowanie nowego obiektu kultury na obszarze wpłynie pozytywnie na jego obraz oraz docelowo na liczbę mieszkańców zamieszkujących obszar rewitalizacji. Wzmoczony ruch osób wzmocni funkcję handlowo-usługową centrum i poszerzy ofertę spędzania

L.p.	Podmiot realizujący	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
			warsztatowych zespołów tanecznych. Wskaźniki produktu: Liczba instytucji kultury objętych wsparciem – 1 szt.					wolnego czasu dla jej mieszkańców. Będzie miejscem do rozwijania swoich pasji dla ludzi młodych i działalności organizacji pozarządowych.
2.	Gmina Zwolen	Przebudowa i modernizacja Centrum Zwolenia i nadanie nowych, społecznie użytecznych funkcji	Cel: 3.1. Atrakcyjna, dostosowana do potrzeb społeczno – gospodarczych przestrzeń publiczna i półpubliczna. <i>Podniesienie walorów estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznej.</i> Zakres realizowanych zadań: Stworzenie miejsca spotkań mieszkańców w atrakcyjnej przestrzeni publicznej. - Odnowienie zieleni w centrum miasta w tym zieleni przy Placu	Obszar rewitalizacji - Rynek, ulica Kościelna, ulica Storopuławska, Park Miejski w Zwoleniu przy Placu Kochanowskiego	TAK	700 000,00 zł Własne Gminy/ RPO WM 2014-2020 – EFRR	2018-2020	Poprawa jakości przestrzeni publicznej. Stworzenie miejsca spotkań mieszkańców w atrakcyjnej przestrzeni publicznej. W wyniku realizacji projektu powstanie miejsce, gdzie mieszkańcy obszaru będą spędzali czas, stworzy to warunki to aktywności zarówno osoby młode i seniorów. Będzie to miejsce atrakcyjne dla osób starszych (zielona przestrzeń, siłownia zewnętrzna), którzy licznie zamieszkują obszar, zwiększy również atrakcyjność obszaru dla nowych jego mieszkańców

L.p.	Podmiot realizujący	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
			<p>Kochanowskiego.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wprowadzenie zieleni separacyjnej od strony ulicy, nowych nasadzeń drzew, krzewów i kwiatów. - Wymiana i uzupełnienie obiektów małej architektury jak np. ławki, kosze na śmieci, fontanna. - Modernizacja oświetlenia i budowa monitoringu Placu Kochanowskiego i ulic sąsiednich. - Montaż urządzeń siłowni napowietrznej. <p>Wskaźniki produktu: Powierzchnia obszaru objętego rewitalizacją – 2,94 ha</p>					(np. fontanna). Poprawi się również bezpieczeństwo (oświetlenie i monitoring).
3.	Dom Kultury w Zwoleniu, Aleja Jana Pawła II 6, 26 -700 Zwolen	Rewitalizacja poprzez kulturę - poprawa jakości usług Domu Kultury w Zwoleniu poprzez remont budynku	Cel: 1.4. Poprawa oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców obszaru w tym dzieci, młodzieży i osób starszych:	Obszar rewitalizacji - Dom Kultury w Zwoleniu,, Aleja Jana Pawła II 6, 26 -700 Zwolen	TAK	110 000 zł Własne / Gminy/ RPO WM 2014-2020 – EFRR	2018-2019	Wyremontowany obiekt Domu Kultury w Zwoleniu będzie miejscem do prowadzenia nowych zajęć dla dzieci i młodzieży. Odnowiony obiekt wraz z

L.p.	Podmiot realizujący	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
		i zagospodarowanie terenu wokół niego	<p><i>Remont/przebudowa obiektów pełniących funkcje zaplecza kulturalnego lub turystycznego.</i></p> <p>Zakres realizowanych zadań:</p> <p><i>Remont budynku o powierzchni użytkowej 604,2 m², w tym:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>- odnowienie tynków, malowanie ścian, stropów, wymiana nawierzchni posadzki, remont schodów, wymiana instalacji elektrycznej i centralnego ogrzewania,</i> <i>- adaptacja niewykorzystywanych pomieszczeń do prowadzenia zajęć tanecznych (wymiana parkietu, montaż luster, montaż instalacji teletechnicznych, wymiana tynków, malowanie ścian).</i> 					nową ofertą zajęciową przyciągnie nowych użytkowników. Wzbogaci ofertę kulturalną obszaru. Odnowiony teren wokół domu kultury stworzy nową przestrzeń do spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży oraz dodatkowe miejsce do prowadzenia zajęć i występów artystycznych.

L.p.	Podmiot realizujący	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
			<p>- Zagospodarowanie terenu wokół budynku domu kultury, w tym: odnowienie zieleni i obiektów małej architektury, budowa małej sceny w plenerze, montaż urządzeń zabawowych dla dzieci i młodzieży.</p> <p>Wskaźniki produktu:</p> <p>Liczba wyremontowanych obiektów kultury – 1 szt.</p> <p>Powierzchnia wyremontowanych obiektów kultury- 604.2m².</p>					
4.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwoleniu Pl. .J. Kochanowskiego 1 26-700 Zwolen	Uwierz w siebie	<p>Cel: 2.3.</p> <p>Utrzymanie znaczącej funkcji handlowo-usługowej obszaru.</p> <p><i>Wspieranie i aktywizacja osób bezrobotnych.</i></p> <p>Zakres realizowanych zadań:</p> <p>Projekt kierowany jest do bezrobotnych kobiet</p>	Obszar rewitalizacji - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwoleniu	TAK	150 000 zł Własne / Gminy/ RPO WM 2014-2020 – EFS	2017-2019	Nabycie przez osoby bezrobotne umiejętności pisania CV i listu motywacyjnego, poprawa samooceny, nabranie pewności siebie w kontaktach interpersonalnych, umocnienie postaw społecznych, zwiększenie motywacji do aktywnego poszukiwania pracy. W

L.p.	Podmiot realizujący	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
			<p>korzystających z pomocy MOPS w Zwoleniu, które będą aktywizowane w oparciu o kontrakt socjalny. Ukończenie i otrzymanie zaświadczeń przez co najmniej 80 % uczestniczek projektu z warsztatów, które były realizowane w ramach projektu.</p> <p>Wskaźniki produktu: Liczba uczestników które ukończyły warsztaty – 40 osób.</p>					wyniku realizacji projektu osoby bezrobotne staną się osobami aktywnymi zawodowo, co przełoży się na ich status materialny i funkcjonowanie w społeczeństwie.
5.	Dom Kultury w Zwoleniu, Aleja Jana Pawła II 6, 26 -700 Zwolen	Dwie godziny dla rodziny.	<p>Cel: 1.1.</p> <p>Poprawa oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców obszaru w tym dzieci, młodzieży i osób starszych.</p> <p><i>Poprawa dostępu do różnych form kultury i rozrywki.</i></p> <p>Zakres realizowanych zadań:</p>	Obszar rewitalizacji - Dom Kultury w Zwoleniu,, Aleja Jana Pawła II 6, 26 -700 Zwolen	TAK	35 000,00/rok Środki własne	2017-2020	Zwiększenie integracji mieszkańców obszaru, wzbogacenie oferty kulturalnej dostępnej na obszarze rewitalizacji. Wprowadzone nowe zajęcia do oferty domu kultury zwiększą aktywność mieszkańców obszaru, bogata oferta kulturalna zachęci rodziny z dziećmi do migracji na teren obszaru. Spowoduje to zatrzymanie zjawiska

L.p.	Podmiot realizujący	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
			<p>- Zatrudnienie 1 instruktora nauki tańca ludowego.</p> <p>- Zakup materiałów do przeprowadzenia zajęć dla rodziców.</p> <p>- W zajęciach grup łącznie uczestniczyć będzie 160 osób; 500 osób otrzyma propozycję kierunku działania w zakresie kultury fizycznej, zdrowia, urody, integracji społecznej, nabycia nowych umiejętności.</p> <p>Wskaźniki produktu:</p> <p>Liczba nowo wprowadzonych zajęć kulturalnych – 4 szt.</p> <p>Liczba uczestników nowo wprowadzonych zajęć – 160 osób.</p>					gentryfikacji obszaru.
6.	Dom Kultury w Zwoleniu, Aleja Jana Pawła II 6,	Fitness dla wszystkich	<p>Cel: 1.1.</p> <p>Poprawa oferty spędzania wolnego</p>	Obszar rewitalizacji - Park miejski - Plac	TAK	70 000,00/rok Środki własne	2017 – 2023	Zwiększenie integracji mieszkańców obszaru, wzbogacenie oferty rekreacyjnej dostępnej na

L.p.	Podmiot realizujący	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
	26 -700 Zwoleń		<p>czasu dla mieszkańców obszaru w tym dzieci, młodzieży i osób starszych.</p> <p><i>Poprawa dostępu do różnych form kultury i rozrywki.</i></p> <p>Prowadzenie zajęć fitness w plenerze dla mieszkańców obszaru, zajęcia dla różnych grup wiekowych, począwszy od dzieci i młodzieży, po seniorów.</p> <p>Zakres realizowanych zadań:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zakup sprzętu do prowadzenia zajęć fitness w plenerze m.in. sprzęt nagłaśniający, maty do ćwiczeń, - Zatrudnienie instruktora fitness prowadzącego zajęcia stałe, - Organizacja imprez promujących fitness (3 imprezy w każdym roku) z gwiazdami fitness. 	Kochanowskiego, ogrody Domu Kultury i MGBP – Aleja Jana Pawła II 6, 26-700 Zwoleń				obszarze rewitalizacji. Organizacja licznych wydarzeń o charakterze rekreacyjnym zaktzywizuje mieszkańców do większej aktywności. Poprawa kondycji fizycznej wpłynie pozytywnie na samopoczucie mieszkańców, którzy podejmą wysiłek również w innych sferach swojego życia jak np. aktywność zawodowa. Jednocześnie projekt wzmocni efekt tworzenia centrum miasta jako miejsca żywego, dynamicznego, miejsca równej aktywności mieszkańców. Zwiększenie liczby osób przebywających na tym terenie pomoże utrzymać funkcje handlowo-usługowe obszaru.

L.p.	Podmiot realizujący	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
			<p>Wskaźniki produktu:</p> <p>Liczba uczestników stałych zajęć fitness: 50 osób,</p> <p>Liczba uczestników imprez fitness – 300 osób/rok</p> <p>Liczba imprez fitness – 3 szt/rok</p>					
7.	Dom Kultury w Zwoleniu, Aleja Jana Pawła II 6, 26-700 Zwoleń	Duże szachy oraz gry planszowe w parku miejskim jako forma spędzania wolnego czasu mieszkańców obszaru rewitalizacji.	<p>Cel: 1.1.</p> <p>Poprawa oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców obszaru w tym dzieci, młodzieży i osób starszych.</p> <p><i>Poprawa dostępu do różnych form kultury i rozrywki.</i></p> <p>Zakres realizowanych zadań:</p> <p>- Zakup 2 dużych szachownic oraz 40 gier planszowych, przygotowanie obiektu do możliwości</p>	Obszar rewitalizacji - Park miejski - Plac Kochanowskiego, ogrody Domu Kultury i MGBP – Aleja Jana Pawła II 6, 26-700 Zwoleń	TAK	40 000,00 Środki własne	2017	Zwiększenie atrakcyjności obszaru poprzez oferowanie nowych form spędzania czasu. Organizacja licznych wydarzeń o charakterze rekreacyjnym zaktywizuje mieszkańców do większej aktywności. Jednocześnie projekt wzmocni efekt tworzenia centrum miasta jako miejsca żywego, dynamicznego, miejsca równej aktywności mieszkańców. Zwiększenie liczby osób przebywających na tym terenie pomoże utrzymać funkcje handlowo-usługowe obszaru.

L.p.	Podmiot realizujący	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
			<p>korzystania z gier planszowych.</p> <p>- Organizacja 3 zawodów gminnych w różnych dyscyplinach m.in. szachach, warcabach i innych grach planszowych.</p> <p>Wskaźniki produktu:</p> <p>Liczba osób korzystający z zakupionych urządzeń: 1500/rok</p>					
8.	Dom Kultury w Zwoleniu, Aleja Jana Pawła II 6, 26-700 Zwolen	Kino plenerowe.	<p>Cel: 1.1.</p> <p>Poprawa oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców obszaru w tym dzieci, młodzieży i osób starszych.</p> <p><i>Poprawa dostępu do różnych form kultury i rozrywki.</i></p> <p>Działalność na rzecz integrowania rodzin we wspólnym działaniu i zabawie. Działalność na rzecz osób zainteresowanych filmem</p>	Obszar rewitalizacji - Park miejski – Plac Kochanowskiego, ogrody Domu Kultury i MGBP – Aleja Jana Pawła II 6, 26-700 Zwolen	TAK	30 000,00/rok Środki własne	2018-2020	Zwiększenie atrakcyjności obszaru poprzez oferowanie nowych form spędzania czasu. Organizacja licznych wydarzeń o charakterze kulturalnym zachęci mieszkańców do większej aktywności. Jednocześnie projekt wzmocni efekt tworzenia centrum miasta jako miejsca żywego, dynamicznego, miejsca równej aktywności mieszkańców. Zwiększenie liczby osób przebywających na tym terenie pomoże utrzymać

L.p.	Podmiot realizujący	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
			<p>i jego projekcja w plenerze.</p> <p>Zakres realizowanych działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zakup 1 sztuki projektora do wyświetlania filmów w plenerze, 200 sztuk krzeseł i ekranu przenośnego. - Zakup licencji do emisji filmów, - Organizacja plenerowych projekcji filmów – 12 filmów /rok <p>Wskaźniki produktu:</p> <p>Liczba projekcji filmów - 12/rok</p> <p>Liczba uczestników – 2000 osób/rok</p>					funkcje handlowo-usługowe obszaru.
9.	Zwoleński Uniwersytet Trzeciego Wieku ul. Aleja Jana Pawła II 2, 26-700 Zwoleń	Inwestycja w zdrowie i kulturę	<p>Cel: 1.2.</p> <p>Poprawa oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców obszaru w tym dzieci, młodzieży i osób starszych.</p>	Obszar rewitalizacji - Dom Kultury w Zwoleniu Aleja Jana Pawła II 6, 26-700 Zwoleń	TAK	60.000 zł Własne Gminy	2018-2020	Reintegracja społeczna i wzrost aktywności osób starszych, będących uczestnikami projektu, poprzez organizację wydarzeń o charakterze kulturalnym i naukowym. Seniorzy to duża część społeczności obszaru

L.p.	Podmiot realizujący	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
			<p><i>Aktywizacja, integracja i promocja działań organizacji pozarządowych i aktywnych grup mieszkańców.</i></p> <p>Zakres realizowanych zadań:</p> <p>Organizacja 10 wydarzeń dla seniorów o charakterze kulturalnym i naukowym. W tym 2 konferencje naukowe, 3 sympozja naukowe, 5 pikników integracyjnych o charakterze kulturalnym.</p> <p>Wskaźniki produktu:</p> <p>Organizacja wydarzeń o charakterze kulturalnym i naukowym – 10 szt.</p>					rewitalizacji, zapewnienie im możliwości do integracji, działania wpłynie pozytywnie na pozostałych mieszkańców obszaru.
10	Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwoleniu	Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zamieszkujących obszar rewitalizacji	<p>Cel: 2.3.</p> <p>Utrzymanie znaczącej funkcji handlowo-usługowej obszaru.</p> <p><i>Wspieranie i aktywizacja osób</i></p>	Obszar rewitalizacji - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwoleniu	TAK	250.000 zł Własne Gminy PUP	2018-2020	w celu aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem projekt będzie realizował we współpracy z Powiatowym

L.p.	Podmiot realizujący	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
			<p><i>bezrobotnych.</i></p> <p>Zakres realizowanych zadań: Wszystkie działania związane z tym przedsięwzięciem ze względu na swoją złożoność i tematykę, będą podzielone na dwa etapy:</p> <p>1. Specjalistyczne poradnictwo - konsultant socjolog poprowadzi sprawy związane z aktywizacją zawodową dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy.</p> <p>2. Organizacja szkoleń zawodowych dopasowanych do możliwości uczestników w oparciu o zapotrzebowanie i potencjał lokalnego rynku pracy.</p> <p>Wskaźniki produktu: Liczba osób objętych</p>					<p>Urzędem Pracy. Prace te, są skierowane do osób bezrobotnych, bez prawa do zasiłku, zarejestrowanych w Urzędzie Pracy oraz korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Zakres poradnictwa obejmuje pomoc wyboru zawodu i doboru szkolenia zgodny z predyspozycjami zawodowymi beneficjenta. W drugiej fazie uczestnicy przejdą szkolenia zawodowe, po których ukończeniu uzyskają umiejętności i uprawnienia do wykonywania zawodów. Ze względu na dobór szkoleń do potrzeb rynku pracy osoby kończące szkolenia będą mogły podjąć natychmiast zatrudnienie.</p>

L.p.	Podmiot realizujący	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
			wsparcie w zakresie radzenia sobie w sytuacji kryzysowej [os] –80 Liczba osób biernych zawodowo/zagrożonych ubóstwem objętych wsparciem [os.] – 40					
11	Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwoleniu/ Urząd Miejski w Zwoleniu	Centrum wsparcia rodzin – Zwolnień dla rodziny	Cel: 1.2. Poprawa oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców obszaru w tym dzieci, młodzieży i osób starszych : Aktywizacja, integracja i promocja działań organizacji pozarządowych i aktywnych grup mieszkańców. Zakres realizowanych zadań: W ramach przedsięwzięcia na terenie Zwolenia zostanie utworzone Centrum Wsparcia	Obszar rewitalizacji - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwoleniu	TAK	762 500 zł środki zewnętrzne (EFS – RPO WM 2014-2020): 600 000 zł środki własne (budżet gminy): 162 500 zł	2018-2020	W ramach przedsięwzięcia podejmowane będą działania związane z podniesieniem poziomu aktywizacji społecznej i zawodowej 30 rodzin pełnych zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, korzystających ze świadczeń OPS w Zwoleniu w tym zamieszkujących na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Osoby które otrzymają wsparcie w ramach Centrum

L.p.	Podmiot realizujący	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
			<p>Rodzin, którego celem działania będzie zapewnienie warunków sprzyjających umacnianiu więzi i trwałości rodziny, włączenie społeczne, walka z ubóstwem i wykluczeniem rodzin.</p> <p>Wskaźniki produktu</p> <p>Liczba osób objętych wsparciem [os] –100</p>					
12	Zwoleński Uniwersytet Trzeciego Wieku ul. Aleja Jana Pawła II 2, 26-700 Zwolen	Klub "Senior w Zwoleniu"	<p>Cel: 1.2.</p> <p>Poprawa oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców obszaru w tym dzieci, młodzieży i osób starszych :</p> <p>Aktywizacja, integracja i promocja działań organizacji pozarządowych i aktywnych grup mieszkańców.</p> <p>Zakres realizowanych</p>	Obszar rewitalizacji - Dom Kultury w Zwoleniu Aleja Jana Pawła II 6, 26-700 Zwolen	TAK	45.000 zł Własne Gminy	2018-2020	Aktywizacja osób starszych zagrożonych wykluczeniem społecznym, zachęcenie ich do aktywności umysłowej, fizycznej i prospołecznej. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób, które zakończyły już swą aktywność zawodową. Odbudowanie pozytywnych relacji międzypokoleniowych, w oparciu o wspólne

L.p.	Podmiot realizujący	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
			<p>zadań:</p> <p>Utworzenie klubu „Senior w Zwoleniu”, czyli klubu wolontariatu senioralnego, w tym: organizacja rajdu nordic walking, turnieju szachowego, turnieju gier planszowych i krzyżówek, a także warsztatów asertywności i udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.</p> <p>W ramach projektu będzie realizowane: rajd nordic walking z udziałem 50 osób, turniej szachowy z udziałem 30 osób, turniej gier logicznych i krzyżówek z udziałem 30 osób, jeden warsztat z pierwszej pomocy przedmedycznej z udziałem 30 osób.</p> <p>Wskaźniki produktu</p> <p>Liczba osób objętych</p>					spędzanie czasu i wymianę doświadczeń.

L.p.	Podmiot realizujący	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
			wsparcie [os] –200					
13	Właściciele kamienic	Termomodernizacja budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji	<p>Cel 3.2. Atrakcyjna, dostosowana do potrzeb społeczno – gospodarczych przestrzeń publiczna i półpubliczna.</p> <p>Działania wspierające remonty zabudowy mieszkaniowej, w tym budynków socjalnych.</p> <p>Zakres realizowanych działań:</p> <p>- Termomodernizacja 50 budynków mieszkalnych obejmująca docieplenie ścian, dachu, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, modernizacja instalacji co i c. w. u.</p> <p>Wskaźniki produktu:</p> <p>Liczba budynków poddanych termomodernizacji – 50szt.</p>	Obszar rewitalizacji - Obszar Centrum (ulice w Obszarze Rewitalizacji)	TAK	3 500 000,00 Środki własne właścicieli/ Środki z budżetu gminy/środki z WFOŚiGW	2018-2022	W wyniku realizacji projektu zostanie osiągnięty potrójny efekt. Poprawi się jakość powietrza poprzez zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do powietrza. Zostanie podniesiony standard bytowy mieszkańców oraz poprawi się estetyka centrum miasta. Poprawa elewacji jako ważna część projektu podniesie atrakcyjność przestrzeni i wpłynie pozytywnie na postrzeganie obszaru. Przełoży się pośrednio na demografię centrum i powstrzymanie zjawiska gentryfikacji.

Tabela 83 - Wskaźniki realizacji kierunków priorytetowych programu

l.p.	Zadania Priorytetowe	Wskaźniki produktu			Wskaźniki rezultatu		
		Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa	Wartość docelowa
1	Wzrost dostępności oraz rozwój zasobów kulturowych poprzez rozbudowę i przebudowę zabytkowego kina „Świt” w Zwoleniu	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	0 szt.	1 szt.	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin	14.000 osób rocznie	25.000 osób rocznie
2	Przebudowa i modernizacja Centrum Zwolenia i nadanie mu nowych, społecznie użytecznych funkcji	Liczba obszarów objętych rewitalizacją	0 szt.	2,94 ha	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	0	2,94 ha
3	Rewitalizacja poprzez kulturę - poprawa jakości usług Domu Kultury w Zwoleniu poprzez remont budynku i zagospodarowanie terenu wokół niego	Liczba zakupionych produktów do realizacji kierunku	0 szt.	1 szt.	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin	20.000 osób rocznie	35.000 osób rocznie
		Powierzchnia wyremontowanych obiektów kultury	0 m ²	604,2m ² .	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin	20.000 osób rocznie	35.000 osób rocznie
4	Uwierz w siebie	Liczba kobiet bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej	0	50	Liczba kobiet bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	0	40
5	Dwie godziny dla rodziny	Liczba wprowadzonych zajęć	0 szt.	4	Liczba stałych uczestników	0	160

6	Fitness dla wszystkich	Liczba odbytych imprez fitness	0 szt.	3 szt./rok	Liczba uczestników	0	300/rok
7	Duże szachy oraz gry planszowe w parku miejskim jako forma spędzania wolnego czasu mieszkańców obszaru rewitalizacji.	Liczba zakupionych szachów i gier planszowych	0 szt.	42 szt.	Liczba uczestników/rok	0	1500/rok
8	Kino plenerowe	Liczba zakupionego sprzętu do projekcji plenerowej	0 kompletów	1 komplet	Liczba osób uczestniczących w projekcjach/rok	0	2000/rok
9	Inwestycja w zdrowie i kulturę	Liczba odbytych wydarzeń	0 szt.	10 szt.	Liczba osób uczestniczących w zajęciach	0	500
10	Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zamieszkujących obszar rewitalizacji	Liczba osób objętych wsparciem w zakresie radzenia sobie w sytuacji kryzysowej	0	80	Liczba osób biernych zawodowo/zagrożonych ubóstwem objętych wsparciem	0	40
11	Centrum wsparcia rodzin – Zwolnień dla rodziny	Liczba osób objętych wsparciem	0	100	Liczba uczestników wydarzeń w projekcie	0	100
12	Klub „Senior” w Zwoleniu	Liczba osób objętych wsparciem	0	200	Liczba uczestników wydarzeń w projekcie	0	200
13	Termomodernizacja budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji	Liczba budynków poddanych termomodernizacji	0 szt.	50 szt.	Liczba mieszkańców korzystających z lokali poprawionym standardzie mieszkaniowym	0	150

9. Pozostałe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową:

1. Zagospodarowanie terenów nad zalewem na cele rekreacyjno – sportowe w mieście Zwolen.
2. Asfaltowe ścieżki rowerowe.
3. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej – budowa infrastruktury technicznej.
4. Aplikacja miejska - przygotowanie odpowiedniej aplikacji oraz strategii jej funkcjonowania do ułatwienia przekazu informacji.
5. Remont budynków użyteczności publicznej – siedziby Starostwa Powiatowego w Zwoleniu.
6. Przebudowa ulicy Kardynała Wyszyńskiego i Ks. Packa w Zwoleniu.
7. Przebudowa ul. Krótkiej w Zwoleniu.
8. Przebudowa ulic Św. Jana i Św. Anny w Zwoleniu.
9. Wzrost zasobów dziedzictwa kulturowego poprzez adaptację zabytkowego budynku dydaktycznego na cele ekspozycji edukacyjnych i wystawowych w Zwoleniu.
10. Termomodernizacja budynku Domu Kultury w Zwoleniu.

Tabela 84- Lista pozostałych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
1.	Gmina Zwoleń	Zagospodarowanie terenów nad zalewem na cele rekreacyjno – sportowe w mieście Zwoleń	<p><i>Cel: 1.1.</i></p> <p>Poprawa oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców obszaru w tym dzieci, młodzieży i osób starszych.</p> <p><i>Rozwój terenów publicznych i miejsc rekreacji (szczególnie dla dzieci, młodzieży i seniorów).</i></p> <p>lub rekreacyjnych.</p> <p>Zwoleński zalew został wybudowany w 1977 roku, będąc zwłaszcza w wakacje głównym miejscem rekreacji w Zwoleniu. Modernizacja obejmowała kompleksową przebudowę zbiornika retencyjnego i jego rozbudowę w kierunku północno-zachodnim. Baza rekreacyjna do tej pory</p>	Zwoleń, ul. Doktora Perzyny i ul. Sportowa Poza obszarem rewitalizacji (uzasadnienie w kolumnie planowany efekt rewitalizacji)	NIE	1 100 000,00 zł Własne / Gminy/ RPO WM 2014-2020 – EFRR	2017-2023	Dzięki realizacji projektu przywrócona zostanie (w znacznie szerszym zakresie) funkcja sportowo-rekreacyjna zalewu. Duże zainteresowanie biznesowe terenem, wskazuje, iż zbudowana infrastruktura pozwoli na umiejscowienie działalności gospodarczych nad zalewem w Zwoleniu. Kierunek działań jest zgodny z oczekiwaniami mieszkańców i zapotrzebowaniem turystów na usługi sportowo-rekreacyjne (wypożyczalnia sprzętu wodnego), gastronomiczne oraz noclegowe. Teren Zalewu znajduje się poza obszarem rewitalizacji , z uwagi jednak na niedużą odległość będzie na niego bardzo silnie oddziaływał. Prężnie działający obiekt zalewu

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
			<p>jednak ona nie powstała.</p> <p>Zakres realizowanych zadań: Powierzchnia zagospodarowania 4 ha. Montaż pomostów pływających z propylenu - miejsc kąpieliskowych – pow. użytk. 522m2, - plaża dł. ok. 100mb, - przystań sprzętu wodnego, - oświetlenie (21szt lamp ledowych na słupach) – 732mb, - piesze ciągi komunikacyjne – 1520m2, - ławki parkowe – 16szt., stojaki na rowery – 6szt. i kosze na śmieci – 16szt., - kontener z sanitariatami w tym: WC, szatnia, prysznic (2,45m x 9,12m), - przyłącza wodociągowe (130mb) i kanalizacyjne (80mb).</p>					<p>wzmocni potencjał turystyczny centrum miasta (obszar rewitalizacji) i uzupełni jego ofertę kulturalno-rekreacyjną. Zwiększony ruch turystów podniesie obrotu podmiotów gospodarczych w centrum miasta, gdzie odwiedzający będą również spędzać czas. Podniesienie rangi turystycznej Zwolnienia pozytywnie wpłynie na obraz centrum miasta jako miejsca wartego zamieszkania, szczególnie dla rodzin z dziećmi, co zmniejszy problem gentryfikacji obszaru.</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
			Wskaźniki produktu: Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 4ha.					
2.	Grupa Rowerowa Zwoleń ul. Aleja Jana Pawła II 6; 26-700 Zwoleń	Asfaltowe ścieżki rowerowe	<p>Cel: 3.1.</p> <p>Atrakcyjna, dostosowana do potrzeb społeczno – gospodarczych przestrzeń publiczna i półpubliczna.</p> <p><i>Podniesienie walorów estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznej.</i></p> <p><i>Zakres realizowanych zadań:</i></p> <p>Asfalt szerokości 2 m, obrzeża dwustronne, podbudowa z kruszywa 20 cm, roboty ziemne, oznakowanie) 1km – ok.200.000 zł x 9 km=1.800.000 zł</p> <p><i>Wskaźniki produktu:</i> 9 km ścieżki rowerowej</p>	Obszar rewitalizacji (częściowo) - Obszar gminy i miasta Zwoleń. Trasa Zwoleń – Sycyna-Jasieniec	TAK (częściowo)	Własne Gminy	2017-2023	Rozbudowa systemu tras rowerowych o 9 km ścieżek rowerowych wpłynie na komunikację wewnątrz miejską i połączy centrum (obszar rewitalizacji z innymi dzielnicami. Obszar rewitalizacji który stanie się sercem Zwolenia, gdzie będą gromadzić się różnego rodzaju aktywności mieszkańców, będzie wspierał efekt rewitalizacji tj. podniesienie jego atrakcyjności. Projekt jest projektem wspierającym dla projektu p.n. „Przebudowa i modernizacja Centrum Zwolenia i nadanie nowych, społecznie użytecznych funkcji”

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
3.	Grupa Rowerowa Zwoleń ul. Aleja Jana Pawła II 6; 26-700 Zwoleń	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej – budowa infrastruktury technicznej	<p>Cel: 3.1.</p> <p>Atrakcyjna, dostosowana do potrzeb społeczno – gospodarczych przestrzeń publiczna i półpubliczna.</p> <p><i>Podniesienie walorów estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznej.</i></p> <p>Zakres realizowanych zadań:</p> <p>Zakup i montaż obiektów małej architektury</p> <p>Wskaźniki produktu:</p> <p>30 obiektów małej architektury</p>	Obszar rewitalizacji - Obszar miasta Zwoleń. Ulica Wojska Polskiego, Perzyny, Kilińskiego, Mickiewicza, Targowa	TAK	300.000 zł Własne Gminy	2017-2023	Efekt: Poprawa jakości przestrzeni publicznej. Zakup i montaż 30 obiektów małej architektury Projekt będzie wspierał efekt rewitalizacji tj. podniesienie jego atrakcyjności. Projekt jest projektem wspierającym dla projektu p.n. „Przebudowa i modernizacja Centrum Zwolenia i nadanie nowych, społecznie użytecznych funkcji”
4.	Dom Kultury w Zwoleniu, Aleja Jana Pawła II 6, 26 -700 Zwoleń	Aplikacja miejska - przygotowanie odpowiedniej aplikacji oraz strategii jej funkcjonowania do ułatwienia przekazu informacji	<p>Cel: 1.1.</p> <p>Poprawa oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców obszaru w tym dzieci, młodzieży i osób starszych.</p> <p><i>Poprawa dostępu do różnych form kultury i</i></p>	Obszar rewitalizacji - Dom Kultury w Zwoleniu, Aleja Jana Pawła II 6, 26 -700 Zwoleń	TAK	50.000 zł Własne Gminy/ RPO WM 2014-2020 -EFS	2017-2023	W wyniku realizacji projektu zostanie wzmocniony efekt projektu głównego p.n. „Rewitalizacja poprzez kulturę - poprawa jakości usług Domu Kultury w Zwoleniu poprzez remont budynku i zagospodarowanie terenu

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
			<p><i>rozrywki.</i></p> <p><i>Zakres realizowanych zadań:</i></p> <p>Przygotowanie strategii funkcjonowania aplikacji do przekazu informacji dotyczących życia kulturalnego i społecznego miasta.</p> <p><i>Wskaźniki produktu:</i></p> <p>1 obiekt wraz z zagospodarowaniem terenu go otaczającego.</p>					wokół niego”. Nowe usługi wprowadzone do oferty domu Kultury zostaną rozpropagowane dzięki aplikacji mobilnej. Wzmocni to efekt atrakcyjności obszaru, projekt adresowany do młodszych mieszkańców, którzy będą się osiedlać na terenie centrum Zwolenia.
5.	Powiat Zwoleński ul. Władysława Jagiełły 4, 26-700 Zwoleń	Remont budynków użyteczności publicznej – siedziby Starostwa Powiatowego w Zwoleniu	<p>Cel 3.1.</p> <p>Atrakcyjna, dostosowana do potrzeb społeczno – gospodarczych przestrzeń publiczna i półpubliczna.</p> <p>Podniesienie walorów estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznej.</p> <p>Zakres realizowanych zadań:</p>	Obszar rewitalizacji - Obiekt 1 - ul. Władysława Jagiełły 4, 26-700 Zwolen Obiekt 2 - ul. Doktora Perzyny 86, 26-700 Zwolen	TAK	1.000.000,00 zł Własne Inwestora/RPO WM 2014-2020 -EFRR	2017-2020	Projekt podnosi atrakcyjność obszaru, jest obiektem który kumuluje duży ruch mieszkańców. Jest projektem uzupełniającym dla projektu głównego „Termomodernizacja budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji”. Poprawia estetykę przestrzeni publicznej i podnosi atrakcyjność obszaru. Łącznie z innymi działaniami ma na celu skłonić mieszkańców do

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
			<p>Remont budynków, w których siedzibę ma Starostwo Powiatowe w Zwoleniu obejmujący min. odnowienie fasady budynku przy ul, Władysława Jagiełły 4, wykonanie elewacji na budynku przy ul. Dok. Perzyny 86, wymiana źródła ogrzewania.</p> <p>Wskaźniki produktu: Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanym obszarze – 2 szt.</p>					zamieszkiwania na tym terenie.
6.	Gmina Zwolen	Przebudowa ulicy Kardynała Wyszyńskiego i Ks. Packa w Zwoleniu.	<p>Cel: Poprawa infrastruktury komunikacyjnej na obszarze rewitalizacji.</p> <p>Zakres: Przebudowa w zakresie jezdni, chodników urządzeń ruchu drogowego.</p>	Obszar rewitalizacji- Ul. Kard. Wyszyńskiego i ul. Ks. Packa	TAK	2 286 412,00/ Własne gminy	2017	Poprawa warunków komunikacyjnych w obszarze rewitalizacji. Projekt wpłynie na komunikację wewnątrz miejską i poprawi komunikację w centrum (obszar rewitalizacji. Obszar rewitalizacji który stanie się sercem Zwolenia, gdzie będą gromadzić się różnego rodzaju

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
								aktywności mieszkańców, będzie wspierał efekt rewitalizacji tj. podniesienie jego atrakcyjności. Projekt jest projektem wspierającym dla projektu p.n. „Przebudowa i modernizacja Centrum Zwolenia i nadanie nowych, społecznie użytecznych funkcji” Projekt wzmocni również funkcje handlowo-usługowe obszaru rewitalizacji.
7.	Gmina Zwolen	Przebudowa ul. Krótkiej w Zwoleniu.	<p>Cel: Poprawa infrastruktury komunikacyjnej na obszarze rewitalizacji.</p> <p>Zakres:</p> <p>Opracowanie dokumentacji projektowej przebudowy drogi w zakresie jezdni, chodników urządzeń ruchu drogowego.</p>	Obszar rewitalizacji - Ul. Krótka w Zwoleniu	TAK	30 000,00 zł/własne gminy	2017	Poprawa warunków komunikacyjnych w obszarze rewitalizacji. Projekt wpłynie na komunikację wewnątrz miejską i poprawi komunikację w centrum (obszar rewitalizacji. Obszar rewitalizacji który stanie się sercem Zwolenia, gdzie będą gromadzić się różnego rodzaju aktywności mieszkańców, będzie wspierał efekt rewitalizacji tj. podniesienie jego atrakcyjności. Projekt jest projektem wspierającym dla projektu p.n. „Przebudowa

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
								i modernizacja Centrum Zwolenia i nadanie nowych, społecznie użytecznych funkcji” Projekt wzmocni również funkcje handlowo-usługowe obszaru rewitalizacji.
8.	Gmina Zwolen	Przebudowa ulic Św. Jana i Św. Anny w Zwoleniu.	<p>Cel: Poprawa infrastruktury komunikacyjnej na obszarze rewitalizacji.</p> <p>Zakres:</p> <p>Opracowanie dokumentacji projektowej przebudowy drogi w zakresie jezdni, chodników urządzeń ruchu drogowego.</p>	Obszar rewitalizacji - Ul. Św. Anny i ul. Św. Jana w Zwoleniu	TAK	50 000,00 zł/własne gminy	2017	Poprawa warunków komunikacyjnych w obszarze rewitalizacji. Projekt wpłynie na komunikację wewnątrz miejską i poprawi komunikację w centrum (obszar rewitalizacji. Obszar rewitalizacji który stanie się sercem Zwolenia, gdzie będą gromadzić się różnego rodzaju aktywności mieszkańców, będzie wspierał efekt rewitalizacji tj. podniesienie jego atrakcyjności. Projekt jest projektem wspierającym dla projektu p.n. „Przebudowa i modernizacja Centrum Zwolenia i nadanie nowych, społecznie użytecznych funkcji” Projekt wzmocni

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
								również funkcje handlowo-usługowe obszaru rewitalizacji.
9.	Gmina Zwolen	Wzrost zasobów dziedzictwa kulturowego poprzez adaptację zabytkowego budynku dydaktycznego na cele ekspozycji edukacyjnych i wystawowych w Zwoleniu	<p><i>Cel:</i> Rewitalizacja przestrzeni publicznej w trosce o jakość życia mieszkańców i rozwój turystyki. Rewitalizacja obiektów infrastrukturalnych i budynków w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji społecznych, kulturalnych, gospodarczych, edukacyjnych lub rekreacyjnych.</p> <p><i>Zakres realizowanych zadań:</i> Zakres projektu obejmuje następujące roboty budowlane: - remont z malowaniem elewacji budynku, - wykonanie platformy przyschodowej dla niepełnosprawnych, - wykonanie instalacji wod.-kan., - wykonanie instalacji c.o.</p>	Zwolen, ul. Wojska Polskiego Poza obszarem rewitalizacji (uzasadnienie w kolumnie planowany efekt rewitalizacji)	NIE	1.100.000,00 zł Własne Gminy/RPO WM 2014-2020 -EFRR	2017-2023	Projekt ma na celu poprawę dostępu do zasobów kultury - bazy ekspozycji muzealniczej, wzmocnienie funkcji edukacji o dziedzictwie kulturowym regionu i zwiększenie poziomu uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym. W ramach projektu, budynek dydaktyczny będzie w całości zaadaptowany na potrzeby wystawowe (muzealne) w którym będą prezentowane eksponaty związane z historią szkoły i miasta, m.in. dla upamiętnienia bohaterów z II-gie wojny Światowej Projekt ze względu na podobną funkcję wzmacnia efekt projektu p.n. „Wzrost dostępności oraz rozwój zasobów kulturowych poprzez rozbudowę i przebudowę zabytkowego kina „Świt” w Zwoleniu.”

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
			<ul style="list-style-type: none"> - wykonanie instalacje elektrycznej, - wykonanie instalacji wentylacji i klimatyzacji, - wykonanie nowych instalacji niskoprądowych jak: teletechniczne, informatyczne, ppoż itp., - przebudowę elementów konstrukcyjnych i niekonstrukcyjnych budynku (np. ścian) zgodnie z nowymi potrzebami i funkcją budynku, - wykonanie nowych tynków, okładzin i malowania ścian i sufitów we wszystkich pomieszczeniach, - częściowa wymiana stolarki, - niezbędne wyposażenie sal ekspozycyjnych oraz zaplecza technicznego. <p><i>Wskaźniki produktu:</i> Liczba instytucji kultury objętych wsparciem – 1 szt.</p>					
10.	Gmina	Termomodernizacja	Cel 1.4.	Obszar	TAK	500 000,00	2017-	Termomodernizacja budynku

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cele, zakres realizowanych zadań, wskaźniki produktu	Lokalizacja	W obszarze rewitalizacji TAK/NIE	Planowane nakłady (zł) / Źródła dofinansowania	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji,
	Zwoleń	budynku Domu Kultury w Zwoleniu	<p>Poprawa oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców obszaru w tym dzieci, młodzieży i osób starszych.</p> <p>Remont/przebudowa obiektów pełniących funkcje zaplecza kulturalnego lub turystycznego.</p> <p>Zakres realizowanych zadań:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymiana stolarki okiennej, uzupełnienie tynków wewnętrznych. - docieplenie ścian fundamentów. - instalacja odgromowa. - docieplenie ścian nadziemia. - remont i docieplenie dachu. - montaż instalacji fotowoltaicznych. <p>Wskaźniki produktu:</p> <p>Liczba instytucji kultury objętych wsparciem – 1 szt.</p>	rewitalizacji - Dom Kultury w Zwoleniu Aleja Jana Pawła II 6, 26-700 Zwoleń		Środki własne/środki WFOŚiGW	2018	domu kultury poprawi funkcjonowanie obiektu, który stanie się obiektem mniej energochłonnym, bardziej estetycznym, przystosowanym do aktualnych potrzeb i wymagań. Projekt uzupełnia swoim zakresem projekt z listy projektów podstawowych p.n. „Rewitalizacja poprzez kulturę - poprawa jakości usług Domu Kultury w Zwoleniu poprzez remont budynku i zagospodarowanie terenu wokół niego.”

10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności

Program rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych, które mogą być współfinansowane ze środków EFRR, EFS, FS oraz innych publicznych lub prywatnych) tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego lub przestrzenno-funkcjonalnego, lub technicznego, lub środowiskowego związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem.

Program rewitalizacji złożony z wielu różnorodnych projektów jest konstrukcją warunkującą osiągnięcie kompleksowości interwencji. Oczekuje się wzajemnego powiązania oraz synergii projektów rewitalizacyjnych. Nie oznacza to w każdym przypadku obowiązku jednoczesnej realizacji projektów, lecz synchronizację efektów ich oddziaływania na sytuację kryzysową. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 wskazują na następujące rodzaje komplementarności pomiędzy poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji:

- komplementarność przestrzenna,
- komplementarność problemowa,
- komplementarność proceduralno-instytucjonalna,
- komplementarność międzyokresowa,
- komplementarność źródeł finansowania.

Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy projektami, przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi zarówno realizowanych na obszarze rewitalizacji, jak i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji. Zapewnienie komplementarności przestrzennej projektów, przedsięwzięć rewitalizacyjnych ma służyć temu, by program rewitalizacji efektywnie oddziaływał na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii. Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej interwencji jest także to, by prowadzone działania nie skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary lub nie prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Komplementarność przestrzenna skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia (np. przeznaczanie nowych terenów pod zabudowę) dla skuteczności programu rewitalizacji.

Na etapie wyznaczania obszaru rewitalizacji postanowiono ukierunkować działania rewitalizacyjne tylko na obszar, charakteryzujący się największym natężeniem negatywnych zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej i jednocześnie odgrywającą kluczową rolę dla rozwoju miasta. Realizacja działań na jednym obszarze umożliwi maksymalną koncentrację przestrzenną rewitalizacji. Została ona również wzięta pod uwagę na etapie oceny zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, bowiem priorytetowo potraktowano przedsięwzięcia uzupełniające się wzajemnie, które skierowane są na osiągnięcie takiego samego celu i realizowane są w niewielkiej odległości od siebie lub w tym samym miejscu.

Jednym z głównych projektów, który jest zaplanowany w samym centrum obszaru rewitalizacji jest projekt p.n. „Przebudowa i modernizacja Centrum Zwolenia i nadanie mu nowych, społecznie

użytecznych funkcji”. W tej przestrzeni tj. na Placu Miejskim będą realizowane inne projekty główne jak np. fitness dla wszystkich, duże szachy oraz gry planszowe w parku miejskim jako forma spędzania wolnego czasu mieszkańców obszaru rewitalizacji czy kino plenerowe. Przestrzeń centrum zostanie odnowiona również dzięki innym projektom w tym projektem uzupełniającym (przebudowa dróg, budowa ścieżek asfaltowych). Kolejna wiązka projektów realizowana jest w niedużej odległości od Placu miejskiego tj. w Domu Kultury w Zwoleniu. Wiodącym projektem jest Rewitalizacja poprzez kulturę - poprawa jakości usług Domu Kultury w Zwoleniu poprzez remont budynku i zagospodarowanie terenu wokół niego. W obiekcie tym realizowanych będzie szereg projektów domu kultury (dwie godziny dla rodziny, kino plenerowe, duże szachy miejskie, fitness dla wszystkich) oraz projekty Zwoleńskiego Uniwersytetu III wieku (inwestycja w zdrowie i kulturę, klub „Senior w Zwoleniu”). Również przedsięwzięcia uzupełniające będą realizowane w tym samym miejscu co projekty główne. Termomodernizacja budynku domu Kultury dotyczy tego samego budynku gdzie realizowanych będzie sześć projektów podstawowych. W tym zakresie należy zwrócić również uwagę na skoncentrowanie większości działań na obszarze centrum miasta Zwolenia, innym obszarem skoncentrowania działań rewitalizacyjnych jest rozbudowa i przebudowa zabytkowego kina „Świt”, gdzie planuje się realizację przedsięwzięć na sali widowiskowej, w siedzibie Młodzieżowej Orkiestry Dętej Miasta Zwolenia oraz w salach do zajęć warsztatowych zespołów tanecznych. Nastąpi dzięki temu poprawa warunków i bezpieczeństwa funkcjonowania obiektu, poszerzy się zakres wykorzystania obiektu, poprzez organizację koncertów artystów estradowych, sympozjów, wykładów. Projekty realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej jak np. „Uwierz w siebie”, „Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zamieszkujących obszar rewitalizacji” czy Centrum wsparcia rodzin – Zwoleń dla rodziny w założeniu ma przeciwdziałać zagrożeniu wykluczeniu społecznemu osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, zatem każda z tych osób poruszając się po rynku pracy będzie miała sposobność do skorzystania z oferty miasta po zmianach rewitalizacyjnych. Dzięki realizacji projektu dotyczącego zagospodarowania terenu nad zalewem, który zlokalizowany jest poza obszarem rewitalizacji, przywrócona zostanie funkcja turystyczna obszaru rewitalizacji. Centrum Zwolenia jako obszar bogaty w obiekty zabytkowe i kulturalne stanie się miejscem chętnie odwiedzanym nie tylko ze względu na osobę Jana Kochanowskiego. Będzie żywym ośrodkiem kulturalno – turystycznym. Aby ten potencjał jeszcze wzbogacić zostanie wykorzystany położony niedaleko zalew. Poprzez nadanie mu nowych funkcji sportowo rekreacyjnych wzbogacona zostanie oferta turystyczna centrum Zwolenia.

Wśród usług wprowadzonych na tym obszarze znajdują się: usługi sportowo-rekreacyjne m.in. wypożyczalnia sprzętu wodnego, usługi gastronomiczne oraz noclegowe, Duże zainteresowanie biznesowe terenem, wskazuje, iż zbudowana infrastruktura pozwoli na umiejscowienie działalności gospodarczych nad zalewem w Zwoleniu. Skorzystają z tego mieszkańcy obszaru rewitalizacji, którzy jako właściciele małych działalności oferować będą swoje usługi odwiedzającym ich miasto. Działania rewitalizacyjne skupiać się będą na obszarze, który pełni istotne funkcje usługowe oraz reprezentacyjne w skali miasta i gminy. Głównym ich celem będzie wprowadzenie zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej terenów, które wykorzystując istniejące uwarunkowania, uczynią muzeum i zalew nierozłącznym, pierwszoplanowym elementem kompozycji przestrzennej miasta, wpływającym na procesy rozwojowe tak, aby miasto było kreatorem zdarzeń dokonujących się w sąsiedztwie zalewu i muzeum, a nie wyłącznie ich rejestratorem. Ponadto celem tych zamierzeń jest przywrócenie tożsamości miejsca i miasta oraz swoistej elegancji, a także zmiana postawy społeczeństwa i władz do tego dziedzictwa.

Działania realizowane na obszarze rewitalizacji będą komplementarne do działań podnoszących jakość i funkcjonalność przestrzenną miasta i gminy, co wynika z założeń Strategii Rozwoju Lokalnego Miasta Zwolen.

Wszystkie projekty podstawowe oraz większość przedsięwzięć pozostałych została zaplanowana na obszarze rewitalizacji, szeroka wiązka projektów zostanie skierowana na stosunkowo nieduży obszar, co zapewni skuteczność interwencji. Projekty są ze sobą wzajemnie powiązane np. odnowieniu przestrzeni publicznych towarzyszą prace remontowe dot. dróg, na odnowionych terenach (park miejski) zaplanowano szereg wydarzeń i aktywności dla mieszkańców.

Powyższe wskazuje, że zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne są ze sobą ściśle powiązane pod względem przestrzennym.

Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcyjnym, technicznym, środowiskowym).

Zapewnienie komplementarności problemowej ma przeciwdziałać fragmentacji działań (np. tzw. „rewitalizacji technicznej”, „rewitalizacji społecznej” – określeń błędnie stosowanych, ponieważ rewitalizacja jest zawsze kompleksowa) koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru. Skuteczna komplementarność problemowa oznacza konieczność powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań administracji.

Wszystkie projekty zostały dobrane pod kątem rozwiązania problemów i realizacji postawionych celów. Projekt dot. modernizacji parku miejskiego, projekt dot. domu kultury, projekt, kino plenerowe, i inne projekty miękkie mają na celu zwiększenie atrakcyjności tego obszaru i zniwelowanie problemu depopulacji i starzenia się społeczeństwa. W atrakcyjnej przestrzeni i przy ciekawej ofercie spędzania wolnego czasu chętniej będą osiedlać się nowi mieszkańcy, co spowoduje odwrócenie niekorzystnych trendów demograficznych. Zwiększenie atrakcyjności obszaru rewitalizacji jest procesem złożonym i wieloaspektowym. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez poprawę przestrzeni Centrum, tak aby stała się terenem przyjaznym rodzinom, gdzie kumulowałyby się różne wydarzenia o charakterze kulturalnym i społecznym. Atrakcyjna przestrzeń która powstanie m.in. dzięki realizacji projektów Przebudowa Centrum Zwolenia, w tym Parku Miejskiego, Termomodernizacji budynków mieszkalnych i publicznych, poprawionej komunikacji. W tak odmienionej przestrzeni mieszkańcy będą lepiej funkcjonować, otrzymają również wsparcie w postaci projektów miękkich, pomoże to w wyprowadzeniu ich z problemu bezrobocia, wzmocni ich przedsiębiorczość i zapewni utrzymanie funkcji handlowo-usługowej Centrum. Działania te zostaną uzupełnione licznymi projektami z zakresu kultury, będzie to atrakcyjna oferta spędzania wolnego czasu dla mieszkańców rewitalizacji a także zachęci do odwiedzin Centrum innych mieszkańców. Działania te wytworzą efekt bardzo atrakcyjnej przestrzeni miejskiej a aktywnymi mieszkańcami. Zdiagnozowane problemy, które są najtrudniejsze do eliminacji tj. depopulacja i starzenie się społeczeństwa zostaną zahamowane dzięki właśnie zwiększeniu atrakcyjności obszaru. Atrakcyjna i dynamicznie funkcjonująca przestrzeń centrum zachęci do osiedlania się nowych mieszkańców w tym rodziny z dziećmi.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur.

W tym celu niezbędne jest osadzenie systemu zarządzania programem rewitalizacji w przyjętym przez gminę systemie zarządzania w ogóle.

Program rewitalizacji realizowany jest przez gminę, ale charakteryzuje się również włączeniem w proces tworzenia i realizacji różnych interesariuszy, w tym mieszkańców. Gmina pełnić będzie rolę lidera inicjującego współpracę interesariuszy oraz odpowiedzialna będzie za zorganizowanie procesu uspołecznienia, jak też monitoringu i ewaluacji. Poza projektami realizowanymi przez Gminę Zwoleń, która jest podmiotem wiodącym w realizacji projektów swoje projekty realizują również inne podmioty jak np. Uniwersytet III wieku, Starostwo Powiatowe, MGOPS, Dom Kultury czy wręcz sami mieszkańcy. Oczekuje się, że projekty te zainicjują jeszcze innych aktorów tego procesu jak chociażby przedsiębiorców czy właścicieli nieruchomości w obszarze rewitalizacji. Realizacja projektów gminnych wywoła efekt domina tj. pobudzi realizację przedsięwzięć prywatnych. Mieszkańcy obserwując zmieniającą się przestrzeń chętnie włączą się w proces rewitalizacji poprzez realizację swoich nowych przedsięwzięć.

Komplementarność międzyokresowa oznacza ciągłość prowadzonych działań, zadania ujęte w programie rewitalizacji są kolejnym krokiem wspierającym wychodzenie ze stanów kryzysowych obszarów zdegradowanych w gminie Zwoleń, mając na uwadze to, że rewitalizacja jest procesem wieloletnim. Nawiązują do działań rewitalizacyjnych podejmowanych w poprzednim okresie.

W oparciu o dokonaną analizę możliwe było uzupełnianie przedsięwzięć już zrealizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013 (np. o charakterze infrastrukturalnym) projektami komplementarnymi (np. o charakterze społecznym), realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020.

Zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności 2007-2013) ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie. Zmiany wprowadzane w programach rewitalizacji odpowiadają na te potrzeby zmian, które wynikają głównie z ich ewaluacji, opartej na systematycznym monitoringu.

Tabela 85 - Komplementarność międzyokresowa

<i>Tytuł projektu</i>	Projekty komplementarne zrealizowane w perspektywie finansowej
2016 - 2023	2007-2015
Wzrost dostępności oraz rozwój zasobów kulturowych poprzez rozbudowę i przebudowę zabytkowego kina „Świt” w Zwoleniu	Przebudowa obiektu Muzeum Regionalnego z dobudową części ratusza
Przebudowa i modernizacja Centrum Zwolenia i nadanie nowych, społecznie użytecznych funkcji	Modernizacja i rozbudowa budynku Publicznego Gimnazjum
Zagospodarowanie terenów nad zalewem na cele rekreacyjno – sportowe w mieście Zwoleń	Rewitalizacja Środowiska społeczno-przyrodniczego
Przebudowa obiektów kubaturowych na cele budownictwa socjalnego	Remont i rozbudowa Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej
Remont budynków użyteczności publicznej – siedziby Starostwa Powiatowego w Zwoleniu	Zagospodarowanie przestrzeni użytkowej na Os. „Bogusza”
Wzrost zasobów dziedzictwa kulturowego poprzez adaptację zabytkowego budynku dydaktycznego na cele ekspozycji edukacyjnych i wystawowych	Poprawa stanu technicznego i funkcjonalnego bloków mieszkalnych przy ul. Bogusza

w Zwoleniu	
Rewitalizacja poprzez kulturę - poprawa jakości usług Domu Kultury w Zwoleniu poprzez remont budynku i zagospodarowanie terenu wokół niego	Odbudowa i remont zniszczonych kortów tenisowych
Uwierz w siebie	Projekt „Uwierz w swoje możliwości” Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwoleniu od VII. 2008 do XII.2015 roku realizował projekt „Uwierz w swoje możliwości” współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Priorytet VII. Promocja integracji społecznej. Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej. Celem projektu było przeciwdziałanie zagrożeniu wykluczeniem społecznym osób, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Uczestnicy projektu aktywizowani byli w oparciu o kontrakt socjalny wobec, których zastosowano instrumenty aktywnej integracji: społecznej i zawodowej. Uzyskując kompleksowe wsparcie w ramach projektu, osoby podwyższyły swoje kwalifikacje zawodowe oraz umiejętności społeczne.
Asfaltowe ścieżki rowerowe	Przebudowa stadionu
Zagospodarowanie przestrzeni publicznej – budowa infrastruktury technicznej	Modernizacja parkingu oraz remont i przebudowa placu zabaw ul. Puławska
Aplikacja miejska - przygotowanie odpowiedniej aplikacji oraz strategii jej funkcjonowania do ułatwienia przekazu informacji	Modernizacja budynków mieszkalnych ul Puławska nr 80,82,84
Inwestycja w zdrowie i kulturę	Odnowienie Starej Łąźni

Komplementarność źródeł finansowania, realizacja programu rewitalizacji w gminie Zwolenie zakłada wykorzystanie szeregu dostępnych funduszy zewnętrznych. Uzupełnieniem środków zewnętrznych będą fundusze własne, w tym publiczne oraz prywatne. W kontekście polityki spójności 2014-2020, oznacza, że projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wynikające z programu rewitalizacji opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów rewitalizacji.

Koordynacja środków programów operacyjnych ze środkami polityk i instrumentów krajowych jest konieczna dla realizacji zasady dodatkowości środków UE. Komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania,

przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądaných zmian. Przykładem takiego połączenia jest projekt dot. termomodernizacji budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji. Inwestorem będą tu właściciele nieruchomości tj. mieszkańcy obszaru, środki publiczne zostaną przekazane w formie dotacji przez Gminę Zwoleń a środki te będą pochodziły z pożyczki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska.

Do głównych źródeł finansowania projektów rewitalizacyjnych należą przede wszystkim:

- środki własne podmiotów realizujących inwestycje,
- bezzwrotne dotacje z funduszy europejskich,
- dotacje celowe z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- dotacje i pożyczki z Funduszu Ochrony Środowiska,
- kredyty i pożyczki komercyjne.

Finansowanie działań w ramach Narodowego Planu Rewitalizacji będzie pochodzić z następujących źródeł, dedykowanych w całości lub częściowo celom rewitalizacji:

a) Publicznych wspólnotowych (Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych: EFRR, EFS i Funduszu Spójności, w ramach programów regionalnych i krajowych, w tym także sukcesywne zasilanie środkami pochodzącymi ze spłaty pożyczek udzielonych w ramach instrumentu Jessica);

b) Publicznych krajowych – istniejących instrumentów i źródeł (poprzez terytorialne profilowanie - ukierunkowywanie na obszary zdegradowane istniejących instrumentów różnych polityk dotyczących m.in. wykluczenia społecznego, edukacji, infrastruktury, środowiska, kultury, zabytków, mieszkalnictwa itd.) oraz sukcesywnie tworzonych nowych (w tym obejmujących instrumenty inżynierii finansowej). Wolumen środków i identyfikacja źródeł określane będą w ramach prac i uzgodnień międzyresortowych indywidualnie dla poszczególnych instrumentów;

c) Prywatnych, m.in. poprzez tworzenie zachęt do inwestowania na obszarach zdegradowanych oraz poprzez upowszechnianie formuły PPP.

Finansowanie ze środków UE – Wytyczne w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych. Perspektywa finansowa 2014-2020.

Umowa Partnerstwa, przyjęta przez Komisję Europejską 23 maja 2014 r. zidentyfikowała gminy oraz miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji jako jedno z pięciu obszarów strategicznej interwencji wymagające kompleksowych, zintegrowanych działań społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Tym samym, fundusze unijne (zwłaszcza EFS i EFRR) będą stanowiły jedno z podstawowych źródeł finansowania działań rewitalizacyjnych w kwocie niemniejszej niż 25 mld zł. Środki te przewidziane są głównie w ramach regionalnych programów operacyjnych, a dodatkowo także w ramach programów krajowych: Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Programu Operacyjnego Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Programu Operacyjnego Polska Wschodnia, Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, Program Operacyjny Polska Cyfrowa.

Oznacza to, że budowa i realizacji programu rewitalizacji jest zabiegiem złożonym. Wymaga bowiem przeprowadzenia wielu działań o charakterze diagnostycznym, konsultacyjnym, negocjacyjnym, planistycznym, prawnym, wdrożeniowym i monitoringowym – korygowania projektów i działań w trakcie ich realizacji oraz kompleksowej oceny po zakończeniu. Skuteczne, terminowe i efektywne wdrażanie programu rewitalizacji wymaga utworzenia lub wyznaczenia przez podmiot rewitalizacji organu, któremu czynność ta zostanie powierzona.

11. Indykatywne ramy finansowe

Zabezpieczenie finansowe działań związanych z realizacją Programu Rewitalizacji stanowią przede wszystkim środki budżetowe miasta. Jednakże środki własne miasta wspomagane będą środkami zewnętrznymi pochodzącymi m. in. ze środków Unii Europejskiej. Podstawowe źródła pozabudżetowe wykorzystywane do realizacji strategii obejmują:

- środki Unii Europejskiej – m. in. fundusze strukturalne i inwestycyjne: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Instrument Łączący Europę, Europejski Fundusz na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów, jak i jako niezależne źródło finansowania,
- środki budżetów samorządów – wojewódzkich, powiatowych – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- środki prywatne – np. środki właścicieli nieruchomości,
- kredyty, pożyczki, obligacje komunalne i inne narzędzia i instrumenty finansowe kierowane do JST.

Tabela86 - Indykatywne ramy finansowe głównych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

I.p.	Nazwa przedsięwzięcia	Podmiot realizujący	Termin realizacji	Szacowana wartość	Źródła finansowania
1	Wzrost dostępności oraz rozwój zasobów kulturowych poprzez rozbudowę i przebudowę zabytkowego kina „Świt” w Zwoleniu	Gmina Zwoleń	2018-2023	7 100 000,00 zł	UE – RPO WM, środki własne wnioskodawcy
2	Przebudowa i modernizacja Centrum Zwolenia i nadanie mu nowych, społecznie użytecznych funkcji	Dom Kultury w Zwoleniu	2017-2023	700 000,00 zł	UE – RPO WM, środki własne wnioskodawcy
3	Rewitalizacja poprzez kulturę - poprawa jakości usług Domu Kultury w Zwoleniu	Dom Kultury w Zwoleniu	2017-2023	110 000,00 zł	UE – RPO WM, środki własne wnioskodawcy
4	Fitness dla wszystkich – cykl (3 spotkania w roku – wiosna, lato, jesień) ćwiczeń w plenerze z gwiazdami fitness	Dom Kultury w Zwoleniu	2017-2023	30 000,00 zł/rok	środki własne wnioskodawcy
5	Uwierz w siebie	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwoleniu	2017-2023	150 000 zł	UE – RPO WM, środki własne wnioskodawcy
6	Dwie godziny dla rodziny	Dom Kultury w Zwoleniu	2017-2023	35 000,00 zł/rok	Środki własne wnioskodawcy
7	Duże szachy oraz gry planszowe w parku miejskim jako forma spędzania wolnego czasu mieszkańców obszaru rewitalizacji.	Dom Kultury w Zwoleniu	2018	40 000,00 zł	Środki własne wnioskodawcy
8	Inwestycja w zdrowie i kulturę	Zwoleński Uniwersytet Trzeciego Wieku	2018-2020	60 000,00 zł	Środki własne gminy
9	Kino plenerowe	Dom Kultury w Zwoleniu	2018-2020	30 000,00 zł/rok	Środki własne wnioskodawcy
10	Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zamieszkujących obszar rewitalizacji	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwoleniu	2018-2020	250 000,00 zł	125 000,00 -Środki własne gminy 125 000,00 – środki Powiatowego Urzędu Pracy

11	Centrum wsparcia rodzin – Zwolen dla rodziny	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwoleniu	2018-2020	762 500,00 zł	600 000,00 EFS-RPO WM 162 500,00 – środki własne
12	Klub "Senior w Zwoleniu"	Zwoleński Uniwersytet Trzeciego Wieku	2018-2020	45 000,00 zł	Środki własne gminy
13	Termomodernizacja budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji	Właściciele nieruchomości	2018-2022	3 500 000,00 zł	1750 000,00 -Środki własne właścicieli 1 750 000,00 - Środki z budżetu gminy(pożyczka z WFOŚiGW)

12. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych w proces rewitalizacji

Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji podkreśla znaczenie zasady partnerstwa i partycypacji w procesie tworzenia i realizacji/wdrażania programu rewitalizacji.

Program rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd miejski i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji. Przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji polegają w szczególności na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
- zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy. Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu.

13. Procedura uspołecznienia na etapie przygotowania programu rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Zwoleń opracowany był metodą partycypacji społecznej przy dużym zaangażowaniu mieszkańców miasta Zwoleń w tym radnych, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz działaczy kultury i liderów opinii publicznej.

Prace nad sporządzeniem Lokalnego Programu Rewitalizacji rozpoczęły się od analizy zjawisk kryzysowych we wszystkich badanych sferach, dokonanej na podstawie danych statystycznych, oraz po przeprowadzeniu badań ilościowych i jakościowych. Po zidentyfikowaniu zdegradowanych części miasta, wyznaczone zostały obszary do rewitalizacji, na których skoncentrowały się działania wyprowadzające je ze stanu kryzysowego.

Równoległe do procesu diagnozowania problemów miasta rozpoczął się proces konsultacji społecznych z mieszkańcami dotyczący ich potrzeb i przyszłych projektów rewitalizacyjnych.

Dnia 4 oraz 5 sierpnia 2016 roku o godzinie 17.00 w Domu Kultury przy Al. Jana Pawła II 6 odbyły się spotkania informacyjne dotyczące rewitalizacji gminy Zwoleń. Celem spotkań było przybliżenie mieszkańcom gminy tematu Rewitalizacji, a także poznanie opinii mieszkańców na temat zagadnień związanych z rewitalizacją zdegradowanych obszarów.

W dniu 11 sierpnia 2016 roku w Domu Kultury w Zwoleniu odbyło się trzecie z zaplanowanych spotkań informacyjnych na temat rewitalizacji. Wydarzenie miało na celu przybliżenie mieszkańcom idei rewitalizacji oraz podjęcie dyskusji na temat potrzeb mieszkańców. Trzecie ze spotkań było skierowane w szczególności do przedsiębiorców, którzy pełnią istotną rolę w rozwoju gospodarczym miasta. Wszystkie spotkania cieszyły się dużym zainteresowaniem mieszkańców Zwolenia i przyniosły wiele ciekawych uwag i wniosków, które posłużą przy tworzeniu Programu Rewitalizacji.

Zdjęcie Nr 1 – trzecie spotkanie informacyjne na temat rewitalizacji

Źródło: <http://rewitalizacjazwolen.pl/>

Jednocześnie z prowadzonymi badaniami społeczno-gospodarczymi trwały szeroko zakrojone konsultacje społeczne. Już na podstawie odbytych spotkań stwierdzono, że wielu mieszkańcom Zwolenia leży na sercu rozwój miasta i swoimi pomysłami chcą podzielić się z władzami gminy. Na spotkaniach, które miały miejsce w Domu Kultury mieszkańcy mieli okazję do zgłaszania swoich pomysłów oraz do wyrażenia opinii na temat planów inwestycyjnych samorządu. Spotkania te były również okazją do poznania tematyki rewitalizacji i zgłębienia wiedzy na ten temat. Wśród wymienianych projektów padały zarówno propozycje inwestycji infrastrukturalnych takich jak przebudowa budynku kina czy budowa infrastruktury turystycznej nad zalewem jak i szereg pomysłów o charakterze społecznym z silnym naciskiem na projekty z zakresu kultury i edukacji adresowane dla dzieci i młodzieży.

Pierwsze z zaplanowanych w ramach Projektu warsztatów rewitalizacyjnych odbyły się w nieco innej od pierwotnie planowanej formie. W odpowiedzi na sugestie mieszkańców przedstawione na spotkaniach informacyjnych przeprowadzone je na terenie miasta i skierowano do młodszej grupy mieszkańców. Prace nad projektami, wywiady i konsultacje odbywały się w dniu 17 sierpnia 2016 roku na terenie uczęszczanym przez dzieci i młodzież.

Zdjęcie Nr 2 – pierwsze warsztaty rewitalizacyjne

Źródło: <http://rewitalizacjazwolen.pl/>

W dniu 18 i 19 sierpnia 2016 r. w Domu Kultury w Zwoleniu odbyły się dwie serie warsztatów rewitalizacyjnych. Były to spotkania mające na celu dyskusję i wypracowanie projektów, które zostaną ujęte w Programie Rewitalizacji a później realizowane przy wsparciu środków zewnętrznych. Na zaproszenie władz gminy licznie przybyli mieszkańcy i przedstawiciele instytucji

funkcjonujących na terenie Zwolenia. Na spotkaniu byli obecni m.in. przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i oczywiście władze gminy. Ważnym elementem warsztatów była dyskusja nad już przygotowanymi do realizacji projektami. Przy pomocy ekspertów zewnętrznych udało się również zdefiniować wiele innych projektów, które po ich realizacji będą dobrze służyły lokalnej społeczności.

Zdjęcie Nr 3 – warsztaty rewitalizacyjne w dniach 18 – 19 sierpnia 2016 roku

Źródło: <http://rewitalizacjazwolen.pl/>

4 września 2016 roku nad zalewem w Zwoleniu odbyło się kolejne spotkanie z mieszkańcami realizowane w ramach prac nad opracowaniem Programu Rewitalizacji Zwolenia. Przyjęło ono formę pikniku rodzinnego i było imprezą towarzyszącą imprezie miejskiej „Turniej Miast na Szlaku Ksiąząt Mazowieckich”. W programie spotkania przewidziano wiele atrakcji dla dzieci a także gry, zabawy i konkursy z nagrodami. Była to znakomita okazja do zdobycia wiedzy na temat rewitalizacji Zwolenia, zgłoszenia swojej opinii i oczywiście miłego spędzenia czasu.

Zdjęcie Nr 4 – spotkanie z mieszkańcami w dniu 4 września 2016 roku w ramach prac nad opracowaniem Programu Rewitalizacji Zwolenia

Źródło: <http://rewitalizacjazwolen.pl/>

14. Procedura uspołecznienia na etapie realizacji programu rewitalizacji

Na etapie wdrażania realizacji programu rewitalizacji powołany wcześniej zespół ds. rewitalizacji będzie ciałem doradczym i opiniotwórczym Burmistrza Zwolenia w zakresie rewitalizacji. Jego głównym zadaniem będzie prowadzenie monitorowania realizacji, jak też ewaluacji programu rewitalizacji.

Zespół ds. rewitalizacji będzie odbywał cykliczne spotkania, w trakcie których omawiane będą poszczególne etapy prac nad wdrażaniem Programu rewitalizacji. Pracę zespołu wspomagać będzie Urząd Miejski, w szczególności poprzez zapewnienie miejsc do spotkań oraz przygotowanie stosownych informacji, w szczególności o charakterze monitorującym (wskaźniki produktu, rezultatu) jak też ewaluacyjnym. Istotną rolą zespołu będzie przekazywanie informacji uzyskanych w trakcie spotkań środowiskom, które reprezentuje i odwrotnie, przekazywanie Burmistrzowi oczekiwań i opinii tych środowisk. Zakłada się więc, że zespół ds. rewitalizacji będzie swoistym łącznikiem pomiędzy Burmistrzem, a interesariuszami rewitalizacji.

Innym ważnym podmiotem na etapie wdrażania Programu Realizacji jest MIEJSKI Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwoleniu - to podmiot, który odgrywa zasadniczą rolę w społecznym aspekcie rewitalizacji. OPS będzie jednym z realizatorów i koordynatorów przeprowadzonych projektów „miękkich”. Ponadto odegra on główną rolę podczas oceny efektów rewitalizacji – Ośrodek Pomocy Społecznej posiada bowiem niezbędne dane na temat rodzaju udzielonych świadczeń społecznych, liczby osób pobierających świadczenia, a także skali problemów występujących na danym obszarze. Na podstawie tych danych możliwe będzie ustalenie zasięgu i ilości koniecznych projektów mających na celu ograniczenie ubóstwa czy bezrobocia.

Sposób włączenia interesariuszy na etapie wdrożenia i monitorowania programu

W całym procesie najważniejszym elementem będzie aktywny udział mieszkańców Zwolenia – w szczególności mieszkańców obszaru rewitalizacji. Będą oni bowiem głównymi beneficjentami przedsięwzięć zaplanowanych w ramach rewitalizacji.

Udział interesariuszy będzie możliwy poprzez ich czynny udział w procesie konsultacji społecznych (poprzez takie narzędzia jak: otwarte spotkania z mieszkańcami, spacerowe badania, mobilne punkty konsultacyjne oraz stały punkt konsultacyjny, czy elektroniczne formularze konsultacyjne) oraz w uczestnictwie w pracach Zespołu ds. rewitalizacji (współdecydowanie).

Mieszkańcy będą mieli duży wpływ na ostateczny zakres realizowanych zadań. W ramach rewitalizacji przewidziano bowiem m.in. projekty społeczne, których ostateczna forma, zakres i rodzaj zostaną ustalone na podstawie potrzeb zgłaszanych przez mieszkańców obszaru rewitalizowanego. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji będą mieli także wpływ na ostateczną formę projektów infrastrukturalnych, koncepcje rozwiązań projektowych poszczególnych projektów będą konsultowane z przyszłymi użytkownikami. Dużą rolę w tym procesie odegrają zorganizowane grupy mieszkańców takie jak kluby seniorów i stowarzyszenia, orkiestra dęta i inne podmioty angażujące się w życie społeczne Zwolenia.

Warto podkreślić, że poza informowaniem mieszkańców o różnych formach konsultacji społecznych, ich czynnym w nich udziale, przekazana im zostanie „informacja zwrotna” na temat ich wpływu na konsultowaną sprawę. Niezwłocznie po zakończeniu każdej z form konsultacji opracowana zostanie informacja podsumowująca jej przebieg. Będzie ona zawierała dane o miejscu i czasie jej przeprowadzenia oraz streszczenie jej przebiegu. W przypadku poddawania konsultacjom społecznym projektów dokumentów (lub zmian w dokumencie) do publicznej wiadomości będą przedstawiane materiały uwzględniające uwagi mieszkańców. Zostaną one ogłaszane się w Biuletynie Informacji Publicznej oraz, na życzenie osób zainteresowanych, udostępniane będą w siedzibie Urzędu Miejskiego w Zwoleniu. Materiały podlegające konsultacjom będą udostępniane w formie przed i po konsultacjach, aby mieszkańcy mogli śledzić swój wpływ na kształt tych dokumentów.

Narzędzia włączania interesariuszy w realizację rewitalizacji

Planuje się zastosowanie różnych narzędzi włączania interesariuszy we wdrażanie i monitorowanie LPR MZ, a także w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych min. poprzez:

- media tradycyjne (informacje w lokalnej prasie, telewizji) i elektroniczne (strona internetowa UM zakładka Rewitalizacja oraz na głównej stronie w Aktualnościach oraz profil Miasta na facebooku);
- wydawnictwa własne (ulotki, broszury etc.);

- publikowanie sprawozdań rocznych z realizacji LPR MZ

Przed rozpoczęciem realizacji każdego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego zakłada się partycypację interesariuszy w celu zasięgnięcia ich opinii i zachęcenia do współudziału w podejmowanych działaniach, a także w celu poinformowania o celach rewitalizacji, jej planowanym przebiegu i efektach.

Planuje się następujące narzędzia partycypacji/konsultacji, skierowane do grupy interesariuszy, a związane z przedsięwzięciami w ich bezpośrednim otoczeniu:

- a) **otwarte spotkania z mieszkańcami** w celu wyrażenia opinii i składania propozycji (spotkania mogą przybrać formę debaty). Adresowane do szerokiego grona zainteresowanych i służyć mają m.in. wymianie poglądów między mieszkańcami
- b) **spacery badawcze**, jako interaktywna, terenowa metoda pytania mieszkańców o ich opinie. Ta forma komunikacji pozwoli zaangażować mieszkańców/interesariuszy, umożliwi interakcje z nimi w przyjaznej atmosferze. Służymają poznaniu opinii mieszkańców nt. m.in. przestrzeni, bezpieczeństwa, problemów w ich otoczeniu, planowanych działań.
- c) **elektroniczne formularze konsultacyjne**. Elektroniczne formularze konsultacyjne narzędzie stworzone będzie głównie z myślą o osobach, które pracują poza Zwoleniem i przeważnie ze względów czasowych nie będą mogły skorzystać z powyższych narzędzi, a także przeznaczone dla osób młodych, które chętnie korzystają z narzędzi informatycznych.

16. System realizacji programu rewitalizacji

System realizacji

W całym procesie rewitalizacji poza etapem opracowania i przyjęcia programu rewitalizacji najistotniejszym jest etap procesu wdrażania. Bez skutecznego wdrażania przyjęty dokument pozostał by tylko kolejnym planem. Proces wdrażania zależy będzie od podejmowanych działań, a proces realizacji programu – od procedur gwarantujących jej realizację oraz od organizacji prac nad programem, czyli podziału obszarów odpowiedzialności za realizację pomiędzy strukturę/jednostki organizacyjne Gminy.

Dla skuteczności wdrażania programu rewitalizacji należy przyjąć tzw. zasadę partnerstwa, czyli współpracę poszczególnych aktorów rozwoju (instytucji samorządowych, organizacji społecznych, przedstawicieli mieszkańców, przedsiębiorców) oraz zasadę partycypacji społecznej, czyli prowadzenie dialogu społecznego pomiędzy różnymi podmiotami na terenie gminy, w zakresie wdrażania programu rewitalizacji.

Współpraca podmiotów powinna dotyczyć w szczególności:

- prowadzenia dialogu społecznego pomiędzy różnymi podmiotami w zakresie przedsięwzięć rewitalizacyjnych i ich komplementarności,
- budowy trwałej sieci partnerstwa na rzecz rozwoju gminy, a tym samym zapewnienia kompleksowego podejścia do rozwiązywania problemów zdiagnozowanych w programie rewitalizacji,
- kojarzenia partnerów do wspólnych przedsięwzięć oraz projektów, poprzez tworzenie płaszczyzny i podstaw wymiany pomysłów, potencjału i potrzeb,
- poprawy skuteczności działania tych podmiotów poprzez wymianę doświadczeń i informacji o trendach/pomysłach rozwojowych,
- prowadzenia badań i analiz w zakresie zmian społeczno-gospodarczych w gminie, które są rezultatem prowadzonych działań rewitalizacyjnych,
- współdziałania w zakresie doboru rozwiązań zapobiegających sytuacjom kryzysowym o charakterze społeczno-gospodarczym,
- budowy warunków sprzyjających wdrażaniu programu rewitalizacji,
- wdrażania programu rewitalizacji.

Skuteczność realizacji programu rewitalizacji i jego celów zapewnić będzie sprawny system oceny skuteczności wdrażania obejmujący:

- monitoring, czyli podsystem zbierania i selekcjonowania informacji,
- ewaluację, czyli podsystem oceny i interpretacji zgromadzonego materiału.

Prace nad realizacją działań rewitalizacyjnych powinny rozpocząć się niezwłocznie po przyjęciu programu rewitalizacji. Skuteczne, terminowe i efektywne wdrażanie programu rewitalizacji wymagać będzie szeregu działań: koordynacyjnych, organizacyjnych, koncepcyjnych, kontrolnych i informacyjnych.

Proces tworzenia oraz realizacji programu rewitalizacji można podzielić na kilka istotnych etapów:

- 1) Etap przygotowań do sporządzania programu rewitalizacji.
- 2) Etap prac nad projektem programu rewitalizacji.
- 3) Etap konsultacji społecznych programu rewitalizacji.
- 4) Etap nanoszenia zmian wynikających z przeprowadzonych konsultacji społecznych oraz uchwalenie programu rewitalizacji.
- 5) Etap realizacja programu rewitalizacji.

Kluczowe działania związane z realizacją programu rewitalizacji

L.p.	Działanie	Odpowiedzialność	Termin
1.	Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w programie rewitalizacji do załącznika do wieloletniej prognozy finansowej gminy. Jeżeli dane dotyczące tych przedsięwzięć nie są wystarczające, by mogły zostać wpisane do wieloletniej prognozy finansowej, Rada Miasta wprowadza przedsięwzięcia do tej prognozy niezwłocznie po ustaleniu niezbędnych danych.	Rada Miasta	Po uchwaleniu programu rewitalizacji
2	<p>Powołanie i działalność Zespołu ds. rewitalizacji</p> <p>Zespół ds. rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą.</p> <p>Zakłada się cykliczność spotkań Zespołu ds. rewitalizacji, w trakcie których omawiane będą poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacji, ich stan wdrażania oraz rezultaty programu rewitalizacji.</p> <p>Zespół ds. rewitalizacji pełnić będzie funkcję multiplikatora, tj. jest zobowiązany do komunikowania się w sprawach istotnych dla rewitalizacji z interesariuszami, których reprezentuje.</p>	Zespół ds. rewitalizacji, Burmistrz	Lata 1 – n (okres realizacji programu)
3.	<p>Opracowywanie dokumentacji technicznej dla projektów wpisanych do programu rewitalizacji, kosztorysów, uzyskiwanie wszelkich pozwoleń.</p> <p>Opracowanie studiów wykonalności i wniosków aplikacyjnych oraz niezbędnych załączników.</p> <p>Zgodnie z harmonogramami opracowywania, składania, realizacji i rozliczenia poszczególnych projektów na współfinansowanie zadań.</p>	Podmioty realizujące zadania ujęte w programie rewitalizacji.	Lata 1 – n (okres realizacji programu)
3.	Ocena aktualności i stopnia realizacji programu rewitalizacji co najmniej raz na trzy lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie.	Burmistrz , Zespół ds. rewitalizacji	Lata 1 – n (okres realizacji)

	<p>Ocena sporządzona przez Burmistrza podlega zaopiniowaniu przez Zespół ds. rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej gminy.</p> <p>W przypadku stwierdzenia, że program rewitalizacji wymaga zmiany Burmistrz występuje do Rady Miasta z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku załącza się opinię.</p> <p>Zmiana programu rewitalizacji nie wymaga uzyskania opiniami przeprowadzenia konsultacji społecznych, jeżeli:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nie dotyczy przedsięwzięć rewitalizacyjnych, 2) nie wymaga zmiany uchwały. 		programu)
4.	<p>Uzupełnienie i rozszerzanie programu rewitalizacji o nowe zadania zgłaszane przez instytucje, organizacje i firmy działające na obszarze objętym programem rewitalizacji, w tym także o zadania miasta i gminy.</p>	<p>Burmistrz, Zespół ds. rewitalizacji, podmioty zamierzające realizować przedsięwzięcia rewitalizacyjne w oparciu o zaktualizowany program rewitalizacji</p>	<p>Lata 1 – n (okres realizacji programu)</p>
5.	<p>Działania Public Relations, bieżąca i stała komunikacja z mieszkańcami miasta nt. założeń rewitalizacji, postępów w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz efektów.</p> <p>Zbieranie i analizowanie zgłaszanych przez społeczność miasta uwag, opinii, wniosków.</p> <p>Działania komunikacyjne realizowane za pośrednictwem narzędzi komunikacyjnych miasta, lokalnych mediów, Zespołu ds. rewitalizacji oraz podmiotów realizujących przedsięwzięcia rewitalizacyjne.</p>	<p>Burmistrz, Zespół ds. rewitalizacji, podmioty realizujące przedsięwzięcia rewitalizacyjne.</p>	<p>Lata 1 – n (okres realizacji programu)</p>
6.	<p>Uchylenie uchwały w sprawie programu rewitalizacji w całości albo w części, w przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji programu rewitalizacji, osiągnięcia celów w nim zawartych.</p>	<p>Rada Miasta</p>	<p>Lata 1 – n (okres realizacji programu)</p>
7.	<p>Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w programie rewitalizacji do załącznika do wieloletniej prognozy finansowej gminy. Jeżeli dane dotyczące tych przedsięwzięć nie są wystarczające, by mogły zostać wpisane do wieloletniej prognozy finansowej, Rada Miasta wprowadza przedsięwzięcia do tej prognozy niezwłocznie po ustaleniu niezbędnych danych.</p>	<p>Rada Miasta</p>	<p>Po uchwaleniu programu rewitalizacji</p>

We wdrażanie *Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Zwolen* na lata 2016 – 2023 będą zaangażowane następujące podmioty:

- Urząd Miejski w Zwoleniu;
- Jednostki organizacyjne Urzędu Miejskiego w Zwoleniu;
- Spółki miejskie;
- Mieszkańcy obszaru rewitalizacji;
- Przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą w granicach obszaru rewitalizacji;
- Jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej;
- Organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność o charakterze społecznym;
- Wspólnoty mieszkaniowe;
- Instytucje kultury;
- Kościoły i związki wyznaniowe;
- Inne podmioty zainteresowane procesem rewitalizacji.

Koordynatorem realizacji programu rewitalizacji będzie Zespół ds. rewitalizacji funkcjonujący w Urzędzie Miejskim w Zwoleniu. Zespół będzie odpowiedzialny za ocenę postępu realizacji i wdrażania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz całego programu rewitalizacji. Wyznaczenie ww. Zespołu do koordynowania procesem rewitalizacji wynika z faktu, że samorząd koordynuje proces rewitalizacji i zaangażowany będzie w wiele projektów rewitalizacyjnych. W skład Zespołu wchodzić będą:

- Kierownik Referatu Rozwoju Gospodarczego (koordynator Zespołu)
- Dyrektor Muzeum Regionalnego w Zwoleniu
- Dyrektor Domu Kultury
- Kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
- Kierownik Referatu Geodezji, Gospodarki Mienia Komunalnego
- Prezes Zakładu Usług Komunalnych
- Inspektor Referatu Finansowego.

Zespół będzie działał pod nadzorem Burmistrza Zwolenia. Efektywną realizację działań rewitalizacyjnych zapewni również aktywność lokalnych partnerów, a w szczególności udział mieszkańców w procesie realizacji Programu.

Zespół ds. rewitalizacji w razie potrzeby będzie mógł być rozszerzony o niezbędne osoby oraz będzie działał we współpracy ze stałymi strukturami gminy, działającymi w zakresie kompetencji przewidywanych w programie.

Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych po zatwierdzeniu przez Zespół, została włączona do niniejszego Programu, który po akceptacji Burmistrza Zwolenia jest kierowany do Rady Miejskiej w celu uchwalenia. W przypadku stwierdzenia, na podstawie rocznego raportu z realizacji projektów i celów Programu Burmistrz Zwolenia podejmie na wniosek Zespołu ds. rewitalizacji decyzję o wykreśleniu projektów niezrealizowanych, oraz wpisaniu nowych projektów zgłoszonych przez mieszkańców bądź sam zespół ds. rewitalizacji. Decyzje w sprawie włączenia lub wykreślenia przedsięwzięć rewitalizacyjnych do programu oraz aktualizacji dokumentu Burmistrz Zwolenia przedłoży to zatwierdzenia Radzie Miejskiej. Aktualizowany dokument podlega uchwaleniu przez Radę Miejską, a następnie zostanie dołączony do wniosku o weryfikację do IŻ RPO w celu wpisania do wykazu Programów Rewitalizacji Województwa Mazowieckiego.

17. System monitoringu

17.1. Monitoring

Monitoring procesu wdrażania programu rewitalizacji i jego efektów jest odpowiedzialnym i ważnym zadaniem, warunkującym skuteczne zarządzanie procesem wdrażania programu.

Proces realizacji będzie monitorowany i oceniany przez zespół zadaniowy (Zespołu ds. rewitalizacji).

Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji programu rewitalizacji są:

- cele szczegółowe wytyczone w programie,
- kierunki działań i poszczególne przedsięwzięcia oraz projekty rewitalizacyjne.

Proces monitorowania polegał będzie na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów wytyczonych w programie. Zaleca się, aby monitoring prowadzony był jednocześnie na kilku płaszczyznach. Powinien dostarczać informacji na temat postępów w osiąganiu przyjętych celów oraz umożliwić kwantyfikację efektów zrealizowanych projektów (zarówno efektów ekonomicznych jak i społecznych).

Monitoring programu będzie odbywał się w dwóch etapach:

- Roczne sprawozdania z realizacji celów, zawierające podstawowe informacje na temat podejmowanych działań, stopnia realizacji projektów, ewentualnych efektów końcowych tych projektów.
- Analiza wskaźnikowa, służąca odpowiedzi na pytanie o zbieżność podejmowanych działań z osiąganymi wynikami społeczno-gospodarczymi miasta wg wskaźników zaproponowanych dla poszczególnych celów.

Sprawozdanie z monitoringu programu będą corocznie przekazywane Burmistrzowi Miasta.

Burmistrz po zapoznaniu się z wynikami monitoringu będzie miał możliwość wprowadzenia autopoprawek do programu rewitalizacji.

Ponadto oprócz corocznego monitoringu programu rewitalizacji, założono przeprowadzenie po upływie połowy horyzontu czasowego programu ewaluacji śródkresowej, której celem będzie ocena wdrażania programu rewitalizacji pod kątem jego wpływu na ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji. W tym celu zakłada się przeprowadzenie analizy wskaźników wykorzystanych do delimitacji oraz porównanie ich wartości do stanu wyjściowego i stanu planowanego. Przyjęto, że spadek czy wzrost wartości wskaźników musi odbywać się na poziomie możliwym do osiągnięcia.

Po upływie okresu obowiązywania programu rewitalizacji zakłada się przeprowadzenie ewaluacji końcowej, której zadaniem będzie pełna ocena wdrażania niniejszego programu rewitalizacji. Na tym etapie również zakłada się możliwość przeprowadzenia analizy wskaźnikowej w celu porównania

wartości docelowych założonych wskaźników z wartościami śródkresowymi bazowymi. Wyniki uzyskane na etapie analizy śródkresowej i analizy końcowej umożliwią ocenę skuteczności zaplanowanych działań rewitalizacyjnych.

Wykaz wskaźników wraz ze wskazaniem stanu planowanego na etapie analizy śródkresowej i analizy końcowej przedstawiono w poniższej tabeli.

Wskaźniki monitorowania celów programu rewitalizacji – stan istniejący i planowany.

Tabela 87 - Wskaźniki monitorowania celów programu rewitalizacji – stan istniejący i planowany

Lp.	Nazwa celu	Nazwa wskaźnika	Stan istniejący – 2015	Stan planowany 2020	Stan planowany 2023
1.	Cel 1 Poprawa oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców obszaru w tym dzieci, młodzieży i osób starszych	Dynamika zmian liczby ludności (depopulacja)	- 1,48%	-1,41 (spadek o 5%)	-1,33 (spadek o 10%)
2.	Cel 2 Utrzymanie znaczącej funkcji handlowo-usługowej obszaru.	Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem	21,13%	20,71 (spadek o 2%)	20,07 (spadek o 5%)
3.	Cel 3 Atrakcyjna, dostosowana do potrzeb społeczno – gospodarczych przestrzeń publiczna i półpubliczna.	Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 dzieci w wieku 0-6 lat	1,72	1,81 (wzrost o 5%)	1,89 (wzrost o 10%)

17.2. Ewaluacja

W szerokim aspekcie ewaluacja dotyczy realizacji programu rewitalizacji oraz jego wpływu na wszelkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego. Ewaluacja musi także odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu program rozwiązuje realne problemy gminy i jej społeczności.

W wąskim aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji poszczególnych elementów programu, przy czym kryteriami oceny zapisów są:

- wskaźniki realizacji celów,
- rozwiązywanie problemów (wyzwań przyjętych w programie),
- realizacja wizji rozwoju (wg przyjętych składników wizji).

Ewaluacja będzie opierać się na trzech rodzajach ocen:

- ocena przed realizacją działań - czy i w jaki sposób program, a w szczególności poszczególne działania i przedsięwzięcia rewitalizacyjne wpłyną na grupy docelowe, przyczynią się do poprawy sytuacji na terenie gminy,
- ocena w trakcie realizacji działań - odpowiada na pytanie, czy przyjęte cele i podjęte w następstwie działania zmierzają w dobrym kierunku,
- ocena po realizacji działań - ocena długoterminowego wpływu programu rewitalizacji na grupy docelowe, czy efekty wynikłe z zastosowania strategii są trwałe.

18. Wskaźniki rezultatu realizacji programu rewitalizacji

Aby ewaluacja mogła w pełni spełniać te kryteria musi być oparta o określone wskaźniki, których osiągnięcie będzie oznaczało spełnienie oczekiwań, jakie mieszkańcy Miasta Zwoleni mieli w stosunku do Programu Rewitalizacji.

Wskaźniki te są określone w odniesieniu do problemów, które zostały zaplanowane do rozwiązania w ramach Programu Rewitalizacji w sferze: gospodarczej oraz środowiskowej, Wskaźniki te dotyczą generalnie następujących zagadnień: depopulacji, starzenia się społeczeństwa, wysokiego poziomu bezrobocia, ubóstwa i niskiego poziomu przedsiębiorczości mieszkańców.

Tabela 88 - Wskaźniki monitorowania programu rewitalizacji – stan istniejący i planowany

Lp.	Nazwa wskaźnika	Stan istniejący – 2015	Stan planowany - 2020	Stan planowany 2023
1.	Dynamika zmian liczby ludności (depopulacja)	- 1,48%	-1,41 (spadek o 5%)	-1,33 (spadek o 10%)
2.	Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem	45,04%	44,14 (spadek o 2%)	42,79 (spadek o 5%)
3.	Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	277,82	272,26 (spadek o 2%)	263,93 (spadek o 5%)
4.	Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem	21,13%	20,71 (spadek o 2%)	20,07 (spadek o 5%)
5.	Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem	6,84%	6,50 (spadek o 5%)	6,16 (spadek o 10%)
6.	Ilość przestępstw kryminalnych na 1 000 mieszkańców	8,55	8,12 (spadek o 5%)	7,7 (spadek o 10%)
7.	Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 dzieci w wieku 0-6 lat	1,72	1,81 (wzrost o 5%)	1,89 (wzrost o 10%)

Spis tabel

Tabela 1 - Zestawienie dokumentów strategicznych na poziomie krajowym i regionalnym	5
Tabela 2 - Gęstość zaludnienia	16
Tabela 3- Ludność wg faktycznego miejsca zamieszkania	16
Tabela 4- Ludność w wieku przedprodukcyjnym do ogółu ludności	17
Tabela 5- Ludność w wieku produkcyjnym do ogółu ludności	18
Tabela 6- Ludność w wieku poprodukcyjnym od ogółu ludności	18
Tabela 7 - Wskaźniki obciążenia demograficznego	19
Tabela 8 - Saldo migracji na 1000 osób	22
Tabela 9 - Bezrobotni zarejestrowani ogółem	24
Tabela 10 - Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym (%)	24
Tabela 11 - Pracujący ogółem na 1000 mieszkańców	26
Tabela 12 - Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej do ludności ogółem	28
Tabela 13 - Liczba osób, którym przyznano świadczenia społeczne z podziałem na grupy wiekowe oraz powód w 2015 roku	29
Tabela 14 - Rodzaj i liczba popełnionych przestępstw w Gminie Zwoleń w 2015 roku	31
Tabela 15 - Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	32
Tabela 16 - Wskaźniki sfery społecznej – Gmina i Miasto Zwoleń na tle kraju, województwa oraz powiatu	33
Tabela 17 - Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności	34
Tabela 18 - Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców	34
Tabela 19 - Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców	35
Tabela 20 - Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjny	36
Tabela 21 - Wskaźniki sfery gospodarczej – Gminy i Miasta Zwoleń na tle kraju, województwa oraz powiatu	37
Tabela 22 - Grunty zabudowane i zurbanizowane – odsetek terenów mieszkalnych	40
Tabela 23 - Odsetek terenów przemysłowych – udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych	40
Tabela 24 - Odsetek terenów rekreacji i wypoczynku – udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych ogółem w latach 2010-2014	41
Tabela 25 - Wskaźniki sfery środowiskowej – Gmina i Miasto Zwoleń na tle kraju, województwa oraz powiatu	42
Tabela 26 - Liczba porad lekarskich na 1000 mieszkańców	44
Tabela 27 - Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach	45
Tabela 28 - Uczniowie szkoły podstawowej przypadający na oddział (klasę)	46
Tabela 29 - Liczba uczniów gimnazjum przypadających na 1 oddział (klasę)	47
Tabela 30 - Ludność na placówkę biblioteczną	47
Tabela 31 - Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców	48
Tabela 32 - Wypożyczenia księgozbioru na czytelnika w woluminach	48
Tabela 33 - Liczba zespołów artystycznych na 10 000 mieszkańców	49
Tabela 34 - Liczba imprez artystycznych na 10 000 mieszkańców w latach 2011 - 2014	49
Tabela 35 - Kluby sportowe na 10 tys. mieszkańców	50
Tabela 36 - Liczba członków klubów sportowych w latach 2010 – 2014	50
Tabela 37 – Ćwiczący w klubach sportowych na 10 tys. mieszkańców	51
Tabela 38 - Wskaźniki sfery przestrzenno-funkcjonalnej – Gmina i Miasto Zwoleń na tle kraju, województwa oraz powiatu	52
Tabela 39 - Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej	53
Tabela 40 - Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	54
Tabela 41 - Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej	54

Tabela 42 - Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania.....	55
Tabela 43 - Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę.....	55
Tabela 44 - Mieszkania na 1000 mieszkańców.....	56
Tabela 45 - Wskaźniki sfery technicznej – Gmina i Miasto Zwoleń na tle kraju, województwa oraz powiatu.....	57
Tabela 46 - Podział Gminy na sołectwa / miejscowości.....	67
Tabela 47 - Wskaźniki przyjęte do określenia koncentracji negatywnych zjawisk społecznych w Gminie Zwoleń.....	69
Tabela 48 - Dynamika zmian liczby ludności (depopulacja) 2015/2010 - gmina.....	70
Tabela 49 - Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem 2015- gmina.....	71
Tabela 50 - Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym 2015 - - gmina.....	73
Tabela 51 - Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015- gmina.....	75
Tabela 52 - Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym 2015 - gmina.....	77
Tabela 53 - Odsetek długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem 2015 - gmina.....	79
Tabela 54 - Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem 2015- gmina.....	81
Tabela 55 - Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w liczbie ludności ogółem 2015- gmina.....	83
Tabela 56 - Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w liczbie ludności ogółem 2015- gmina.....	85
Tabela 57 - Ilość przestępstw kryminalnych na 1 000 mieszkańców - gmina.....	87
Tabela 58 - Odsetek liczby czytelników bibliotek publicznych do ogółu mieszkańców 2015 - gmina ..	89
Tabela 59. - Wyniki standaryzacji liniowej w odniesieniu do problemów społecznych - gmina.....	91
Tabela 60. - Podział miasta na obszary.....	93
Tabela 61. - Wskaźniki przyjęte do określenia koncentracji negatywnych zjawisk społecznych w Mieście Zwoleń.....	96
Tabela 62 - Dynamika zmian liczby ludności (depopulacja) 2015/2010 - miasto.....	97
Tabela 63 - Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem 2015- miasto.....	98
Tabela 64 - Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym 2015 - miasto.....	99
Tabela 65 - Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015- miasto.....	100
Tabela 66 - Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem 2015 – miasto.....	101
Tabela 67 - Odsetek długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem 2015 - miasto.....	102
Tabela 68 - Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem 2015- miasto.....	103
Tabela 69 - Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w liczbie ludności ogółem 2015- miasto.....	104
Tabela 70 - Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w liczbie ludności ogółem 2015- miasto.....	105
Tabela 71 - Ilość przestępstw kryminalnych na 1 000 mieszkańców – miasto.....	106
Tabela 72 - Odsetek liczby czytelników bibliotek publicznych do ogółu mieszkańców 2015 - miasto.....	107
Tabela 73 - Wyniki standaryzacji liniowej w odniesieniu do problemów społecznych – miasto.....	108
Tabela 74 - Liczba aktywnych działalności gospodarczych wpisanych do CEIDG na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015 - miasto.....	110

Tabela 75 – Powierzchnia materiałów zawierających azbest w przeliczeniu na 1 mieszkańca 2015 - miasto	111
Tabela 76 – Powierzchnia ogólnodostępnych urządzonych terenów zieleni miejskiej w przeliczeniu na 1 mieszkańca 2015 - miasto	112
Tabela 77 – Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 dzieci w wieku 0-6 lat 2015 - miasto	113
Tabela 78. – Zakres ulic Obszaru 3	116
Tabela 79 – Zestawienie wskaźników sfery społecznej dla Obszaru 3 – miasto Zwoleń	117
Tabela 80 – Zakres ulic Obszaru 4	118
Tabela 81 – Zestawienie wskaźników sfery społecznej dla Obszaru 4 – miasto Zwoleń	119
Tabela 82 - Wskaźniki realizacji kierunków priorytetowych programu	135
Tabela 83- – Lista podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	143
Tabela 84–Lista pozostałych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	146
Tabela 85 - Komplementarność międzyokresowa	156
Tabela 86 - Indykatywne ramy finansowe głównych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	161
Tabela 87 - Wskaźniki rezultatu realizacji programu rewitalizacji	175

Spis wykresów

Wykres 1 Ludność wg faktycznego miejsca zamieszkania	159
Wykres 1- Ludność wg faktycznego miejsca zamieszkania	15
Wykres 2- Struktura wiekowa ludności Miasta Zwoleń	17
Wykres 3- Struktura ludności według ekonomicznych grup wiekowych Miasta Zwoleń	19
Wykres 4 - Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców	20
Wykres 5 - Zgony na 1000 mieszkańców	21
Wykres 6 - Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	21
Wykres 7 - Saldo migracji w Mieście Zwoleń	22
Wykres 8 - Saldo migracji na 1000 osób	23
Wykres 9 - Saldo migracji zagranicznych na 1000 mieszkańców	23
Wykres 10 - Pracujący ogółem w Mieście Zwoleń	25
Wykres 11 - Pracujący ogółem i bezrobotni zarejestrowani w Gminie Zwoleń	25
Wykres 12 - Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej według kryterium dochodowego w Gminie Zwoleń	27
Wykres 13 - Liczba osób korzystających z pomocy społecznej według kryterium dochodowego w Gminie Zwoleń	28
Wykres 14 - Saldo jednostek nowych i wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców	35
Wykres 15 - Odpady zmieszane na 1 mieszkańca w kg w latach 2010-2014	41
Wykres 16 - Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych	45
Wykres 17 - Uczniowie i absolwenci szkół gimnazjalnych	46

Spis map

Mapa 1 – Powiat zwoleński na tle województwa mazowieckiego	43
Mapa 2 – Gmina Zwoleń na tle powiatu zwoleńskiego	44

Mapa 3 - Podział Gminy na sołectwa / miejscowości	67
Mapa 4 - Dynamika zmian liczby ludności (depopulacja) 2015/2010 – gmina	71
Mapa 5 - Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem 2015— gmina	72
Mapa 6 - Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym 2015 – gmina	74
Mapa 7 – Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015 gmina	76
Mapa 8 – Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym 2015 - gmina	78
Mapa 9 - Odsetek długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem 2015 – gmina	80
Mapa 10 - Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem 2015 – gmina	82
Mapa 11 – Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w liczbie ludności ogółem 2015 gmina	84
Mapa 12 – Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w liczbie ludności ogółem 2015 gmina	86
Mapa 13 - Ilość przestępstw kryminalnych na 1 000 mieszkańców– gmina	88
Mapa 14 - Odsetek liczby czytelników bibliotek publicznych do ogółu mieszkańców 2015 – gmina	90
Mapa 15 - Wyniki standaryzacji liniowej w odniesieniu do problemów społecznych - gmina	92
Mapa 16. - Podział miasta na obszary	93
Mapa 17 - Dynamika zmian liczby ludności (depopulacja) 2015/2010 – miasto	96
Mapa 18 - Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem 2015— miasto	99
Mapa 19 - Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym 2015 – miasto	100
Mapa 20 – Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015 - miasto	101
Mapa 21 – Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem 2015 - miasto	102
Mapa 22 - Odsetek długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem 2015 – miasto	103
Mapa 23 - Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem 2015 – miasto	104
Mapa 24 – Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w liczbie ludności ogółem 2015 - miasto	105
Mapa 25 – Odsetek ludności korzystający z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w liczbie ludności ogółem 2015 - miasto	106
Mapa 26 - Ilość przestępstw kryminalnych na 1 000 mieszkańców– miasto	107
Mapa 27 - Odsetek liczby czytelników bibliotek publicznych do ogółu mieszkańców 2015 – miasto	108
Mapa 28 - Wyniki standaryzacji liniowej w odniesieniu do problemów społecznych - miasto	109
Mapa 29 - Liczba aktywnych działalności gospodarczych wpisanych do CEIDG na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015 – miasto	111
Mapa 30 - Powierzchnia materiałów zawierających azbest w przeliczeniu na 1 mieszkańca 2015 - miasto	112
Mapa 31 - Powierzchnia ogólnodostępnych urządzonych terenów zieleni miejskiej w przeliczeniu na 1 mieszkańca 2015 - miasto	113
Mapa 32 - Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 dzieci w wieku 0-6 lat - miasto	114
Mapa 33 – Wybrane obszary rewitalizacji na podstawie wyników delimitacji z wykorzystaniem wskaźników opisujących poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przestrzennego.	115
Mapa 34 - Obszary zdegradowane na terenie miasta Zwoleni	122
Mapa 35 – Obszar rewitalizacji na terenie miasta Zwoleni	125

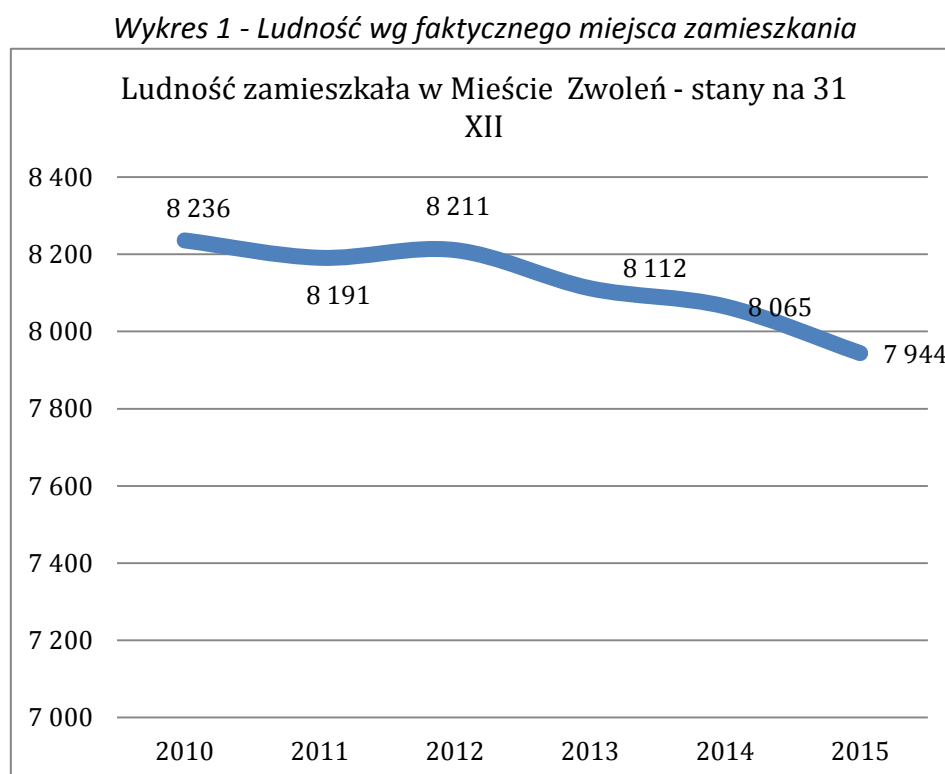
Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

1. Diagnoza zjawisk społecznych

Ludność

Według stanu na 31.12.2015 roku w Mieście Zwoleni liczba ludności faktycznie zamieszkałej wynosiła 8236 osób i była o 3,5% mniejsza od stanu na koniec 2010 roku – liczba mieszkańców regularnie zmniejsza się od 2010 roku co w dłuższej perspektywie może powodować duże problemy społeczne na przestrzeni miasta, jak i całej gminy.

Wykres 1 Ludność wg faktycznego miejsca zamieszkania

Źródło: GUS/BDL

Gęstość zaludnienia Miasta Zwoleni na koniec 2015 roku wynosiła 499 osób na 1 km², co było najniższą wartością spośród porównywalnych danych dla miast na poziomie kraju (1062 osoby) czy województwa mazowieckiego (1586 osób). Spadek gęstości zaludnienia dla Miasta Zwoleni jest wprost proporcjonalny do spadku liczby ludności ogółem w mieście w analizowanych latach.

Tabela 2 - Gęstość zaludnienia

Jednostka terytorialna	ludność na 1 km ²					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	osoba	osoba	osoba	osoba	Osoba	osoba
POLSKA	123	123	123	123	123	123
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	87	86	86	86	86	86
POLSKA - MIASTO	1 089	1 084	1 082	1 078	1 074	1 062
MAZOWIECKIE	148	149	149	150	150	150
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	125	126	127	127	126	127
MAZOWIECKIE - MIASTO	1567	1573	1577	1581	1581	1586
Powiat zwoleński	65	65	65	64	64	64
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			95	95	94	94
Powiat zwoleński - MIASTO			516	510	507	499
Zwoleń	95	95	95	95	94	94
Zwoleń - miasto	518	515	516	510	507	499
Zwoleń - obszar wiejski	49	49	49	49	50	50

Źródło: GUS/BDL

Spadek liczby ludności na przestrzeni lata 2010-2015 w Mieście Zwoleń był najwyższy (-3,5%) spośród porównywalnych JST (Jednostek Samorządu Terytorialnego), dla miast na poziomie kraju odnotowano spadek -1,1%, na poziomie województwa mazowieckiego nastąpił wzrost o 1,7%.

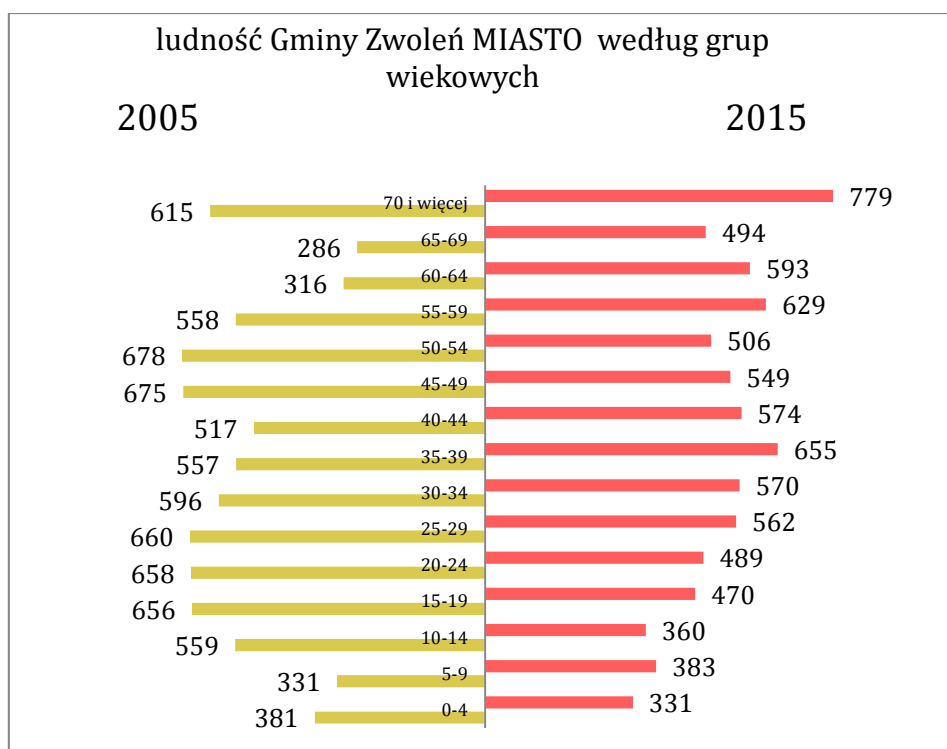
Tabela 3 - Ludność wg faktycznego miejsca zamieszkania

Jednostka terytorialna	ludność ogółem					
	faktyczne miejsce zamieszkania					
	stan na 31 XII					
	ogółem					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
POLSKA	38 529 866	38 538 447	38 533 299	38 495 659	38 478 602	38 437 239
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	8 763 193	8 804 087	8 808 621	8 805 014	8 843 239	8 862 579
POLSKA - MIASTO	23 416 505	23 385 828	23 336 289	23 257 909	23 216 352	23 166 429
MAZOWIECKIE	5 267 072	5 285 604	5 301 760	5 316 840	5 334 511	5 349 114
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	843 872	849 236	854 418	858 666	871 108	874 782
MAZOWIECKIE - MIASTO	3 380 942	3 393 043	3 402 557	3 411 493	3 427 481	3 438 225
Powiat zwoleński	37 369	37 164	37 069	36 967	36 919	36 761
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			15 405	15 342	15 319	15 290
Powiat zwoleński - MIASTO			8 211	8 112	8 065	7 944
Zwoleń	15 424	15 380	15 405	15 342	15 319	15 290
Zwoleń - miasto	8 236	8 191	8 211	8 112	8 065	7 944
Zwoleń - obszar wiejski	7 188	7 189	7 194	7 230	7 254	7 346

Źródło: GUS/BDL

W strukturze wiekowej ludności (dane co 4 lata) dla Miasta Zwoleń– w porównywanym latach 2005 i 2015 można zauważyć wyraźnie zmniejszenie się „podstawy piramidy wieku” (wiek 0-24 lata) co w kolejnych latach może spowodować znaczne pogorszenie wskaźników demograficznych – znaczny wzrost liczebności grupy wiekowej poprodukcyjnej w stosunku do zmniejszającej się liczebności grup przed- i produkcyjnej.

Wykres 2 - Struktura wiekowa ludności Miasta Zwoleń

Źródło: GUS/BDL

W okresie 2010-2015 nastąpił w Mieście Zwoleń spadek udziału liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) do ogółu ludności z poziomu 18,9% w 2010 roku do 16,8% w na koniec 2015 roku – zmiana udziału o -11,1% w ujęciu dynamicznym. Odnotowany udział dla Miasta Zwoleń (16,8%) był wyższym udziałem w porównaniu z danymi dla średniej dla miast w kraju (16,7%), lecz niższym niż dla województwa mazowieckiego (17,7%).

Tabela 4 - Ludność w wieku przedprodukcyjnym do ogółu ludności

Jednostka terytorialna	ludność w wieku przedprodukcyjnym do ogółu ludności					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	%	%	%	%	%	%
POLSKA	18,8	18,5	18,3	18,2	18,0	18,0
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	20,0	19,6	19,3	19,0	18,8	18,7
POLSKA - MIASTO	17,1	16,9	16,8	16,7	16,7	16,7
MAZOWIECKIE	18,7	18,6	18,6	18,5	18,5	18,6
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	20,4	20,2	20,0	19,9	19,8	19,7
MAZOWIECKIE - MIASTO	17,1	17,1	17,2	17,3	17,5	17,7
Powiat zwoleński	20,8	20,5	19,9	19,5	19,3	18,9
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-			19,5	19,0	18,8	18,3

WIEJSKIE						
Powiat zwoleński - MIASTO			18,5	18,0	17,5	16,8
Zwoleń	20,1	19,8	19,5	19,0	18,8	18,3
Zwoleń - miasto	18,9	18,8	18,5	18,0	17,5	16,8
Zwoleń - obszar wiejski	21,4	21,1	20,7	20,2	20,3	20,0

Źródło: GUS/BDL

Zdecydowanie lepsza sytuacja występuje w grupie osób w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 18-59 lat, mężczyźni w wieku 18-64 lata) – udział tych osób w ogóle ludności zamieszkałej w Mieście Zwoleń na koniec 2015 wyniósł 63,1% (spadek udziału dynamiczny -3,1%) i był wyższy od danych dla miast na poziomie kraju (62,0%) i województwa mazowieckiego (60,9%).

Tabela 5 - Ludność w wieku produkcyjnym do ogółu ludności

Jednostka terytorialna	ludność w wieku produkcyjnym do ogółu ludności					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	%	%	%	%	%	%
POLSKA	64,4	64,2	63,9	63,4	63,0	62,4
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	64,6	64,5	64,2	63,9	63,6	63,1
POLSKA - MIASTO	65,3	64,8	64,2	63,5	62,8	62,0
MAZOWIECKIE	63,5	63,3	62,9	62,4	62,0	61,4
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	64,1	63,9	63,6	63,1	62,7	62,2
MAZOWIECKIE - MIASTO	64,3	63,7	63,1	62,4	61,7	60,9
Powiat zwoleński	62,1	62,1	62,5	62,7	62,5	62,4
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			63,4	63,3	63,0	62,8
Powiat zwoleński - MIASTO			64,0	63,6	63,2	63,1
Zwoleń	63,8	63,6	63,4	63,3	63,0	62,8
Zwoleń - miasto	65,3	64,5	64,0	63,6	63,2	63,1
Zwoleń - obszar wiejski	62,0	62,5	62,7	63,0	62,7	62,4

Źródło: GUS/BDL

Natomiast w grupie wiekowej poprodukcyjnej (kobiety powyżej 60 lat, mężczyźni powyżej 65 lat) nastąpił wzrost udziału do ludności ogółem zamieszkującej Miasto Zwoleń i wyniósł na koniec 2015 roku 20,1% (zmiana dynamiczna w okresie 2010-2015 wyniosła +27,0%) i był niższy w porównaniu ze średnimi dla miast na poziomie kraju (21,3% - zmiana +21,0%) i dla województwa mazowieckiego (21,5% - zmiana +15,6%).

Tabela 6 - Ludność w wieku poprodukcyjnym od ogółu ludności

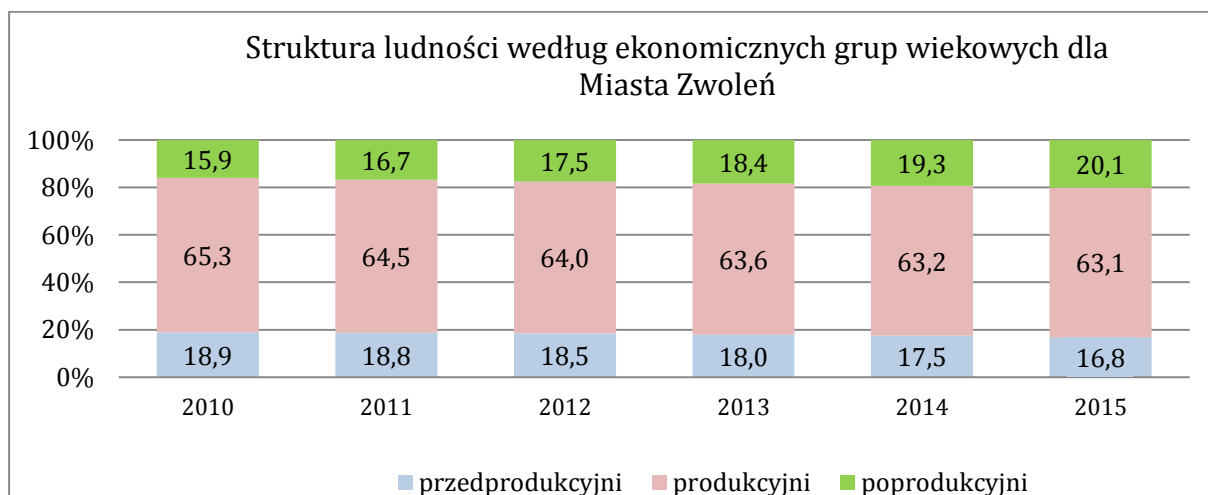
Jednostka terytorialna	ludność w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	%	%	%	%	%	%
POLSKA	16,8	17,3	17,8	18,4	19,0	19,6
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	15,4	15,9	16,4	17,0	17,6	18,2
POLSKA - MIASTO	17,6	18,3	19,0	19,8	20,6	21,3
MAZOWIECKIE	17,7	18,1	18,6	19,0	19,5	20,0
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	15,5	16,0	16,4	17,0	17,5	18,1
MAZOWIECKIE - MIASTO	18,6	19,1	19,7	20,3	20,9	21,5
Powiat zwoleński	17,1	17,4	17,6	17,8	18,3	18,7
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			17,1	17,6	18,2	18,9
Powiat zwoleński - MIASTO			17,5	18,4	19,3	20,1

Zwoleń	16,2	16,6	17,1	17,6	18,2	18,9
Zwoleń - miasto	15,9	16,7	17,5	18,4	19,3	20,1
Zwoleń - obszar wiejski	16,5	16,5	16,6	16,8	17,0	17,6

Źródło: GUS/BDL

Zmiany w strukturze wiekowej ludności Miasta Zwoleń w latach 2010-2015 charakteryzują się systematycznym ubytkiem udziału ludności w wieku przed- i produkcyjnym, kosztem dynamicznego wzrostu udziału grupy poprodukcyjnej.

Wykres 3 - Struktura ludności według ekonomicznych grup wiekowych Miasta Zwoleń

Źródło: GUS/BDL

Ocenę sytuacji demograficznej uzupełniają wskaźniki obciążenia demograficznego. Pierwszy z nich określa liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Kolejny ze wskaźników określa, ile osób w wieku poprodukcyjnym przypada na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym.

Trzeci ze wskaźników określa liczbę osób w wieku poprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Ww. wskaźniki potwierdzają niekorzystną sytuację demograficzną w mieście. Widoczny był bardzo duży odsetek osób w wieku poprodukcyjnym oraz wzrastające obciążenie demograficzne społeczeństwa miasta (liczba pracujących utrzymuje coraz większą liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym, co związane jest z dynamicznym przyrostem osób w wieku poprodukcyjnym). Zagrożone jest również „zastępstwo pokoleniowe” z powodu zmniejszającej się liczebności grupy przedprodukcyjnej.

Tabela 7 - Wskaźniki obciążenia demograficznego

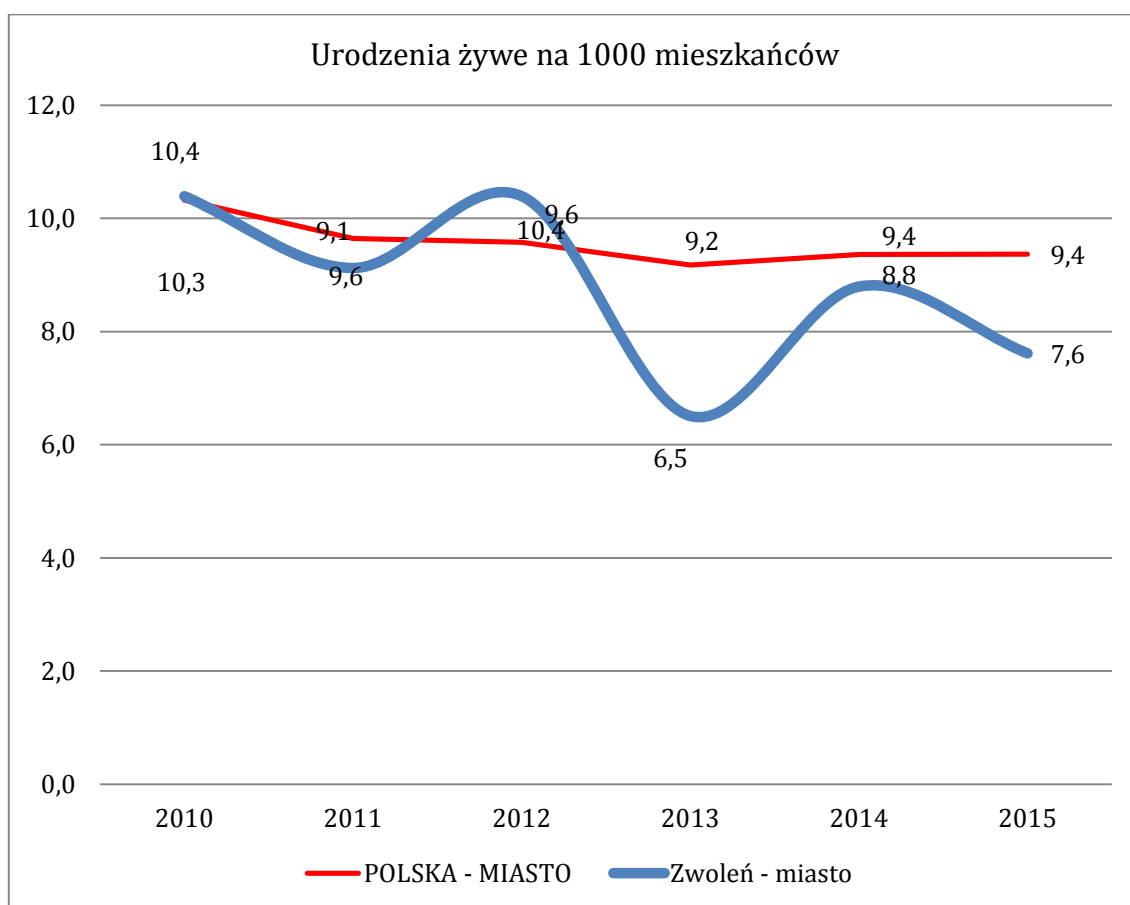
Jednostka terytorialna	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym					ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
	2010	2011	2012	2013	2014		
						2015	2015
						osoba	Osoba

POLSKA	55,2	55,8	56,6	57,6	58,8	60,1	109,1	31,4
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	54,8	55,2	55,7	56,4	57,3	58,4	97,7	28,9
POLSKA – MIASTO	53,1	54,3	55,8	57,5	59,4	61,3	127,6	34,4
MAZOWIECKIE	57,4	58,1	59	60,1	61,4	62,9	107,8	32,7
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	56	56,6	57,3	58,4	59,5	60,9	91,7	29,1
MAZOWIECKIE – MIASTO	55,5	56,9	58,5	60,3	62,1	64,3	121,5	35,3
Powiat zwoleński	61,2	61,1	60	59,6	60,1	60,2	98,8	29,9
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			57,7	57,9	58,8	59,3	103,1	30,1
Powiat zwoleński - MIASTO			56,1	57,2	58,3	58,5	120,1	31,9
Zwoleń	56,8	57,3	57,7	57,9	58,8	59,3	103,1	30,1
Zwoleń – miasto	53,2	55,0	56,1	57,2	58,3	58,5	120,1	31,9
Zwoleń - obszar wiejski	61,2	60,1	59,5	58,7	59,4	60,3	87,6	28,1

Źródło: GUS/BDL

Źródłem niekorzystnej sytuacji demograficznej należy poszukiwać w migracjach oraz ruchu naturalnym. Wskaźnik urodzeń żywych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w analizowanym okresie 2010-2015 był dla Miasta Zwoleń niższy niż średnia dla kraju.

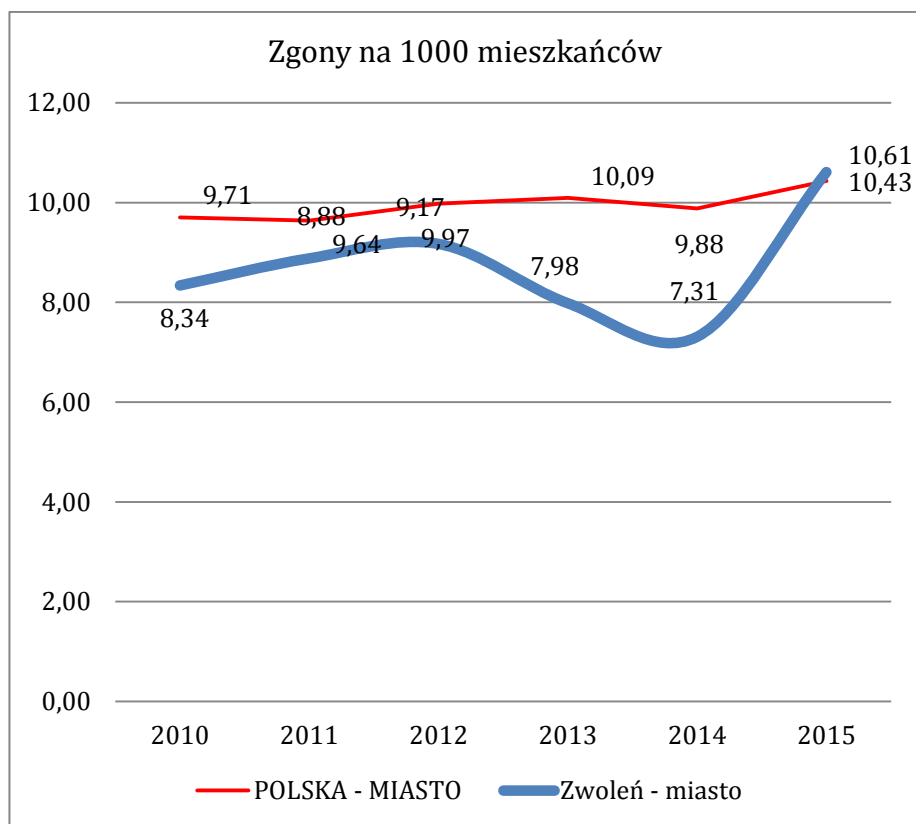
Wykres 4 - Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców

Źródło: GUS/BDL

Znaczny spadek liczby mieszkańców spowodowany był m. in. wysokimi wskaźnikami zgonów, zwłaszcza w 2015 roku jego wartość przekroczyła średnie wartości dla kraju.

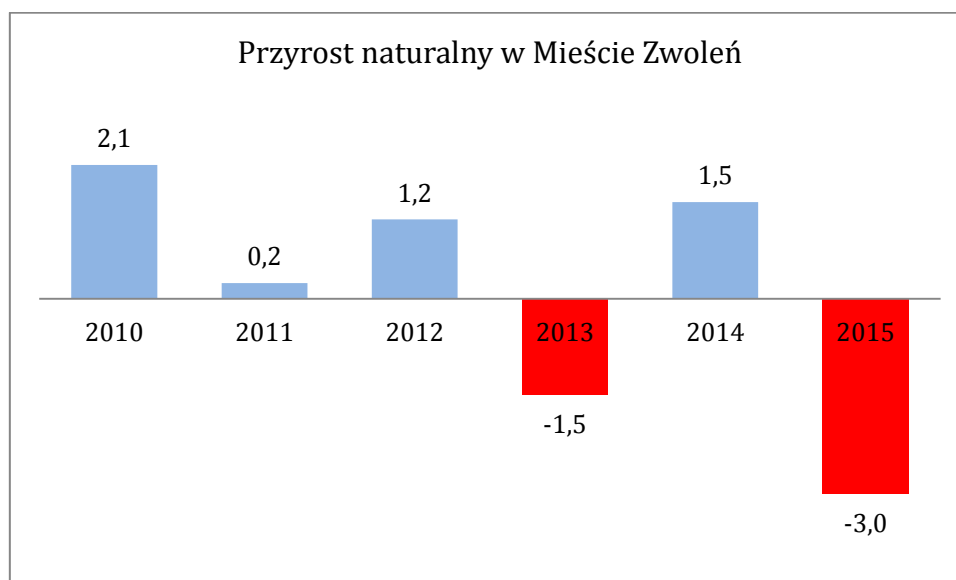
Wykres 5 - Zgony na 1000 mieszkańców

Źródło: GUS/BDL

Niskie wskaźniki urodzeń oraz wysokie wskaźniki zgonów – wpłynęły na ujemne saldo przyrostu naturalnego w roku 2013 i zwłaszcza w 2015.

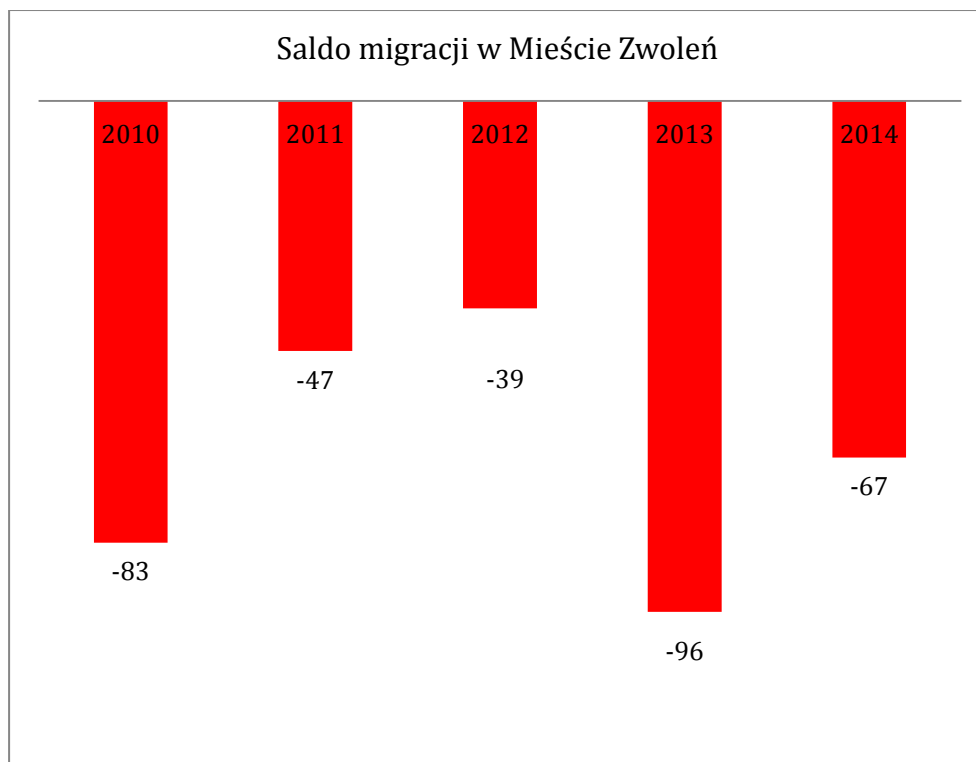
Wykres 6 - Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców

Źródło: GUS/BDL

Kolejnym zjawiskiem, które wpływa na powiększanie się lub pomniejszanie populacji danej jednostki terytorialnej są migracje, które dla Miasta Zwoleni miały w latach 2010-2015 wartość ujemną wraz ze stałą tendencją ujemną.

Wykres 7 - Saldo migracji w Mieście Zwoleni

Źródło: GUS/BDL

Potwierdzeniem negatywnych zjawisk związanych z migracjami jest wskaźnik salda migracji na 1000 osób. Miasto Zwoleni charakteryzowało się wyraźnie niższymi wartościami tego wskaźnika na przestrzeni analizowanych lat, w porównaniu do wartości, jakie osiągał ten wskaźnik na porównywanych poziomach statystycznych, co prezentuje poniższa tabela.

Tabela 8 - Saldo migracji na 1000 osób

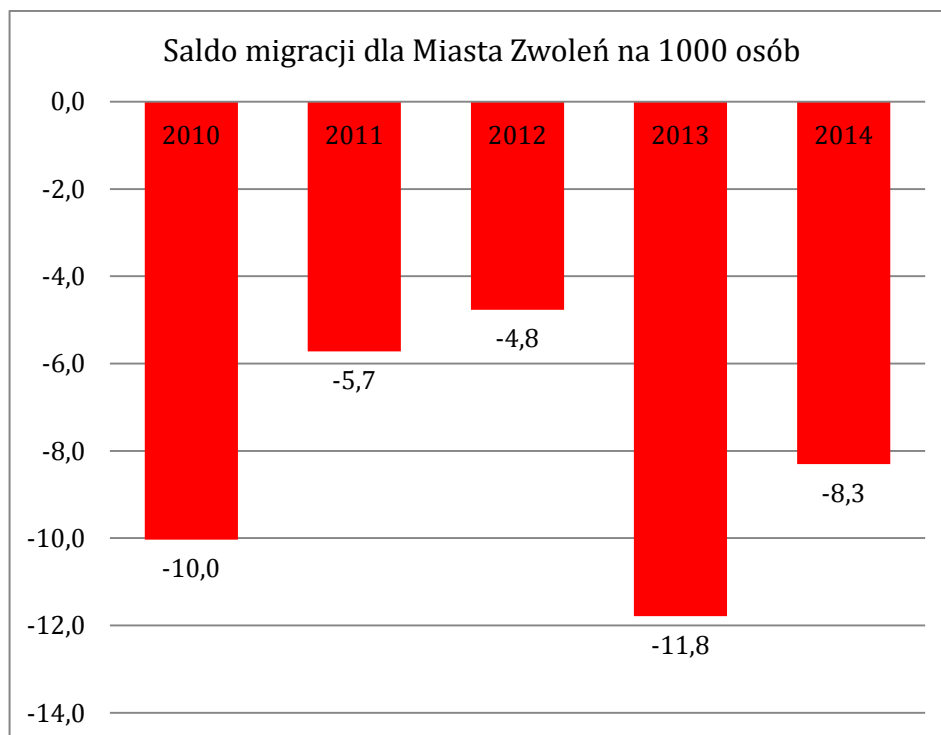
Jednostka terytorialna	saldo migracji na 1000 osób				
	Ogółem				
	2010	2011	2012	2013	2014
	osoba	osoba	osoba	osoba	Osoba
POLSKA	-0,1	-0,1	-0,2	-0,5	-0,4
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	0,1	-0,2	-0,3	-0,8	-0,8
POLSKA - MIASTO	-2,1	-1,9	-1,7	-2,2	-1,8
MAZOWIECKIE	2,5	2,7	2,5	2,5	2,5
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	5,4	5,0	4,2	3,6	3,0
MAZOWIECKIE - MIASTO	1,5	2,3	2,1	2,1	2,4
Powiat zwoleni	-2,0	-3,4	-2,3	-2,1	-1,5
Powiat zwoleni - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			-2,9	-4,4	-3,0
Powiat zwoleni - MIASTO			-4,8	-11,8	-8,3
Zwoleni	-4,8	-2,5	-2,9	-4,4	-3,0
Zwoleni - miasto	-10,0	-5,7	-4,8	-11,8	-8,3

Zwoleń - obszar wiejski	1,3	1,1	-0,7	3,9	2,9
-------------------------	-----	-----	------	-----	-----

Źródło: GUS/BDL

Saldo migracji w przeliczeniu na 1000 osób dla Miasta Zwoleń ma w latach 2010-2014 wartość ujemną i zmieniało się z poziomu -10,0 osób w 2010 roku do -8,3 osób w 2014 roku (zmiana o 17,2%), lecz najniższą wartość miał w 2013 roku i wyniosła -11,8%.

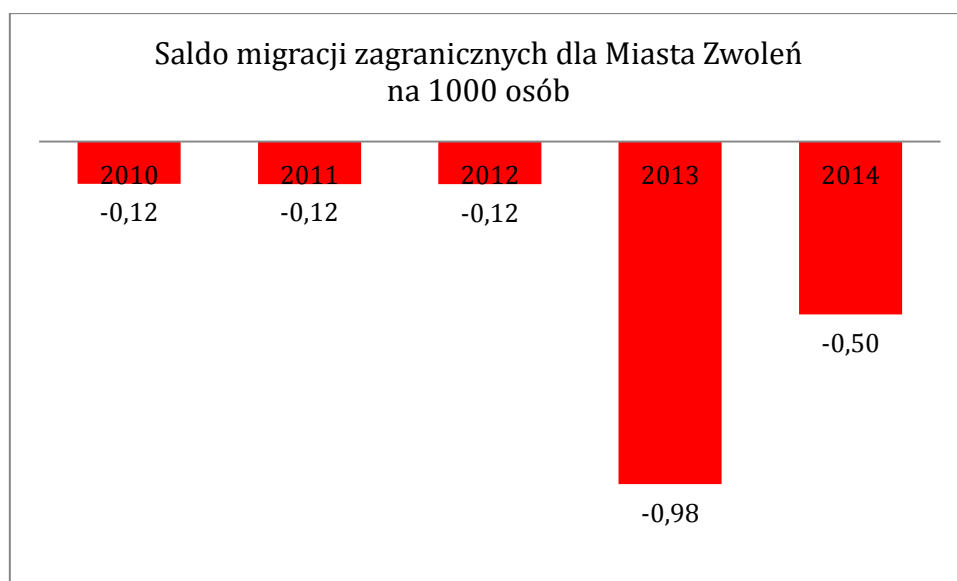
Wykres 8 - Saldo migracji na 1000 osób

Źródło: GUS/BDL

Coraz większy odsetek migracji ze Zwolenia związany był z wyjazdami zagranicznymi w analizowanym okresie 2010-2014 miał wartości ujemne, a wartość minimalną osiągnął w 2013 roku (-11,8%).

Wykres 9 - Saldo migracji zagranicznych na 1000 mieszkańców

Źródło: GUS/BDL

Bezrobocie

Liczba osób bezrobotnych wg danych GUS/BDL dla Gminy Zwoleń zmalała o 15,0% na przestrzeni lat 2010-2015 i była to zmiana - spośród innych JST – niższa niż dla kraju gminy miejsko-wiejskie spadek o 22,6%, i wyższa niż w województwie mazowieckim gminy miejsko-wiejskie nastąpił spadek o 12,2%.

Tabela 9 - Bezrobotni zarejestrowani ogółem

Jednostka terytorialna	bezrobotni zarejestrowani ogółem					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	Osoba
POLSKA	1 954 706	1 982 676	2 136 815	2 157 883	1 825 180	1 563 339
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	516 051	520 357	551 157	554 107	465 278	399 497
POLSKA - MIASTO						
MAZOWIECKIE	238 341	246 739	271 927	283 196	249 777	216 527
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	43 967	45 187	49 074	50 365	44 497	38 594
MAZOWIECKIE - MIASTO						
Powiat zwoleński	3 173	3 098	3 383	3 566	3 185	2 892
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			1 400	1 470	1 321	1 167
Powiat zwoleński - MIASTO						
Zwoleń	1 373	1 295	1 400	1 470	1 321	1 167
Zwoleń - miasto						
Zwoleń - obszar wiejski						

Źródło: GUS/BDL

Spadek liczby bezrobotnych w Zwoleniu przełożył się na spadek wskaźnika udziału bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.

Tabela 10 - Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym (%)

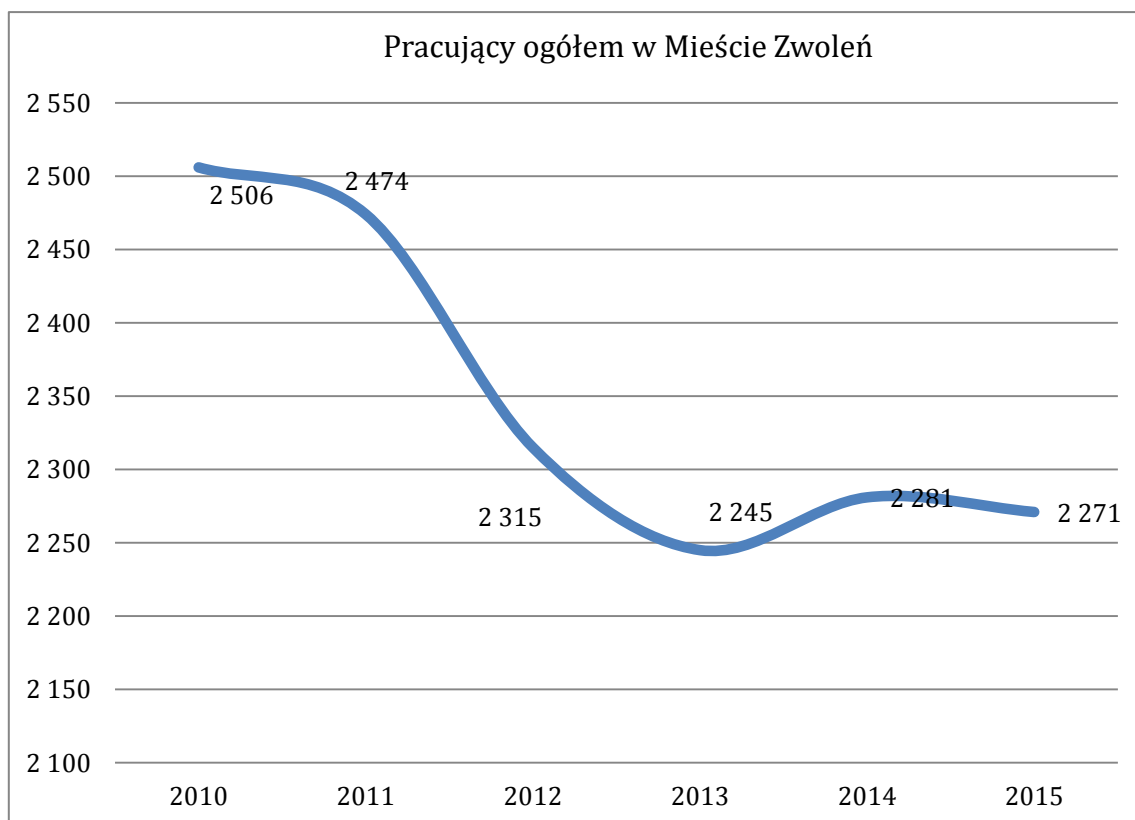
Jednostka terytorialna	udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku
------------------------	--

	produkcyjnym					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	%	%	%	%	%	%
POLSKA	7,9	8,0	8,7	8,8	7,5	6,5
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	9,1	9,2	9,7	9,8	8,3	7,1
MAZOWIECKIE	7,1	7,4	8,2	8,5	7,6	6,6
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	8,1	8,3	9,0	9,3	8,1	7,1
Powiat zwoleński	13,7	13,4	14,6	15,4	13,8	12,6
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			14,3	15,1	13,7	12,2
Zwoleń	14,0	13,2	14,3	15,1	13,7	12,2
Zwoleń - miasto						
Zwoleń - obszar wiejski						

Źródło: GUS/BDL

Wskaźnikiem, który obrazuje zmiany zachodzące na rynku pracy jest liczba osób pracujących ogółem.

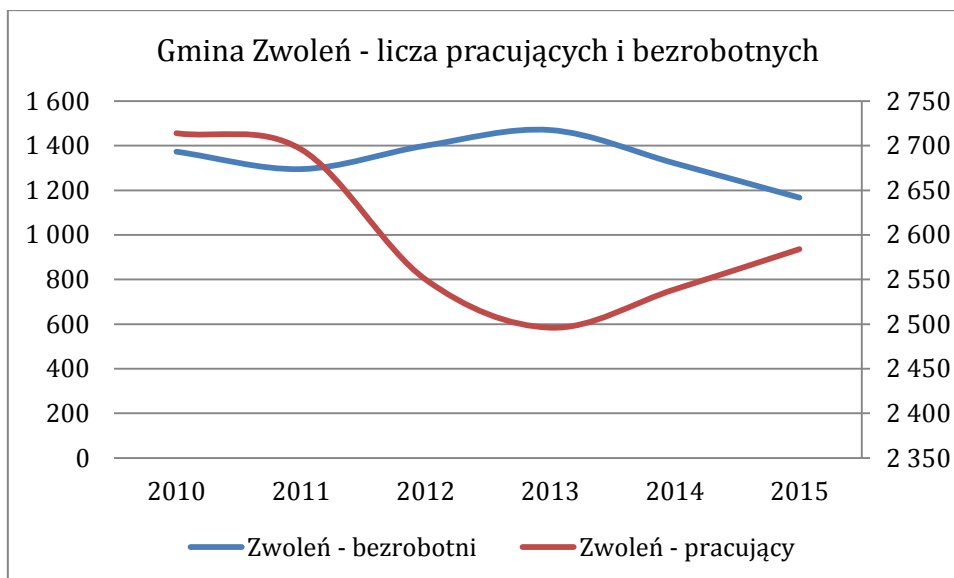
Wykres 10 - Pracujący ogółem w Mieście Zwoleń

Źródło: GUS/BDL

Porównując wykresy dla wielkości osób bezrobotnych i pracujących w Gminie Zwoleń można odnaleźć korelację między zmianami pomiędzy tymi danymi dla gminy.

Wykres 11 - Pracujący ogółem i bezrobotni zarejestrowani w Gminie Zwoleń

Źródło: GUS/BDL

Miasto Zwoleń charakteryzowało się na koniec 2015 roku niższymi wskaźnikami pracujących na 1000 mieszkańców (286 osób) w porównaniu do przestrzeni miejskich kraju (313 osób) oraz województwa (377 osób).

Tabela 11 - Pracujący ogółem na 1000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	pracujący ogółem na 1000 mieszkańców					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	Osoba
POLSKA	223	224	223	226	230	232
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	178	179	178	181	186	188
POLSKA - MIASTO	304	304	302	304	310	313
MAZOWIECKIE	272	274	272	272	279	283
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	196	198	197	198	205	208
MAZOWIECKIE - MIASTO	369	371	368	365	373	377
Powiat zwoleński	104	102	101	102	105	106
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			166	163	166	169
Powiat zwoleński - MIASTO			282	277	283	286
Zwoleń	176	175	166	163	166	169
Zwoleń - miasto	304	302	282	277	283	286
Zwoleń - obszar wiejski	29	31	33	35	36	43

Źródło: GUS/BDL

Pomoc społeczna

Zadania z zakresu pomocy społecznej w Gminie Zwoleń realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwoleniu. Podstawowym trzonem jego działalności jest realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej w oparciu o instrumenty, określone w ustawie o pomocy społecznej, a więc podejmowanie takich działań, których celem jest udzielanie osobom różnych form wsparcia,

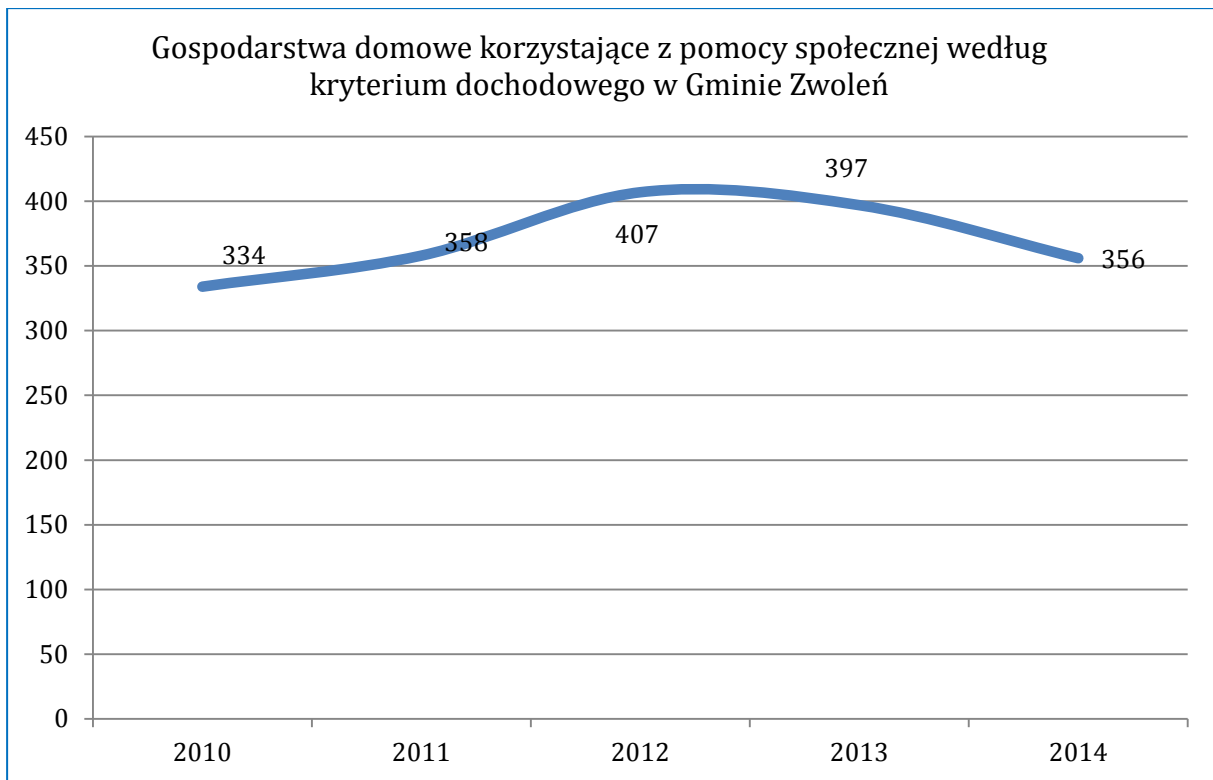
pozwalających na przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie samodzielnie pokonać przy wykorzystaniu własnych umiejętności, możliwości, zasobów i uprawnień. Ośrodek realizuje zadania pomocy społecznej poprzez: tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej, analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej, przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń, pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz świadczenie pracy socjalnej. Ośrodek może realizować inne zadania, powierzone mu przez właściwe organy na podstawie innych ustaw. Do tych dodatkowych zadań należy realizacja świadczeń pieniężnych na rzecz rodziny w postaci:

- przyznawania i wypłaty świadczeń rodzinnych,
- przyznawanie i wypłata świadczenia wychowawczego,
- przyznawania i wypłaty zasiłku dla opiekuna,
- przyznawania i wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- reintegracji społecznej i zawodowej dla osób z wykluczenia społecznego – projekty EFS, które uzupełniają katalog oferowanych przez MOPS usług na rzecz beneficjentów, zagrożonych ubóstwem i deprawacją potrzeb materialnych.

W ramach realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z obowiązków ustawowych, realizacji projektów i programów Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwoleniu stara się aktywnie współpracować z różnymi instytucjami, organizacjami w tym pozarządowymi działającymi w tym obszarze. Współpraca ta polega na działaniach interdyscyplinarnych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wspierania rodzin, osób niepełnosprawnych i innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wg danych GUS liczba gospodarstw domowych w Gminie Zwoleń korzystających z pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego wzrosła z 334 w 2010 roku do 356 w 2014 roku (wzrost o 6,6%).

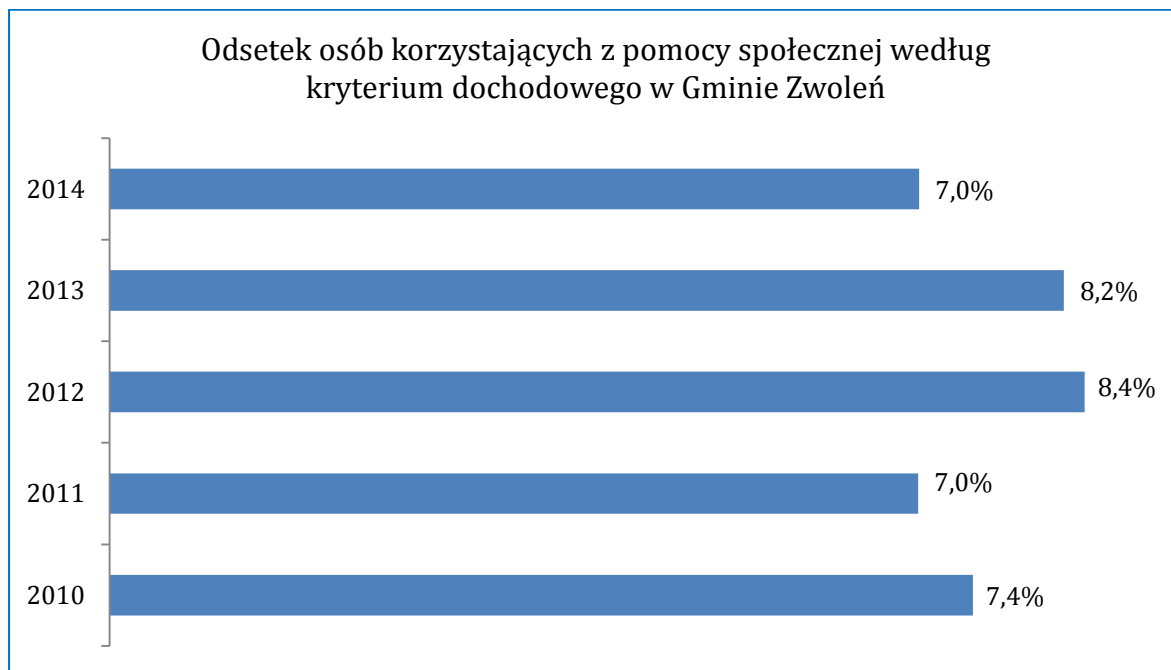
Wykres 12 - Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej według kryterium dochodowego w Gminie Zwoleń

Źródło: GUS/BDL

Wzrost liczby gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego (poniżej kryterium) powodował również wysoki poziom liczby osób korzystających z pomocy społecznej. Udział tych osób w liczebności ogółem gminy wyniósł na koniec 2014 roku 7%.

Wykres 13 - Liczba osób korzystających z pomocy społecznej według kryterium dochodowego w Gminie Zwoleń

Źródło: GUS/BDL

Udział osób korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego (poniżej kryterium) na koniec 2014 roku dla Gminy Zwoleń (7,0%) był wyższy od wartości dla gmin miejsko-wiejskich dla kraju (6,1%) i województwa mazowieckiego (4,8%).

Tabela 12 - Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej do ludności ogółem

Jednostka terytorialna	odsetek osób korzystających z pomocy społecznej do ludności ogółem				
	Ogółem				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	5,5%	5,0%	5,8%	6,0%	5,3%
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	6,5%	5,9%	6,8%	6,9%	6,1%
POLSKA - MIASTO			4,3%	4,5%	4,0%
MAZOWIECKIE	4,7%	4,1%	4,8%	4,9%	4,4%
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	5,4%	4,5%	5,3%	5,5%	4,8%
MAZOWIECKIE - MIASTO			3,2%	3,3%	2,9%
Powiat zwoleński	9,3%	9,2%	10,3%	10,7%	9,6%
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			8,4%	8,2%	7,0%
Powiat zwoleński - MIASTO			5,6%	5,5%	4,7%
Zwoleń	7,4%	7,0%	8,4%	8,2%	7,0%
Zwoleń - miasto					
Zwoleń - obszar wiejski					

Źródło: GUS

Główną przyczyną przyznania pomocy społecznej w Gminie Zwolen było ubóstwo oraz bezrobocie. Ogółem w 2015 roku z powodu ubóstwa przyznano świadczenia 211 mieszkańcom, natomiast z powodu bezrobocia 320 mieszkańcom.

Tabela 13- Liczba osób, którym przyznano świadczenia społeczne z podziałem na grupy wiekowe oraz powód w 2015 roku

2015 r.								
Liczba świadczeń pieniężnych	Kwota świadczeń (zł)	Liczba osób ogółem	liczba osób którym przyznano świadczenia, z powodu:					NIEBIESKIE KARTY
			ubóstwa	niepełnosprawności	przemoc w rodzinie	alkoholizm	bezrobocie	
2 084	712 890	381	211	25	0	2	320	26

Źródło: MOPS Zwolen

Uzależnienia i przemoc

Czynnikami, które stanowią ryzyko marginalizacji lub dowód wykluczenia społecznego są obszary problemowe, zdiagnozowane w rodzinach korzystających z pomocy społecznej. Obszary te wpływają destrukcyjnie na funkcjonowanie rodziny. Populacja rodzin, korzystających z pomocy społecznej jest zróżnicowana. Różnorodność dotyczy zarówno struktury wiekowej beneficjentów, liczebności gospodarstw domowych, typów rodzin, także obszarów problemowych, określanych mianem dysfunkcji rodziny. Uzależnienia od alkoholu i narkomanii należą do coraz powszechniejszych problemów otaczającej nas rzeczywistości i są problemami wielowymiarowymi, niezależnie od ogólnych skutków społecznych. Uzależnienia od alkoholu i narkotyków są niepokojącym zjawiskiem, które dotyczy wszystkich grup społecznych, bez względu na region, płeć, wiek, wykształcenie i status finansowy. Dlatego też alkoholizm lub narkomania są przesłankami wprowadzonymi do unormowań prawnych z zakresu pomocy społecznej. Przesłanki te w odbiorze społecznym budzą liczne zastrzeżenia i są z reguły niewłaściwie oceniane, lecz przez medycynę traktowane jak choroba. Jednak, żeby przesłanka ta została spełniona osoba ubiegająca się o świadczenie z pomocy społecznej lub członek jej rodziny powinien leczyć się w otwartej lub zamkniętej placówce służby zdrowia bądź w placówce prowadzonej przez stowarzyszenia lub związek wyznaniowy, a stopień uzależnienia musi ocenić lekarz. Odmowa podjęcia leczenia odwykowego stanowi podstawę do odmowy świadczenia z pomocy społecznej. Jednocześnie osoby, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizują małoletnich, uchylają się od pracy oraz zakłócają spokój i porządek publiczny kieruje się na badanie przez lekarza biegłego w celu oceny jego stopnia uzależnienia oraz wskazanie rodzaju zakładu leczniczego. Uprawnienia do kierowania takich osób na badania posiada Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych właściwa dla miejsca zamieszkania lub pobytu osoby, której dotyczy problem. Problem nadużywania alkoholu dotyczy znacznej liczby osób z terenu gminy. Osoby te niechętnie podejmują leczenie. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej monitoruje zjawiska związane z uzależnieniem – przygotowuje wywiady środowiskowe, zawiera kontrakty socjalne, udziela pomocy materialnej, informuje o możliwości korzystania z pomocy psychospołecznej, prawnej oraz terapeuty uzależnień, a także kieruje wnioski do GKRPA o zastosowanie leczenia lub terapii.

W 2015 roku wg danych MOPS w Zwoleniu, świadczenia społeczne z powodu alkoholizmu przyznano 2 mieszkańcom gminy.

Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „**Niebieskiej Karty**” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „**Niebieskie Karty**” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

Na terenie Gminy Zwoleń na koniec 2015 roku było wystawionych 26 Niebieskich Kart, z czego 17 w Mieście Zwoleniu.

Niepełnosprawność i choroba

Niepełnosprawność jest stanem będącym efektem dysfunkcji natury fizycznej lub psychicznej, ubytku anatomicznego wynikającego z urazów, schorzeń lub zaburzeń rozwojowych powodujący znaczące ograniczenie możliwości wykonywania podstawowych czynności życiowych, tj. samoobsługa, przemieszczanie się, czynności manualne, orientacja w otoczeniu, zdolności komunikowania się z innymi ludźmi oraz czynności związane z uczeniem się, wykonywaniem pracy, życiem rodzinnym czy prowadzeniem gospodarstwa domowego. Za osobę niepełnosprawną uznać należy „osobę, której stan fizyczny lub psychiczny trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza albo uniemożliwia wypełnianie zadań życiowych i ról społecznych zgodnie z normami społecznymi i prawnymi”. Przez osobę niepełnosprawną prawnie rozumie się osobę, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony. Osoba niepełnosprawna biologicznie to osoba nieposiadająca takiego orzeczenia, ale odczuwająca ograniczenie własnej sprawności w wykonywaniu podstawowych dla swojego wieku czynności. Prawo do uzyskania pomocy, a także rozmiar udzielonej pomocy zależą od stopnia niepełnosprawności: znacznego, umiarkowanego lub lekkiego. Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wydają wojewódzkie i powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności. Na terenie Gminy Zwoleniu orzeczenia takie wydaje Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Zwoleniu. Orzeczenia o niepełnosprawności wydawane są także przez Komisję przy ZUS i KRUS. Osoby niepełnosprawne są statystycznie gorzej wykształcone, przejawiają mniejszą aktywność zawodową, a w konsekwencji częściej narażone są na ubóstwo i wykluczenie społeczne. Jednym z problemów osób niepełnosprawnych jest występowanie w ich środowisku znacznego bezrobocia. Głównymi problemami związanymi z bezrobociem niepełnosprawnych są:

- niższa atrakcyjność osoby niepełnosprawnej na rynku pracy,
- niedobór stanowisk pracy dla osób z niektórymi schorzeniami,
- niskie wykształcenie i kwalifikacje.

Niepełnosprawność członka rodziny może prowadzić do pogorszenia kondycji finansowej rodziny bez względu na jej przynależność społeczno – zawodową. Sytuacja taka spowodowana jest dużymi wydatkami na leczenie i rehabilitację oraz inne świadczenia będące udziałem rodzin. Dlatego też rodziny takie często zwracają się o pomoc do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Zły stan zdrowia jest jedną z najczęstszych przyczyn udzielania pomocy przez ośrodki pomocy społecznej. Długotrwała lub ciężka choroba jako przesłanka do udzielenia pomocy nie jest ściśle zdefiniowana przez ustawodawcę. Pojęcie długotrwałej choroby wydaje się, że będzie się odnosiło do chorób, których leczenie wymaga procesu trwającego w czasie, w wielu przypadkach wyleczenie nie będzie możliwe, a jedynie zminimalizowanie występujących objawów. Do stwierdzenia występowania powyższej okoliczności będą uprawnieni lekarze, którzy wystawiają zaświadczenia o długotrwałej chorobie. Osoby przewlekłe lub ciężko chore spotykają się z podobnymi problemami jak osoby niepełnosprawne, ponieważ często nie są w stanie aktywnie uczestniczyć w tzw. normalnym życiu. Borykają się również z: bezrobociem, utrudnieniami w dostępie do specjalistycznej opieki medycznej, czy kosztownością procesu leczenia. W chwili obecnej problemem są również tzw. choroby cywilizacyjne, dotyczące najczęściej ludzi młodych i w średnim wieku. Ciężka, długotrwała choroba wiąże się z ponoszeniem wysokich kosztów leczenia, rehabilitacji czy też kosztów związanych z zakupem artykułów spożywczych wymaganych przy zalecanej diecie. Osoby, których dotyczy długotrwała lub ciężka choroba mają często ograniczone możliwości znalezienia pracy. Sprawy te mają zasadniczy wpływ na sytuacje materialną rodzin osób chorych, dlatego też często stają się oni klientami MOPS.

W 2015 roku wg danych MOPS w Zwoleniu, świadczenia społeczne z powodu niepełnosprawności przyznano 25 osobom, z czego 10 mieszkańcom Miasta Zwoleni.

Bezpieczeństwo i przestępczość

Nad bezpieczeństwem mieszkańców Zwolenia czuwają funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Zwoleniu oraz jednostki Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej.

W 2015 roku w Gminie Zwoleni popełniono 193 przestępstwa. W dużej części były to przestępstwa o charakterze kryminalnym (62 przestępstwa), w tym przeciwko mieniu 38 przestępstw.

Tabela 14 - Rodzaj i liczba popełnionych przestępstw w Gminie Zwoleni w 2015 roku

drogowe	gospodarcze	O charakterze kryminalnym		
		ogółem	przeciwko życiu i zdrowiu	przeciwko mieniu
86	45	62	21	38

Źródło: KPP w Zwoleniu

Na tle innych jednostek administracyjnych obszar Gminy Zwoleni okazuje się terenem o mniejszym zagrożeniu przestępczością. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2015 roku w gminie popełniono ogółem 12,62 przestępstwa, podczas gdy w kraju było to 20,80 przestępstw, a w województwie mazowieckim 21,06 przestępstw.

Aktywność społeczna

Na terenie miasta Zwoleń zarejestrowanych jest kilkanaście **organizacji pozarządowych**, działających w większości w obszarze upowszechnia kultury fizycznej i sportu, ochrony zdrowia i opieki społecznej czy kultury i sztuki. W zdecydowanej większości funkcjonują one w formie stowarzyszeń, rzadziej fundacji, są wśród nich zarówno podmioty z długoletnią historią, jak i jednostki nowoutworzone.

Aktywność społeczną mieszkańców Miasta Zwoleń na tle mieszkańców innych jednostek administracyjnych można ocenić za pomocą wskaźnika liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców. Dostępne dane wskazują, że z wartością wskaźnika 32,7 Miasto Zwoleń plasuje się znacznie niżej niż średnia dla miast na poziomie krajowym (39,1) i województwa mazowieckiego (52,9).

Tabela 15 - Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Jednostka terytorialna	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	-	-	-	-	-	-
POLSKA	27,1	28,4	30,0	31,5	33,1	35,1
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	23,8	25,0	26,3	27,6	28,7	30,4
POLSKA - MIASTO	29,7	31,1	32,9	34,8	36,8	39,1
MAZOWIECKIE	33,0	34,5	36,6	38,7	40,7	43,3
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	21,2	22,2	23,4	24,6	25,7	27,5
MAZOWIECKIE - MIASTO	39,9	41,8	44,4	47,1	49,7	52,9
Powiat zwoleński	15,3	16,1	17,5	18,7	19,2	20,9
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			16,2	18,9	20,2	23,5
Powiat zwoleński - MIASTO			21,9	25,9	27,3	32,7
Zwoleń	13,6	15,6	16,2	18,9	20,2	23,5
Zwoleń - miasto	17,0	20,8	21,9	25,9	27,3	32,7
Zwoleń - obszar wiejski	9,7	9,7	9,7	11,1	12,4	13,6

Źródło: GUS/BDL

Tabela 16 - Wskaźniki sfery społecznej – Gmina i Miasto Zwoleń na tle kraju, województwa oraz powiatu.

wskaźnik	jednostka terytorialna na JST	zmiana Zwoleń 2015/2010	ocena w odniesieniu do zmiany 2015/2010			wartość Zwoleń 2015	ocena w odniesieniu do wartości w 2015:			trend Zwoleń	OCENA OGÓLNA
			POLSKA	MAZOWIEC	powiat zwoleński*		POLSKA	MAZOWIEC	powiat zwoleński*		
Ludność wg miejsca zamieszkania	gmina m-w	-0,87%	1,13%	3,66%	-0,75%	15 290	8 862 579	874 782	15 290	spadkowy	
	MIASTO	-3,55%	1,07%	1,69%	-3,25%	7 944	23 166 429	3 438 225	7 944		
Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym do ogółu ludności (%)	gmina m-w	-8,55%	6,51%	-3,09%	-5,96%	18,34	18,65	19,74	18,34	spadkowy	
	MIASTO	11,08%	2,11%	3,20%	-9,12%	16,77	16,70	17,67	16,77		
Odsetek osób w wieku produkcyjnym do ogółu ludności (%)	gmina m-w	-1,60%	2,29%	-3,02%	-1,04%	62,76	63,13	62,16	62,76	spadkowy	
	MIASTO	-3,36%	5,11%	-5,36%	-1,49%	63,09	61,98	60,87	63,09		
Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności	gmina m-w	16,89%	18,01%	16,52%	10,67%	18,90	18,22	18,10	18,90	wzrostowy	
	MIASTO	27,01%	20,96%	15,60%	15,09%	20,14	21,32	21,46	20,14		
Przyrost naturalny na 1000 ludności	gmina m-w	156,1%	127,7%	-56,3%	211,6%	-0,65	-0,39	1,02	-0,65	spadkowy	
	MIASTO	245,8%	272,3%	-53,7%	345,0%	-3,00	-1,06	0,83	-3,00		
Saldo migracji na 1000 ludności (2014/2010)	gmina m-w	37,2%	680,0%	-44,4%	-5,0%	-3,00	-0,84	3,01	-3,00	wzrostowy	
	MIASTO	17,2%	14,4%	60,6%	-74,1%	-8,30	-1,76	2,40	-8,30		
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej (2014/2010)	gmina m-w	6,59%	2,33%	2,87%	-	356	200 339	16 056	356	wzrostowy	
	MIASTO	-	3,04%	-3,94%	-	-	423 876	47 628	150		
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej do ogółu ludności'	gmina m-w	-6,24%	6,13%	-9,76%	16,99%	6,98%	6,10%	4,83%	6,98%	spadkowy	
	MIASTO	-	5,92%	-6,79%	14,93%	-	4,05%	2,94%	4,72%		
Odsetek bezrobotnych w wieku produkcyjnym	gmina m-w	12,87%	21,66%	-12,68%	15,13%	12,16	7,14	7,10	12,16	spadkowy	
	MIASTO	-	-	-	-	-	-	-	-		

* dynamika (miasto) 2015/2012											
skala oceny:		pozytyw na									
		negatywna									
		neutralna									

Źródło: GUS/BDL

2. Diagnoza zjawisk w sferze gospodarczej

Pod względem ilości zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na koniec 2015 roku Miasto Zwoleń z ilością 1007 podmiotów, plasuje się znacznie niżej niż ilości dla ośrodków miejskich na poziomie kraju (1318) i województwa mazowieckiego (1778).

Tabela 17 - Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności

Jednostka terytorialna	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	-	-	-	-	-	-
POLSKA	1 015	1 004	1 032	1 057	1 071	1 089
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	875	864	885	904	912	924
POLSKA - MIASTO	1 244	1 225	1 257	1 285	1 297	1 318
MAZOWIECKIE	1 293	1 277	1 319	1 364	1 391	1 432
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	1 040	1 038	1 068	1 095	1 104	1 122
MAZOWIECKIE - MIASTO	1 619	1 591	1 641	1 695	1 726	1 778
Powiat zwoleński	527	512	533	537	555	574
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			680	691	722	754
Powiat zwoleński - MIASTO			907	931	970	1 007
Zwoleń	673	657	680	691	722	754
Zwoleń - miasto	890	867	907	931	970	1 007
Zwoleń - obszar wiejski	424	417	421	422	447	481

Źródło: GUS/BDL

W przypadku nowo rejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców jest znacznie niższa dla Miasta Zwoleń wg stanu na koniec 2015 roku (75) w porównaniu do danych dla miast na poziomie kraju (108) i województwa mazowieckiego (157).

Tabela 18 - Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców

Jednostka terytorialna	jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	-	-	-	-	-	-
POLSKA	104	90	93	95	93	94
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	94	79	82	81	81	79
POLSKA - MIASTO	122	104	109	110	106	108
MAZOWIECKIE	126	109	115	123	120	128
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	116	95	101	101	98	98
MAZOWIECKIE - MIASTO	151	130	139	150	145	157
Powiat zwoleński	57	55	57	58	59	50
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			77	82	78	67
Powiat zwoleński - MIASTO			106	107	98	75
Zwoleń	77	73	77	82	78	67
Zwoleń - miasto	97	92	106	107	98	75
Zwoleń - obszar wiejski	54	50	43	54	57	59

Źródło: GUS/BDL

Podmioty wykreślone z rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na koniec 2015 roku dla Miasta Zwoleń wyniosły 56 jednostek i była to wartość niższa od danych dla miast na poziomie kraju (88 jednostek) i województwa mazowieckiego (100 jednostek).

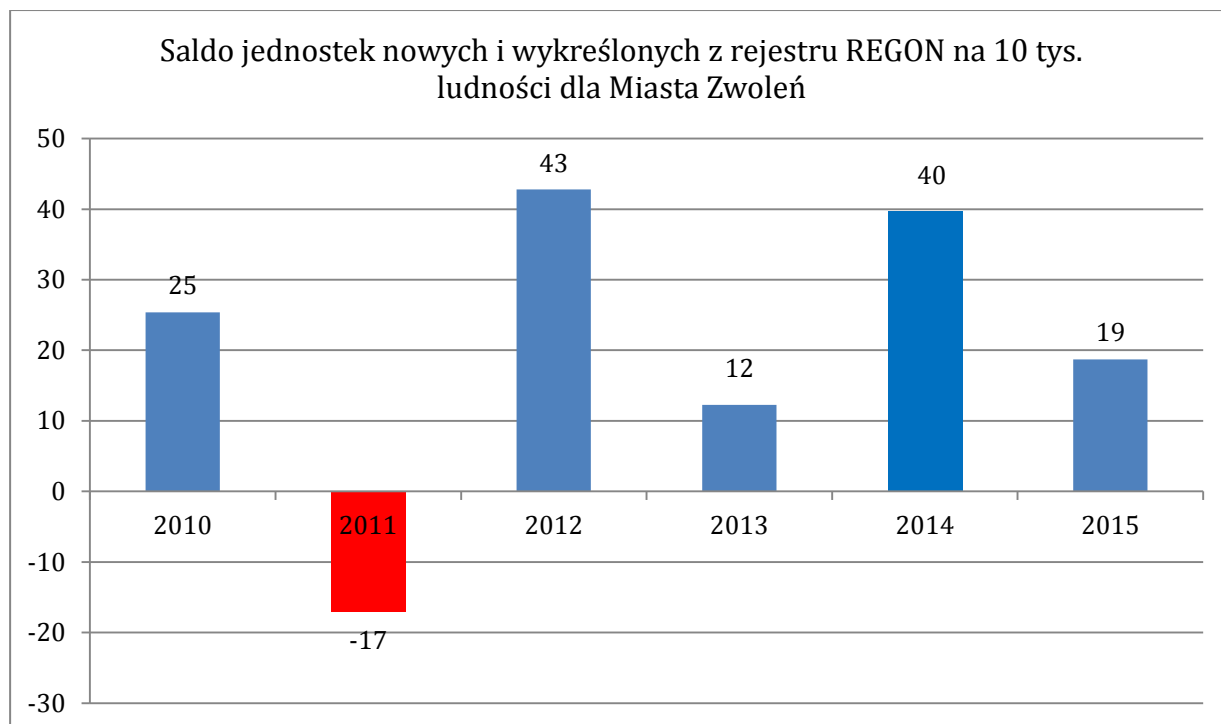
Tabela 19 - Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców

Jednostka terytorialna	jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	-	-	-	-	-	-
POLSKA	62	100	65	70	79	76
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	57	89	60	64	71	69
POLSKA - MIASTO	74	121	77	83	94	88
MAZOWIECKIE	64	121	72	77	90	85
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	58	95	69	73	84	77
MAZOWIECKIE - MIASTO	77	151	85	92	108	100
Powiat zwoleński	37	66	35	52	39	33
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			50	71	48	41
Powiat zwoleński - MIASTO			64	95	58	56
Zwoleń	55	84	50	71	48	41
Zwoleń - miasto	71	109	64	95	58	56
Zwoleń - obszar wiejski	36	56	35	44	36	25

Źródło: GUS/BDL

Zestawienie wielkości podmiotów nowo rejestrowanych i wykreślanych z rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców dla Miasta Zwoleń wynika ujemne saldo w 2011 roku (-17 jednostek), w pozostałych latach saldo było dodatnie – największy poziom osiągnęło w 2012 roku (43 jednostki) i 2014 roku (40 jednostek).

Wykres 14 - Saldo jednostek nowych i wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców

Źródło: GUS/BDL

Aktywność gospodarcza - przedsiębiorczość

Poziom indywidualnej przedsiębiorczości w Mieście Zwoleń, mierzony za pomocą wskaźnika liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym, był w 2015 roku na poziomie 12,1 i osiągnął wartość zdecydowanie niższą od wartości średnich dla miast w kraju (14,4) i województwa mazowieckiego (18,3).

Tabela 20 - Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym

Jednostka terytorialna	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym					2015
	2010	2011	2012	2013	2014	
	-	-	-	-	-	-
POLSKA	11,9	11,6	11,9	12,1	12,2	12,4
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	10,6	10,4	10,6	10,8	10,9	11,1
POLSKA - MIASTO	13,9	13,6	13,8	14,1	14,2	14,4
MAZOWIECKIE	14,5	14,1	14,5	14,9	15,0	15,3
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	12,9	12,8	13,1	13,5	13,5	13,8
MAZOWIECKIE - MIASTO	17,5	16,8	17,3	17,7	17,9	18,3
Powiat zwoleński	7,1	6,8	7,0	7,0	7,3	7,5
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			8,7	8,8	9,2	9,6
Powiat zwoleński - MIASTO			10,9	11,1	11,6	12,1
Zwoleń	8,8	8,5	8,7	8,8	9,2	9,6
Zwoleń - miasto	10,8	10,5	10,9	11,1	11,6	12,1
Zwoleń - obszar wiejski	6,3	6,2	6,2	6,1	6,5	7,0

Źródło: GUS/BDL

Tabela 21 - Wskaźniki sfery gospodarczej – Gminy i Miasta Zwoleń na tle kraju, województwa oraz powiatu

wskaźnik	jednostka terytorialna na JST	zmiana Zwoleń 2015/2010	ocena w odniesieniu do zmiany 2015/2010			wartość Zwoleń 2015	ocena w odniesieniu do wartości w 2015:			trend Zwoleń	OCENA OGÓLNA
			POLSKA	MAZOWIECKIE	powiat zwoleński*		POLSKA	MAZOWIECKIE	powiat zwoleński*		
Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	gmina m-w	12,05%	5,69%	7,88%	10,85%	754	924	1 122	754	wzrostowy	
	MIASTO	13,15%	5,95%	9,82%	10,99%	1 007	1 318	1 778	1 007		
Saldo nowo wpisanych i wykreślonych podmiotów w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	gmina m-w	18,79%	72,74%	-63,32%	-1,99%	26	10	21	26	wzrostowy	
	MIASTO	-26,22%	57,78%	-22,99%	56,25%	19	20	57	19		
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	gmina m-w	10,13%	4,32%	6,98%	10,67%	9,6	11,1	13,8	9,6	wzrostowy	
	MIASTO	11,91%	3,47%	4,61%	10,80%	12,1	14,4	18,3	12,1		
Pracujący na 1000 ludności	gmina m-w	-3,96%	5,52%	6,43%	2,10%	169	188	208	169	spadkowy	
	MIASTO	-6,05%	2,99%	2,12%	1,40%	286	313	377	286		
* dynamika (miasto) 2015/2012											
skala oceny:		pozytywna									
		negatywna									
		neutralna									

Źródło: GUS/BDL

3. Diagnoza zjawisk w sferze środowiskowej

Warunki naturalne i środowisko

Rozwój przemysłu jest koniecznością warunkującą postęp gospodarczy i społeczny. Z drugiej jednak strony powoduje on wciąż wzrastające zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego. Szczególnie niepokojące jest zwiększanie się ilości zanieczyszczeń emitowanych do powietrza atmosferycznego, takich jak: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, węglowodory, związki ołowiu i pył zawieszony. Zanieczyszczenia te, powstające w procesach produkcyjnych jako produkty uboczne lub odpadowe, stanowi istotne zagrożenie dla zdrowia ludzi i innych organizmów żywych, powodują degradację gleb i niszczenie konstrukcji technicznych. Ze względu na możliwość rozprzestrzeniania się wyżej wymienionych zanieczyszczeń skutki ich oddziaływania obserwujemy niejednokrotnie na obszarach bardzo odległych od miejsc ich powstawania. Istnieją dwa rodzaje metod zapobiegania zanieczyszczeniom atmosfery. Są to metody bierne i czynne. Metody bierne polegają na tworzeniu stref ochronnych oraz budowie emitorów odpowiedniej wielkości. Metody czynne prowadzą do ograniczenia lub likwidacji zanieczyszczeń. Najwięcej trudności nastręcza neutralizacja szkodliwych gazów emitowanych do powietrza atmosferycznego. Wynika to nie tylko z różnych własności fizykochemicznych i zmiennego składu poszczególnych składników gazowych, ale także z różnych proporcji ich zawartości, niejednokrotnie agresywnego i wybuchowego charakteru, jak i z różnych objętości natężenia przepływu gazów odprowadzanych do atmosfery. Jednym ze sposobów poprawy czystości powietrza atmosferycznego jest opracowywanie i realizacja systemów ochrony atmosfery.

System ochrony atmosfery to zespół instrumentów (środków) prawnych, ekonomicznych, organizacyjnych, technicznych i politycznych, służących poprawie lub niedopuszczeniu do pogorszenia stanu czystości powietrza atmosferycznego na obszarze swego funkcjonowania. Obszarem funkcjonowania systemu może być miejscowość lub inna jednostka administracyjna (gmina, województwo), ale może to być również aglomeracja miejska lub miejsko-przemysłowa, a także region gospodarczy lub geograficzny. Głównymi kierunkami działania takiego systemu jest: zmniejszenie emisji lub niedopuszczenie do jej wzrostu ze źródeł znajdujących się na obszarze systemu, które może się odbyć poprzez likwidację części źródeł, bądź niedopuszczenie do powstania nowych, a także przez zmniejszenie emisji w poszczególnych źródłach: wydzielenie stref o dopuszczalnym mniejszym lub większym zanieczyszczeniu powietrza, dyslokacja części źródeł np. obwodnica, poprawa warunków rozprzestrzeniania zanieczyszczeń. poprzez usunięcie lub niedopuszczenie do powstania przeszkód, które utrudniają ich rozprzestrzenianie, zastąpienie licznych małych i niskich źródeł mniejszą ilością źródeł. wysokich, ograniczenie wpływu źródeł znajdujących się poza obszarem funkcjonowania systemu, albo poprzez zmniejszenie emisji z tych źródeł.

Hałas

Hałas jest jednym z czynników zanieczyszczających środowisko, a do oceny klimatu akustycznego stosuje się poziom równoważny dźwięku (L_{Aeq}), tj. uśredniony poziom dźwięku w funkcji czasu, mierzony w decybelach. Dopuszczalny poziom hałasu uzależniony jest od źródła hałasu, pory

dnia i przeznaczenia terenu. Na terenach zabudowy zagrodowej, terenach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego dopuszczalny poziom hałasu powodowanego przez drogi lub linie kolejowe wynosi 65dB w porze dziennej i 56 dB w porze nocnej, a w przypadku pozostałych obiektów i działalności będącej źródłem hałasów – 55 dB w porze dziennej i 45 dB w porze nocnej. Natomiast na terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej poziom hałasu z dróg i linii kolejowych nie może przekraczać 61 dB w porze dziennej i 56 dB w porze nocnej, a w pozostałych przypadkach – 50 dB w porze dziennej i 40 dB w porze nocnej.

Największe natężenie ruchu ulicznego występuje w centralnej części miasta oraz wzdłuż dróg, które obsługują ruch napływający i wypływający. Na terenie gminy Zwoleni do najbardziej uciążliwych akustycznie dróg należą drogi krajowe: nr 12 i nr 79. Przecięcie tych dróg ma miejsce w środku miasta Zwoleni, gdzie występuje najniekorzystniejszy klimat akustyczny ze względu na intensywny ruch samochodów ciężarowych w kierunku wschód-zachód. Do uciążliwych szlaków komunikacyjnych zalicza się także drogę wojewódzką nr 787 (w kierunku Pionek).

W 2009 r. WIOS wykonał badania hałasu w Zwoleniu, przy ul. Wojska Polskiego 56. Równoważny poziom dźwięku dla pory dnia wynosił LAeqD = 69,3dB, a dla pory nocy LAeqN = 66,9dB. W obydwu przypadkach zostały przekroczone wartości dopuszczalne (LAeqD = 60dB i LAeqN = 50dB).

Z uwagi na wzrastającą liczbę pojazdów i zwiększające się natężenie ich ruchu można przyjąć, że na terenie gminy utrzymywać się będzie tendencja wzrostowa natężenia hałasu związanego z ruchem kołowym. Przyczyną wzrostu uciążliwości jest również niezadowalająca jakość nawierzchni dróg.

Ze względu na niski stopień uprzemysłowienia gminy hałas przemysłowy stanowi zagrożenie o charakterze lokalnym, występując głównie na terenach sąsiadujących z zakładami produkcyjnymi. Jest on uciążliwy głównie dla budynków zlokalizowanych w pobliżu takich obiektów¹.

Promieniowanie elektromagnetyczne

Promieniowanie elektromagnetyczne występuje w otoczeniu urządzeń elektrycznych. Źródłami pól elektromagnetycznych (promieniowania niejonizującego), są m.in. stacje bazowe telefonii komórkowej, stacje radiowe i telewizyjne, stacje radiolokacyjne czy linie wysokiego napięcia. Pole elektromagnetyczne wytwarzają również urządzenia wykorzystywane w gospodarstwach domowych czy zakładach pracy, np. mikrofalowe czy indukcyjne.

Oddziaływanie promieniowania elektromagnetycznego na środowisko i ludzi jest tematem wielu analiz i opracowań naukowych, które z kolei stanowią podstawę normowania oddziaływań, m.in. poprzez określenie dopuszczalnych wartości natężeń pól elektroenergetycznych.

Uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe: wybrane wskaźniki

Gmina Zwoleni zajmuje obszar 16214 ha, z czego powierzchnia miasta stanowi 9,8% powierzchni gminy.

¹ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Zwoleni na lata 2013 – 2016 z uwzględnieniem lat 2017 – 2020. Zwoleni, kwiecień 2013, str. 77 – 78.

Tereny mieszkaniowe w Mieście Zwoleń zajmowały w 2014 roku 37,5% powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych miasta. Udział ten był wyższy dla miast w kraju (30,7%), a w stosunku do miast województwa mazowieckiego niższy (37,6%).

Tabela 22 - Grunty zabudowane i zurbanizowane – odsetek terenów mieszkalnych

Jednostka terytorialna	grunty zabudowane i zurbanizowane - odsetek terenów mieszkaniowych				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	18,0%	18,3%	18,7%	19,0%	19,3%
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE					
POLSKA - MIASTO					30,7%
MAZOWIECKIE	23,2%	23,7%	24,1%	24,6%	25,2%
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE					
MAZOWIECKIE - MIASTO					37,6%
Powiat zwoleński			11,7%	11,7%	11,8%
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE					
Powiat zwoleński - MIASTO			37,4%	37,3%	37,5%
Zwoleń			24,0%	24,1%	24,4%
Zwoleń - miasto			37,4%	37,3%	37,5%
Zwoleń - obszar wiejski			8,4%	8,8%	9,3%

Źródło: GUS/BDL

Odsetek terenów przemysłowych w powierzchni zabudowanej i zurbanizowanej dla Miasta Zwoleń na koniec 2014 roku wyniósł 14,5% i był wyższy od wartości dla miast województwa mazowieckiego (9,9%) i niższy od miast dla kraju (13,5%).

Tabela 23 - Odsetek terenów przemysłowych – udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych

Jednostka terytorialna	grunty zabudowane i zurbanizowane - odsetek terenów przemysłowych				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	7,2%	7,2%	7,2%	7,2%	7,1%
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE					
POLSKA - MIASTO					13,5%
MAZOWIECKIE	6,0%	5,9%	5,9%	5,9%	5,8%
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE					
MAZOWIECKIE - MIASTO					9,9%
Powiat zwoleński			4,0%	4,0%	3,9%
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE					
Powiat zwoleński - MIASTO			14,7%	14,7%	14,5%
Zwoleń			8,4%	8,2%	8,1%
Zwoleń - miasto			14,7%	14,7%	14,5%
Zwoleń - obszar wiejski			1,0%	0,7%	0,7%

Źródło: GUS/BDL

Tereny rekreacji i wypoczynku w Mieście Zwoleń stanowiły w 2014 roku 5,5% udziału w powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych ogółem i miały wartość wyraźnie wyższą od wartości średnich dla miast w kraju (6,1%) i województwa mazowieckiego (4,1%).

Tabela 24 - Odsetek terenów rekreacji i wypoczynku – udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych ogółem w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	grunty zabudowane i zurbanizowane - odsetek terenów rekreacji i wypoczynku				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	4,2%	4,2%	4,1%	4,0%	4,0%
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE					
POLSKA - MIASTO					6,1%
MAZOWIECKIE	2,7%	2,7%	2,7%	2,6%	2,5%
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE					
MAZOWIECKIE - MIASTO					4,1%
Powiat zwoleński			2,0%	2,0%	2,0%
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE					
Powiat zwoleński - MIASTO			5,5%	5,5%	5,5%
Zwoleń			2,9%	3,0%	3,0%
Zwoleń - miasto			5,5%	5,5%	5,5%
Zwoleń - obszar wiejski			0,0%	0,0%	0,0%

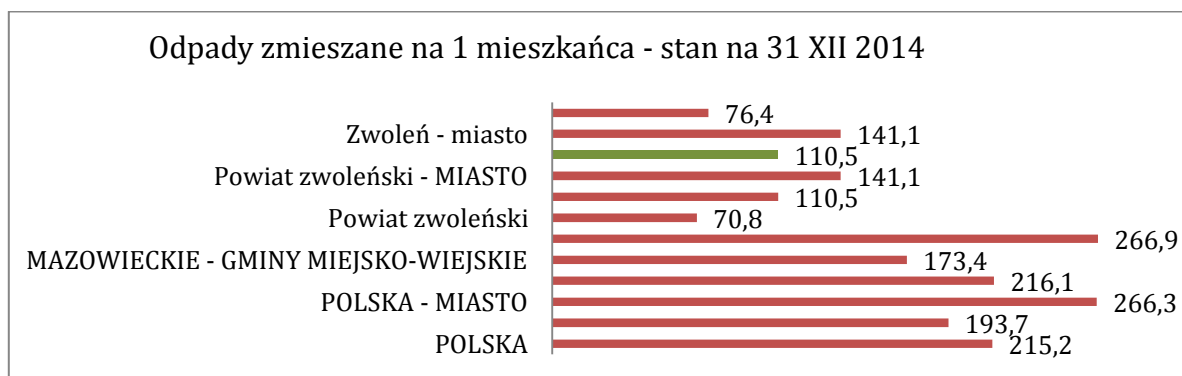
Źródło: GUS/BDL

Tereny zielone w Mieście Zwoleń zajmowały w 2015 roku 16,3 ha powierzchni. Znajdowało się wśród nich 3,2 ha parków spacerowo-wypoczynkowych, 11,33 ha zieleni osiedlowej, 8,4 ha cmentarzy oraz 1,8 ha zieleńców.

Miasto Zwoleń wyróżnia się dość niskim poziomem lesistości w porównaniu do innych jednostek administracyjnych. W 2015 roku lasy zajmowały 2,2% powierzchni, podczas gdy lesistość kraju dla miast wynosiła 21,1%, a miast województwa mazowieckiego –16,9%.

Mieszkańcy Miasta Zwoleń wytwarzają relatywnie mało odpadów zmieszanych na 1 mieszkańca – na koniec 2014 roku było to 141,1 kg, gdzie średnia dla miast w kraju wyniosła 266,3 kg, a województwa mazowieckiego 266,9 kg.

Wykres 15 - Odpady zmieszane na 1 mieszkańca w kg w latach 2010-2014

Źródło: GUS/BDL

Tabela 25 - Wskaźniki sfery środowiskowej – Gmina i Miasto Zwoleń na tle kraju, województwa oraz powiatu

Wskaźnik	jednostka terytorialna JST	zmiana Zwoleń 2015/2010	ocena w odniesieniu do zmiany 2015/2010			wartość Zwoleń 2015	ocena w odniesieniu do wartości w 2015:			trend Zwoleń	OCENA OGÓLNA
			POLSKA	MAZOWIECKIE	powiat zwoleński*		POLSKA	MAZOWIECKIE	powiat zwoleński*		
Tereny rekreacji i wypoczynku - udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych (2014/2010)	Gmina	0,16%				2,95%				wzrostowy	
	MIASTO	1,16%	0,00%	0,00%	1,16%	5,52%	6,09%	4,09%	5,52%		
Tereny zielone - udział w powierzchni ogółem	gmina m-w	-5,60%	-	-2,99%	-5,05%	0,1	0,1	0,1	0,1	spadkowy	
	MIASTO	-5,61%	2,34%	-1,41%	-5,06%	1,0	2,2	2,6	1,0		
Odpady zmieszane na 1 mieszkańca (2014/2010)	gmina m-w	-10,25%	-	-26,68%	11,68%	110,5	193,7	173,4	110,5	spadkowy	
	MIASTO	-29,89%	15,97%	-24,70%	26,61%	141,1	266,3	266,9	141,1		
* dynamika (miasto) 2015/2012											
skala oceny:		pozytywna									
		negatywna									
		neutralna									

Źródło: GUS/BDL

4. Diagnoza zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Położenie i przestrzeń

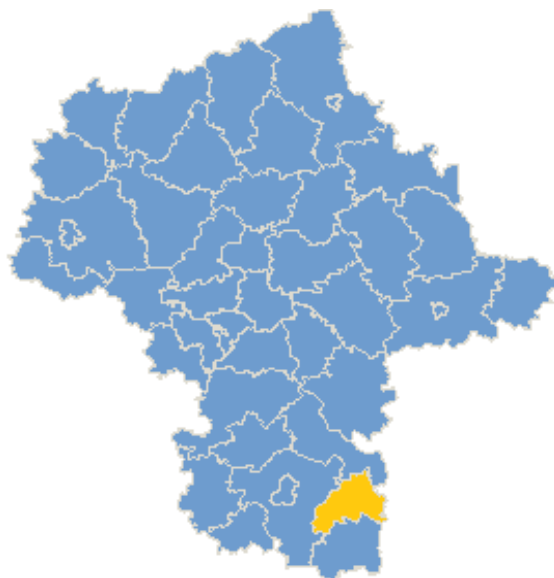
Zwoleń jest gminą miejsko-wiejską. Na jej terenie znajduje się siedziba Starostwa Powiatowego. Nadrzędnym zadaniem władz samorządowych Miasta Zwoleń jest stworzenie i utrzymywanie optymalnych warunków dla zdrowia fizycznego i psychicznego mieszkańców miasta poprzez zapewnienie:

- bezpieczeństwa zdrowotnego i ładu ekologicznego, poprzez ochronę środowiska i zdrowia,
- bezpieczeństwa i ładu społecznego,
- bezpieczeństwa i ładu ekonomicznego poprzez zrównoważony rozwój gospodarczy,
- bezpieczeństwa publicznego,
- ładu przestrzennego.

Podstawowe funkcje miasta to:

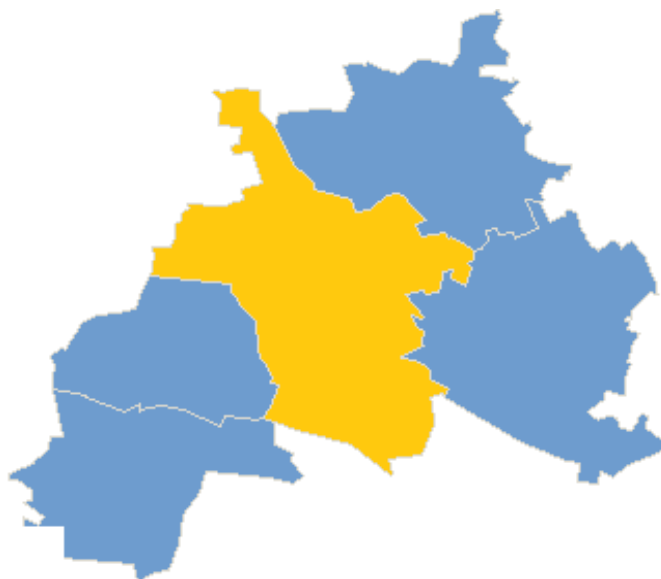
- usługowa
- administracyjna

Mapa 1 – Powiat zwoleński na tle województwa mazowieckiego

Źródło: www.pkw.gov.pl

Mapa 2 – Gmina Zwoleń na tle powiatu zwoleńskiego

Źródło: www.pkw.gov.pl

Infrastruktura opieki zdrowotnej

Opiekę zdrowotną dla mieszkańców Miasta Zwoleń zabezpieczają placówki medyczne oraz apteki. Podmioty wykonujące działalność leczniczą zlokalizowane są na terenie całego miasta. Oferują one usługi z zakresu podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej.

W placówkach medycznych Miasta Zwoleń w 2015 roku udzielono w przeliczeniu na 1000 mieszkańców 7200 porad lekarskich. Liczba udzielanych porad lekarskich w mieście podlegała fluktuacjom w latach 2010-2015, przyjmując wartość minimalną w 2010 roku (6945 porady), a maksymalną w 2011 roku (7678 porady).

Tabela 26 - Liczba porad lekarskich na 1000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	porady lekarskie na 1000 mieszkańców					
	ogółem					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	-	-	-	-	-	-
POLSKA	3 951	4 073	4 005	4 104	4 151	4 294
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	4 056	4 186	4 052	4 197	4 249	4 437
POLSKA - MIASTO	4 865	5 024	4 989	5 117	5 202	5 395
MAZOWIECKIE	3 518	3 486	3 495	3 583	3 659	3 747
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	3 871	3 880	3 722	3 858	3 944	4 177
MAZOWIECKIE - MIASTO	3 965	3 907	3 982	4 077	4 209	4 305
Powiat zwoleński	3 221	3 436	3 201	3 512	3 306	3 425
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			3 411	3 946	3 509	3 741
Powiat zwoleński - MIASTO			6 399	7 464	6 666	7 200
Zwoleń	3 709	4 089	3 411	3 946	3 509	3 741
Zwoleń - miasto	6 945	7 678	6 399	7 464	6 666	7 200
Zwoleń - obszar wiejski						

Źródło: GUS/BDL

Infrastruktura edukacyjna

Infrastrukturę edukacyjną na terenie Miasta Zwoleń tworzą placówki przedszkolne, szkoły podstawowe, gimnazja oraz szkoły ponadgimnazjalne.

W Mieście Zwoleń w 2015 roku 9,2% dzieci było objętych opieką w żłobkach. Była to wartość niższa od średnich danych dla miast w kraju (10,7%) i województwa mazowieckiego (11,1%).

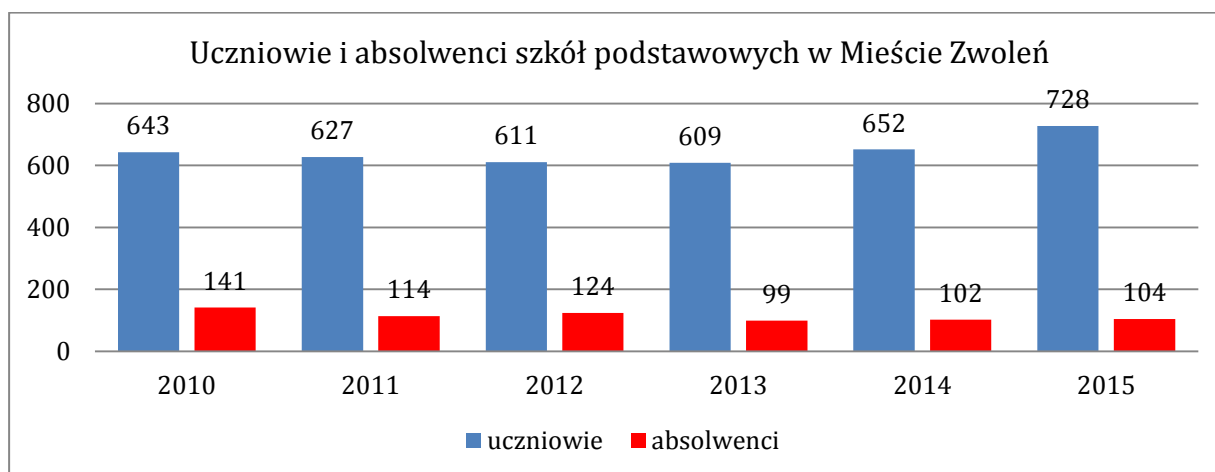
Tabela 27 - Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach

Jednostka terytorialna	odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach					
	ogółem					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	%	%	%	%	%	%
POLSKA	2,6	3,0	3,8	4,8	5,9	6,8
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	1,2	1,2	1,8	2,5	3,2	3,8
POLSKA – MIASTO	4,5	5,1	6,4	7,8	9,5	10,7
MAZOWIECKIE	2,9	3,3	4,2	5,4	6,9	7,7
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	0,6	0,7	1,0	2,3	3,6	4,4
MAZOWIECKIE – MIASTO	4,5	5,1	6,2	7,9	10,0	11,1
Powiat zwoleński	0,0	0,0	0,0	2,2	1,8	1,6
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			0,0	5,6	4,5	3,9
Powiat zwoleński – MIASTO			0,0	12,3	10,0	9,2
Zwoleń	0,0	0,0	0,0	5,6	4,5	3,9
Zwoleń – miasto	0,0	0,0	0,0	12,3	10,0	9,2
Zwoleń - obszar wiejski						

Źródło: GUS/BDL

W 2015 roku w Mieście Zwoleń było 728 uczniów w szkołach podstawowych. Na przestrzeni analizowanych lat liczba uczniów szkół podstawowych charakteryzowała się względną stabilnością. Najmniejszą liczbę uczniów na tym poziomie kształcenia odnotowano w 2013 roku – 609 uczniów. Malejąca liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, w tym utrzymywanie się niskich wskaźników urodzeń oraz migracje osób w wieku produkcyjnym poza Miasto Zwoleń – mogą być przyczyną zmniejszania się liczby uczniów i absolwentów szkół podstawowych w Mieście Zwoleń w ciągu kilku nadchodzących lat.

Wykres 16 - Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych

Źródło: GUS/BDL

W 2015 roku na jeden oddział w szkole podstawowej przypadło w Mieście Zwoleń 24,3 ucznia. Była to wartość wyższa od odnotowanych dla miast w kraju (21,4) i województwa mazowieckiego (21,3).

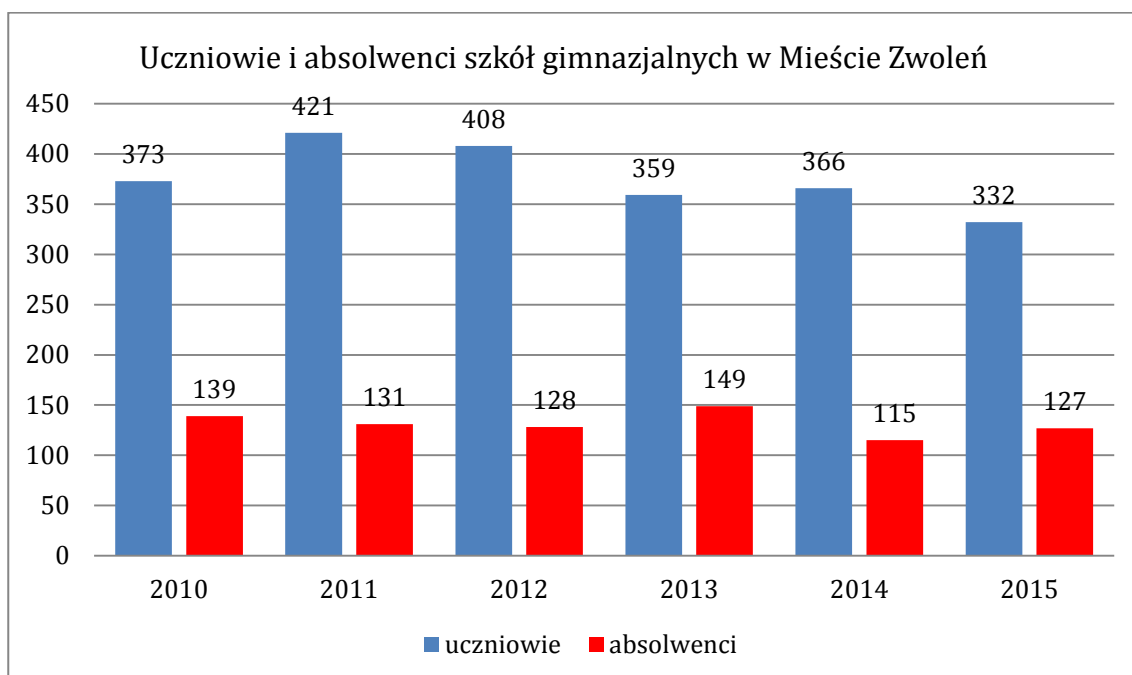
Tabela 28 - Uczniowie szkoły podstawowej przypadający na oddział (klasę)

Jednostka terytorialna	uczniowie szkoły podstawowej przypadający na 1 oddział (klasę)					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	-	-	-	-	-	-
POLSKA	18,3	18,4	18,5	18,5	18,5	18,7
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	17,6	17,7	17,8	17,8	17,9	18,1
POLSKA - MIASTO	21,7	21,7	21,8	21,8	21,5	21,4
MAZOWIECKIE	18,3	18,4	18,8	18,9	18,9	19,0
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	18,7	18,8	19,0	19,1	18,9	19,0
MAZOWIECKIE - MIASTO	21,2	21,3	21,8	21,8	21,4	21,3
Powiat zwoleński	17,5	17,5	17,4	17,1	17,1	17,4
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			20,8	20,3	20,3	20,0
Powiat zwoleński - MIASTO			25,5	25,4	25,1	24,3
Zwoleń	20,5	20,4	20,8	20,3	20,3	20,0
Zwoleń - miasto	24,7	25,1	25,5	25,4	25,1	24,3
Zwoleń - obszar wiejski	14,4	13,9	14,7	13,6	13,4	13,2

Źródło: GUS

W 2015 rok w Mieście Zwoleń do gimnazjów uczęszczało 332 uczniów. W porównaniu z 2010 rokiem była to liczba mniejsza o 41 uczniów. Kolejne lata charakteryzowały się stałym spadkiem liczby uczniów szkół gimnazjalnych.

Wykres 17 - Uczniowie i absolwenci szkół gimnazjalnych

Źródło: GUS/BDL

Przeciętna liczba uczniów gimnazjum przypadających na klasę dla Miasta Zwolen w 2015 roku wynosiła 20,8 osób i była najwyższa spośród danych dla miast dla kraju (23,2) i dla województwa mazowieckiego (23,4).

Tabela 29 - Liczba uczniów gimnazjum przypadających na 1 oddział (klasę)

Jednostka terytorialna	uczniowie gimnazjum przypadający na 1 oddział (klasę)					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	-	-	-	-	-	-
POLSKA	22,5	22,4	22,4	22,3	22,1	22,0
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	22,3	22,2	22,1	22,1	21,8	21,6
POLSKA - MIASTO	23,6	23,5	23,5	23,5	23,3	23,2
MAZOWIECKIE	22,4	22,3	22,3	22,4	22,2	22,1
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	22,4	22,3	22,4	22,5	22,4	22,2
MAZOWIECKIE - MIASTO	23,3	23,3	23,4	23,4	23,4	23,4
Powiat zwoleniński	22,4	22,1	22,0	22,0	21,3	20,9
Powiat zwoleniński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			20,9	20,9	21,4	21,3
Powiat zwoleniński - MIASTO			21,5	21,1	22,9	20,8
Zwoleń	21,6	20,0	20,9	20,9	21,4	21,3
Zwoleń - miasto	23,3	20,0	21,5	21,1	22,9	20,8
Zwoleń - obszar wiejski	19,3	19,8	19,8	20,6	18,8	22,7

Źródło: GUS/BDL

Infrastruktura czasu wolnego (kultura, sport, rekreacja)

W Mieście Zwolen Gminna Biblioteka Publiczna świadczy usługi na rzecz całej społeczności miasta. Tym samym na jedną placówkę biblioteczną w 2015 roku przypadało 7944 mieszkańców miasta. Jest to liczba wyższa od wartości dla przestrzeni miejskich kraju (6725) oraz od przestrzeni miejskich województwa mazowieckiego (7089).

Tabela 30 - Ludność na placówkę biblioteczną

Jednostka terytorialna	ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	osoba	osoba	Osoba	osoba	osoba	Osoba
POLSKA	3 940	3 990	4 072	4 103	4 100	4 113
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	3 271	3 349	3 435	3 489	3 471	3 492
POLSKA - MIASTO	7 000	7 061	7 139	6 801	6 733	6 725
MAZOWIECKIE	4 694	4 728	4 846	4 887	4 850	4 976
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	4 878	4 881	4 910	5 142	5 154	5 207
MAZOWIECKIE - MIASTO	7 073	7 040	7 059	7 034	6 966	7 089
Powiat zwoleniński	2 669	2 655	2 648	2 464	2 461	2 451
Powiat zwoleniński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			3 851	3 836	3 830	3 823
Powiat zwoleniński - MIASTO			8 211	8 112	8 065	7 944
Zwoleń	3 856	3 845	3 851	3 836	3 830	3 823
Zwoleń - miasto	8 236	8 191	8 211	8 112	8 065	7 944
Zwoleń - obszar wiejski	2 396	2 396	2 398	2 410	2 418	2 449

Źródło: GUS/BDL

Miasto Zwoleń charakteryzowało się w latach 2010-2015 zwiększającą się liczbą czytelników bibliotek publicznych. W 2015 roku na 1000 mieszkańców miasta odnotowano 413 czytelników – dla porównania średnia dla miast w kraju wynosiła 200 czytelników, a dla województwa mazowieckiego 222 czytelników.

Tabela 31 - Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	osoba	osoba	Osoba	osoba	osoba	Osoba
POLSKA	169	168	168	167	164	162
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	155	152	151	150	148	147
POLSKA - MIASTO	207	206	207	207	202	200
MAZOWIECKIE	182	181	182	182	180	177
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	138	140	142	141	145	145
MAZOWIECKIE - MIASTO	227	227	229	229	226	222
Powiat zwoleński	149	150	174	178	181	180
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			258	260	262	262
Powiat zwoleński - MIASTO			401	406	410	413
Zwoleń	201	202	258	260	262	262
Zwoleń - miasto	292	294	401	406	410	413
Zwoleń - obszar wiejski	96	96	97	96	98	97

Źródło: GUS/BDL

Większa liczba czytelników bibliotek publicznych, jaką zaobserwowano w Mieście Zwoleń w porównaniu do przestrzeni kraju oraz województwa mazowieckiego – charakteryzowała się zdecydowanie coraz niższą aktywnością w wypożyczaniu księgozbioru na 1 czytelnika. Przeciętny czytelnik bibliotek publicznych z Miasta Zwoleń wypożyczał w 2015 roku 10,8 woluminów i była to wartość niższa niż dla przeciętnego czytelnika miast w kraju (17,8) oraz województwie mazowieckim (15,1).

Tabela 32 - Wypożyczenia księgozbioru na czytelnika w woluminach

Jednostka terytorialna	wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	wol.	wol.	wol.	wol.	wol.	wol.
POLSKA	18,4	18,6	18,9	18,5	18,3	18,0
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	19,7	20,1	20,3	19,9	19,7	19,2
POLSKA - MIASTO	18,0	18,2	18,6	18,2	18,0	17,8
MAZOWIECKIE	15,6	15,8	16,0	16,2	15,7	15,6
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	17,9	17,8	18,7	18,4	17,8	16,7
MAZOWIECKIE - MIASTO	14,8	15,3	15,5	15,7	15,2	15,1
Powiat zwoleński	21,1	19,2	16,9	18,6	17,3	17,3
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			13,6	15,4	13,8	13,6
Powiat zwoleński - MIASTO			10,3	10,9	10,8	10,8
Zwoleń	20,7	16,9	13,6	15,4	13,8	13,6
Zwoleń - miasto	15,2	13,3	10,3	10,9	10,8	10,8
Zwoleń - obszar wiejski	40,0	29,5	29,4	36,6	28,0	26,6

Źródło: GUS/BDL

W Zwoleniu działa Dom Kultury, który jest organizatorem imprez kulturalno-rozrywkowych. W jego ramach prowadzone są zajęcia dla mieszkańców miasta.

W Zwoleniu w 2015 roku funkcjonowało wg GUS/BDL 15 grup artystycznych.

W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Mieście Zwoleń w 2015 roku odnotowano 18,9 grup artystycznych. W przestrzeniach miejskich kraju w tym czasie funkcjonowało 4,4 grup artystyczne, w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, zaś w przestrzeni miast województwa mazowieckiego 3,0 grup artystycznych.

Tabela 33 - Liczba zespołów artystycznych na 10 tys. mieszkańców

Jednostka terytorialna	grupy artystyczne na 10 tys. mieszkańców				
	2011	2012	2013	2014	2015
	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.
POLSKA	3,7	4,0	4,0	4,1	4,4
POLSKA - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	5,0	5,4	5,5	5,6	5,8
POLSKA - MIASTO	3,8	4,1	4,1	4,1	4,4
MAZOWIECKIE	2,3	2,5	2,6	2,6	2,7
MAZOWIECKIE - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	3,0	3,4	3,5	3,6	4,3
MAZOWIECKIE - MIASTO	2,6	2,9	2,9	2,9	3,0
Powiat zwoleński	4,6	4,9	4,9	4,9	4,4
Powiat zwoleński - GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE		11,0	11,1	11,1	9,8
Powiat zwoleński - MIASTO		20,7	21,0	21,1	18,9
Zwoleń	10,4	11,0	11,1	11,1	9,8
Zwoleń - miasto	19,5	20,7	21,0	21,1	18,9
Zwoleń - obszar wiejski					

Źródło: GUS/BDL

W Gminie Zwoleń na przestrzeni lat 2011 – 2015 zaobserwowano znaczny wzrost liczby organizowanych imprez artystycznych – w roku 2015 roku zorganizowano 152 takie przedsięwzięcia.

Rosnąca liczba imprez artystycznych widoczna była również we wskaźniku liczby imprez na 10 tys. mieszkańców. W 2015 roku w Mieście Zwoleń wskaźnik ten (191,3) był zdecydowanie wyższy od wartości jakie odnotowano dla pozostałych analizowanych miejskich poziomów statystycznych – kraj 62,3 imprezy, województwo mazowieckie 54,5 imprez.

Tabela 34 – Liczba imprez artystycznych na 10 tys. mieszkańców w latach 2011 – 2015

Jednostka terytorialna	imprezy artystyczne na 10 tys. mieszkańców				
	2011	2012	2013	2014	2015
	szt.	Szt.	Szt.	Szt.	Szt.
POLSKA	48,2	50,6	53,5	57,5	56,6
POLSKA – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	64,2	65,9	67,9	73,1	70,9
POLSKA – MIASTO	53,4	55,9	57,6	62,3	62,3
MAZOWIECKIE	31,2	33,9	36,5	38,9	43,7
MAZOWIECKIE – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	50,2	46,2	53,7	61,3	66,2
MAZOWIECKIE – MIASTO	38,5	40,9	44,1	47,5	54,5
Powiat zwoleński	35,5	36,1	44,1	46,9	44,6
Powiat zwoleński – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE		80,5	99,7	105,8	99,4
Powiat zwoleński – MIASTO		151,0	188,6	200,9	191,3
Zwoleń	80,0	80,5	99,7	105,8	99,4
Zwoleń – miasto	150,2	151,0	188,6	200,9	191,3

Zwoleń – obszar wiejski					
-------------------------	--	--	--	--	--

Źródło: GUS/BDL

W ciągu lat 2010-2014 w Mieście Zwoleń widoczny był wzrost liczby klubów sportowych. Wskaźnik klubów sportowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2014 roku wyniósł 5,0 i był wyższy od wartości dla miast dla kraju (3,3) i województwa mazowieckiego (2,3).

Tabela 35 – Kluby sportowe na 10tys. mieszkańców

Jednostka terytorialna	kluby sportowe na 10 tys. mieszkańców		
	2010	2012	2014
	szt.	Szt.	Szt.
POLSKA	3,4	3,7	3,6
POLSKA – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	4,1	4,4	4,3
POLSKA – MIASTO	3,1	3,3	3,3
MAZOWIECKIE	2,5	2,7	2,6
MAZOWIECKIE – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	2,9	3,0	2,8
MAZOWIECKIE – MIASTO	2,2	2,4	2,3
Powiat zwoleński	1,9	2,4	2,7
Powiat zwoleński – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE		2,6	2,6
Powiat zwoleński – MIASTO		4,9	5,0
Zwoleń	1,9	2,6	2,6
Zwoleń – miasto	3,6	4,9	5,0
Zwoleń – obszar wiejski			

Źródło: GUS/BDL

Wraz ze wzrostem liczby klubów sportowych w Mieście Zwoleń obserwowany był wzrost liczby członków klubów sportowych. W 2010 roku w Mieście Zwoleń odnotowano 432 członków klubów sportowych, w 2014 ich liczba zwiększyła się do wartości 441 członków.

Tabela 36 – Liczba członków klubów sportowych w latach 2010 – 2014

Jednostka terytorialna	członkowie klubów sportowych		
	2010	2012	2014
	Osoba	osoba	Osoba
POLSKA	895 380	921 602	941 476
POLSKA – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	215 658	222 042	223 916
POLSKA – MIASTO	587 888	610 691	633 283
MAZOWIECKIE	101 934	109 023	116 052
MAZOWIECKIE – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	16 692	18 186	18 102
MAZOWIECKIE – MIASTO	70 404	76 783	84 821
Powiat zwoleński	638	599	635
Powiat zwoleński – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE		420	441
Powiat zwoleński – MIASTO		420	441
Zwoleń	432	420	441
Zwoleń – miasto	432	420	441
Zwoleń – obszar wiejski			

Źródło: GUS/BDL

Jednym ze wskaźników obrazujących aktywność fizyczną mieszkańców, jest liczba osób ćwiczących w klubach sportowych w przeliczeniu na 10 tys. Mieszkańców. W Mieście Zwoleń w 2014 roku odnotowano 632 osoby ćwiczące w klubach sportowych na 10 tys. Mieszkańców miasta. Była to

wartość wyraźnie większa od notowanych dla przestrzeni miejskich kraju (269) oraz województwa mazowieckiego (232).

Tabela 37 – Ćwiczący w klubach sportowych na 10 tys. mieszkańców

Jednostka terytorialna	ćwiczący w klubach sportowych na 10 tys. mieszkańców		
	2010	2012	2014
	Osoba	osoba	osoba
POLSKA	223	235	239
POLSKA – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	242	254	250
POLSKA – MIASTO	244	259	269
MAZOWIECKIE	182	199	206
MAZOWIECKIE – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	195	217	210
MAZOWIECKIE – MIASTO	196	218	232
Powiat zwoleński	173	188	201
Powiat zwoleński – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE		329	333
Powiat zwoleński – MIASTO		617	632
Zwoleń	300	329	333
Zwoleń – miasto	561	617	632
Zwoleń – obszar wiejski			

Źródło: GUS/BDL

Tabela 38- Wskaźniki sfery przestrzenno-funkcjonalnej – Gmina i Miasto Zwoleń na tle kraju, województwa oraz powiatu

Wskaźnik	jednostka terytorialna na JST	zmiana Zwoleń 2015/2010	ocena w odniesieniu do zmiany 2015/2010			wartość Zwoleń 2015	ocena w odniesieniu do wartości w 2015:			trend Zwoleń	OCENA OGÓLNA
			POLSKA	MAZOWIECKIE	powiat zwoleński*		POLSKA	MAZOWIECKIE	powiat zwoleński*		
Porady lekarskie ogółem na 1000 mieszkańców	gmina m-w	0,88%	9,40%	7,88%	9,68%	3 741	4 437	4 177	3 741	wzrostowy	
	MIASTO	3,68%	10,90%	8,56%	12,52%	7 200	5 395	4 305	7 200		
Ludność na 1 aptekę ogólnodostępną i punkt apteczny	gmina m-w	- 29,19%	15,04%	-18,82%	14,93%	2 184	2 769	2 635	2 184	spadkowy	
	MIASTO	- 31,10%	12,28%	-13,19%	17,07%	1 135	2 167	2 329	1 135		
Odsetek dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-5 lat	gmina m-w	55,59%	40,16%	42,66%	64,58%	76,3	81,3	88,3	76,3	wzrostowy	
	MIASTO	64,71%	24,62%	18,75%	57,11%	127, 3	98,1	101,5	127,3		
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika	gmina m-w	- 34,41%	- 2,52%	-6,66%	-0,58%	13,6	19,2	16,7	13,6	spadkowy	
	MIASTO	- 29,17%	- 1,14%	1,64%	4,43%	10,8	17,8	15,1	10,8		
Kluby sportowe na 10 tys. mieszkańców (2014/2010)	gmina m-w	34,25%	3,89%	-5,86%	0,56%	2,6	4,3	2,8	2,6	wzrostowy	
	MIASTO	36,16%	8,19%	8,48%	1,81%	5,0	3,3	2,3	5,0		
Ćwiczący w klubach sportowych na 10 tys. mieszkańców (2014/2010)	gmina m-w	11,15%	3,31%	7,50%	1,16%	333	250	210	333	wzrostowy	
	MIASTO	12,73%	10,31%	18,24%	2,41%	632	269	232	632		
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	gmina m-w	72,93%	27,70%	29,74%	45,08%	24	30	27	24	wzrostowy	
	MIASTO	92,54%	31,65%	32,37%	49,30%	33	39	53	33		
Mieszkańcy na 1 dom, ośrodek kultury, klub, świetlicę (2015/2011)	gmina m-w	- -0,59%	10,99%	-6,96%	-0,75%	15 290	7 229	14 109	15 290	spadkowy	
	MIASTO	-3,02%	2,59%	-4,18%	-3,25%	7 944	15 475	23 389	7 944		
Grupy artystyczne na 10 tys. mieszkańców (2015/2011)	gmina m-w	-5,70%	15,35%	39,43%	11,10%	10	6	4	10	spadkowy	
	MIASTO	-3,34%	15,05%	14,08%	-8,80%	19	4	3	19		
Imprezy artystyczne na 10 tys. mieszkańców (2015/2011)	gmina m-w	24,30%	10,34%	31,98%	23,50%	99	71	66	99	wzrostowy	
	MIASTO	27,42%	16,70%	41,37%	26,70%	191	62	54	191		

* dynamika (miasto) 2015/2012											
skala oceny:		pozytyw na									
		negatyw na									
		neutraln a									

Źródło: GUS/B

5. Diagnoza zjawisk w sferze technicznej

Sieć wodociągowa

Podstawowe źródło zaopatrzenie w wodę gospodarstw domowych stanowią wodociągi zbiorowe, studnie głębinowe i studnie kopane. Stan systemu zaopatrzenia w wodę w gminach na terenie powiatu zwoleńskiego jest zróżnicowany – część gmin praktycznie zakończyła proces wodociągowania, zaś dla części gmin budowa sieci jest jednym z ważniejszych zadań.

Wg danych z 2015 roku na terenie powiatu funkcjonuje 2494 sztuk połączeń sieci wodociągowej do zabudowy jednorodzinnej. Największa ilość połączeń funkcjonuje w mieście Zwoleń (1412 sztuk – 98,7% ogółu).

Na terenach miejskich z wodociągów korzysta około 97% mieszkańców, a z terenów wiejskich jest to około 75% mieszkańców.

Jest to zatem wartość porównywalna z ośrodkami miejskimi w kraju (96,4%) oraz wyższa niż w województwie mazowieckim (93,1%).

Tabela 39 – Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej

Jednostka terytorialna	odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	87,4	87,6	87,9	88,0	91,6
POLSKA – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	84,7	84,9	85,2	85,4	90,4
POLSKA – MIASTO	95,3	95,4	95,4	95,5	96,4
MAZOWIECKIE	83,5	84,0	84,2	84,5	89,3
MAZOWIECKIE – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	77,9	78,4	78,9	79,2	86,9
MAZOWIECKIE – MIASTO	91,2	91,5	91,6	91,8	93,1
Powiat zwoleński	57,6	58,2	58,9	59,5	67,3
Powiat zwoleński – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			60,2	61,0	64,7
Powiat zwoleński – MIASTO			81,5	81,6	83,7
Zwoleń	58,0	58,9	60,2	61,0	86,0
Zwoleń – miasto	81,1	81,2	81,5	81,6	97,0
Zwoleń – obszar wiejski	31,5	33,6	36,0	37,7	75,0

Źródło: GUS/BDL oraz UM Zwoleń

Gospodarka ściekowa

Stopień skanalizowania powiatu jest wysoki i wynosi 80% na terenach miejskich (w województwie mazowieckim – 89,1%, w kraju – 89,3%). Wg danych z 2015 roku na terenie miasta funkcjonuje 1223 sztuk (może być jedno przyłącze do kilku posesji) przyłączy kanalizacyjnych do zabudowy jednorodzinnej (85,5% ogółu).

Problemem jest brak kanalizacji na terenach wiejskich. Niewielka ilość przyłączy (około 12 - może być jedno przyłącze do kilku posesji) znajduje się w Podzagajniku.

Tabela 40 – Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej

Jednostka terytorialna	odsetek ludności korzystającej z sieci				
	kanalizacyjnej				
	2010 %	2011 %	2012 %	2013 %	2014 %
POLSKA	62,0	63,5	64,3	65,1	68,7
POLSKA – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	51,2	52,9	54,0	55,0	60,2
POLSKA – MIASTO	86,1	86,7	87,0	87,4	89,3
MAZOWIECKIE	61,5	63,1	63,7	64,7	66,7
MAZOWIECKIE – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	48,2	50,1	51,6	52,8	56,0
MAZOWIECKIE – MIASTO	85,8	86,8	87,1	87,8	89,1
Powiat zwoleński	27,0	29,0	29,2	29,2	29,7
Powiat zwoleński – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			41,9	41,6	41,8
Powiat zwoleński – MIASTO			78,5	78,5	79,2
Zwoleń	41,4	41,5	41,9	41,6	40,2
Zwoleń – miasto	77,5	77,8	78,5	78,5	80,0
Zwoleń – obszar wiejski	0,0	0,0	0,0	0,1	0,3

Źródło: GUS/BDL oraz UM Zwoleń

Sieć gazowa

W 2014 roku wg danych GUS 23,6% ludności Miasta Zwoleń korzystało z sieci gazowej. Była to wartość niższa od notowanych dla przestrzeni miejskich kraju (71,7%) oraz województwa mazowieckiego (72,6%).

Tabela 41– Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej

Jednostka terytorialna	odsetek ludności korzystającej z sieci				
	gazowej				
	2010 %	2011 %	2012 %	2013 %	2014 %
POLSKA	52,5	52,5	52,4	52,4	52,2
POLSKA – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	40,1	40,3	40,9	41,1	41,1
POLSKA – MIASTO	72,9	72,7	72,4	72,3	71,7
MAZOWIECKIE	54,6	54,5	53,5	53,7	53,6
MAZOWIECKIE – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	45,4	46,0	46,5	47,3	47,1
MAZOWIECKIE – MIASTO	75,3	74,9	73,2	73,1	72,6
Powiat zwoleński	5,9	5,9	6,0	6,6	6,6
Powiat zwoleński – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			11,6	13,0	12,9
Powiat zwoleński – MIASTO			21,0	23,6	23,6
Zwoleń	11,6	11,6	11,6	13,0	12,9
Zwoleń – miasto	21,0	20,9	21,0	23,6	23,6
Zwoleń – obszar wiejski	1,0	0,9	0,9	1,0	1,0

Źródło: GUS/BDL

Zasoby mieszkaniowe

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w Mieście Zwoleń w 2014 roku wynosiła 75,8 m². Jest to powierzchnia wyższa od średniej wielkości mieszkań w województwie mazowieckim (63,4) oraz od miast w kraju (64,2).

Tabela 42 – Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania

Jednostka terytorialna	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania				
	2010	2011	2012	2013	2014
	m2	m2	m2	m2	m2
POLSKA	72,3	72,6	72,8	73,1	73,4
POLSKA – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	78,7	79,1	79,5	79,9	80,2
POLSKA – MIASTO	63,6	63,8	63,9	64,1	64,2
MAZOWIECKIE	70,6	70,9	71,2	71,5	71,7
MAZOWIECKIE – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	81,8	82,3	82,7	83,2	83,4
MAZOWIECKIE – MIASTO	62,7	62,9	63,1	63,3	63,4
Powiat zwoleński	80,7	81,0	81,3	81,8	82,1
Powiat zwoleński – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			78,3	78,7	79,1
Powiat zwoleński – MIASTO			75,2	75,6	75,8
Zwoleń	77,6	77,9	78,3	78,7	79,1
Zwoleń – miasto	74,7	75,0	75,2	75,6	75,8
Zwoleń – obszar wiejski	81,4	81,9	82,4	82,9	83,4

Źródło: GUS/BDL

Mieszkańcy Miasta Zwoleń posiadali w 2014 roku do dyspozycji 27,8 m2 powierzchni mieszkania, jaka przypada na jedną osobę. Była to wartość wyższa od danych dla miast w kraju (26,1 m2), lecz niższa niż dla ośrodków miejskich województwa mazowieckiego (28,7 m2).

Tabela 43 – Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę

Jednostka terytorialna	przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę				
	2010	2011	2012	2013	2014
	m2	m2	m2	m2	m2
POLSKA	25,3	25,6	25,9	26,3	26,7
POLSKA – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	24,8	25,1	25,4	25,7	26,1
POLSKA – MIASTO	24,7	25,0	25,4	25,7	26,1
MAZOWIECKIE	27,6	28,0	28,4	28,8	29,1
MAZOWIECKIE – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	28,2	28,6	29,1	29,4	29,8
MAZOWIECKIE – MIASTO	27,3	27,6	28,0	28,4	28,7
Powiat zwoleński	25,2	25,7	26,1	26,5	26,9
Powiat zwoleński – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			26,3	26,7	27,0
Powiat zwoleński – MIASTO			27,0	27,5	27,8
Zwoleń	25,6	26,0	26,3	26,7	27,0
Zwoleń – miasto	26,5	26,9	27,0	27,5	27,8
Zwoleń – obszar wiejski	24,5	25,0	25,4	25,8	26,1

Źródło: GUS/BDL

Liczba mieszkań, jaka przypada na 1000 mieszkańców w 2014 roku w Mieście Zwoleń osiągnęła wartość 367,0 mieszkań na 1000 mieszkańców miasta. Większą wartość wskaźnika odnotowano w przestrzeniach miejskich kraju (405,9) oraz przestrzeniach miejskich województwa mazowieckiego (453,1).

Tabela 44 – Mieszkania na 1000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	mieszkania na 1000 mieszkańców				
	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-
POLSKA	349,6	352,6	356,1	359,9	363,4
POLSKA – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	314,6	316,8	319,4	322,2	324,9
POLSKA – MIASTO	388,1	391,9	396,5	401,4	405,9
MAZOWIECKIE	391,7	394,6	398,5	402,3	406,2
MAZOWIECKIE – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	345,1	347,9	351,4	353,9	357,5
MAZOWIECKIE – MIASTO	436,1	439,3	444,0	448,5	453,1
Powiat zwoleński	312,9	317,1	321,0	324,6	327,2
Powiat zwoleński – GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE			335,3	339,3	341,3
Powiat zwoleński – MIASTO			358,5	364,4	367,0
Zwoleń	329,6	333,2	335,3	339,3	341,3
Zwoleń – miasto	354,3	358,1	358,5	364,4	367,0
Zwoleń – obszar wiejski	301,2	304,8	308,7	311,1	312,8

Źródło: GUS/BDL

Tabela 45 – Wskaźniki sfery technicznej – Gmina i Miasto Zwoleń na tle kraju, województwa oraz powiatu

wskaźnik	jednostka terytorialna JST	zmiana Zwoleń 2015/2010	ocena w odniesieniu do zmiany 2015/2010			wartość Zwoleń 2015	ocena w odniesieniu do wartości w 2015:			trend Zwoleń	OCENA OGÓLNA
			POLSKA	MAZOWIECKIE	powiat zwoleński*		POLSKA	MAZOWIECKIE	powiat zwoleński*		
Odsetek ludności korzystających z sieci wodociągowej (2014/2010)	gmina m-w	11,55%	6,73%	11,55%	7,48%	75,0	90,4	86,9	75,0	wzrostowy	
	MIASTO	3,21%	1,15%	2,08%	2,70%	97,0	96,4	93,1	97,0		
Odsetek ludności korzystających z sieci kanalizacyjnej (2014/2010)	gmina m-w	0,97%	17,58%	16,18%	-0,24%	40,2	60,2	56,0	40,2	wzrostowy	
	MIASTO	2,19%	3,72%	3,85%	0,89%	80,00	89,3	89,1	80,0		
Odsetek ludności korzystających z sieci gazowej (2014/2010)	gmina m-w	11,21%	2,49%	3,74%	11,21%	12,9	41,1	47,1	12,9	wzrostowy	
	MIASTO	12,38%	-	-3,59%	12,38%	23,6	71,7	72,6	23,6		
Odsetek ludności korzystających z oczyszczalni ścieków	gmina m-w	-0,11%	15,96%	8,95%	-1,98%	51,54%	64,01%	59,49%	51,54%	boczny	
	MIASTO	2,66%	7,46%	35,58%	0,55%	99,19%	94,56%	95,02%	99,19%		
Ścieżki rowerowe na 10 tys. Km2	gmina m-w		103%	148%			2,7	2,0			
	MIASTO										
* dynamika (miasto) 2015/2012											
skala oceny:		pozytywna									
		negatywna									
		neutralna									

Źródło: GUS/BDL

Tabela 45 – Wskaźniki sfery technicznej – Gmina i Miasto Zwoleń na tle kraju, województwa oraz powiatu

wskaźnik	jednostka terytorialna JST	zmiana Zwoleń 2015/2010	ocena w odniesieniu do zmiany 2015/2010			wartość Zwoleń 2015	ocena w odniesieniu do wartości w 2015:			trend Zwoleń	OCENA OGÓLNA
			POLSKA	MAZOWIECKIE	powiat zwoleński*		POLSKA	MAZOWIECKIE	powiat zwoleński*		
Odsetek ludności korzystający z sieci wodociągowej (2014/2010)	gmina m-w	11,55%	6,73%	11,55%	7,48%	75,0	90,4	86,9	75,0	wzrostowy	
	MIASTO	3,21%	1,15%	2,08%	2,70%	97,0	96,4	93,1	97,0		
Odsetek ludności korzystający z sieci kanalizacyjnej (2014/2010)	gmina m-w	0,97%	17,58%	16,18%	-0,24%	40,2	60,2	56,0	40,2	wzrostowy	
	MIASTO	2,19%	3,72%	3,85%	0,89%	80,0	89,3	89,1	80,0		
Odsetek ludności korzystający z sieci gazowej (2014/2010)	gmina m-w	11,21%	2,49%	3,74%	11,21%	12,9	41,1	47,1	12,9	wzrostowy	
	MIASTO	12,38%	-	-3,59%	12,38%	23,6	71,7	72,6	23,6		

Odsetek ludności korzystaj ący z oczyszcz alni ścieków	gmina		15,9			51,5	64,0		51,54	boczn y	
	m-w	-0,11%	6%	8,95%	-1,98%	4%	1%	59,49%	%		
Ścieżki rowerow e na 10 tys. Km2	gmina		103								
	m-w		%	148%			2,7	2,0			
* dynamik a (miasto) 2015/20 12	MIAST										
	O	2,66%	7,46 %	35,58%	0,55%	99,1 9%	94,5 6%	95,02%	99,19 %		
skala oceny:		pozyty wna									
		negaty wna									
		neutra lna									

Źródło: GUS/BDL